

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946: 88
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG
TILL
ORGANISATION AV TILLSYVEN Å
ARBETARSKYDDSLAGSTIFTNINGEN

M. M.

II

AVGIVET AV
1938 ÅRS ARBETARSKYDDSKOMMITTÉ

S T O C K H O L M

1 9 4 6

Statens offentliga utredningar 1946

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. Norstedt. 167 s. **K.**
2. Dödfödheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativtetsminskningen och dess förhållande vid olika former av förlösningsvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. Av C. Gyllensvärd. Beckman. 115 s. **S.**
3. Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningsslågstiftningen m. m. Hæggeström. 99 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag angående uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. V. Petterson. 59 s. **Fö.**
5. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. V. Petterson. 351 s. **S.**
6. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. Bilagor. Beckman. 159 s. **S.**
7. Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. Beckman. 186 s. **Fö.**
8. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. Marcus. 146 s. **Fi.**
9. 1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. Hæggeström. 62 s. **E.**
10. Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. Katalog- o. Tidsskriftstryck. 217 s. **K.**
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. A. Allmän del. Idun. 541 s. **E.**
12. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del I. Beckman 216 s. **E.**
13. Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt utredningens tidigare framlagt förslag. Marcus. 72 s. **Fi.**
14. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 4. Realskolan. Praktiska linjer. Idun. 193 s. **E.**
15. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. B. Förslag till undervisningsplaner. Idun. 253 s. **E.**
16. Betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. V. Petterson. 183 s. **Jo.**
17. Den familjevårdande socialpolitiken. Beckman. 132 s. **S.** P M angående utvecklingsplanering på jordbrukets område. Marcus. 252 s. **Jo.**
19. Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. Idun. 92 s. **Fö.**
20. Betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. Idun. 361 s. **S.**
21. Betänkande med utredning och förslag angående rätten till arbetstagares uppfinningar. Norstedt. 71 s. **Ju.**
22. Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. Marcus. 144 s. **H.**
23. Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag angående moderskapsbidrag. Beckman. 115 s. **S.** Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. Katalog- o. Tidsskriftstryck. 200 s. **S.**
25. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. Norstedt. 37 s. **Ju.**
26. Betänkande angående tjänstepensionsförsäkringens organisation. Marcus. 71 s. **H.**
27. Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. vij, 378 s. **Fi.**
28. Bilagor till betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. 95 s. **Fi.**
29. 1948 års jordbrukstaxeringsakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. Marcus. 282 s. 3 bil. **Fi.**
30. Socialutbildningsakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. Hæggeström. 127 s. **E.**
31. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 6. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. Idun. 194 s. **E.**
32. Betänkande med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte m. m. Hæggeström. 161 s. **E.**
33. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. Norstedt. iv, 150 s. **H.**
34. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 2. Motiv. Norstedt. vj, 441 s. **H.**
35. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944-juni 1945. Idun. 476 s. **Fö.**
36. Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande angående flyktingars behandling. Beckman. 500 s. **S.**
37. Socialvårdskommitténs betänkande. 13. Förslag angående folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. V. Petterson. 114 s. **S.**
38. Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. Hæggeström xij, 504 s. **Fö.**
39. Den svenska växtodlingens utvecklingsstendenser samt dess inriktande efter kriget. Idun. 106 s. **Jo.**
40. Betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande. Marcus. 192 s. **H.**
41. Betänkande med förslag till skogsvårdsplaner m. m. Marcus. 430 s. **Jo.**
42. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. Idun. 282 s. **Jo.**
43. Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. Sv. Tryckeri AB. (2) 105 s. **K.**
44. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. V. Petterson. 390 s. **Fi.**
45. Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av rikhästaveln m. m. Norstedt. 94 s. **Fö.**
46. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 2. Idun. 606 s. **Jo.**
47. Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. Av L. Nannesson. Idun. 84 s. **Jo.**
48. 1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. Marcus. 240 s. **Fi.**
49. Ärvdabalksakkunnigas förslag till föräldrabalk. Norstedt. 192 s. **Ju.**
50. Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. Sv. Tryckeri AB. iv, 216 s. **E.**
51. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. V. Petterson. 189 s. **Fi.**
52. Socialvårdskommitténs betänkande. 14. Utredning och förslag angående älderdoms hem m. m. Beckman. 88 s. **S.**
53. Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. Beckman. 70 s. **S.**
54. Utredning angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. Av E. Schalling. V. Petterson. 254 s. **E.**
55. Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. Hæggeström. 103 s. 4 pl. **E.**
56. 1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande med förslag angående idrottsammanslutningars beskattning för inkomst. V. Petterson. 198 s. **Fi.**
57. Betänkande angående vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. Norstedt. 330 s. **Ju.**
58. Betänkande rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. Idun. 158 s. 1 karta. **K.**

(Forts. & omslagets 3:e sida.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946:88
SOCIALDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG
TILL
ORGANISATION AV TILLSYVEN Å
ARBETARSKYDDSLAGSTIFTNINGEN

M. M.

II

AVGIVET AV
1938 ÅRS ARBETARSKYDDSKOMMITTÉ

UPPSALA 1946
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

STATENS OMRÅDSTYRE FOR HUMANITÄTSHJÄLP
SOCIÉTÉ INTERNATIONALE

BEZKÄRTELSE OCH FÖRSLAG

III

ORGANISATION AV TILLSTÄNK
ARBETARFÖRENINGAR I SVEDEN

N:o 11

II

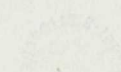
FÖRSLAG

1962 ÅRS ARBETARFÖRENINGAR I SVEDEN

STATENS OMRÅDSTYRE

FÖR HUMANITÄTSHJÄLP

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Skrivelse till Statsrådet och chefen för socialdepartementet</i>	7
I. Inledning	9
Tillsynens tillkomst och utveckling	9
Den centrala ledningen av arbetarskyddet	11
II. Tillsynens nuvarande organisation	15
A. Allmän orientering	15
B. Centrala organ med arbetarskyddsuppgifter	16
Riksförsäkringsanstalten	16
Andra centrala organ med arbetarskyddsuppgifter	17
Kommerskollegium	17
Järnvägsstyrelsen	18
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	18
Medicinalstyrelsen	19
Statens institut för folkhälsan	19
Arbetsrådet	20
C. Lokala organ med arbetarskyddsuppgifter	20
III. Organisationsförslag	22
A. Förläggningen av den centrala ledningen av arbetarskyddet	22
Allmänna synpunkter	22
Erfarenheter rörande ledningens nuvarande förläggning	22
Vissa tidigare organisationsförslag	24
Reformförslag	26
Kommitténs förslag	27
Särskilt ämbetsverk s. 28. Ämbetsverkets namn s. 30.	
B. Arbetsrådets organisation	31
Verksamhetsområde och ledning	31
Arbetsrådets ämbetsbefattning	31
Arbetsrådets organisation	32
Chefstjänsten	32
Frågan om inrättande av en överinspektörsbefattning	33
Partsrepresentanter i arbetsrådet	36
Övriga ledamöter i arbetsrådet	44

	Sid.
Byråindelningen.....	45
Byråchefstjänsternas rekrytering och löneställning.....	46
Anställnings- och löneförhållanden för underordnad personal.....	51
Arbetstidsbyrå.....	55
Skyddstekniska byrå.....	58
Specialinspektionsbyrå.....	70
Gruvavdelningen.....	71
Skogsavdelningen.....	73
Trafikavdelningen.....	75
Sprängämnesavdelningen.....	79
Arbetshygieniska byrå.....	83
Medicinska avdelningen.....	94
Socialhygieniska avdelningen.....	100
Kemisk-tekniska avdelningen.....	103
Upplysnings- och utbildningsbyrå.....	107
Administrativa byrå.....	111
C. Arbetsinspektionens organisation.....	113
Allmänna arbetsinspektionen.....	114
Nuvarande organisation.....	114
Den allmänna yrkesinspektionen s. 114. Den kvinnliga yrkesinspektionen s. 116.	
Nuvarande inspektionsfrekvens.....	117
Reformförslag.....	119
Remissyttranden.....	122
Rekommendation.....	123
Föreslagen organisation.....	124
Den allmänna arbetsinspektionens ämbetsbefattning s. 124. Den allmänna arbetsinspektionens organisation s. 125. Distriktschefstjänsten s. 126. Personalbehov s. 127. Befattningshavarnas arbetsuppgifter och tjänsteställning s. 132.	
Kommunala tillsynen.....	146
Specialinspektionen.....	148
Gruvinspektionen.....	149
Skogs- och flottledsinspektionen.....	162
Trafikinspektionen.....	172
Sprängämnesinspektionen.....	175
Elektriska inspektionen.....	179
Inspektionen för stuveriarbete.....	185
Viss övrig specialinspektion.....	187
Fartygsinspektionen s. 187. Strålskyddsinspektionen s. 188.	
IV. Ärendenas handläggning.....	190
Allmänna grunder för ärendenas handläggning.....	190
V. Sammanställning av nuvarande och föreslagen personalorganisation för tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen.....	192
Arbetsrådet.....	192
Arbetsinspektionen.....	196

	Sid.
VI. Kostnadsberäkningar	203
A. Avlöningskostnader.....	203
Arbetsrådet.....	203
Arbetsinspektionen.....	207
B. Omkostnader.....	209
Arbetsrådet.....	209
Arbetsinspektionen.....	213
VII. Särskilda yttranden	217

145	Konrad von Marburg	145
146	„	146
147	„	147
148	„	148
149	„	149
150	„	150
151	„	151
152	„	152
153	„	153
154	„	154
155	„	155
156	„	156
157	„	157
158	„	158
159	„	159
160	„	160
161	„	161
162	„	162
163	„	163
164	„	164
165	„	165
166	„	166
167	„	167
168	„	168
169	„	169
170	„	170
171	„	171
172	„	172
173	„	173
174	„	174
175	„	175
176	„	176
177	„	177
178	„	178
179	„	179
180	„	180
181	„	181
182	„	182
183	„	183
184	„	184
185	„	185
186	„	186
187	„	187
188	„	188
189	„	189
190	„	190
191	„	191
192	„	192
193	„	193
194	„	194
195	„	195
196	„	196
197	„	197
198	„	198
199	„	199
200	„	200

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

I samband med den översyn av arbetarskyddslagstiftningen, som 1938 års arbetarskyddskommitté givits i uppdrag att verkställa, har kommittén funnit sig böra upptaga till behandling frågan om en utvidgning och effektivisering av tillsynen å lagstiftningens efterlevnad. De förslag till reformer inom arbetarskyddet, som kommittén framlagt i sitt tidigare överlämnade betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m., hava även nödvändiggjort en prövning av nämnda fråga. Sedan länge föreligga jämväl önskemål och yrkanden om sammanförande under gemensam ledning av olika på arbetarskyddets område verk samma organ, om förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter samt om ökad medicinsk sakkunskap inom yrkesinspektionen. Enligt de för kommittén meddelade direktiven har kommittén tillika haft att pröva frågan om biträdande yrkesinspektörer inom gruvindustrien.

Sedan ledamoten i kommittén, direktören i svenska arbetsgivareföreningen Fritiof Söderbäck hemställt om entledigande från uppdraget att vara ledamot i kommittén, har departementschefen den 3 december 1946 entledigat denne från uppdraget samt utsett direktörsassistenten i samma förening Alvar Odholm att i Söderbäckes ställe vara ledamot i kommittén.

För att tagas under överbägande vid utredningsuppdragets fullgörande har från socialdepartementet överlämnats följande dit inkomna handlingar, nämligen *dels* gemensam skrivelse den 1 juni 1944 från landsorganisationens kommitté för olycksfallsförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor, byggnadsfackens kommitté för aktivisering av arbetarskyddet och Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation med hemställan om vidtagande av vissa åtgärder till effektivisering av arbetarskyddet inom byggnadsindustrien, *dels ock* framställning i samma ärende den 13 november 1944 från landsorganisationens nyssnämnda kommitté.

I frågor, som röra tillsynens organisation och effektivisering samt befattningshavarnas tjänsteställning, har kommittén mottagit skrivelser från yrkesinspektörerna, yrkesunderinspektörernas kamratförening, yrkesinspektionens kontorsbiträden, skogs- och flottledsinspektören, sprängämnesinspektören, landsorganisationens kommitté för olycksfallsförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor, svenska gruv-

industriarbetareförbundet, försäkringstjänstemannaföreningens skyddsombuds-nämnd samt Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation.

På därom gjord framställning hava representanter för statsverkens ingenjersförbund och Sveriges läkarförbund beretts tillfälle att till kommittén framföra sina synpunkter och önskemål beträffande rekryterings- och löneförhållandena för i statens tjänst anställd personal med teknisk och medicinsk utbildning. Vidare hava på därom gjord framställning yrkesinspektrisen och samtliga distriktsinspektriser samt representanter för yrkesunderinspektörerna beretts tillfälle att till kommitténs ordförande och sekreterare framföra önskemål beträffande den kvinnliga yrkesinspektionens organisation och distriktsinspektrisernas tjänsteställning respektive yrkesunderinspektörernas arbets- och avlöningsförhållanden.

I frågan om inrättande av ett särskilt ämbetsverk för arbetarskyddet och om sammanförande under gemensam ledning av olika tillsynsorgan på arbetarskyddets område har kommitténs sekreterare haft överläggningar med cheferna för kommerskollegii bergsbyrå, elektriska byrå och fartygsinspektionsbyrå. Vid överläggning inom kommittén av frågan om överflyttning av yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan till det ifrågasatta ämbetsverket har samråd ägt rum med avdelningens föreståndare, professorn S. Forssman, och avdelningsingenjören E. Thrysin.

Med anledning av erhållna remisser har kommittén avgivit utlåtande över två frågor, som hava samband med tillsynens organisation, nämligen *dels* den 17 oktober 1945 över en av styrelsen för statens institut för folkhälsan gjord framställning angående lokalbehov för institutets yrkeshygieniska avdelning och *dels* den 1 mars 1946 över en i riksdagens andra kammare väckt motion angående utredning av frågan om inrättande av ett centralt kontrollorgan för granskning och godkännande av viss skyddsmateriel.

Kommittén får härmed vördsamt överlämna betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m.

Undertecknade Fischer, Hultman, Löfvander, Odholm och Yllner hava avgivit särskilda yttranden.

Stockholm den 13 december 1946.

JOHN NORDIN

GÖSTA L. ANDERSSON

IDA FISCHER

GUNNAR HULTMAN

AXEL LÖFVANDER

ALVAR ODHOLM

EMIL OLOVSON

GUSTAV VAHLBERG

C. A. YLLNER

/Hilding Starland

I. Inledning.

Tillsynens tillkomst och utveckling.

Den 1 juli 1890 trädde den första mera allmängiltiga författningen på arbetarskyddslagstiftningens område i kraft, nämligen 1889 års lag angående skydd mot yrkesfara. Samtidigt begynte den i samband därmed upprättade yrkesinspektionen sin verksamhet. Den bestod till en början av 3 yrkesinspektörer, vilka en var inom sitt distrikt hade att övervaka yrkesfarelagens efterlevnad. Från och med år 1895 ökades antalet yrkesinspektörer till 5, vartill kom 1 tillfällig yrkesinspektör för sprängämnestillverkningen, och år 1901 till 8, sistnämnda inspektör ej medräknad. Antalet inspektionsdistrikt ökades till motsvarande antal.

Med ikraftträdandet av 1912 års lag om arbetarskydd utvidgades yrkesinspektionen högst betydligt. Sålunda ökades från och med år 1913 antalet yrkesinspektörer till 9, varjämte 1 yrkesinspektris, 11 yrkesinspektörsassistenter och 18 underinspektörer tillsattes. Vid tillkomsten av sistnämnda lag togos även dåvarande 6 bergmästare jämte 6 gruvingenjörer i anspråk för viss tillsyn å lagens efterlevnad. Vidare förordnades, att tillsyn över arbetarskyddet vid tillverkning av explosiva varor skulle utövas av 1 specialinspektör inom yrkesinspektionen benämnd sprängämnesinspektör. Dessutom skulle tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad övervakas av en särskild chefsmyndighet, den år 1913 upprättade socialstyrelsen (se nedan).

Yrkesinspektionen har sedermera ytterligare utbyggt. År 1918 togos sålunda enligt särskilt förordnande de elektriska inspektörerna i anspråk såsom specialinspektörer inom yrkesinspektionen för tillsyn å koncessionerade elektriska anläggningar, och samma år uppdrogs åt vissa befattningshavare inom järnvägsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i egenskap av specialinspektörer utöva viss tillsyn å lagens efterlevnad vid järnvägsdrift. År 1919 anställdes såsom biträden åt yrkesinspektrisen 2 kvinnliga assistenter. För tillsyn å skogs- och flottningsarbetarnas bostadsförhållanden tillkom år 1919 i samband med antagandet av skogs- och flottledshärbärgeslagarna 1 specialinspektör, skogshärbärgesinspektören. Denne bemyndigades år 1925 att såsom specialinspektör inom yrkesinspektionen jämväl utöva tillsyn å arbetarskyddslagens efterlevnad vid skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsbyggnadsarbete. Hans titel ändrades samtidigt till skogs- och flottledsinspektör. År 1930 erhöll denne såsom biträden 2 assistenter, den ena med helårstjänstgöring.

I motioner till 1930 års riksdag hemställdes om sådan utökning av yrkesinspektionens personal, att 1-årsfrekvens kunde uppnås i fråga om besök vid de arbetsställen, som stode under yrkesinspektionens tillsyn. Till stöd för sitt förslag anförde motionärerna bland annat, att i en av internationella arbetskonferensen antagen rekommendation i förevarande ämne uppställdes såsom en minimifordran, att varje arbetsställe borde inspekteras minst en gång årligen. I anledning av nämnda motioner anhöll riksdagen (skriv. nr 287), att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Genom beslut den 20 september 1930 anbefalldes Kungl. Maj:t socialstyrelsen att — efter samråd i erforderlig omfattning med riksförsäkringsanstalten — med beaktande av vad riksdagen i sin skrivelse anført verkställa utredning och avgiva förslag i det hänseende riksdagen angivit. I den av styrelsen den 17 december 1931 överlämnade utredningen i ämnet föreslogs, att såväl chefsmyndighetens som yrkesinspektionens personal förstärktes. Förslaget föranledde dock icke någon omedelbar åtgärd från statsmakternas sida. I ett den 30 juni 1936 avgivet betänkande om socialstyrelsens organisation (se sid. 13) framhölls tillika, att det vore uppenbart, att om man eftersträfvade en årlig inspektionsfrekvens, yrkesinspektionens nuvarande organisation vore alldeles otillräcklig. I utlåtande över detta betänkande förordade socialstyrelsen, att yrkesinspektionen gjordes till föremål för en mera fullständig utredning för att få klarlagt vilka fordringar, som borde ställas på yrkesinspektionen, samt hur denna skulle vara organiserad för att kunna motsvara dessa fordringar. Samtidigt hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte för 1937 års riksdag framlägga förslag om omedelbar förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter i enlighet med styrelsens år 1931 avgivna effektiviseringsutlåtande.

I samband med tillkomsten av 1937 års skogshärbärgeslag utökades den skogligen yrkesinspektionens personal med 1 skogsunderinspektör och 3 biträdande skogsunderinspektörer, de senare med halvårstjänstgöring under tiden november—april.

År 1937 tillkallade chefen för socialdepartementet fem sakkunniga — 1937 års arbetarskyddskommitté — för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande effektivisering av yrkesinspektionen. För att erhålla en förbättrad besöksfrekvens vid arbetsställena föreslog nämnda kommitté, att inspektionskrafterna skulle avsevärt förstärkas och att i samband därmed distriktens antal borde ökas till elva. En till 1938 års riksdag på grundval av kommitténs förslag utarbetad proposition (nr 231) angående yrkesinspektionens organisation m. m. vann riksdagens bifall, och yrkesinspektionen erhöll därmed sin nuvarande organisation. Beslutet innebar för den allmänna yrkesinspektionens del, att antalet yrkesinspektörer utökades med 2. Vidare tillkommo 11 förste distriktsingenjörer, varjämte yrkesinspektörsassistentbefattningarna ersattes med distriktsingenjörstjänster och antalet sådana ökades med 4, varav 2 extra ordinarie. Dessutom skulle inrättas 2 aspirantbefattningar på distriktsingenjörstjänst. Antalet yrkesunderinspektörer ökades med 14, därav 10 extra ordinarie. Även den kvinnliga yrkesinspektionen, som för det dåvarande utgjordes av 1 yrkesinspektris och 2 yrkesinspektrisassistenter, utvidgades, varvid

3 distriktsinspektriser tillsattes, medan 1 av assistentbefattningarna överfördes på övergångsstat. Yrkesinspektionen erhöll därjämte såsom biträde 1 extra ordinarie befattningshavare.

En närmare redogörelse för yrkesinspektionens nuvarande personalstat, däri inbegripen även expeditiionspersonalen, kommer att lämnas i ett särskilt avsnitt av betänkandet (sid. 114—117). Jämför även sid. 196.

Den centrala ledningen av arbetarskyddet.

Dess utveckling och förläggning. De först tillsatta yrkesinspektörerna ställdes enligt för dem gällande instruktion under inseeende av kommerskollegium, som hade att leda deras verksamhet så, att likformighet vunnes i tillämpningen av yrkesfarelagens föreskrifter. De arbetarskyddsärenden, som åvilade den centrala förvaltningen, handlades därvid å kollegii industribyrå. Kommerskollegium hade dock ej befogenhet att meddela yrkesinspektörerna bindande föreskrifter. Yrkesfarekommittén, som avgav förslag till 1912 års arbetarskyddslag, hade emellertid funnit, att tillsynen över skyddslagstiftningens efterlevnad var bristfällig och att detta bland annat berodde på att yrkesinspektionen saknade en verklig chefsmyndighet. Kommittén föreslog därför, att i arbetarskyddslagen stadgades, att tillsynen å skyddslagstiftningens efterlevnad skulle utövas under överinseeende och ledning av en yrkesinspektionens chefsmyndighet. Denna myndighet syntes tills vidare kunna utgöras av en byrå i kommerskollegium. Ifrågavarande byrå borde dock, sedan önskemålet om en teknisk centralmyndighet förverkligats, överflyttas till denna myndighet. 1912 års riksdag beslöt emellertid, att överinseeendet över och ledningen av yrkesinspektionen och handläggningen av arbetarskyddsärenden skulle omhänderväras av socialstyrelsen, som enligt beslut av samma års riksdag skulle upprättas år 1913. Som skäl för förläggandet av arbetarskyddsärendena till socialstyrelsen anfördes i 1912 års proposition rörande socialstyrelsen, att dessa ärenden icke borde tillhöra näringsförvaltningen utan hade sin riktiga plats tillsammans med övriga arbetarfrågor uti ett förvaltningsorgan för de sociala ärendena. Den närmaste ledningen av yrkesinspektionens verksamhet anförtroddes inom socialstyrelsen åt en särskild byrå, byrån för arbetarskyddsärenden, som skulle ha till huvudsaklig uppgift att vaka över arbetarskyddslagstiftningens tillämpning och verka för denna lagstiftnings och skyddsväsendets utveckling.

Frågan om en ändrad förläggning av socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå och därmed också av yrkesinspektionens chefsmyndighet har sedermera i olika sammanhang varit föremål för övervägande. Härom må anföras följande.

Det första förslaget i ämnet avgavs av *statens besparingskommitté* i dess den 19 februari 1925 framlagda betänkande angående socialförsäkringens organisation (Statens off. utredn. 1925: 8). I detta betänkande föreslogs bland annat, att rätten att meddela försäkring för olycksfall i arbete skulle förbehållas ett nyrättat äm-

betsverk, benämmt riksförsäkringsverket. Detta skulle enligt förslaget bliva chefsmyndighet för yrkesinspektionen, och dess yrkesinspektionsavdelning skulle motsvara socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå, som alltså skulle överflyttas från styrelsen till riksförsäkringsverket. Över besparingskommitténs förslag rörande arbetarskyddsärendenas förläggning yttrade sig såväl *riksförsäkringsanstalten* som *socialstyrelsen*. Båda myndigheterna avstyrkte därvid förslaget. Anstalten uttalade dock i princip sin anslutning till kommitténs förslag, att yrkesinspektionen borde nära anknytas till den sociala olycksfallsförsäkringen.

I *proposition* till 1926 års riksdag (nr 109) angående förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m. föreslogs, att riksförsäkringsanstalten skulle delvis omorganiseras i överensstämmelse med de grunder, som besparingskommittén angivit för riksförsäkringsverket. Överflyttning av socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå till riksförsäkringsanstalten föreslogs dock icke. Denna fråga borde nämligen enligt föredragande departementschefens mening ses i samband med andra då icke föreliggande organisationsfrågor. Propositionen avslogs sedermera av riksdagen och någon omorganisation av riksförsäkringsanstalten kom för det dåvarande ej till stånd.

1926 års *arbetslöshets*sakkunniga berörde i sitt den 25 april 1928 avgivna betänkande angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten (Statens off. utredn. 1928: 9) även frågan om arbetarskyddsärendenas förläggning. Betänkandet innehöll två alternativa förslag. Enligt båda förslagen skulle den centrala ledningen av arbetslöshetsförsäkringen, arbetsförmedlingen och reservarbetena förläggas till socialstyrelsen. De sakkunniga framhöllo emellertid faran av att socialstyrelsens arbetsområde alltför mycket utvidgades. Med hänsyn härtill upptogo de sakkunniga till behandling frågan, huruvida icke någon eller några av de uppgifter, vilka handlades inom styrelsen men som icke hade något direkt samband med den verksamhet, som enligt de sakkunnigas förslag skulle bliva styrelsens huvuduppgift — nämligen att tjänstgöra såsom statens organ för handhavande av arbetsmarknadens olika frågor — kunde överflyttas från socialstyrelsen till annat ämbetsverk. Härvid avsågo de sakkunniga i första hand de byråer inom styrelsen, som handlade frågor rörande yrkesinspektionen och sjukkasveväsendet. Dessa byråer, anförde de sakkunniga, syntes reellt sett redan intaga en i viss mån fristående ställning inom styrelsen och borde också utan men för de uppgifter, som åvilade byråerna, kunna överflyttas till annat ämbetsverk, vars verksamhet sammanhängde med nämnda byråers uppgifter. För yrkesinspektionens del erbjöde sig en naturlig anknytning till riksförsäkringsanstalten, och de sakkunniga föreslogo därför bland annat — under förutsättning av bifall till förslaget om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring — att arbetarskyddsbyrån måtte överflyttas till riksförsäkringsanstalten. Den lagstiftning rörande offentlig arbetsförmedling och frivillig arbetslöshetsförsäkring, som genomfördes år 1934 och som i väsentliga delar grundades på det av de sakkunniga framlagda andra alternativa förslaget, föranledde emellertid icke överflyttning från socialstyrelsen till andra ämbetsverk av någon styrelsen åvilande uppgift.

Frågan om en organisatorisk förändring av yrkesinspektionens chefsmyndighet upptogs på nytt av *en inom socialdepartementet tillkallad sakkunnig*, landshövdingen Karl Tiselius, som den 30 juni 1936 avgav betänkande om socialstyrelsens organisation (Statens off. utredn. 1936: 29). I nämnda betänkande föreslogs bland annat, att arbetarskyddsärendena överflyttades till riks försäkringsanstalten, som samtidigt skulle fungera som yrkesinspektionens chefsmyndighet. Beträffande frågan om arbetarskyddets förläggning framhöll den sakkunnige, att den utomordentliga utveckling på det sociala området, som kännetecknat de senaste årtiondena, hade medfört, att ett flertal nya ämbetsverk tillkommit, vilkas verksamhet liksom socialstyrelsens vore av social natur. Socialstyrelsen framstode därför icke numera — på sätt ursprungligen i viss mån kunde sägas ha varit fallet — såsom det enda ämbetsverk med uppgift att vårda och tillvarata sociala intressen. Den omständigheten, att vissa ärenden — exempelvis arbetarskyddsärendena — vore av social natur, borde därför icke rimligtvis utgöra något hinder att förlägga dem utanför socialstyrelsens verksamhetsfär. Den sakkunnige funne det tillika vara ett önskemål, att styrelsens verksamhet begränsades genom avskiljande av sådana arbetsuppgifter, som icke ägde närmare samband med styrelsens arbete i övrigt. En sådan begränsning skulle vara ägnad att underlätta den sammanhållande ledningen av styrelsens arbete och möjliggöra en ökad koncentration kring kvarstående uppgifter. Till de grupper av ärenden, vilka lämpade sig att avskiljas från styrelsens verksamhetsfält, ansåge den sakkunnige arbetarskyddsärendena vara att hänföra. Till stöd härför anfördes först, att dessa ärendens säregna natur medfört, att arbetarskyddsbyrån endast i mindre grad varit föremål för ledning från styrelsens centrala krafter ävensom att samarbetet mellan denna byrå och övriga byråer inom styrelsen vore obetydligt och att hänsyn till detsamma därför icke behövde utgöra hinder för byråns skiljande från styrelsen. Bortflyttande av arbetarskyddsärendena från socialstyrelsen funne emellertid den sakkunnige framför allt motiverat av det nära sammanhang, som rådde mellan arbetarskyddet å ena sidan och riks försäkringsanstaltens verksamhet å den andra.

Såsom ett skäl för överflyttande av arbetarskyddet till riks försäkringsanstalten åberopades ock i sakkunnigförslaget den möjlighet av kompetenskonflikter, som under dåvarande förhållanden föreläge mellan yrkesinspektionens befattningshavare och de tjänstemän inom anstalten, vilka för dess räkning företogo resor till arbetsplatserna. Enligt vad som inhämtats, anförde den sakkunnige, hade visserligen samarbetet mellan vederbörande befattningshavare hittills i allmänhet varit gott, men detta hindrade icke, att med nuvarande organisation en viss risk för motsättningar eller åtminstone dubbelarbete alltid föreläge. Därest anstalten bleve chefsmyndighet, skulle faran för olägenheter av antydd art utan vidare bortfalla.

I de *remissyttranden*, som avgåvos över förslaget, uttalades delade meningar om lämpligheten av den föreslagna överflyttningen av arbetarskyddsärendena och av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Sakkunnigförslaget lades till grund för en vid 1937 års riksdag framlagd proposition (nr 266), vari föreslogs, att handläggningen av arbetarskyddsärendena och inseedet över och ledningen av yrkesinspektionen skulle överflyttas från socialstyrelsen till riksförsäkringsanstalten. I flera motioner (I: 240 och 259 samt II: 484 och 530) avstyrktes förslaget. Det godtogs emellertid av riksdagen, och i enlighet med dess beslut överflyttades arbetarskyddsbyrån och ledningen av yrkesinspektionen den 1 januari 1938 till riksförsäkringsanstalten.

II. Tillsynens nuvarande organisation.

A. Allmän orientering.

Tillsynen å efterlevnaden av arbetarskyddslagstiftningen har av skilda skäl kommit att uppdelas på ett flertal olika, i organisatoriskt hänseende mer eller mindre sammanhörande tillsynsorgan. Tillsynen å arbetarskyddet i allmänhet utövas sålunda av yrkesinspektionen genom dess befattningshavare, yrkesinspektörer, yrkesinspektrisen m. fl., samt genom kommunala tillsynsorgan. För tillsyn å vissa slag av verksamhet äro tillsatta eller förordnade speciella inspektionsorgan, nämligen bergsstaten, statens elektriska inspektion, järnvägsinspektionen, skogs- och flottledsinspektionen samt sprängämnesinspektionen. Hit kan även räknas fartygsinspektionen samt radiofysiska institutionen, i vad avser tillsynen å radiologiskt arbete.

Den centrala ledningen av tillsynsorganens verksamhet är sålunda för närvarande splittrad. Såsom chefsmyndighet för den allmänna, kvinnliga och skogliga yrkesinspektionen fungerar riksförsäkringsanstalten, vars arbetarskyddsbyrå närmast har att handlägga ärenden rörande arbetarskydd. Bergmästarna (jämte gruvingenjörerna), statsinspektörerna över elektriska starkströmsanläggningar och sprängämnesinspektören lyda under kommerskollegium men äro dock i arbetarskyddsfrågor underställda riksförsäkringsanstalten — utom vad gäller bergmästarna i fråga om gruvlagens och stenkolslagens arbetarskyddsföreskrifter. Under kommerskollegium sorterar vidare fartygsinspektionen, som även har att tillvarataga arbetarskyddsintressen. I lagen om tillsyn å fartyg föreskrives ock, att denna tillsyn skall i vissa avseenden utövas av fartygsinspektionens chefsmyndighet (kommerskollegium) i samverkan med yrkesinspektionens chefsmyndighet. Beträffande överinseendet över tillsynen å arbete med lastning och lossning av fartyg (stuveriarbete), vilken tillsyn är anförtrodd yrkesinspektionen, biträdades riksförsäkringsanstalten av kommerskollegii sjöfartssociala avdelning. På sätt ovan antytts förhåller det sig även med järnvägsinspektörerna, av vilka två såsom tjänstemän lyda under järnvägsstyrelsen och en under väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Radiofysiska institutionen åter står vid utövandet av tillsyn å efterlevnaden av lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. och med stöd av densamma meddelade föreskrifter under medicinalstyrelsens överinseende och ledning.

Förutom ovannämnda myndigheter, som helt eller delvis ha att direkt befatta sig med tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad och handläggningen av

arbetarskyddsärenden, finnas vissa andra verk och myndigheter, åt vilka uppdragits att handlägga frågor av arbetarskyddsnatur, ehuru de ej ha att utöva någon tillsyn. Sålunda åligger det arbetsrådet att träffa avgöranden och meddela utlåtanden i frågor om arbetstidslagarnas tillämpning och att medgiva eftergifter från bestämmelserna om arbetstidens längd. Tillsynen å efterlevnaden av arbetstidslagarnas bestämmelser utövas däremot av yrkesinspektionens befattningshavare samt kommunala tillsynsorgan. Vidare ankommer det på statens institut för folkhälsan att genom dess yrkeshygieniska avdelning behandla arbetarskyddsfrågor av yrkeshygienisk art. Såsom i det följande närmare angives finnas även en del andra myndigheter, som anförtratts vissa arbetarskyddsuppgifter, t. ex. länsstyrelserna. En kortfattad redogörelse för i vilka avseenden ovan nämnda myndigheter ha att taga befattning med skyddslagstiftningens tillämpning lämnas här nedan.

B. Centrala organ med arbetarskyddsuppgifter.

Riksförsäkringsanstalten.

Det mest betydelsefulla av de organ, som handha ledningen av tillsynen över arbetarskyddslagstiftningens tillämpning och som ha att följa utvecklingen på arbetarskyddets område, är för närvarande riksförsäkringsanstalten, som enligt vad nyss angivits sedan 1938 fungerar som yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för riksförsäkringsanstalten av den 23 december 1937 (nr 1033) jämte däri senare vidtagna ändringar åligger det anstalten bland annat att i enlighet med nämnda instruktion och i övrigt gällande föreskrifter samt i den mån instruktioner för andra ämbetsverk ej annat föranleda handlägga ärenden angående arbetarskydd, såsom skydd mot olycksfall och ohälsa i arbete, minderårigas och kvinnors användande i arbete, vilotid, arbetstidens längd och fördelning. Den verksamhet, som sålunda åvilar riksförsäkringsanstalten i dess egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet, utövar den närmast genom arbetarskyddsbyrån. Byråns arbetsuppgifter äro av skyddsteknisk, yrkeshygienisk, juridisk och administrativ art. Arbetet å byrån ledes och övervakas av byråchefen. I det tekniska arbetet biträdes denne av två byrådirektörer, vilka i vissa ärenden äga föredragningskyldighet, samt av övrig ingenjörsutbildad personal. Vid handläggning av yrkeshygieniska frågor biträdes den till byrån knutna läkaren för arbetarskyddsärenden. Med hänsyn till karaktären av dennes anställning kan emellertid hans medverkan påkallas endast i begränsad omfattning. I handläggningen av juridiska och administrativa ärenden biträdes byråchefen av förste byråsekreteraren och byråsekreteraren. I fråga om vissa ärenden av juridisk innebörd fullgöres föredragningskyldigheten av förste byråsekreteraren. Vad beträffar innebörden och omfattningen av här angivna slag av ärenden hänvisas till sid. 58.

Förutom ovan nämnda arbetsuppgifter åligger det arbetarskyddsbyrån och då närmast dess chef att leda och övervaka den tillsynsverksamhet, som utövas av yrkes-

inspektionens skilda organ, och att härutinnan söka åstadkomma en likartad och ändamålsenlig tillämpning av skyddslagstiftningen över hela landet. I följd härav fungerar byråchefen såsom överinspektör för yrkesinspektionen och företager i denna sin egenskap besök hos de lokala organen (främst yrkesinspektörerna) och å arbetsställen, där av särskild anledning inspektion är påkallad. Såsom ett betydelsefullt led i byråns verksamhet ingår vidare anordnandet av gemensamma sammanträden med yrkesinspektionens befattningshavare. Därjämte har byrån att i vissa frågor samarbeta med olika myndigheter och institutioner, såsom kommerskollegium, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan och arbetsrådet.

Andra centrala organ med arbetarskyddsuppgifter.

Såsom i det föregående angivits (sid. 15) har för tillsynen å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd och med stöd av densamma meddelade föreskrifter för vissa slag av verksamhet förordnats speciella tillsynsorgan, vilka fullgöra tillsynen vid sidan av sin egentliga tjänst. De äro med avseende å nämnda tillsyn underställda riksförsäkringsanstalten och dess arbetarskyddsbyrå men sortera i övrigt under de myndigheter, till vilka de höra. Dessutom finnas vissa myndigheter, vilkas verksamhet och arbetsuppgifter nära sammanhånga med arbetarskyddet. Här åsyftade centrala organ äro följande.

Kommerskollegium. Enligt instruktionen den 27 juni 1929 (nr 222) för kommerskollegium jämte däri den 30 juni 1938 (nr 453) och 30 juni 1939 (nr 438) vidtagna ändringar är kollegium bergsöverstyrelse samt chefsmyndighet för statens elektriska inspektion och fartygsinspektionen. Till kommerskollegium hör dessutom sprängämnesinspektionen.

I egenskap av bergsöverstyrelse har kommerskollegium och närmast dess *bergsbyrå* att handlägga ärenden, som avse gruv- och brukshanteringarna samt stenindustrien. Det tillkommer kollegium därvid bland annat att ha överinseende över tillsynen å efterlevnaden av de arbetarskyddsföreskrifter, som meddelas i gällande gruvlag och lag angående stenkolsfyndigheter m. m. Å bergsbyrån handläggas dessutom ärenden rörande *bergsstaten* i orterna samt bergsstatstjänstemännens förhållande i tjänsten. Beträffande de skyldigheter, som åligga bergmästare och gruvingenjörer såsom befattningshavare inom yrkesinspektionen hänvisas till sid. 149.

Å bergsbyrån handläggas vidare ärenden angående explosiva varor och eldfarliga oljor samt den tillsyn, som kollegium har att utöva inom hithörande näringsgrenar, ävensom ärenden rörande *sprängämnesinspektionens befattningshavare*. För de skyldigheter, som åligga sprängämnesinspektören såsom specialinspektör inom yrkesinspektionen, redogöres närmare å sid. 175.

Enligt ovannämnda instruktion har kommerskollegium att handlägga även de ärenden, som ankomma på kollegium såsom chefsmyndighet för *statens elektriska*

inspektion. Denna uppgift åvilar närmast *elektriska byrån*, som därjämte har att handlägga ärenden angående bland annat säkerhetsföreskrifter för elektriska starkströmsanläggningar, tillstånd att utföra och utnyttja sådana anläggningar, kontroll av elektrisk materiel och behörighet att utföra elektriska starkströmsanläggningar samt yrkesutbildningen på området ävensom övriga ärenden, som angå det elektriska kontrollväsendet eller elektriska anläggningar i allmänhet. På kommerskollegium och dess befattningshavare å elektriska byrån samt de kollegium underställda befattningshavarna inom statens elektriska inspektion ankommer vidare att utöva den tillsyn över starkströmsanläggningar, varom föreskrives i Kungl. Maj:ts stadga den 5 maj 1939 (nr 200) om elektriska starkströmsanläggningar. Om denna tillsyn samt om de skyldigheter, som åligga sistnämnda befattningshavare såsom specialinspektörer inom yrkesinspektionen, hänvisas till sid. 179 o. f.

Å kommerskollegii *fartygsinspektionsbyrå* handläggas de ärenden, som ankomma på kollegium såsom fartygsinspektionens chefsmyndighet. Bestämmelser härom meddelas dels i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg och dels förordningen den 31 december 1914 (nr 491) med närmare föreskrifter angående tillsyn å fartyg jämte i dessa författningar senare vidtagna ändringar. För de bestämmelser, som gälla arbetarskyddet ombord å fartyg, kommer särskild redogörelse att lämnas av kommittén i samband med behandlingen av denna arbetarskyddsfråga.

Under kommerskollegium hör vidare *sjöfartssociala avdelningen*, som bland annat deltagar i handläggningen av ärenden rörande förhållanden, vilka äro av betydelse för att bereda ombord å fartyg anställda skydd mot olycksfall vid nyttjandet av arbetsinrättningar eller mot ohälsa, varunder inbegripas jämväl frågor angående fartygs bemanning samt bostäder och arbetstiden ombord. Vad beträffar de skyldigheter, som åligga chefen för nämnda avdelning såsom specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsynen å arbete med lastning och lossning av fartyg, hänvisas till sid. 186.

Järnvägsstyrelsen. Ett ämbetsverk, som även anförtrotts vissa arbetsuppgifter för arbetarskyddslagstiftningens genomförande, är järnvägsstyrelsen. Enligt kungörelse den 27 september 1945 (nr 640) angående specialinspektörer inom yrkesinspektionen för tillsyn å vissa arbeten vid statens järnvägar har nämligen Kungl. Maj:t förordnat, att vissa befattningshavare inom järnvägsstyrelsen skola beträffande statens järnvägar utöva den tillsyn å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som eljest åligger yrkesinspektör. En närmare redogörelse härför och om de skyldigheter, som åligga dessa befattningshavare, lämnas å sid. 172.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Enligt instruktionen den 30 augusti 1943 (nr 681) för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och dess lokala förvaltningar ha dessa att handlägga ärenden rörande bland annat enskilda järnvägar och spårvägar, avsedda för allmän trafik. I fråga om enskild järnväg åligger det styrelsen att utöva kontroll över bana med därtill hörande anläggningar samt rullande materiel liksom

även tillsyn över trafiksäkerhetens behöriga upprätthållande. Detsamma gäller i tillämpliga delar även spårväg, som enligt av Kungl. Maj:t meddelad koncession eller särskilt beslut ställts under styrelsens kontroll.

Beträffande tillsynen å arbetarskyddet vid de enskilda järnvägarna har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 26 januari 1940 (nr 108) angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsyn å vissa arbeten vid de enskilda järnvägarna förordnat, att järnvägsinspektören hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall utöva den tillsyn å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som eljest åligger yrkesinspektör. Beträffande de skyldigheter, som åligga denne specialinspektör, se sid. 173.

Medicinalstyrelsen. Jämlikt lagen den 6 juni 1941 (nr 334) om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. skall tillsyn å efterlevnaden av denna lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter utövas, under medicinalstyrelsens överinseende och ledning, av radiofysiska institutionen och vid densamma anställda befattningshavare (tillsyningsmän). I den för medicinalstyrelsen gällande instruktionen av den 19 december 1930 (nr 441) med däri bland annat genom kungörelse den 28 juni 1941 (nr 639) vidtagen ändring föreskrives ock, att det åligger medicinalstyrelsen att, på sätt särskilt finnes stadgat, ha överinseendet över och ledningen av tillsynen å efterlevnaden av ovannämnda lag och föreskrifter.

Då radiologiskt arbete i allmänhet faller inom tillämpningsområdet för lagen om arbetarskydd och då ovannämnda lag om tillsyn å sådant arbete till väsentlig del — i avseende å de därmed sysselsatta arbetstagarna — utgör en specialreglering på arbetarskyddets område, ankommer följaktligen även på medicinalstyrelsen vissa arbetarskyddsuppgifter. Jämför sid. 188.

Medicinalstyrelsen har även ålagts vissa andra arbetsuppgifter, som ehuru de ha ett vidare syfte likväl i viss utsträckning beröra arbetarskyddet. Sålunda föreskrives i kungörelserna den 30 november 1934 (nr 559 och 560) angående kontrollslakterier respektive under offentlig kontroll ställda charkuterifabriker, att det ankommer på medicinalstyrelsen att utfärda erforderliga närmare föreskrifter angående beskaffenheten av byggnader till sådan anläggning samt till främjande av snygghet, renlighet och sundhet inom densamma.

Statens institut för folkhälsan. I instruktionen den 27 maj 1938 (nr 327) för statens institut för folkhälsan angives, att institutet har till uppgift att på uppdrag av myndigheter, sammanslutningar och enskilda utföra praktiskt-vetenskapliga undersökningar ävensom eljest idka forskningsverksamhet inom bland annat yrkeshygienens område i syfte att förbereda och främja förebyggande åtgärder, ägnade att bevara eller befordra folkhälsan. Det åligger därvid institutet särskilt att utföra undersökningar rörande skador och ohälsa, som uppkomma genom ogynnsamma yttre inflytanden i samband med arbetet, ävensom rörande yrkesskador av infektiös natur, att ägna noggrann uppmärksamhet åt arbetstidsproblemens samband med

hälsan, särskilt beträffande minderåriga och kvinnor, att utarbeta förslag till såväl allmänna hygieniska anvisningar rörande arbetslokalers anordnande och användande som speciella hygieniska föreskrifter under anpassning till olika industriernas särförhållanden samt att föreslå åtgärder, som ur medicinsk synpunkt finnas påkallade för att minska risken för ohälsa och olycksfall i arbetet. Då dessa arbetsuppgifter nära sammanhånga med yrkesinspektionens verksamhet, har institutets yrkeshygieniska avdelning kommit att fungera som ett medicinskt rådgivande organ för yrkesinspektionens chefsmyndighet. Ett betydelsefullt samarbete i detta avseende har också etablerats mellan institutet och chefsmyndigheten (riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå).

Arbetsrådet. Enligt gällande instruktion för arbetsrådet av den 24 januari 1941 (nr 54) åligger det rådet att handlägga bland annat ärenden rörande lagen om arbetstidens begränsning, lantarbetstidslagen och arbetstidslagen för detaljhandeln. Arbetsrådet har därjämte att handlägga ärenden rörande den senare tillkomna arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer samt att meddela avgöranden och utlåtanden rörande butikstängningslagens tillämpning. Tillsyn å efterlevnaden av dessa lagar, med undantag av butikstängningslagen, utövas av yrkesinspektionen. Därvid skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd. På arbetsrådet ankomma även vissa andra arbetsuppgifter, vilka omnämnas på sid. 55—56.

Förutom de ovan nämnda centrala organen med arbetarskyddsuppgifter finnas även en del andra organ, som mer eller mindre ha att taga befattning med ärenden, som röra eller nära ansluta till arbetarskyddslagstiftningen. Här må såsom exempel nämnas *lantbruksstyrelsen*, som har att övervaka efterlevnaden av mejeristadgan den 22 maj 1936 (nr 174) med däri enligt kungörelse den 23 juli 1936 (nr 481) företagen ändring. Särskilt dess 3 § innehåller bestämmelser, som beröra arbetarskyddet. Tillsynen å efterlevnaden av denna stadga har emellertid sådant syfte, att den icke lämpligen bör sammankopplas med arbetarskyddstillsynen.

C. Lokala organ med arbetarskyddsuppgifter.

Den direkta tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad utövas av yrkesinspektionen genom dess lokala organ, till vilka i första hand äro att räkna yrkesinspektionens befattningshavare och kommunala tillsynsorgan. Nämnda befattningshavare utgöras av yrkesinspektörer, förste distriktsingenjörer, distriktsingenjörer och yrkesunderinspektörer för tillsynstjänsten i allmänhet (*den allmänna yrkesinspektionen*) samt yrkesinspektrisen, distriktsinspektriser och yrkesinspektrisassistenten för tillsyn företrädesvis å arbete, vartill kvinnor användas (*den kvinnliga yrkesinspektionen*).

De kommunala tillsynsorganen, som ha att biträda vid utövandet av till-

synstjänsten i allmänhet, utgöras av kommunernas hälsovårdsnämnder eller, där sådan nämnd ej tillsatts, av kommunalnämnden (*den kommunala tillsynen*).

Till de lokala tillsynsorganen äro vidare att hänföra bergmästare och gruvingenjörer, som ha att utöva tillsyn företrädesvis å bergverksarbete och därmed sammanhängande arbete. Dit kunna även räknas yrkesinspektionens specialinspektörer, vilka i fråga om vissa slag av verksamhet utöva den tillsyn, som eljest åligger yrkesinspektör. De utgöras av skogs- och flottledsinspektören, specialinspektörerna för järnvägsdrift, sprängämnesinspektören, specialinspektörerna för elektriska starkströmsanläggningar samt specialinspektören för stuveriarbete (*specialinspektionen*).

För de lokala tillsynsorganens nuvarande arbetsuppgifter, tillsynsområden och personalstat kommer närmare redogörelse att lämnas i ett följande avsnitt (sid. 113).

Även *länsstyrelserna* ha för närvarande vissa arbetsuppgifter, som anknyta till arbetarskyddet. Här må sålunda erinras om gällande bemyndigande för länsstyrelse att jämlikt arbetarskyddslagen i visst fall föreskriva om läkarbesiktning av minderåriga och att förordna besiktningsläkare för minderåriga samt att enligt lagen angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg, förordna om läkarundersökning av arbetstagare, som å visst arbetsställe eller hos viss arbetsgivare sysselsättas med dylikt arbete. I den mån kommitténs förslag i här berörda hänseenden genomföras, komma emellertid dessa arbetsuppgifter icke längre att åvila länsstyrelsen.

På länsstyrelse ankommer vidare en annan arbetarskyddsuppgift, nämligen att utöva tillsyn å efterlevnaden av 1919 års lag om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna. Länsstyrelsen äger härvid åtnjuta biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal.

III. Organisationsförslag.

A. Förläggningen av den centrala ledningen av arbetarskyddet.

Allmänna synpunkter. Arbetarskyddslagstiftningen i vidsträckt bemärkelse, innefattande alltså icke blott arbetarskyddslagen utan även andra författningar och specialbestämmelser på arbetarskyddets område, såsom gruvlagen, lagen om tillsyn å fartyg, skogs- och flottledshärbärgeslagarna, lagarna om arbetstidens begränsning m. fl., har i vårt land liksom i de flesta andra länder utvecklats från tid till annan, och de olika bestämmelserna ha följaktligen tillkommit vid skilda tidpunkter och genom särskild lagstiftning. Härefter torde vara att söka den viktigaste förklaringen till att arbetarskyddsuppgifterna kommit att fördelas på olika centrala organ, vilka ha att övervaka bestämmelsernas efterlevnad, och den bristande enhetlighet i den centrala ledningen av arbetarskyddet, som för närvarande föreligger. Därjämte torde kostnadsskäl i icke ringa mån ha inverkat på lösningen av frågan. Den utveckling, som sålunda ägt rum, har icke varit till fördel för arbetarskyddet utan medfört betydande olägenheter för en effektiv övervakning av de olika arbetarskyddsbestämmelsernas efterlevnad. Den har också i hög grad försvårat möjligheterna att åstadkomma en enhetlig och målmedveten ledning av arbetarskyddet i dess helhet. Dessa svårigheter ha framträtt starkare, allt eftersom man kommit till större insikt om arbetarskyddets stora samhällsliga betydelse och om behovet av att vidtaga vidgade och skärpta åtgärder på ifrågavarande område. Olägenheterna av den nuvarande ordningen ha även mera förmärkts i och med att arbetarskyddslagstiftningen utvidgats.

Erfarenheter rörande ledningens nuvarande förläggning. Genom den år 1938 genomförda överflyttningen av socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå till riksförsäkringsanstalten åsyftades bland annat en effektivisering av arbetarskyddets ledning. Erfarenheterna från den tid av inemot nio år, som arbetarskyddsbyrån och ledningen av yrkesinspektionen varit förlagda till anstalten, visa, att överflyttningen icke fått den betydelse för yrkesinspektionens verksamhet, som man på vissa håll tillmätt densamma vid tiden för frågans behandling. Det samarbete, som förekommit mellan riksförsäkringsanstalten och yrkesinspektionen i arbetet till förebyggande av olycksfall och yrkessjukdom, torde genom överflyttningen icke kunna sägas ha blivit mera omfattande än vad det var dessförinnan. I den mån detta samarbete utvidgats,

torde det mera sammanhånga med den kraftiga stegringen av antalet olycksfall i arbete och yrkessjukdomar än med överflyttningen som sådan. Givet är, att överflyttningen dock underlättat samarbetet med yrkesinspektionen. I sitt yttrande över förslaget till överflyttning (se sid. 13) anförde riks försäkringsanstalten bland annat, att därest yrkesinspektionens ledning bleve förlagd till anstalten, denna skulle kunna stå i mera omedelbar förbindelse med yrkesinspektörerna och bland annat taga del av deras resplaner samt, där så befundes lämpligt, uppdraga åt dem att vid inspektionsbesök för arbetsgivaren framlägga även de fakta, som olycksfallsstatistiken gåve vid handen angående företaget, och framhålla anstaltens synpunkter i fråga om olycksfallskostnadernas nedbringande. Enligt vad kommittén erfarit har något dylikt uppdrag icke lämnats yrkesinspektörerna, och anstalten lär i nämnda syfte ej heller ha tagit del av yrkesinspektörernas resplaner. I detta sammanhang må påpekas, att yrkesinspektör endast i mycket begränsad utsträckning har möjlighet att på förhand uppgöra en till alla delar genomförbar resplan annat än för mycket kort tid. Undersökningar om inträffade olycksfall, framställningar från arbetsgivare eller arbetare om inspektion eller konsultation i viss fråga eller speciella utredningsuppdrag tvinga nämligen yrkesinspektörerna att ständigt söka anpassa sig efter förhållandena. I allmänhet är det sålunda för en yrkesinspektör ytterst sällan möjligt — åtminstone ej såsom förhållandena gestaltat sig under de senaste åren — att ens för en så kort tid som en vecka i förväg planera sina inspektionsresor och genomföra dem i enlighet med den uppgjorda planen.

För yrkesinspektionen, som ständigt måste följa utvecklingen och växlingarna på arbetslivets område och snabbt anpassa sig efter de därav framtvingade förhållandena, har överflyttningen enligt vad kommittén erfarit icke medfört någon ökad effektivitet i yrkesinspektionens verksamhet eller beträffande arbetarskyddet över huvud taget. Även för arbetarskyddsbyråns vidkommande har framhållits, att överflyttningen av denna till riks försäkringsanstalten icke inneburit någon uppenbar fördel. Vad beträffar de fördelar, som anstalten såsom försäkringsinrättning möjligen vunnit av överflyttningen, kan sägas, att de icke uppvägas av den arbetsbelastning anstalten fått vidkännas genom övertagandet av chefskapet för yrkesinspektionen och handläggningen av en mängd därmed förenade arbetarskydds-, personal- och administrativa ärenden. Visserligen har anstalten, då det gällt att i vissa fall fatta beslut i olycksfallsförsäkringsfrågor, haft fördel av att kunna begära uttalanden från arbetarskyddsbyrån och yrkesinspektionen (via byrån), men dylika framställningar hade givetvis kunnat göras, även om arbetarskyddsbyrån sorterat under annat ämbetsverk eller varit ett självständigt sådant. Redan under den tid, då yrkesinspektionen sorterade under socialstyrelsen, förekom det, att anstalten begärde utredning och utlåtande i viss fråga, t. ex. om grov vårdslöshet kunde anses föreligga vid ett inträffat olycksfall eller om viss vidtagen skyddsåtgärd vore tillfredsställande ur skyddssynpunkt.

De hittills gjorda erfarenheterna beträffande yrkesinspektionens förläggande till riks försäkringsanstalten visa sålunda, att yrkesinspektionen, vars huvuduppgift är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbete, icke haft någon uppenbar fördel av

att vara underordnad ett ämbetsverk, vars främsta uppgift är att handlägga ärenden rörande den efterhjälpande verksamheten på grund av inträffade sjukdoms- och olycksfall i arbete. Det må i detta sammanhang nämnas, att yrkesinspektionen i övriga europeiska länder i allmänhet i organisatoriskt hänseende intager en från olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringsverksamheten, även där denna är statlig, skild och fullt självständig ställning.

Vissa tidigare organisationsförslag. I anslutning till frågan om förläggningen av den centrala ledningen av arbetarskyddet må här erinras om vissa organisationsförslag, som tidigare framstälts eller varit föremål för övervägande. Beträffande det nuvarande *arbetsrådet* har sålunda vid skilda tillfällen ifrågasatts, huruvida det borde bibehållas såsom ett självständigt ämbetsverk eller om de uppgifter, vilka enligt lagen om arbetstidens begränsning ankomme på rådet, borde anförtros åt yrkesinspektionens chefsmyndighet. När *arbetstidskommittén*, som år 1919 avgav sitt betänkande med förslag till lag om begränsning av arbetstiden, behandlade frågan om inrättande av ett särskilt organ, arbetsrådet, för handläggning av ärenden angående denna lags tillämpning, uttalade kommittén, att den ingalunda hade förbiset det nära samband, som förefunnes mellan nämnda ärenden och de uppgifter, som ålåg socialstyrelsen i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet, men att kommittén likväl icke för det dåvarande ansåge sig böra pålägga styrelsen några nya arbetsuppgifter av mera betungande art. Kommittén framhöll vidare, att det syntes vara möjligt, att efter några år, sedan det hopade arbetet, som genomförandet av lagstiftningen rörande arbetstidens reglering otvivelaktigt komme att medföra för rådet, och sedan riktlinjerna för denna lagstiftnings tillämpning hunnit utformas, arbetsrådets uppgifter skulle kunna överflyttas på socialstyrelsen.

Vid framläggande år 1922 av förslag till reviderad lag om arbetstidens begränsning ingick *socialstyrelsen* på frågan om en överflyttning men fann sig då på anförda skäl böra föreslå, att arbetsrådet tillsvidare bibehölles. Frågan upptogs sedermera till ny behandling i det av styrelsen år 1925 avgivna betänkandet med förslag till reviderad lag om arbetarskydd (Statens off. utredn. 1925:34). Styrelsen föreslog därvid, att arbetstidslagens bestämmelser skulle intagas i arbetarskyddslagen, att arbetsrådets verksamhet skulle upphöra samt att yrkesinspektionens chefsmyndighet (enligt förslaget socialstyrelsen) skulle övertaga rådets funktioner. Till stöd för detta förslag åberopade styrelsen, att det syntes naturligt, att chefsmyndigheten i samband med sina övriga åligganden enligt arbetarskyddslagen finge åtaga sig handläggningen av ärendena rörande arbetstidens begränsning.

Socialstyrelsens förslag rörande arbetstidsärendenas handläggning prövades av *statsmakterna* år 1926 i samband med antagandet av ny arbetstidslag, och därvid beslöts, att arbetsrådet skulle behållas såsom ett självständigt verk. Även år 1930, då lagen om arbetstidens begränsning gavs definitiv giltighet, bibehölls arbetsrådet oförändrat såsom förut.

Frågan om bibehållande av arbetsrådet såsom ett självständigt ämbetsverk berördes även i förutnämnda betänkande om socialstyrelsens organisation (sid. 13).

Däri framhölls bland annat, att de skäl, som år 1926 anfördes till stöd för förslaget om arbetsrådets bibehållande, alltjämt syntes äga giltighet och att då den kostnadsminskning, som skulle vinnas genom ett överlämnande till yrkesinspektionens chefsmyndighet av arbetsrådets uppgifter, vore jämförelsevis obetydlig, en sådan överflyttning icke kunde tillrådas, oaktat densamma ur systematisk synpunkt kunde ligga nära till hands. *Socialstyrelsen* framhöll i sitt utlåtande över betänkandet, att med hänsyn till den utvidgning av arbetsrådets arbetsuppgifter, som förekommit sedan styrelsen senast uttalade sig i förevarande fråga, styrelsen delade den sakkunniges uppfattning i frågan.

Även 1937 års *arbetarskyddskommitté* behandlade i sitt betänkande (Statens off. utredn. 1937:52) frågan om förläggningen av den centrala ledningen för arbetarskyddet, och enligt kommitténs mening kunde starkt ifrågasättas, om icke ett centralt ämbetsverk för yrkesinspektionens ledning borde inrättas. Då emellertid frågan om förläggningen av yrkesinspektionens chefsmyndighet varit föremål för prövning så sent som vid 1937 års riksdag, ansåg sig kommittén icke böra framlägga något förslag i nämnda hänseende.

Det må i detta sammanhang framhållas, att det vid skilda tillfällen jämväl varit fråga om att inrätta särskilda ämbetsverk för vissa tillsynsuppgifter och ärenden, som äga samband med arbetarskyddet. Bland annat har framställts förslag om ändring av *fartygsinspektionens* centrala ledning. I en vid 1926 års riksdag väckt motion (II:144) hemställdes sålunda om utredning av frågan om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de frågor rörande sjöfartssäkerhetskontrollen, som enbart eller i övervägande grad berörde arbetarskyddet. Samma yrkande gjordes även i två likalydande motioner till 1928 års riksdag (I:183 och II:319). Vid behandlingen av motionerna uttalade riksdagen (skriv. nr 234/1926 och 10 A/1928), att den förutsatte, att de synpunkter som däri framförts toges i beaktande av 1926 års besparingskommitté. Dessa övervägde olika alternativ, och bland annat ifrågasattes huruvida icke ett fristående centralt ämbetsverk borde inrättas för fartygsinspektionens ledning. Detta förslag fullföljdes dock icke. Det ifrågasattes även, huruvida icke fartygsinspektionen borde överflyttas till socialstyrelsen. Av olika skäl funno de sakkunniga sig dock icke böra tillstyrka en sådan lösning (se prop. nr 161/1929).

De sakkunniga för elektriska kontrollväsendet, som år 1936 avgåvo betänkande angående kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar (Statens off. utredn. 1936:27), hade i samband med utredningen även övervägt frågan, huruvida förläggandet av *den elektriska tillsynen* under kommerskollegium kunde anses vara den mest ändamålsenliga anordningen eller om en helt fristående organisation eller en överflyttning, exempelvis till socialstyrelsen, vore att föredraga. De sakkunniga, som därvid funnit en överflyttning till socialstyrelsen vara det enda möjliga alternativet, hade emellertid med hänsyn till att flera av tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter, t. ex. koncessionsfrågor samt installatörs- och låneärenden, låge helt utanför socialstyrelsens intresseområde, ansett en dylik förändring olämplig. De ansågo

sig därför böra förorda, att kommerskollegium fortfarande skulle vara chefsmyndighet för statens elektriska inspektion (se prop. nr 238/1938).

Reformförslag. Från *yrkesinspektörshåll* har vid skilda tillfällen framhållits önskvärdheten av att ledningen av arbetarskyddet centraliserades till ett särskilt härför inrättat ämbetsverk och att till detta sammanfördes de flesta av statens tekniska inspektionsorgan på arbetarskyddets område, såsom yrkesinspektionen, elektriska inspektionen, fartygsinspektionen och sprängämnesinspektionen. Då frågan om överflyttning av yrkesinspektionen från socialstyrelsen till riksförsäkringsanstalten behandlades (år 1936), uttalades av *vissa yrkesinspektörer* samt *yrkesinspektrisen*, att det vore fördelaktigast om ett särskilt ämbetsverk tillskapades för yrkesinspektionen, därest det skulle visa sig nödvändigt att skilja denna från styrelsen.

I det yttrande, som *arbetsrådet* avgav över förslaget till överflyttning av yrkesinspektionen till riksförsäkringsanstalten, uttalade sig rådets ordförande för överflyttningen men ifrågasatte därjämte, om icke i betraktande av yrkesinspektionens stora och viktiga sociala uppgift och med hänsyn till det allt mera stegrade kravet på åtgärder för skydd mot olycksfall och ohälsa i arbetet det vore lämpligt, att yrkesinspektionen inom en icke alltför avlägsen framtid organiserades som ett självständigt verk.

Med skrivelse den 30 november 1943 har *landsorganisationens kommitté för olycksfallsförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor* till arbetarskyddskommittén överlämnat en av Skånes fackliga arbetaredistrikt företagen utredning angående yrkesinspektionens verksamhet och samtidigt hemställt, att kommittén måtte i sina förslag beakta de önskemål arbetaredistriktet uttalat, nämligen bland annat att det vore nödvändigt, att en särskild styrelse inrättades för arbetarskyddet och att till denna sammanfördes yrkesinspektionen, bergsstaten, elektriska inspektionen och fartygsinspektionen m. fl. inspekterande organ. I styrelsen borde enligt arbetaredistriktets mening ingå representanter för parterna inom näringslivet, ty därmed skapades de psykologiska förutsättningarna för ett fruktbringande arbetarskydd samt det allmänna förtroende för yrkesinspektionen, som vore av fundamental betydelse inom arbetslivet. Jämför även sid. 119.

Ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolaget Land och Sjö har i sitt yttrande över kommitténs preliminära lagutkast framhållit nödvändigheten av att yrkesinspektionen (inkl. specialinspektionerna) så snart som möjligt ombildades till ett självständigt ämbetsverk.

I två vid *1944 års riksdag* väckta likalydande *motioner* (I:14 och II:36) har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning av frågan om arbetarskyddet ombord å fartyg samt lämpligheten av att frågor, som rörde ifrågavarande arbetarskydd, överflyttades från kommerskollegium till yrkesinspektionen. *Statsutskottet*, som förehade motionerna till behandling, hemställde (utl. nr 227), att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt 1938 års arbetarskyddskommitté att utreda frågan om arbetarskyddet ombord å fartyg. *Riksdagen* beslöt i enlighet med utskottets hemställan (skriv. nr 452).

Rekommendation. I den av internationella arbetskonferensen år 1923 antagna rekommendationen angående de allmänna grunddragen för anordnandet av inspektionssystem till tryggande av arbetarskyddslagstiftningens tillämpning föreskrives, att inspektionen bör stå under en central statsmyndighets omedelbara och utslutande uppsikt och att den ej bör beträffande utövandet av sina åligganden kontrolleras eller på något sätt bero av lokala myndigheter.

Kommitténs förslag. Såsom ovan anförts har tid efter annan och i olika sammanhang rests krav på att de olika arbetarskyddsorganen samordnas och ställas under central ledning av ett självständigt ämbetsverk. Att så icke skett torde bland annat få ses mot bakgrunden av att hittills vanligen endast partiella reformer inom arbetarskyddslagstiftningen kommit ifråga och att det därför icke varit lämpligt eller möjligt att lösa detta spörsmål. I samband med den allmänna översyn av arbetarskyddslagstiftningen, som kommittén har att verkställa, synes det emellertid nödvändigt, att frågan om en omorganisation av ledningen av arbetarskyddets tillsynsorgan upptages till prövning. Sker icke detta nu, torde frågan komma att framskjutas på obestämd tid, ett förhållande som ur arbetarskyddets synpunkt skulle vara synnerligen olyckligt. Det framstår därför såsom ett önskemål, att nämnda fråga nu bringas till sin lösning och på sådant sätt, att den centrala ledningen av arbetarskyddet och handläggningen av de för närvarande på olika myndigheter och organ fördelade arbetarskyddsärendena överflyttas till ett fristående ämbetsverk. Enligt kommitténs mening är en centralisering och rationalisering av handläggningen av arbetarskyddsärendena också i hög grad påkallad, därest arbetarskyddet i dess alltmer vidgade omfattning skall bli tillräckligt effektivt. Men härför fordras, att den centrala ledningen av arbetarskyddet gives en så självständig ställning som möjligt och att den helt får ägna sig åt arbetarskyddet. Uppgifter, som icke äro förenliga med ett positivt inriktat arbetarskydd, böra sålunda i minsta möjliga mån belasta arbetsinspektionen, dess ledning och tillsynsorgan. Att såsom nu anförtro ledningen av yrkesinspektionens verksamhet åt ett ämbetsverk, som redan förut har stora och omfattande arbetsuppgifter, låt vara med nära anknytning till arbetarskyddet, synes med hänsyn till arbetarskyddsfrågans utveckling och betydelse även vara opraktiskt och föga rationellt. En sådan lösning torde ej heller kunna bestå såsom ändamålsenlig. Erfarenheten visar ock, att ett av flera arbetsuppgifter splittrat arbete lätt leder till att en arbetsuppgift eftersättes på bekostnad av en annan. Den centrala ställning arbetarskyddsfrågan numera intager i nutida arbetsliv kräver jämväl, att de organ, som skola handha övervakningen av arbetarskyddet, sammanföras och ställas under en gemensam och självständig ledning. Ett särskiljande av arbetarskyddet och exempelvis olycksfallsförsäkringsfrågan bör emellertid icke innebära ett förnekande eller underskattande av behovet eller önskvärheten av ett samarbete inom de nämnda sociala verksamhetsområdena. Tvärtom torde det vara naturligt, att ett samarbete mellan arbetsinspektionen och riks-försäkringsanstalten i förevarande avseende fort-löpande upprätthålles.

Innan kommittén övergår till att närmare redogöra för sitt organisationsförslag, vill kommittén i förevarande sammanhang erinra om att då frågan om arbetarskyddsbyråns överflyttning till riksförsäkringsanstalten behandlades i riksdagen år 1937 — i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag om socialstyrelsens organisation (prop. nr 266/1937) — chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, uttalade, att det enligt hans mening funnes tillräckliga motiv för att göra även arbetarskyddsbyrån till ett självständigt ämbetsverk.

Särskilt ämbetsverk. Såsom framgår av det ovan anförda anser kommittén, att de uppgifter, som åligga det nutida arbetarskyddet, äro av sådan omfattning och betydelse, att de böra handhas av ett fristående ämbetsverk, som uteslutande får ägna sig åt desamma. En omorganisation i sådant syfte av den centrala ledningen för arbetarskyddet berör emellertid icke blott riksförsäkringsanstalten, som genom arbetarskyddsbyrån är chefsmyndighet för yrkesinspektionen, utan även vissa andra verk, vilka handlägga arbetarskyddsärenden i vidsträckt bemärkelse, samt de olika tillsynsorgan, som lyda under ifrågavarande myndigheter. Frågan om en ändrad organisation får dock sin största betydelse för yrkesinspektionen, som är så att säga kärnan i den nuvarande organisationen.

Tidigare har antytts, att arbetstidslagstiftningen även är att räkna till arbetarskyddet i vidsträckt bemärkelse. Ärenden angående tillämpningen av arbetstidslagarna och medgivande av dispenser från de i dessa lagar meddelade bestämmelserna handläggas av arbetsrådet. Tillsynen över bestämmelsernas efterlevnad utövas däremot av yrkesinspektionen. Det må vidare nämnas, att då fråga är om ärenden, som avse minderårigas användande i vissa fall till övertidsarbete, arbetsrådet i dessa ärenden ej sällan inhämtar yttrande från yrkesinspektionens chefsmyndighet. Med hänsyn till det nära samband arbetarskyddslagens bestämmelser om natt- och veckovila samt raster ha med frågor rörande arbetstiden i allmänhet, finnes i gällande arbetarskyddslag jämväl stadgat (38 § 4 mom.), att yrkesinspektionens chefsmyndighet skall vid avgörande av ärende enligt nämnda bestämmelser, där så finnes lämpligt, samråda med arbetsrådet. En viss samverkan mellan arbetsrådet och yrkesinspektionen föreligger således enligt nämnda lagar. På grund härav anser kommittén, att starka skäl tala för att de uppgifter, som åvila arbetsrådet, överflyttas till det tilltänkta ämbetsverket. Hinder häremot synes ej föreligga, därest såsom kommittén föreslår, arbetsrådets nuvarande organisation med partsrepresentanter får ingå i det nya ämbetsverket. Såsom förut nämnts (sid. 24) har tidigare ifrågasatts en överflyttning av arbetsrådets uppgifter till yrkesinspektionens chefsmyndighet. Något förslag härom har dock icke framlagts för riksdagen. Det förnämsta skälet mot en sådan överflyttning torde ha varit, att arbetsrådet genom sin sammansättning med partsrepresentanter vunnit ett förtroende hos parterna på arbetsmarknaden, som knappast skulle ha erhållits, om beslutanderätten utövats av ett enligt vanliga regler organiserat centralt ämbetsverk.

Med hänsyn till att arbetsrådet utgör ett fristående självständigt ämbetsverk, har kommittén funnit lämpligast föreslå, att detta ombildas och utbygges såsom

ett särskilt verk för arbetarskyddsärenden och att dit förlägges chefskapet för yrkesinspektionen. Det nuvarande arbetsrådet får därvid ingå som en byrå i det nya ämbetsverket. Samtidigt föreslås, att arbetarskyddsbyrån i riksförsäkringsanstalten överflyttas till verket. Denna byrå, som nu handlägger arbetarskyddsfrågor av skilda slag (se sid. 58), bör enligt kommitténs mening ombildas så, att å densamma komma att handläggas företrädesvis allmänna skyddstekniska ärenden, medan övriga byråns åliggande arbetsuppgifter fördelas på andra byråer inom det nya ämbetsverket. I samband med arbetarskyddsbyråns överflyttning skola till det nya verket jämväl överflyttas de närmast under denna hörande tillsynsorganen, nämligen den allmänna och kvinnliga yrkesinspektionen samt skogs- och flottledsinspektionen.

För att vinna åsyftad enhetlighet i fråga om ledningen av arbetarskyddet anser sig kommittén tillika böra föreslå, att till det nya verket överflyttas vissa tillsynsorgan, som för närvarande sortera under andra ämbetsverk. Sålunda föreslås, att tillsynen över arbetarskyddet inom gruv- och stenindustrien överflyttas från bergmästarna till särskilda gruvinspektörer, vilka skola lyda under en i ämbetsverket särskilt upprättad avdelning för gruvinspektion. Likaså förordas, att sprängämnesinspektionen i sin helhet överflyttas till ämbetsverket och inordnas i detta som en särskild avdelning. De nuvarande specialinspektörerna inom yrkesinspektionen för statlig och enskild järnvägsdrift föreslås bliva befriade från tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad. Dessa uppdrag anförtros i stället åt särskilda trafikinspektörer, som därjämte bemyndigas att övervaka arbetarskyddet inom trafikväsendet i övrigt. Ett fullständigt sammanförande under gemensam ledning av samtliga på arbetarskyddets område inspekterande eller eljest verksamma organ förutsätter, att även den elektriska inspektionen, bestående av kommerskollegii elektriska byrå och statens elektriska inspektion, fartygsinspektionen, omfattande kollegii fartygsinspektionsbyrå och fartygsinspektionens lokala organ, samt kollegii sjöfartssociala avdelning ävensom radiofysiska institutionen överförs till det nya ämbetsverket. Av skäl, som senare kommer att angivas, framlägger kommittén ej något förslag härom i detta sammanhang (sid. 182 och 187—189).

Inom det nutida arbetarskyddet lägges allt större vikt på arbetet att förebygga uppkomsten av yrkessjukdomar och andra hälsoskador till följd av arbetet eller arbetsförhållandena. För att kunna bedriva ett effektivt och rationellt arbetarskydd på detta område fordras tillgång till medicinsk sakkunskap inom yrkesinspektionen. Denna tillgång är för närvarande starkt begränsad, och behovet av medicinsk rådgivning i arbetarskyddsfrågor tillgodoses väsentligen blott genom det samarbete, som kommit till stånd mellan arbetarskyddsbyrån och statens institut för folkhälsan, framför allt dess yrkeshygieniska avdelning. Detta samarbete måste emellertid göras mera effektivt, och därför fordras, att icke blott tekniska utan även yrkeshygieniska och medicinska organ på arbetarskyddets område samordnas på ett ändamålsenligare sätt än nu och ställas under en gemensam ledning. I sådant syfte föreslår kommittén, att yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan överflyttas till det nya ämbetsverket och inordnas i detta som en särskild byrå.

Ur arbetarskyddssynpunkt är det av stor vikt, att såväl tillsynsorgan som arbetsgivare och arbetstagare äga kännedom om de risker, som äro förbundna med olika slag av arbete, vilka skyddsåtgärder, som kunna eller behöva vidtagas, vilka föreskrifter, som finnas utfärdade, o. s. v. Men det gäller att även sprida upplysning härom. Tillsynsorganen måste dessutom utbildas för tillsynsverksamheten samt hållas väl informerade om arbetarskyddets utveckling och om de rön och erfarenheter, som gjorts på arbetarskyddets område. Med hänsyn till den omfattning arbetarskyddet numera har, och det stora behov av upplysning och utbildning, som onekligen föreligger på detta område, anser sig kommittén tillika böra förorda, att det inom det nya ämbetsverket upprättas en särskild byrå för att handha upplysnings- och utbildningsfrågor.

Då det nya ämbetsverket jämte till detta överförda tillsynsorgan får en relativt stor omfattning, föreslås vidare, att en särskild byrå inrättas för vissa lagärenden samt ärenden angående ämbetsverkets och dess lokala organs organisation, instruktion, arbetsordning, personal, lokaler och inventarier ävensom andra ärenden av administrativ natur.

Ämbetsverkets namn. I samband med tillskapandet av ett särskilt ämbetsverk för den centrala ledningen av arbetarskyddet uppstår frågan, vilket namn ämbetsverket bör erhålla. Med hänsyn till att yrkesinspektionen (inkl. arbetarskyddsbyrån) får anses utgöra stommen i ämbetsverket, har ifrågasatts, om verket ej borde givas ett namn, som anknöte till ordet yrkesinspektion, t. ex. statens yrkesinspektion. Då det emellertid framställts förslag om att till verket borde överflyttas även andra tekniskt betonade inspektionsorgan, såsom elektriska inspektionen, fartygsinspektionen, järnvägsinspektionen och sprängämnesinspektionen, har förordats, att verket benämndes statens tekniska inspektion. Detta namn har dock ej ansetts lämpligt, enär det på verket skulle ankomma icke blott överinseendet över tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad utan även handläggningen av ärenden rörande lagstiftningens tillämpning och därvid bland annat sådana ärenden, som nu handläggas av arbetsrådet och i viss utsträckning av statens institut för folkhälsan. Inom kommittén ha därför ifrågasatts benämningar, som anknöte till ordet arbetarskydd, såsom arbetarskyddsverket eller statens arbetarskyddsverk. Även benämningarna statens arbetsråd och riksarbetsstyrelsen ha diskuterats. Det senare namnet har dock ej ansetts kunna komma ifråga, enär det antagits såsom benämning på den myndighet, som av Kungl. Maj:t kan förordnas att handha tillämpningen av lagen om tjänsteplikt och med stöd därav meddelade föreskrifter. Efter överbäggande av olika förslag har kommittén slutligen stannat för *arbetsrådet* såsom benämning på det nya ämbetsverket. För detta namn tala flera skäl. Det må i första hand framhållas, att det nuvarande arbetsrådet har att taga befattning med ärenden, som otvivelaktigt tillhöra arbetarskyddslagstiftningen i vidsträckt bemärkelse. Förslaget om nytt ämbetsverk, vari det nuvarande arbetsrådet skall ingå, kan därför betraktas som blott en utvidgning av rådet

och dess verksamhet. Vidare skall enligt förslaget det nuvarande arbetsrådet upphöra såsom självständigt ämbetsverk. Härigenom kan lätt insmyga sig den uppfattningen, att om namnet försvinner, det icke längre finnes någon myndighet, som har att taga befattning med arbetstidslagarna. Motsvarande argument kan icke anföras beträffande yrkesinspektionen, då denna ej fungerat såsom självständigt ämbetsverk. Namnet arbetsrådet kan även sägas anknyta till yrkesinspektionens verksamhet, vilken ju i fråga om det egentliga arbetarskyddet företrädesvis är och skall vara av rådgivande natur. I gällande arbetarskyddslag föreskrives sålunda bland annat, att tillsynsorganen böra vid utövande av tillsyn tillhandagå med upplysningar, råd och anvisningar.

Sedan redogörelse lämnats för huvuddragen av kommitténs organisationsförslag, får kommittén övergå till att närmare behandla det föreslagna ämbetsverkets arbetsuppgifter och organisation.

B. Arbetsrådets organisation.

Verksamhetsområde och ledning.

Arbetsrådets ämbetsbefattning. De arbetsuppgifter, som skola åligga det föreslagna ämbetsverket, till vilket ledningen för arbetarskyddet i dess helhet skall vara förlagd, torde i huvudsak framgå av vad förut anförts. Arbetsrådet skall sålunda i enlighet med utfärdad instruktion och i övrigt meddelade föreskrifter utöva inseende över arbetarskyddslagstiftningens tillämpning och efterlevnad. Det övertager därvid handläggningen av de ärenden, som för närvarande handläggas av det nuvarande arbetsrådet och riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå samt de uppgifter, som åvila yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan. Vidare skall arbetsrådet handlägga de övriga ärenden, som sammanhånga med ämbetsverkets uppgift att vara chefsmyndighet för arbetsinspektionen, såväl den allmänna som specialinspektionen.

De viktigaste lagar, med vilka det nya verket kommer att få taga befattning, äro följande:

- lagen om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete (arbetarskyddslagen),
- lagen om arbetstidens begränsning, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer,
- butikstängningslagen och lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete,
- skogshärbärgeslagen och lagen om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna,
- lagen om viktmärkning i vissa fall av gods, som skall inlastas å fartyg,
- lagen om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt arbete samt

lagen angående förbud mot minderårigs användande vid offentliga tillställningar och inspelning av biograffilm samt till viss försäljning och budskickning.

Härutöver kommer arbetsrådet att få handlägga ärenden rörande åtskilliga följdförfattningar till de nämnda lagarna ävensom eljest ärenden, som enligt lag eller författning skola tillhöra verkets ämbetsbefattning. Beträffande fördelningen av ifrågasvarande ärenden inom ämbetsverket redogöres närmare i det följande.

Arbetsrådets organisation. Enligt kommitténs mening bör det föreslagna ämbetsverket organiseras som ett centralt ämbetsverk med en generaldirektör som chef samt såsom ledamöter cheferna för de sex byråer, på vilka verkets arbetsuppgifter skola fördelas. Såsom ledamöter i arbetsrådet skola vid handläggning av vissa ärenden därjämte inträda fyra av Kungl. Maj:t efter förslag utsedda representanter för arbetsmarknadens parter, två från vardera arbetsgivar- och arbetstagar sidan. Denna senare anordning, varigenom verkets organisation kommer att i viss mån avvika från vad som är vanligt beträffande centrala ämbetsverk, är betingad av de särskilda intressen, som äro förbundna med vissa det nya verket åliggande uppgifter. Kommittén förutsätter dessutom, att ärenden rörande tillämpningen av arbetstidslagarna skola, åtminstone tills vidare, handläggas i den ordning, som angives i dessa lagar. Till biträde åt rådet vid den slutliga handläggningen av vissa ärenden föreslås, att experter skola kunna förordnas. Kommittén återkommer härtill i ett senare sammanhang.

Chefstjänsten. Kommittén anser, att chefen för det nya ämbetsverket bör inneha generaldirektörs ställning. I enlighet med gällande regler för sådan chefs tjänst bör befattningen hänföras till civila avlöningsreglementets löneplan C och tillsättas genom förordnande för högst sex år i sänder. Beträffande de skyldigheter, som åligga generaldirektören som chef för arbetsrådet och arbetsinspektionen, torde närmare bestämmelser böra meddelas i instruktionen för arbetsrådet.

I det nuvarande arbetsrådet ingå, förutom två arbetsgivar- och två arbetstagar ledamöter utsedda efter förslag, tre s. k. opartiska ledamöter förordnade utan förslag. En av de sistnämnda ledamöterna är tillika rådets ordförande och chef. Såsom nedan närmare angives föreslår kommittén, att åt detta råd — med oförändrad eller delvis ändrad sammansättning — uppdrages att även deltaga i den slutliga handläggningen av vissa ärenden rörande tillämpningen av arbetarskyddslagen och med stöd därav meddelade föreskrifter. Enligt kommitténs mening bör chefen för det nya ämbetsverket vara ordförande jämväl i det till verket knutna arbetsrådet.

Den föreslagna chefsbefattningen som generaldirektör förordas bliva placerad i lönegrad C 12. Till ordföranden och chefen för det nuvarande arbetsrådet utgår utöver lön såsom byråchef ett årsarvode av 4,000 kronor. Därest generaldirektören, såsom kommittén förutsätter, förordnas att vara ordförande i rådet, anser kommittén, att detta arvode icke vidare bör utgå. Till arvode åt generaldirek-

törens ställföreträdare föreslås ett belopp av 1,200 kronor för år. Beträffande arvode åt ställföreträdaren för ordföranden i det nuvarande arbetsrådet se sid. 44.

Frågan om inrättande av en överinspektörsbefattning. Den närmaste ledningen av yrkesinspektionens verksamhet handhaves för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå. Det åligger därvid byråns chef att, förutom ansvaret för byråns arbete, leda och övervaka den verksamhet, som utövas av yrkesinspektionens olika tillsynsorgan. Med hänsyn härtill fungerar byråchefen som överinspektör inom yrkesinspektionen. Ledningen och överinseendet utövas i allmänhet genom meddelande av råd och anvisningar rörande skyddslagstiftningens tillämpning samt genom besök å tillsynsorganens distriktsexpeditioner och arbetsställen. Denna ledande och kontrollerande uppgift har emellertid på grund av arbetsbelastningen å byrån ej kunnat i erforderlig omfattning fullgöras av byråchefen. Det har därför vid skilda tillfällen framställts förslag om att genom inrättande av vissa befattningar på byrån förstärka dess personal, så att byråchefens arbetsbörda kunde minskas och ökade möjligheter sålunda beredas honom att företaga inspektionsresor. Härom må i korthet anföras följande.

Tidigare förslag. I den av *socialstyrelsen* till Kungl. Maj:t år 1931 överlämnade utredningen angående yrkesinspektionens effektivisering (återgiven i Sociala meddelanden 1932, nr 1) hemställdes, att arbetarskyddsbyråns personal måtte förstärkas. Styrelsen framhöll därvid bland annat, att byråns chef till följd av brist på annan arbetskraft icke kunnat på tillfredsställande sätt utöva den honom åliggande uppgiften att leda och kontrollera tillsynspersonalens verksamhet.

Frågan om förstärkning av byråns arbetskrafter behandlades jämväl i det år 1936 avgivna betänkandet om socialstyrelsens organisation (sid. 13). *Den sakkunnige* avstyrkte därvid tidigare i ärendet framställda förslag och anförde, att det med dåvarande personaluppsättning på byrån icke syntes föreligga något hinder för byråchefen att utsträcka sin inspektionsverksamhet. Denna borde genomsnittligt icke omfatta mindre tid av året än tre månader. I sitt utlåtande över nämnda betänkande (återgivet i Sociala meddelanden 1936, nr 11 B) förnyade *socialstyrelsen* sin hemställan om förstärkning av byråns arbetskrafter och yttrade i anslutning därtill bland annat, att det under senare år alltmer ökade kravet på byråns tekniska arbetskrafters prestation hade sin grund dels uti teknikens utveckling och i samband därmed tillkomna nya arbetsmetoder, arbetsmaskiner, apparater etc., dels ock uti det ökade intresset för arbetarskyddsfrågorna bland industriens män. Detta medförde, att såväl arbetsgivare som arbetare i större omfattning än tidigare hos yrkesinspektionen hemställde om avgörande i skyddsfrågor. Om yrkesinspektionens chefsmyndighet på tillfredsställande sätt skulle kunna fullgöra sin skyldighet att besvara sådana förfrågningar och tillika bibehålla ledningen av arbetarskyddsverksamheten i landet erfordrades oundgängligen, att arbetarskyddsbyråns tekniska arbetskrafter avsevärt förstärktes. Denna förstärkning måste emellertid vara sådan, att byråchefen bereddes mera tid för inspektionsresor till de skilda yrkesinspektionsdistrikten, kon-

ferenser o. d. Styrelsen hemställde därför, att en teknisk byrådirektör i lönegrad B 28 inrättades å arbetarskyddsbyrån.

I den till 1937 års riksdag framlagda *propositionen* (nr 266) angående socialstyrelsens organisation anförde *föredragande departementschefen*, att han icke för det dåvarande vore beredd att taga definitiv ställning till arbetarskyddsbyråns personalbehov. Detsamma syntes nämligen böra lösas i samband med frågan om yrkesinspektionens effektivisering.

Socialstyrelsens förslag om inrättande å arbetarskyddsbyrån av en teknisk byrådirektörsbefattning upptogs sedermera till behandling av 1937 års *arbetarskyddskommitté*. Denna ansåg dock, att genom nämnda förslag behovet av en medhjälpare till och ställföreträdare för byråchefen icke blivit tillgodosett på tillfredsställande sätt. Enligt kommitténs mening borde nämligen den nye befattningshavaren vara byråchefens ställföreträdare ej blott i det tekniska byråarbetet utan även i fråga om överinseendet över inspektionspersonalens verksamhet. Därav följde, att han borde — alternerande med byråchefen — avlägga besök på distriktens expeditioner och arbetsställen, och under sådana förhållanden syntes hans ställning böra vara något högre än yrkesinspektörs. Kommittén ifråga föreslog därför, att på arbetarskyddsbyrån inrättades en överingenjörstjänst i lönegraden B 29.

I *proposition* (nr 231) till 1938 års riksdag angående yrkesinspektionens organisation uttalade *föredragande departementschefen*, att därest yrkesinspektionen skulle kunna effektivt fullgöra sina uppgifter det givetvis vore nödvändigt, att inspektionens chefsmyndighet vore utrustad på sådant sätt, att den hade möjlighet att med kraft leda verksamheten och utöva överinseendet över de lokala organen. Departementschefen vore därför i likhet med nämnda kommitté av den uppfattningen, att den tekniska personalen å arbetarskyddsbyrån måste avsevärt förstärkas. I stället för den ifrågasatta överingenjörstjänsten förordade departementschefen en byrådirektörstjänst i lönegraden B 28. Detta förslag godkändes av *riksdagen*.

Rekommendation. I den av internationella arbetskonferensen år 1923 antagna rekommendationen angående de allmänna grunddragen för anordnandet av inspektionssystem till tryggande av arbetarskyddslagstiftningens tillämpning framhålles bland annat, att i de länder, som äro uppdelade i inspektionsdistrikt, det är — till tryggande av likformighet i lagtillämpningen inom de olika distrikten och till vinnande av bästa möjliga inspektionsresultat — önskvärt, att distriktsinspektörerna ställas under allmänt överinseende av en inspektör med höga kvalifikationer och långvarig erfarenhet. För det fall, att landets industri är av sådan betydelse, att den kräver tillsättandet av mer än en överordnad inspektör, böra de överordnade inspektörerna tid efter annan sammanträda till överläggning om frågor, som i av dem underställda delar av landet framkommit rörande lagtillämpningen eller förbättrandet av arbetsförhållandena.

Kommitténs förslag. Vid tillämpning av arbetarskyddslagens föreskrifter till förebyggande av ohälsa och olycksfall i arbete förutsattes, att hänsyn togs till de

i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna. Det överlämnas därvid i första hand åt vederbörande tillsynsorgan att pröva och avgöra, hur lagen skall tillämpas. På grund härav och med hänsyn till att tillsynen är uppdelad på flera distrikt, gives icke garanti för en fullt enhetlig och rättvis lagtillämpning. Klagomål i detta avseende ha även framförts, särskilt från arbetsgivarhåll.

För såväl arbetsgivare som arbetstagare är det självfallet av vikt, att tillämpningen av arbetarskyddslagstiftningen sker efter enhetliga linjer över hela landet. Men det är även för tillsynsorganen och deras verksamhet av stor betydelse, att tillämpningen blir så enhetlig och invändningsfri som möjligt. Det har av denna anledning också ansetts nödvändigt, att chefen för arbetarskyddsbyrån står i nära personlig kontakt med befattningshavarna på yrkesinspektionsdistrikten och i ej alltför ringa utsträckning på ort och ställe tager del av inspektionsverksamheten. Enligt vad kommittén inhämtat har detta på grund av den oupphörligt ökade arbetsbelastningen och bristen på kvalificerad arbetskraft å byrån dock ej kunnat ske i den omfattning, som varit erforderlig. Nämnas må, att under vart och ett av åren 1943—1945 resor i inspektionssyfte och för överläggningar med tillsynsorgan kunnat företagas av byråchefen under sammanlagt blott 13, 21 resp. 21 dagar och av ordinarie byrådirektören å samma byrå 31, 31 resp. 27 dagar.

Enligt kommitténs förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad komma vissa av de arbetsuppgifter, som nu åvila riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå, att överflyttas till andra byråer inom det föreslagna ämbetsverket. Det oaktat har ifrågasatts, om ej chefen för den nya byrå, som närmast skulle komma att motsvara arbetarskyddsbyrån, nämligen byrån för allmänna skyddstekniska ärenden, även efter omorganisationen borde fungera som överinspektör inom arbetsinspektionen. I förslag till kommittén rörande tillsynens organisation har likaledes förordats, att det utsades att chefen för sistnämnda byrå skulle vara överinspektör för allmänna arbetsinspektionen och vissa specialinspektioner. Han borde därjämte vara generaldirektörens ställföreträdare. I ett annat förslag, som kommittén erhållit i organisationsfrågan, upptogs förutom chefs-tjänsten även en befattning som överdirektör och teknisk chef, och det föreslogs, att den sistnämnde skulle fungera dels som verkschefens ställföreträdare och dels som överinspektör för samtliga ämbetsverket underställda inspektionsorgan.

Då det nya ämbetsverkets arbetsuppgifter torde bli såväl omfattande som mångskiftande och då de komma att mer eller mindre beröra praktiskt taget alla verksamhetsområden, är det att förvänta, att de uppgifter som måste ankomma på verkschefen bli av den omfattning, att de kräva hans odelade uppmärksamhet. Det kan därför ej förutsättas, att generaldirektören skall kunna företaga inspektionsresor i den utsträckning, som erfordras för kontroll av tillsynens behöriga och enhetliga utövande. Förslaget om att byråchefen för den allmänna skyddstekniska byrån skulle fungera som överinspektör inom arbetsinspektionen, anser sig kommittén dock icke kunna biträda. En sådan lösning av frågan skulle förutsätta antingen att samtliga tillsynsorgan sorterade under nämnda byrå eller att ifrågavarande byråchef hade att taga befattning med alla de arbetarskyddsuppgifter, vara de

olika tillsynsorganen skulle utöva tillsyn. Vid genomförande av kommitténs förslag rörande tillsynens organisation blir detta emellertid ej fallet, utan uppgifterna komma i stället att fördelas på flera byråer inom ämbetsverket. Till följd härav komma de olika tillsynsorganen i sin tjänsteutövning att mer eller mindre bliva underställda varje byrå inom verket, beroende på vilken tillsynsuppgift det är fråga om. Enligt kommitténs mening bör det sålunda som regel ankomma på varje byråchef att ha överinseende över tillsynen beträffande de ärenden, som tillhöra hans byrå. Detta utesluter dock icke, att det bör kunna uppdragas åt viss byråchef att öva in-seende jämväl över uppgifter, som falla inom annan byrås arbetsområde, och detta helt eller delvis eller blott i visst fall. På grund av det anförda synes det kommittén icke lämpligt att, innan tillräcklig erfarenhet vunnits rörande arbetsfördelningen inom det nya ämbetsverket, fastslå, att chefen för den allmänna skyddstekniska byrån skall fungera som överinspektör. Därest särskilt arvode för detta uppdrag ej skall utgå — vilket kommittén icke ansett sig böra föreslå — synes hinder ej föreligga för verkschefen att besluta, att viss byråchef skall fungera som överinspektör inom arbetsinspektionen, för den händelse att särskild sådan befinnes nödvändig för att vinna enhetlig tillämpning av arbetarskyddslagstiftningen.

En annan lösning av frågan om överinspektör inom arbetsinspektionen har framlagts i det ovannämnda förslaget om inrättande av en överdirektörsbefattning som biträde åt generaldirektören. Genom inrättandet av denna befattning, som skulle stå utom och över byråorganisationen, komme jämväl det önskemål om särskild överinspektör, som uttalats i den ovan omnämnda rekommendationen (sid. 34), att bliva tillgodosett. Samtidigt skulle förutsättning skapas för en mera ändamåls-enlig lösning av frågan om ställföreträderskapet för generaldirektören, i det att den byråchef, som eljest skulle förordnas som ställföreträdare, finge mera ostört ägna sig åt byråarbetet. För nämnda alternativ talar också det förhållandet, att generaldirektören härigenom beredes möjlighet att vid behov till överdirektören överlämna uppgifter inom samtliga byråer och avdelningar. Med hänsyn till den ändring av tillsynens organisation och ledning, som kommittén föreslår, liksom även svårigheten att, innan organisationen trätt i full verksamhet, bedöma frågan om inrättandet av den ifrågasatta överdirektörsbefattningen anser sig kommittén likväl icke böra framlägga förslag i här nämnda avseende.

Partsrepresentanter i arbetsrådet.

Vid handläggning av sådana ärenden, som avses i gällande arbetstidslagar, samt vissa ärenden rörande butikstängningslagen deltaga representanter för arbetsgivare och arbetstagare på sätt därom är närmare stadgat i nämnda lagar. Då det gäller tillämpningen av arbetarskyddslagstiftningen i övrigt, innefattande bland annat arbetarskyddslagen, finnes däremot icke föreskrivet om någon samverkan mellan yrkesinspektionens chefsmyndighet och särskilda för arbetsmarknadens parter utsedda representanter. Förslag i sådant hänseende ha emellertid tid efter annan framställts.

Tidigare förslag. Förslag om att upprätta ett »arbetsråd» framlades ursprungligen av *yrkesfarekommittén*. Detta råd skulle bestå av två arbetsgivar- och två arbetarrepresentanter samt tre opartiska ledamöter och främst ha till uppgift att utarbeta förslag till följdförfattningar till arbetarskyddslagen samt avgiva utlåtanden i ärenden rörande skyddslagstiftningens tillämpning. Förslaget blev icke förelagt riksdagen.

I det av *socialstyrelsen* år 1925 avgivna betänkandet med förslag till reviderad arbetarskyddslag (se sid. 24) hemställdes, att bestämmelserna om arbetstidens begränsning måtte upptagas i arbetarskyddslagen och att arbetsrådets funktioner överflyttades på yrkesinspektionens chefsmyndighet. I förslaget upptogs även en bestämmelse om att arbetsgivar- och arbetarrepresentanter skulle deltaga i den slutliga handläggningen hos yrkesinspektionens chefsmyndighet av såväl de flesta arbetstidsärenden som ock vissa frågor rörande arbetarskyddslagens tillämpning. Till stöd för förslaget anförde styrelsen bland annat, att det vid handläggningen av ärenden rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare ofta vore av vikt, att representanter för nämnda parter närvore och bidroge till utredningen med sin sakkunskap och sina synpunkter. Den föreslagna bestämmelsen upptogs dock ej i det till *1931 års riksdag* framlagda lagförslaget angående ändring i vissa delar av arbetarskyddslagen (prop. nr 40). Enligt föredragande departementschefens mening vore en dylik bestämmelse onödig, enär planerna på en överflyttning av arbetsrådets uppgifter till yrkesinspektionens chefsmyndighet förfallit genom tillkomsten av 1930 års lag om arbetstidens begränsning. Vidare hade hänsyn till önskvärdheten av arbetsgivarnas och arbetarnas representerande vid handläggningen av viktigare arbetarskyddsärenden i viss mån redan tagits genom den till socialstyrelsen knutna socialfullmäktigeinstitutionen. Det må här framhållas, att denna institution numera avskaffats jämlikt beslut av 1937 års riksdag.

Frågan om inrättande av ett organ för samarbete mellan yrkesinspektionen samt arbetsgivare och arbetare behandlades jämväl av *1937 års arbetarskyddskommitté*, som ansåg, att tillskapandet av ett dylikt organ vore ett viktigt led i arbetet för yrkesinspektionens effektivisering och att därmed skulle vinnas ökade garantier för att yrkesinspektionen i sin verksamhet möttes av tillit och förståelse. Kommittén förordade därför, att till yrkesinspektionens chefsmyndighet anknötes ett råd, arbetarskyddsrådet, med representanter för arbetsgivare och arbetstagare såsom ledamöter. Beträffande de uppgifter, som borde åvila arbetarskyddsrådet, anförde kommittén bland annat, att rådet alltid borde tillfrågas, då förslag till lagar och författningar på arbetarskyddets område skulle utarbetas. Vidare borde viktigare anvisningar för skyddslagstiftningens tillämpning underställas rådets bedömande. Detsamma gällde även om tjänstgöringsföreskrifter för inspektionsorganen och cirkulär rörande säkerhetstjänsten. Förslag till åtgärder för arbetarskyddets förbättrande och yrkesinspektionens effektivisering borde av rådet kunna upptagas till överläggning och prövning. Rådet borde därjämte ägna uppmärksamhet åt propagandasynpunkterna samt söka stimulera arbetsgivar- och arbetarorganisationerna till bedrivande av upplysningsverksamhet. Det borde även kunna

anlitas för biläggande av eventuella tvister och utjämnande av uppkomna meningsskiljaktigheter.

Enligt nämnda kommittés mening borde arbetarskyddsrådet bestå av chefen för det ämbetsverk, varunder yrkesinspektionen sorterade, tillika ordförande, samt två arbetsgivar- och två arbetarledamöter. Ledamöterna borde jämte ett lika antal suppleanter utses av Kungl. Maj:t för 4 år i sänder; dock efter förslag av arbetsgivarnas och arbetarnas fackliga sammanslutningar. Byråchefen å arbetarskyddsbyrån skulle vara föredragande i rådet. Till biträde åt rådet skulle dessutom kunna tillkallas experter, såsom befattningshavare inom yrkesinspektionen, representanter för intressena inom viss yrkesgren och företrädare för de kvinnliga arbetstagnarna. Ersättning till rådets ledamöter syntes lämpligen böra utgå i form av dagarvode. Likaså borde ledamot äga rätt till resekostnads- och traktamentsersättning.

I *proposition* till 1938 års riksdag (nr 231) angående yrkesinspektionens organisation anförde *föredragande departementschefen*, att det givetvis vore av största betydelse, att ett gott och förtroendefullt samarbete ägde rum mellan den statliga yrkesinspektionens olika organ å ena sidan samt arbetsgivarna och arbetarna å den andra. Förslaget att till främjande av denna samverkan vid chefsmyndighetens sida inrätta ett särskilt arbetarskyddsråd, i vilket det avgörande inflytandet skulle tillkomma vederbörande partsrepresentanter, syntes departementschefen därför i och för sig behjärtansvärt. Med hänsyn till de mindre goda erfarenheter, som förelåge från andra liknande institutioner — bland annat det vid socialstyrelsens sida ställde sociala rådet, vilket råd avskaffats från och med 1938 — och då det dessutom mötte svårigheter att på ett lämpligt sätt avgränsa det ifrågasatta rådets arbetsområde och befogenheter, fann sig departementschefen icke för det dåvarande beredd att förorda inrättandet av ett dylikt organ. Det kan nämnas, att då frågan om yrkesinspektionens organisation sedermera behandlades i *riksdagen* intet yrkande framställdes om inrättande av det ifrågasatta arbetarskyddsrådet.

Rekommendation. I den av internationella arbetskonferensen år 1923 antagna rekommendationen angående yrkesinspektionen (se sid. 27) uttalas bland annat, att för att vinna full samverkan med arbetsgivare och arbetare samt deras respektive organisationer med hänsyn till åvägabringandet av förbättrade förhållanden i avseende å arbetarnas hälsa och säkerhet det är önskvärt, att inspektionen tid efter annan rådgör med representanter för arbetsgivarnas och arbetarnas organisationer om de för nämnda ändamåls vinnande bästa åtgärderna. I 1929 års rekommendation angående förebyggande av olycksfall i arbete uttalar konferensen bland annat den hemställan, att innan vederbörande myndighet utfärdar skriftliga administrativa bestämmelser rörande förebyggande av olycksfall inom en industri, den måtte bereda tillfälle för representativa organisationer av vederbörande arbetsgivare och arbetare att framlägga sina synpunkter.

Kommitténs förslag. Hur arbetarskyddslagstiftningen tillämpas, är givetvis en fråga av största intresse för såväl arbetsgivare som arbetstagare. Ur arbetar-

skyddssynpunkt är det av synnerlig vikt, att man genom lagstiftningen når därhän, att risken för ohälsa och olycksfall i arbetet blir den minsta möjliga. Härutinnan torde också arbetsgivarpartens intressen sammanfalla med arbetarpartens. Från arbetsgivarnas sida är det dock betydelsefullt, att skyddsföreskrifterna så utformas och tillämpas, att de — utan att skyddssynpunkterna oskäligt eftersättas — icke onödigtvis försvåra arbetet eller eljest betunga ett företags drift. Det kan emellertid råda olika meningar om vad som i det särskilda fallet kan vara lämpligt eller möjligt att genomföra. Och det torde ibland icke kunna undvikas, att intresse-motsättningar uppstå och giva anledning till irritationer mellan arbetsgivare och arbetstagare. Med hänsyn härtill anser kommittén det vara av stor vikt, att arbetsrådets beslut i arbetarskyddsfrågor komma att omfattas med förtroende av båda parter. Ett deltagande av representanter för arbetsmarknadens parter i avgöranden beträffande arbetarskyddslagens tillämpning bör enligt kommitténs mening också giva dessa ökad auktoritet. Kommittén vill i detta sammanhang erinra om de gynnsamma erfarenheter, som vunnits i fråga om den verksamhet, som utövas av på liknande sätt sammansatta myndigheter, såsom arbetsdomstolen, försäkringsrådet och det nuvarande arbetsrådet. Den skillnaden föreligger visserligen, att det nu är fråga om ett ämbetsverk med huvudsakligen administrativa uppgifter. Med hänsyn härtill skulle partsrepresentanternas deltagande i besluten kunna tänkas göra förfarandet invecklat och tungrott. Denna omständighet bör dock icke tillmätas alltför stor betydelse, särskilt som enligt kommitténs mening nämnda representanter skola delta i avgörandet av företrädesvis sådana ärenden, som äro av principiell natur, av mera allmän räckvidd eller eljest av särskilt intresse med hänsyn till förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Med beaktande av nämnda synpunkter anser kommittén sig böra föreslå, att representanter för arbetsgivare och arbetstagare skola såsom ledamöter i arbetsrådet delta i den slutliga handläggningen av vissa ärenden enligt arbetarskyddslagen. Hur denna representation i det nya ämbetsverket enligt kommitténs mening lämpligen bör ordnas, åtminstone tills vidare, framgår av det följande.

Partsrepresentationens ordnande. De synpunkter, som varit bestämmande för partsrepresentation vid prövning och avgörande av ärenden enligt arbetstidslagarna, kunna åberopas även då fråga är om handläggning av vissa ärenden enligt arbetarskyddslagen och med stöd därav meddelade föreskrifter. Även härvidlag får det nämligen anses vara av betydelse, i synnerhet då det gäller ärenden rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, att på lämpligt sätt kunna tillföra det föreslagna arbetsrådet erforderlig sakkunskap och tillförsäkra rådets avgöranden största möjliga auktoritet. Hur partsrepresentationen lämpligen skall ordnas för att tillgodose nämnda synpunkter i avseende på arbetarskyddslagstiftningen har av kommittén övervägts. Därvid har framhållits, att det vore av värde, om det inom arbetsrådet funnes en fast stomme eller grupp av ledamöter, som regelbundet följde ärendenas handläggning, varigenom skapades garantier för en enhetlig tillämpning av lagstiftningen. Det vore enligt kommitténs me-

ning också betydelsefullt, om man vid handläggningen av ärenden enligt arbetarskyddslagen kunde dra nytta av den praxis, som utbildats vid prövning av ärenden jämlikt arbetstidslagarna, och de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen av dessa lagar. För att så skall kunna ske, synes den mest ändamålsenliga lösningen vara, att det uppdrages åt arbetsrådet att jämväl pröva och avgöra ärenden, som röra arbetarskyddslagstiftningen. Kommittén föreslår därför, att detta uppdrag anförtros åt det enligt reglerna i 1930 års lag om arbetstidens begränsning tillsatta arbetsrådet.

Det är emellertid givet, att de sålunda utsedda partsrepresentanterna icke kunna äga erforderlig sakkunskap eller tillräckliga insikter om förhållandena inom alla de olika verksamhetsområden, som inbegripas under arbetarskyddslagen, men detta torde ej heller vara nödvändigt. För de fyra partsledamöterna i arbetsrådet skola nämligen enligt gällande regler utses minst dubbelt så många suppleanter. Dessa skola i första hand deltaga i handläggningen av ärenden, då de ordinarie partsledamöterna äro förhindrade att närvara. Men även om så icke är fallet, kan suppleant kallas att närvara vid handläggning inom rådet av visst ärende av principiell natur. Detta sker för att arbetsrådet skall få del av den särskilda sakkunskap, som suppleanten besitter rörande förhållandena inom visst verksamhetsområde eller fack. I sådant fall äger suppleanten dock icke rösträtt inom rådet. Behovet av sakkunskap inom rådet kan emellertid tillgodoses även på annat sätt. Sålunda kan enligt allmänna arbetstidslagen (9 § 7 mom. andra stycket) arbetsrådet i och för utredning av visst ärende låta höra särskilda sakkunniga.

Även om man begagnar sig av de möjligheter till partsrepresentation och hörande av sakkunniga, som givas enligt arbetstidslagarna, torde man härigenom ändå icke kunna helt tillgodose behovet att tillföra arbetsrådet den sakkunskap, som erfordras för att på ett auktoritativt sätt avgöra de många ärenden av skiftande slag, som förekomma på arbetarskyddets område. Det synes kommittén därför lämpligt, att arbetsrådet — utöver den tekniska, medicinska och sociala sakkunskap, som finnes företrädd inom det nya ämbetsverket — erhåller möjlighet att i frågor, som röra speciella områden eller fack, anlita särskilda experter. Här må i sådant avseende blott erinras om att den nya arbetarskyddslagen kommer att i ökad omfattning gälla militär verksamhet. Bemyndigande att tillkalla experter bör meddelas antingen Kungl. Maj:t eller arbetsrådet. Beträffande sättet för tillsättande av partsledamöter och experter hänvisas till sid. 43.

Då arbetarskyddslagen är tillämplig jämväl å arbete, som utföres av *tjänstemän*, uppkommer fråga, huruvida det föreligger behov av tjänstemannarepresentation inom arbetsrådet vid handläggning av arbetarskyddsfrågor, som beröra arbetstagare av denna kategori. Den mellanställning, som vissa tjänstemän, framför allt arbetsledare, intaga i förhållande till arbetsgivarna och de egentliga kroppsarbetarna, synes onekligen motivera ett visst behov av representation för tjänstemännen i förevarande hänseende. Även för de kontorsanställda kan en viss representation i rådet vara av värde. Vid övervägande av denna fråga inom kommittén har ifråga-

satts, om icke tjänstemannaintresset borde kunna tillvaratagas genom arbetstagarrepresentanten. Detta borde man enligt kommitténs mening dock icke förutsätta. Det vore nämligen i vissa fall icke uteslutet, att arbetsgivarrepresentanten företrädde tjänstemännens intressen. Enligt kommitténs mening synas skäl tala för att tjänstemannarepresentation tillföres rådet. Detta kan givetvis ske antingen genom att utvidga arbetsrådets sammansättning och låta flera ledamöter delta i besluten eller genom att bibehålla den nuvarande sammansättningen och låta tjänstemännen företrädas av en särskild representant på arbetstagersidan eller alternativt låta dessa representeras genom expert. I en av arbetsrådets ordförande, generaldirektören John Nordin, nyligen verkställd utredning rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning — vilken utredning överlämnats till chefen för socialdepartementet den 30 augusti 1946 — föreslås, att tjänstemannarepresentationen tillgodoses genom en suppleant, utsedd av tjänstemännens centralorganisation (TCO), samt att denne inkallas för tjänstgöring i sådana ärenden, som beröra tjänstemannaförhållanden. Förslaget går i huvudsak ut på att bibehålla det nuvarande systemet med två partsrepresentanter för arbetstagarerna samt ordna tjänstgöringen så, att tjänstemannarepresentant i egenskap av suppleant får delta i handläggningen av alla ärenden angående tjänstemannaförhållanden. Det synes kommittén som om denna regel lämpligen borde tillämpas även vid handläggning av arbetarskyddsärenden, som gälla tjänstemännen. Tjänstgöringen i arbetsrådet synes i allmänhet kunna ordnas så, att tjänstemannarepresentanten inkallas i stället för ordinarie ledamot. Dock bör det enligt kommitténs mening vara möjligt att i särskilda fall begagna sig av det förfarande, som tillämpas av det nuvarande arbetsrådet vid handläggning av sådana ärenden inom lantarbetstidslagets tillämpningsområde, som beröra trädgårdsnäringen, nämligen att inkalla suppleant, som är särskilt förtrogen med förhållandena inom denna näringsgren, även om ordinarie ledamot ej har förfall. Det synes böra ankomma på arbetsrådets ordförande att på förhand bestämma, i vilka ärenden tjänstemannarepresentant skall inkallas såsom ledamot. Med hänsyn till att tvekan kan råda om innebörden av begreppet tjänsteman, kan det givetvis i vissa fall uppstå svårighet att avgöra, huruvida visst ärende berör tjänstemannaförhållanden. Skulle det emellertid under handläggningen av ett ärende — på grund av förebragt utredning eller eljest — visa sig, att tjänstemannarepresentant lämpligen bort närvara, torde arbetsrådet i regel utan olägenhet kunna bordlägga ärendet för inkallande av sådan representant.

Partsrepresentationens deltagande i beslut. Enligt gällande arbetstidslagar skola alla de ärenden, som avse tillämpningen av nämnda lagar, prövas och avgöras i närvaro av partsrepresentation. En sådan medverkan av partsrepresentanter vid handläggningen av ärenden jämlikt arbetarskyddslagstiftningen i egentlig bemärkelse synes emellertid bliva alltför omständlig, och en viss begränsning är därför nödvändig. Enligt kommitténs mening bör medverkan av partsrepresentanter främst ifrågakomma vid handläggning av sådana ärenden enligt arbetarskydds-

lagen, som röra förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, och därvid företrädesvis frågor av synnerlig vikt eller större principiell innebörd. Med hänsyn till att frågor rörande arbetstidslagarnas tillämpning obligatoriskt handläggas i närvaro av partsrepresentanter anser kommittén sig vidare böra föreslå, att liknande ärenden enligt arbetarskyddslagen prövas och avgöras på samma sätt. Sålunda böra i regel viktigare ärenden, som gälla arbetarskyddslagens arbetstidsbestämmelser, såsom arbetstid, raster, ledighet för natt- och veckovila, handläggas i närvaro av partsrepresentanter. Detsamma föreslås beträffande ärenden, som avse överflyttning av arbetsgivaransvaret till särskild arbetsföreståndare. Härutöver böra arbetarskyddsärenden huvudsakligen av principiell betydelse eller allmängiltig natur göras till föremål för handläggning i närvaro av partsrepresentation. Bland dylika ärenden må här framhållas frågan angående speciell skyddsutrustning för arbetstagare inom visst yrke eller viss verksamhetsgren och ärenden rörande tillämpning av vissa bestämmelser om skyddsombud. Likaså böra förslag till författningar och skyddsföreskrifter på arbetarskyddets område underställas arbetsrådets prövning. Kommittén får i detta sammanhang jämväl hänvisa till vad kommittén anfört i ärendet i sitt huvudbetänkande sid. 621 (Statens off. utredn. 1946:60). Därav framgår bland annat, att kommittén i förslaget till arbetarskyddslag upptagit en bestämmelse (61 §) om partsrepresentation vid den slutliga handläggningen hos arbetsrådet av ärenden rörande tillämpningen av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelad föreskrift. I vilken omfattning partsrepresentanter böra deltaga i handläggningen, har dock överlåtits åt Kungl. Maj:t att närmare bestämma.

Enligt kommitténs mening bör alltså här berörda behandlingssätt komma ifråga endast i de fall, där handläggningen av ärenden rörande arbetarskyddslagstiftningens tillämpning kan anses påkalla medverkan av arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter. Ärenden av löpande natur, som avse tillämpning av lagens bestämmelser i speciella fall eller som ej äro av särskild vikt med hänsyn till förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, enklare dispensärenden, tekniska frågor o. s. v., böra åter handläggas hos arbetsrådet utan nyssnämnd medverkan. Att här uppräknade de slag av ärenden, som skola behandlas i arbetsrådet med och utan partsrepresentation, synes kommittén icke möjligt. Huvudriktlinjerna härför böra lämpligen uppdragas i ämbetsverkets instruktion och arbetsordning. Därutöver bör verkets chef givas möjlighet att, när han så finner lämpligt, besluta om att ärende skall handläggas inom rådet i närvaro av partsrepresentanter.

I förevarande sammanhang synes jämväl böra med några ord beröras frågan om på vilket sätt arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanterna böra deltaga i handläggningen av arbetarskyddsärenden. Enligt gällande arbetstidslagar deltaga nämnda representanter i det nuvarande arbetsrådet såsom ledamöter med beslutanderätt. Ärenden, som behandlas av arbetsrådet, må avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, om de äro ense om beslutet. Flera än sju ledamöter må dock ej deltaga i behandlingen av ärende inför arbetsrådet. Vid fattande av beslut skola lika antal representanter för arbetsgivare och arbetstagare samt minst en lagfaren leda-

mot av dem, som utsetts utan förslag, vara närvarande. Kommittén anser, att enahanda regler böra tillämpas vid handläggning inom rådet av ärenden, som röra arbetarskyddslagstiftningens tillämpning. Med detta förfarande följer nämligen, att ifrågavarande representanter med hänsyn till deras större ansvar inom rådet ägna ett starkare intresse åt frågornas behandling. Genom partsrepresentanternas deltagande i ärendenas handläggning med beslutanderätt torde därjämte vinnas, att rådets beslut mottagas med större förtroende av parterna.

Vid behandling i rådet av arbetarskyddsärenden, vilka tillhöra de verksamhetsgrenar, som avses i de speciella arbetstidslagarna, nämligen lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer, bör enligt kommitténs mening kunna tillämpas samma ordning som vid handläggning i rådet av arbetstidsärenden enligt sistnämnda lagar. I senare fallet närvara i rådets sammanträde som partsrepresentanter från vardera sidan en ledamot utsedd enligt allmänna arbetstidslagen och en ledamot utsedd för ärenden enligt respektive speciallag. Denna regel torde lämpligen böra följas jämväl vid behandling av arbetarskyddsfrågor, som falla inom de verksamhetsområden, som avses i nämnda speciallagar, även om dessa med avseende på arbetstidens reglering icke gälla för hela området på grund av de i lagarna meddelade undantagsbestämmelserna.

Genom den föreslagna anordningen med partsrepresentanter vinnas, att gällande bestämmelser i arbetstidslagarna om handläggningen av däri omförmälda ärenden kunna bibehållas. Att företaga ändringar i dessa bestämmelser får för övrigt anses ligga utom ramen för kommitténs uppdrag.

I vissa fall kan ett ärende vara av så brådskande natur, att beslut måste meddelas utan närvaro av partsrepresentanter. Befogenhet härtill synes enligt kommitténs mening böra meddelas arbetsrådets chef eller vid förfall för denne hans ställföreträdare eller alternativt arbetsrådets chef och chefen för den byrå, till vilken ärendet hör. Närmare bestämmelser härom torde böra meddelas i instruktionen för arbetsrådet. Det bör tillika föreskrivas, att i sådant fall meddelat beslut skall anmälas vid nästföljande sammanträde med partsrepresentanter.

Partsrepresentationens omfattning. Vad beträffar antalet arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter i arbetsrådet vid handläggning av arbetarskyddsärenden föreslår kommittén två från vardera sidan eller samma representation som i det nuvarande arbetsrådet. I fråga om sättet för deras utseende har kommittén i sitt förslag till arbetarskyddslag icke upptagit några närmare bestämmelser härom utan endast angivit (61 §), att representanter för arbetsgivare och arbetstagare skola delta i handläggningen i den omfattning och den ordning Kungl. Maj:t därom närmare förordnar. Bestämmelser i detta hänseende synas lämpligen böra upptagas i instruktionen för det nya ämbetsverket. I stort sett torde böra gälla samma grunder som för utseende av ledamöter i det nuvarande arbetsrådet. De böra sålunda utses för en tid av två år. Vidare böra de för arbetsgivar- och arbetstagarledamöterna utsedda suppleanterna kunna delta i handläggningen av ar-

betarskyddsärenden. Kommittén förutsätter därvid, såsom tidigare angivits (sid. 40), att — i varje fall till dess en kommande revision av arbetstidslagstiftningen genomförs — de ledamöter, som utses enligt arbetstidslagarna, jämväl förordnas att tjänstgöra vid den slutliga handläggningen av ärenden rörande tillämpningen av den nya arbetarskyddslagen. De bestämmelser, som avses i ovannämnda 61 §, synas sålunda tills vidare endast behöva gälla omfattningen av ledamöternas tjänstgöring, d. v. s. föreskrifter böra meddelas om i vilka slag av ärenden partsrepresentanter skola delta. I samband härmed bör beaktas, att enligt kommitténs förslag till arbetarskyddslag (64 § andra stycket) arbetsrådet bemyndigas att träffa slutligt avgörande i vissa ärenden. Som villkor härför har uppställts, att ärendena ifråga skola ha handlagts i närvaro av partsrepresentanter.

Ersättning åt partsrepresentanter. Enligt nuvarande regler utgå till de jämlikt arbetstidslagarna utsedda partsrepresentanterna ett årsarvode av 1,500 kronor jämte ett arvode per sammanträdesdag av 20 kronor, dock högst under 120 dagar av ett budgetår. Till suppleant och expert utgår endast sistnämnda dagarvode. Härutöver må i visst fall uppbäras tillägg om 10 kronor. Genom tillkomsten av arbetarskyddsärendena torde partsrepresentanterna komma att tagas i anspråk av arbetsrådet i större utsträckning än hittills. Någon ändring av arvodet med hänsyn härtill har kommittén dock icke funnit sig böra föreslå.

Övriga ledamöter i arbetsrådet.

Nuvarande ordning. I det nuvarande arbetsrådet ingå förutom ovan omnämnda arbetsgivar- och arbetstagarledamöter jämväl tre s. k. opartiska ledamöter. Av dessa tjänstgör en som arbetsrådets ordförande och chef samt en som ställföreträdare för denne. Minst en av sistnämnda tre ledamöter skall vara lagkunnig. För ledamöterna ha enligt den för arbetsrådet gällande instruktionen förordnats fyra suppleanter.

Vad beträffar *ersättningen* till de opartiska ledamöterna utgår, såsom förut nämnts (sid. 32), till det nuvarande arbetsrådets ordförande och chef särskilt årsarvode. De båda övriga opartiska ledamöterna erhålla dels årsarvode och dels visst arvode för varje dag de deltaga i sammanträde i arbetsrådet, dock högst 120 dagar under ett budgetår. Sålunda utgår till den ledamot, som tjänstgör såsom ställföreträdare för ordföranden, ett årsarvode av 2,000 kronor jämte 30 kronor per sammanträdesdag och till den andre ledamoten 1,500 respektive 20 kronor. Suppleant för sistnämnda ledamöter äger åtnjuta endast arvode om 30 respektive 20 kronor per sammanträdesdag. I vissa fall kan särskilt tillägg till arvodet utgå eller ock detta fastställas till lägre belopp. Till expert utgår ett arvode om 20 kronor per sammanträdesdag.

Kommitténs förslag. Vid handläggning inom arbetsrådet av sådana arbetarskyddsärenden, vid vilkas avgörande partsrepresentanter skola delta, böra lik-

som i det nuvarande arbetsrådet närvara tre opartiska ledamöter. Dessa böra utgöras av generaldirektören och två byråchefer, av vilka den ene lämpligen bör vara chefen för arbetstidsbyrån och den andre chefen för skyddstekniska byrån. Av de ärenden, som skola föredragas i rådet inför partsrepresentanter, synes nämligen det största antalet ärenden komma på nämnda byråer. Kommittén utgår givetvis ifrån, att såsom föreslagits beträffande partsrepresentanterna ifrågavarande ledamöter utses enligt bestämmelserna i den allmänna arbetstidslagen. Vid förfall för generaldirektören bör dennes ställföreträdare fungera som ordförande i rådet. Då även å annan byrå inom det föreslagna ämbetsverket får förutsättas förekomma ärenden, som enligt kommitténs mening böra föredragas i rådet, anser kommittén, att varje byråchef bör beredas möjlighet att deltaga i rådets beslut. Detta synes enklast kunna ordnas genom att övriga byråchefer i ämbetsverket utses såsom suppleanter för de båda ordinarie ledamöterna (byråcheferna). I den mån ett ärende berör en byrå, vars chef är suppleant, bör denne sålunda inkallas att i stället för en av de sistnämnda ledamöterna med beslutanderätt deltaga i ärendets handläggning inom rådet. Då ej flera än sju ledamöter böra deltaga i rådets beslut, förutsättes, att i dylikt fall den ordinarie ledamoten icke deltagar i beslutet, även om han är närvarande vid handläggningen. I vissa fall kan det vara lämpligt, att flera byråchefer inom ämbetsverket närvara vid rådets behandling av ett ärende. Något hinder härför synes ej böra föreligga, dock att i beslutet endast två byråchefer må deltaga, av vilka den ene bör vara chefen för den byrå, till vilken ärendet hör. Föredragningskyldighet i rådet bör i allmänhet åligga sistnämnde byråchef. I de fall, då handläggningen av visst ärende berör avdelning inom byrå, bör vederbörande avdelningschef vara föredragande i rådet.

Skulle vid handläggningen av visst ärende fordras tillgång till speciell sakkunskap inom arbetsrådet, bör enligt kommitténs mening rådet äga anlita särskilda experter, såsom befattningshavare från arbetsinspektionen, representant för viss myndighet, verksamhets- eller yrkesgren. Detta förfarande har i visst avseende tillämpats av det nuvarande arbetsrådet.

Enligt kommitténs ovannämnda förslag skola sistberörda ledamöter och suppleanter utgöras av byråchefer i det nya ämbetsverket. Med hänsyn härtill anser kommittén, att särskilt arvode för tjänstgöringen i rådet icke bör utgå. Detsamma gäller beträffande generaldirektörens ställföreträdare, då han tjänstgör som ställföreträdare för rådets ordförande. Ersättning till experter hos rådet bör däremot lämpligen utgå i form av dagarvode, lägre eller högre beroende på om de äro bosatta inom eller utom Stockholm. I sistnämnda fall bör expert jämväl äga rätt till resekostnads- och traktamentsersättning.

Byråindelningen.

I det föregående (sid. 28—30) har i korthet redogjorts för kommitténs förslag till nytt ämbetsverk och för de mera väsentliga arbetsuppgifter, som böra ankomma på detsamma. Med hänsyn till den omfattning dessa uppgifter ha och framdeles

även torde få, anser kommittén nödvändigt, att de uppdelas på ett flertal byråer. Detta är också av behovet påkallat, om det skall bli möjligt att på ett effektivt och rationellt sätt handlägga förekommande arbetarskyddsärenden. I enlighet med de förut angivna riktlinjerna föreslår sålunda kommittén, att ämbetsverket skall bestå av (förutom generaldirektören och arbetsrådet) sex byråer, nämligen

arbetstidsbyrån, som i huvudsak skall övertaga det nuvarande arbetsrådets uppgifter rörande arbetstidslagstiftningens tillämpning,

skyddstekniska byrån, å vilken skola handläggas de allmänna skyddstekniska ärenden, som för närvarande åligga riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå,

specialinspektionsbyrån, som har att taga befattning med de ärenden rörande vissa specialinspektionsorgan, som nu ankomma på nämnda arbetarskyddsbyrå,

arbetshygieniska byrån, som väsentligen motsvarar yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet och den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionen,

upplysnings- och utbildningsbyrån, som huvudsakligen skall omhänderha upplysnings- och utbildningsfrågor, samt

administrativa byrån, å vilken främst skola handläggas lagärenden och administrativa frågor.

En närmare redogörelse för de olika byråernas arbetsuppgifter och personalorganisation kommer att lämnas i det följande. Kommittén vill dock, innan den övergår till att redogöra härför, anföra en del allmänna synpunkter beträffande anställnings- och löneförhållandena för vissa chefstjänster samt underordnad personal.

Byråchefstjänsternas rekrytering och löneställning.

Enligt nuvarande regler äro byråcheferna inom den allmänna civilförvaltningen vanligtvis fullmaktsinnehavare och åtnjuta lön jämlikt 30:e lönegraden av civila avlöningsreglementets löneplan A, oavsett om de äga juridisk, medicinsk, teknisk eller annan särskild utbildning. Med hänsyn till de olikartade arbetsuppgifter, som åligga byråcheferna inom skilda ämbetsverk och i vissa fall även inom samma verk, har på senare tid uppkommit fråga om differentiering i lönehänseende av byråchefstjänsterna. Även det förhållandet, att det för vissa byråchefstjänster kräves speciell utbildning och erfarenhet inom respektive byråers verksamhetsområde, har ansetts motivera en differentiering. Som skäl härför har jämväl åberopats den självständighet att avgöra ärenden, som i åtskilliga fall tillkommer byråchef inom hans arbetsområde.

Tidigare förslag. Innan kommittén övergår till att närmare behandla frågan om anställnings- och löneförhållandena för chefsbefattningarna inom det av kommittén föreslagna ämbetsverket, må här erinras om att frågan om byråchefs- och rådstjänsternas lönegradsplacering inom allmänna civilförvaltningen behandlats av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga i ett den 18 juni 1942 avgivet betänkande (Statens off. utredn. 1942:30). I betänkandet framhålles bland annat, att de sakkunniga i

syfte att åstadkomma material för och verkschefernas medverkan till en differentiering av byråchefs- och rådstjänsterna i cirkulärskrivelse till verkscheferna hemställt om förslag i sådant hänseende för vederbörande ämbetsverks vidkommande. I sina svarsskrivelser hade det övervägande antalet verkschefer icke blott förklarat, att ifrågavarande befattningars lönegradsplacering vore för låg och att alltså en allmän uppflyttning borde ske, utan dessutom bestämt hävdadt, att en differentiering av dessa vare sig inom ett verk eller olika verk emellan icke vore möjlig. Nämnas må, att tf. chefen för riksräkenskapsverket hade uttalat, att till de befattningar, åt vilka högre löneställning borde beredas därför att de obestriddigt innefattade uppgifter utöver vad som regelmässigt vore förenat med byråchefsbefattning, även borde räknas cheferna för organisatoriskt avgränsade större verksavdelningar, vilkas ledning ägde att i vid omfattning självständigt avgöra ärenden inom sitt arbetsområde. För byråchefsbefattningar i vedertagen bemärkelse däremot hade nämnda verkschef icke ansett sig kunna förorda någon differentiering av löneställningen i andra fall än då med hänsyn till konkurrens med statliga befattningar eller med privat anställning allvarliga svårigheter uppstode att tillfredsställande rekrytera befattningarna ifråga.

Då kommitténs organisationsförslag berör bland annat riksförsäkringsanstalten, under vilken arbetarskyddsbyrån sedan år 1938 sorterar, må här tillika erinras om vad *chefen för riksförsäkringsanstalten* anfört i sitt yttrande till ovannämnda sakkunniga angående byråchefstjänsternas placering och eventuella differentiering i lönehänseende. Enligt hans mening vilade på byråcheferna i riksförsäkringsanstalten ett ansvar och en arbetsbörda, som vore så betydande, att en högre tjänsteställning än den nuvarande vore synnerligen motiverad. De borde därför placeras i lägst lönegrad A 32. I denna riktning uttalade sig också riksförsäkringsanstalten i det yttrande, som anstalten år 1942 avgav till chefen för finansdepartementet över nyss angivna betänkande. En differentiering i lönehänseende av riksförsäkringsanstaltens byråchefstjänster hade chefen för anstalten däremot ansett sig omöjliga kunna förorda, även om tjänsterna inbördes vore i hög grad olikartade och krävde väsentligen olika kvalifikationer hos sina innehavare. I fråga om ansvar samt arbetsuppgifternas omfattning och svårighet vore de dock likvärdiga.

Med hänsyn till vad som framkommit av bland annat de olika verkschefernas svar å den ovannämnda cirkulärskrivelsen, hade de sakkunniga funnit det uppenbart, att tanken på en allmän differentiering av byråchefstjänsterna för det dåvarande icke kunde realiseras, och de hade därför ansett sig förhindrade att framlägga förslag i sådant hänseende. De sakkunniga förklarade dock, att de icke kunnat undgå att taga intryck av de allvarliga farhågor inför den kommande utvecklingen, som verkscheferna mot bakgrunden av den nuvarande lönegradsplaceringen av byråchefstjänsterna delgivit de sakkunniga. I fråga om nämnda tjänster kunde i avseende å rekryteringen särskiljas två huvudgrupper av tjänster, nämligen å ena sidan sådana, som företrädesvis rekryterades från den statliga befattningshavarkåren och därvid ofta från respektive verks egen kår, samt å andra sidan sådana, vilkas innehavare tidigare haft sin verksamhet förlagd utom den egentliga statstjänsten. I

sistnämnda fall vore tjänstens speciella karaktär sådan, att av dess innehavare måste krävas praktisk erfarenhet av annat slag än den, som i regel kunde förvärvas i statstjänst. Enligt de sakkunnigas mening skulle vissa lättnader uppnås, om dessa tjänster kunde förvandlas till förordnandetjänster, tillsatta på viss tid. På grund av vad sålunda anförts hade de tjänsteförteckningssakkunniga inskränkt sig till att föreslå, att vissa befattningar överfördes till civila avlöningsreglementets löneplan C.

Något slutligt ståndpunktstagande från statsmakernas sida till de sakkunnigas förslag har, såvitt för arbetarskyddskommittén är känt, ännu icke skett. Inom finansdepartementet har emellertid upprättats en promemoria i ämnet, i vilken principiellt uttalats, att vid överförande å C-planen av en å A-planen upptagen byråchefstjänst högre placering än lönegrad C 6 icke bör ifrågakomma, såvida icke särskilda skäl kunna anföras därför.

I detta sammanhang må framhållas, att vid behandling av frågan om *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation* spørsmålet om chefsbefattningarna å vissa byråer även varit föremål för övervägande. De sakkunniga, som avgivit betänkande med förslag till omorganisation av nämnda styrelse (Statens off. utredn. 1946:10), hade bland annat föreslagit, att chefsbefattningarna å de tekniska byråerna skulle placeras i lönegraden C 6, C 8 respektive C 9. I yttrande över detta förslag anförde *statskontoret*, att det enligt dess mening saknades varje anledning att tillämpa annan och förmånligare löneberäkning än för byråchefer inom statsförvaltningen i allmänhet. Vid inplacering å C-planen syntes därför lönegrad C 6 vara på förhand given.

Jämlikt beslut av *1946 års riksdag* bifölls de sakkunnigas förslag rörande löneställningen för cheferna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens fem tekniska byråer.

Med hänsyn till chefstjänsten å den av kommittén föreslagna arbetshygieniska byrån vill kommittén här tillika erinra om att *medicinalstyrelseutredningen* i sitt år 1946 avgivna betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet (Statens off. utredn. 1946:20) jämväl berört frågan om chefspersonalens anställnings- och löneförhållanden. I nämnda betänkande framhålles sålunda bland annat de stora svårigheter, som ej sällan mött vid rekryteringen av vissa byråchefstjänster. För att göra det möjligt att förvärva kvalificerade innehavare av dessa tjänster hade därför tillstånd till uppdrag vid sidan om tjänsten stundom måst medgivas i en omfattning, som icke kunnat undgå att inverka hinderligt på tjänstens handhavande. Enligt utredningens mening syntes i detta sammanhang jämväl böra beaktas önskvärldheten att möjliggöra större rörlighet i fråga om innehavare av flertalet hithörande befattningar. Med den snabba utveckling, som karakteriserade medicinal- och veterinärväsendet i våra dagar, hade det blivit allt svårare för fackbyråcheferna att under sin tjänstgöringstid å byråchefsbefattning (i regel 20—25 år) upprätthålla nödig kontakt med praktik och vetenskap. Det hade därför uppkommit behov av en anställningsform, som möjliggjorde en efter förhållandena på området mera smidigt avpassad avgång från tjänsten med bibehållande av pensionsförmånen. En sådan anordning skulle tjäna icke blott statens utan även den enskilde befattningshavarens legitima intressen. Här nämnda synpunkter torde enligt utredningens mening i huvudsak kunna tillgodoses genom

att uppföra befattningarna å C-planen i civila avlöningsreglementet och besätta densamma medelst förordnande på viss tid, förslagsvis sex år åt gången. Därjämte fordrades emellertid en differentiering av byråchefstjänsterna inom medicinalstyrelsen. Det syntes utredningen sålunda erforderligt, att fackbyråcheferna (cheftjänsterna å läkarbyråerna) placerades något högre än övriga byråchefstjänster eller i lönegrad C 7. För vissa andra fackbyråchefer förordades åter en placering i lönegrad C 6. I fråga om övriga byråers chefsbefattningar ansåg utredningen, att de borde liksom hittills, i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till frågan om byråchefernas lönegradsplacering i allmänhet inom civilförvaltningen, placeras i lönegrad A 30.

Kommitténs förslag. Såsom förut nämnts skall det föreslagna arbetsrådet bestå av sex byråer. På tre av byråerna komma att handläggas ärenden av huvudsakligen teknisk art, och chefsbefattningarna för dessa byråer böra därför anförtros åt personer, som äga teknisk utbildning och erfarenhet. Till chef för den arbetshygieniska byrån bör utses person med företrädesvis medicinsk utbildning och praktik på det yrkeshygieniska området. Ledningen av de övriga byråerna åter torde böra omhänderhavas av person med juridiskt-administrativ utbildning och erfarenhet.

Vad först angår den *medicinska* cheftjänsten å den föreslagna arbetshygieniska byrån torde det icke vara möjligt att förvärva och behålla en befattningshavare med för denna tjänst erforderliga kvalifikationer, för såvitt ej vederbörande kan erbjudas en lön, som ligger över den vanliga byråchefsggraden. Frågan sammanhänger nämligen i ej ringa mån med att läkarutbildade personer oftast åtnjuta eller kunna påräkna inkomster, som väsentligt överstiga de löneförmåner, vilka kunna erbjudas dem vid tjänst inom statligt ämbetsverk. Den snabba utvecklingen och intensiva forskningen på de medicinska och yrkeshygieniska områdena ställa också krav på att vederbörande byråchef äger ingående medicinsk kunskap och erfarenhet samt god förmåga att upprätthålla nödig kontakt med vetenskap och praktik. Han bör också kunna bedriva erforderligt forskningsarbete på det yrkeshygieniska området. Det kan därför ifrågasättas, om man ej i förevarande fall bör eftersträva en sådan form för anställning, att möjlighet beredes till viss rörlighet på ifrågavarande byråchefstjänst. Den anställningsform, som i huvudsak torde tillgodose de anförda synpunkterna, är uppförande av befattningen ifråga å C-planen i civila avlöningsreglementet och besättande av densamma medelst förordnande på viss tid, t. ex. 6 år i sänder. Härigenom vinnes nämligen dels högre lön redan vid anställningen och dels möjlighet att erhålla full pension efter 12 tjänstår, låt vara med mindre avdrag om vederbörande då icke fyllt 55 år samt förordnandet på befattningshavarens egen önskan upphävs eller icke förnyas vid den bestämda tidens utgång. Placering å löneplan C lär också ifrågakomma, då det är av särskild vikt, att möjlighet till eventuellt personbyte å befattning hålles öppen. Enligt medicinalstyrelseutredningens ovannämnda betänkande skulle fackbyråcheferna inom medicinalstyrelsen placeras i lönegrad C 7. Detta förslag innebär, att vederbörande befattningshavare vid tjänstens tillträde kommer att åtnjuta en årlig grundlön om 15,000 kronor

jämte tillägg, som enligt gällande grunder och efter avdrag för pension för närvarande uppgår till omkring 3,100 kronor för år, eller alltså tillhopa cirka 18,100 kronor. Nämda byråchefstjänster torde enligt kommitténs mening i huvudsak kunna jämföras med chefsbefattningen för arbetshygieniska byrån. Kommittén anser därför, att om sistnämnda befattning uppföres å C-planen, den lämpligen bör placeras i lönegrad C 7.

Inom kommittén har jämväl övervägts det alternativet att upptaga ifrågavarande byråchefstjänst i den för sådan befattning vanliga lönegraden A 30. För att förvärva och behålla lämplig person för befattningen har förordats, att denne utöver nämnda lön skulle äga uppbära ett årsarvode om 3,600 kronor. Enligt detta förslag skulle vederbörande komma att åtnjuta lön om sammanlagt cirka 18,700 kronor. Då skillnaden mellan de båda förslagen i lönehänseende är relativt liten, torde andra synpunkter än lönefrågan få bliva avgörande för vilken anställningsform, som i förevarande fall bör komma ifråga.

Med hänsyn till att frågan om byråchefs- och rådstjänsternas löneställning ännu icke avgjorts av statsmakterna och då ifrågavarande chefstjänst förutsättes komma att motsvaras av chefsbefattningen vid folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning, vilken befattning är placerad å löneplan A, har kommittén i sitt förslag ansett sig böra behålla chefstjänsten i lönegrad A 30. Beträffande kommitténs förslag i övrigt rörande nu nämnda befattning hänvisas till sid. 93.

Vad beträffar de *tekniska* byråchefs- och rådstjänsterna torde någon större svårighet att rekrytera dessa i allmänhet icke föreligga. I regel torde de, såsom byråchefstjänsten å den nuvarande arbetarskyddsbyrån, komma att rekryteras från befattningshavare inom respektive byråer eller från arbetsinspektionens tekniska chefsbefattningar. Såvitt kommittén kan bedöma, kunna några bärande skäl ur rekryteringssynpunkt således icke andragas för en ändrad löneplacering av nämnda chefstjänster. För en ändring härutinnan tala emellertid andra omständigheter. Här må sålunda erinras om den snabba och ständigt fortgående utvecklingen på det tekniska området, varigenom oupphörligt nya anspråk ställas på vederbörande fackbyråchefer, deras kompetens, arbetsförmåga och initiativkraft. De måste även ha öppen blick för den tekniska utvecklingen och kunna följa denna och för den skull äga förmåga att upprätthålla kontakt med institutioner, myndigheter och sammanslutningar. Deras ställningstagande i olika tekniska frågor är dessutom ej sällan förbundet med betydande ekonomiska konsekvenser för den därav berörda delen av näringslivet, och nämnda byråchefer böra på grund härav även besitta god ekonomisk omdömesförmåga.

Med hänsyn till vad här ovan anförts har inom kommittén ifrågasatts, huruvida icke möjlighet till viss rörlighet borde finnas även hos sistnämnda chefstjänster. För att möjliggöra detta borde befattningarna ifråga lämpligen uppföras å C-planen i civila avlöningsreglementet och sålunda tillsättas medelst förordnande för viss tid. Förslag i sådan riktning har framställts av *statsverkens ingenjörskör* i en till kommittén överlämnad promemoria angående löneplaceringar för den tekniska personalen vid det föreslagna arbetsrådet och dess lokala tillsynsorgan. I betraktande av de fordringar, som ställdes på nämnda befattningshavare, och med

hänsyn till angelägenheten av att erhålla personer med erforderliga kvalifikationer syntes förbundet skäl tala för att förevarande tjänster placerades något högre än byråchefstjänster i allmänhet eller förslagsvis i lönegrad C 7. Tillräcklig anledning att härvid göra skillnad mellan de föreslagna tekniska byråchefstjänsterna ansåges icke föreligga.

Då även sistberörda fråga sammanhänger med den emotsedda lösningen av frågan om byråchefs- och rådstjänsternas löneställning, har kommittén vid uppgörande av sitt organisationsförslag ansett sig böra tillämpa gällande regler för lönegrads-placering. I förslaget upptagas därför samtliga byråchefstjänster inom ämbetsverket i lönegrad A 30, vilken placering är den som vanligen gäller för dylik be-fattning inom civilförvaltningen.

Anställnings- och löneförhållanden för underordnad personal.

Såsom i det föregående anförts ha vid upprepade tillfällen gjorts framställningar om förstärkning av den nuvarande arbetarskyddsbyråns personal, särskilt den tek-niska. Dessa framställningar ha ock i viss utsträckning bifallits av statsmakterna. Den förstärkning av byråns arbetskrafter, som därvid erhållits, har dock ej i till-räcklig grad tillgodosett det föreliggande behovet.

Med hänsyn till den efterfrågan på arbetskraft och den löneutveckling, som under de senaste åren uppkommit på den allmänna arbetsmarknaden, och de rekryterings-svårigheter, som därigenom uppstått ej minst för de statliga verken, anser sig kom-mittén böra i detta sammanhang något beröra anställnings- och löneförhållandena för de personalgrupper, som för närvarande äro representerade inom arbetarskydds-byrån och yrkesinspektionen. Härvid är att märka, att kommittén icke ingår på någon detaljbehandling av olika befattningar och deras inbördes relationer utan nöjer sig med att endast framhålla vissa allmänna synpunkter på rubricerade fråga.

Vad angår befattningshavare med *medicinsk* utbildning tjänstgör å den nuvarande arbetarskyddsbyrån blott en arvodesanställd läkare. Då denne dessutom ägnar endast en del av sin arbetstid åt byrån, kan på grundval av den erfarenhet, som vunnits beträffande nämnda tjänst, icke göras något bestämt uttalande om anställ-nings- och löneförhållandena för läkare på ifrågavarande arbetsområde. Viss er-farenhet härutinnan torde möjligen ha vunnits å yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan, där flera läkare numera sysselsättas. Då institutet inrättades för endast några få år sedan, torde emellertid tillräcklig sådan erfarenhet ännu icke ha samlats därstädes. Därtill kommer, att tillgången på läkare med yrkes-hygienisk utbildning och erfarenhet är synnerligen ringa, vilket ju bland annat sammanhänger med att läkarna vid utbildningen icke meddelas tillräcklig under-visning i yrkeshygien. På grund härav kunna vid rekryteringen några större anspråk på yrkeshygienisk utbildning och praktik icke för närvarande ställas på ifrågavarande personal. I den mån behovet av sådan undervisning blir tillgodosett, bör det na-turligtvis tillses, att väl kvalificerad arbetskraft förvärvas även på hithörande arbetsområde. Sådana anställnings- och löneförmåner måste då också kunna er-

bjudas den yrkeshygieniskt utbildade läkarpersonalen, att det blir möjligt att förvärva och behålla befattningshavare med erforderliga kvalifikationer och att dessa kunna ägna hela sin arbetskraft åt arbetarskyddets medicinska och yrkeshygieniska problem. Enligt kommitténs mening synes det böra ankomma på vederbörande byråchef att i nämnda avseende följa utvecklingen och för ämbetsverkets chef föreslå åtgärder, som kunna visa sig erforderliga för att åstadkomma en tillfredsställande rekrytering å befattningarna ifråga. Det bör ock sörjas för att nämnda personal garanteras en tillfredsställande befordringsgång.

Det å arbetarskyddsbyrån och inom yrkesinspektionen förekommande arbetet ställer på grund av sin art och omfattning höga fordringar på den *tekniska* personalen såväl i fråga om teknisk kunskap och praktisk erfarenhet som beträffande personliga egenskaper. Av den högskoleutbildade ingenjörspersonalen fordras i allmänhet före anställning minst fyra års praktisk erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för tjänsten. Denna fordran i förening med de relativt små möjligheter till löneförbättring och befordran, som kunna erbjudas vederbörande vid nyanställning, har medfört, att det ej sällan uppstått svårigheter att på tillfredsställande sätt rekrytera de tekniska befattningarna. Dessa svårigheter ha särskilt under de senaste åren gjort sig starkt kännbara, och för att över huvud taget kunna få vissa ingenjörbefattningar besatta, har det varit nödvändigt att avsevärt nedsätta eller helt avskryva nämnda fordran på praktisk erfarenhet, vilket givetvis varit till stor nackdel för arbetet. De ovissa och i övrigt relativt ogynnsamma befordringsmöjligheterna för den högskoleutbildade ingenjörspersonalen ha likaledes medfört, att det under de senaste åren varit mycket svårt att behålla dugliga befattningshavare. Ett icke obetydligt antal civilingenjörer ha därför avgått ur tjänsten för att tillträda annan anställning utom arbetarskyddsbyrån eller yrkesinspektionen. Till belysande härav kan anföras, att under tiden 1/1 1939—1/10 1946 15 civilingenjörer nyanställts å arbetarskyddsbyrån, som för närvarande har 10 ingenjörbefattningar, medan under samma tidsperiod 6 civilingenjörer slutat sin anställning å byrån. Hos yrkesinspektionen, där antalet ingenjörbefattningar med högskoleutbildning uppgår till 39, ha under nämnda period 30 civilingenjörer nyanställts och 13 avgått för att utom yrkesinspektionen tillträda annan tjänst. Det må anmärkas, att i ovannämnda siffror icke medräknats befattningshavare, som avgått ur arbetarskyddsbyråns tjänst till yrkesinspektionens eller vice versa.

Till en nyanställd högskoleingenjör å arbetarskyddsbyrån utgår lön lägst enligt lönegrad Ex 18 i civila icke-ordinariereglementet, d. v. s. för närvarande omkring 7,700 kronor för år. För denna begynnelselön är det under nuvarande förhållanden synnerligen svårt att erhålla högskoleutbildad ingenjörskraft. Då blott enstaka sökanden anmäla sig, gives ej heller möjlighet till något urval med avseende på de sökandes praktiska erfarenhet och personliga egenskaper. På grund av att tillfredsställande befordringsmöjligheter eller löneförbättringar icke kunnat erbjudas de anställda, ha även såsom ovan anförts flera ingenjörer, som visat sig äga tillräckliga

eller åtminstone nöjaktiga kvalifikationer, slutat sin anställning. Möjligheterna till befordran å de byråingenjör- och förste byråingenjörstjänster i lönegraderna Eo 21 och A 21 respektive A 24 och A 26, som finnas å byrån, begränsas jämväl av det ringa antalet dylika tjänster. Riksförsäkringsanstalten äger ej heller, såsom fallet är beträffande vissa ämbetsverk, inrätta extra ordinarie ingenjörbefattningar av något slag. Anstalten kan därför ej anpassa anställningsvillkoren efter föreliggande omständigheter. Det må nämnas, att statens järnvägar, telegrafverket och statens vattenfallsverk härutinnan ha en betydelsefull förmån, i det att dessa verk äga, när det gäller att förvärva och behålla ingenjörutbildad personal, befogenhet att själva inrätta extra ordinarie befattningar i till och med lönegraden Eo 27.

En orsak till rekryteringssvårigheten, från vilken man säkerligen ej kan bortse, är att den ingenjörutbildade personalen främst torde söka sig till verk, vilkas arbetsuppgifter äro väsentligen eller till övervägande del av teknisk natur. Därtill kommer, att ingenjörerna ofta ej ha tillräckligt klart för sig vilka arbetsuppgifter, som ankomma på ett socialt verk, och de söka sig därför icke till detta.

Givet är, att de ovan berörda svårigheterna beträffande rekrytering av högskoleutbildad ingenjörspersonal allvarligt återverka på såväl arbetarskyddsbyråns som yrkesinspektionens arbetseffektivitet liksom även på den fortsatta rekryteringen av de högre ingenjörstjänsterna. Det är därför nödvändigt, att löneförmånerna och befordringsmöjligheterna för nämnda personal förbättras. Det räcker dock icke med att endast öka antalet ordinarie och extra ordinarie befattningar och behålla nuvarande löneplaceringar utan även andra åtgärder behöva vidtagas. Det nya ämbetsverket måste få samma möjligheter att förvärva teknisk arbetskraft som andra statliga ämbetsverk. Ur rekryteringssynpunkt är det sålunda av vikt, att alla befattningshavare, på vilka ställas samma kompetenskrav, kunna tillförsäkras lika löneställning och en någorlunda likformig befordringsgång, och detta oavsett om tjänsten är förlagd till ett affärsdrivande eller ett socialt verk.

För att möjliggöra en tillfredsställande rekrytering av den tekniska arbetskraften inom det nya ämbetsverket borde begynnelselönen följaktligen bestämmas så, att den någorlunda överensstämmer med vad en i teoretiskt och praktiskt hänseende lika kvalificerad högskoleutbildad ingenjör har eller erhåller i lön i annan tjänst. Detta innebär, att om för anställning å arbetsrådet eller inom arbetsinspektionen förutsättes 4 års praktisk erfarenhet, begynnelselönen bör motsvara vad en civilingenjör med denna praktiska utbildning har i lön i den allmänna arbetsmarknaden. Enligt uppgifter, som införskaffats av *statsverkens ingenjörförbund*, skulle lönen för en sådan ingenjör — omräknad efter dyrortsgrupp I — hålla sig vid för närvarande omkring 950 kronor i månaden. På grundval härav har ingenjörförbundet i sin förutnämnda P. M. (sid. 50) ansett sig böra föreslå, att begynnelselönen för högskoleutbildad ingenjör inom det nya ämbetsverket fastställes till ett belopp, motsvarande lägst bruttolönen i 21:a löneklassen i civila avlöningsreglementet.

Ehuru kommittén är underkunnig om att rekryteringen av arbetarskyddsbyråns och yrkesinspektionens tekniska personal i nuvarande läge är förenad med betydande svårigheter och även anser det vara av stor vikt, att goda arbetskrafter till-

föras ämbetsverket, finner kommittén likväl, att med hänsyn till rådande ovissa förhållanden på arbetsmarknaden viss försiktighet bör iakttagas vid uppgörande av ämbetsverkets personal- och avlöningsstat. Det synes kommittén finnas anledning att jämväl avvakta resultatet och verkan av den allmänna löne reglering för statstjänstemännen, som är föremål för riksdagens prövning under innevarande års höstsession. Kommittén anser sig därför icke kunna annat än i en mera begränsad omfattning biträda ingenjörsförbundets ifrågavarande förslag.

Då det gäller att förvärva och behålla den ingenjörutbildade personalen är det av betydelse, att denna även kan tillförsäkras befordran inom rimlig tid. En bestämd befordringgång bör sålunda finnas. Ingenjörsförbundet har i detta hänseende förordat följande befordringgång, nämligen 1 års aspiranttjänst med lön enligt nyssnämnda löneklass och därefter placering under 1 år i Eo 24 samt sedermera i Eo 26, intill dess att vederbörande erhåller ordinarie tjänst i A 26. Denna fråga är emellertid föremål för särskild utredning, nämligen av *1944 års personalutredning*, som har till uppgift att utreda frågan om anställningsförhållandena för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst. Enligt direktiven till nämnda sakkunniga skulle utredningen främst omfatta tre personalgrupper, nämligen amanuenser, personal med teknisk utbildning och biträdespersonal, samt gå ut på att inom envar av dessa grupper söka åvägabringa enhetlighet i rekryteringsförhållandena. Därvid borde även undersökas, huru anställningsvillkoren vore och borde vara avvägda dels i förhållande till den allmänna marknadens villkor och dels olika personalgrupper emellan. På grund härav borde även rekryteringsförhållandena för andra personalgrupper än de ovan angivna beaktas vid utredningen. I direktiven framhålles vidare bland annat, att i berörda hänseenden borde eftersträvas en ordning, som tillgodosåge personalens anspråk på en skälig lönesättning och önskvärd följdriktighet vid behandlingen av lönefrågor på rekryteringsstadiet men även medgäve ett mera samlat tillvaratagande av statens intressen på detta område. Samtidigt måste emellertid tillses, att skäligt utrymme fortfarande bereddes för myndigheternas anpassning av rekryteringen efter de olika förvaltningsområdenas förhållanden.

Enligt vad kommittén erfarit kommer personalutredningen, som nyligen avgivit betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen (Statens off. utredn. 1946:66), att inom den närmaste tiden upptaga till prövning jämväl frågan om anställnings- och löneförhållandena för icke-ordinarie teknisk personal. Med hänsyn härtill anser sig kommittén icke böra närmare ingå på frågan om den högskoleutbildade ingenjörspersonalens befordringgång. Kommittén finner sig i detta sammanhang dock böra understryka vikten av att ifrågavarande personal tillförsäkras en befordringgång, som gör det möjligt för det nya ämbetsverket att förvärva och behålla verkligt kvalificerad arbetskraft.

Vad ovan anförts beträffande den högskoleutbildade ingenjörspersonalen gäller i huvudsak även för personal med *lägre teknisk* utbildning (läroverksingenjörer och med dem likställda). Även denna personal bör vara tillförsäkrad lämplig begynnelse-

lön, avpassad efter kravet på praktisk erfarenhet, samt en garanterad befodringsgång. Jämför sid. 138.

Liksom när det gäller övriga poster inom ämbetsverket bör även den *socialhygieniskt* utbildade personalen vara väl kvalificerad och äga mångårig erfarenhet från arbetslivet och från arbetsinspektionen. Det socialhygieniska arbetet ställer dessutom stora krav på de personliga egenskaperna. Med hänsyn till arbetsuppgifter och utbildning bör för denna personal tillämpas samma löneskala som för övriga motsvarande befattningshavare inom verket.

Vad beträffar *den juridiskt utbildade amanuenspersonalen* samt *kontorspersonalen* har, såsom ovan nämnts, 1944 års personalutredning nyligen framlagt förslag till reglering av anställningsförhållandena för dessa personalgrupper.

I det föregående har framhållits, att vissa ämbetsverk äga befogenhet att själva i fall av behov anställa icke-ordinarie personal upp till viss angiven lönegrad. Kommittén anser, att det ur rekryteringssynpunkt vore av betydelse, om sådan befogenhet kunde tillerkännas det nya ämbetsverket. Detta finge därigenom viss möjlighet att anpassa anställningsvillkoren efter de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden. Även med hänsyn till svårigheten att vid uppgörande av förslag till ämbetsverkets organisation bedöma personalbehovet, i synnerhet som det vore svårt att nu fastställa omfattningen av de arbetsuppgifter, som komme att åläggas verket genom tillkomsten av den vidgade och skärpta skyddslagstiftningen, synes det kommittén önskvärt, att möjlighet bereddades för verket att självt anställa det antal icke-ordinarie befattningshavare, som prövades erforderligt. Dylik befogenhet borde vid bifall till förslaget medgivas för lönegrader upp till Eo 24.

Arbetstidsbyrån.

Nuvarande organisation. Det nuvarande arbetsrådet har, såsom förut nämnts, huvudsakligen att handlägga ärenden rörande allmänna arbetstidslagen (lagen om arbetstidens begränsning), de speciella arbetstidslagarna, nämligen lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer, samt butikstängningslagen. I fråga om arbetstidslagarna åligger det arbetsrådet att på därom framställd begäran avgöra, huruvida respektive lag är tillämplig å visst arbete eller för viss arbetstagare, samt att avgiva utlåtanden i andra frågor rörande tillämpningen av nämnda lagar. Arbetsrådet har vidare att pröva ansökningar om dispenser från i lagarna meddelade föreskrifter om arbetstid m. m. Beträffande butikstängningslagen åvilar det arbetsrådet att på begäran avgöra, huruvida lagen äger tillämpning å viss försäljning eller visst öppethållande av butik, samt att i övrigt avgiva utlåtanden rörande lagens tillämpning. Arbetsrådet tillkommer därjämte vissa uppgifter i avseende å tillämpningen av lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete (bageriarbetstidslagen), förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik samt lagen om förlängd semester för vissa arbetstagare med särskilt pressande eller hälsofarligt

arbete. I fråga om övriga ärenden, som tillhöra arbetsrådets ämbetsbefattning, hänvisas till sid. 111.

Det nuvarande arbetsrådets personalbestånd omfattar följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byråchef ¹	A 30
1 förste byråsekreterare	A 26
1 byråsekreterare	A 21
1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibiträde	A 7

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 förste byråsekreterare	Eo 26
1 amanuens	Eo 15
1 expeditivsvakt	Eo 5
1 kontorsbiträde	Eo 4
1 skrivbiträde	Eo 2

Föreslagen organisation. Den av kommittén föreslagna arbetstidsbyrån skall, såsom förut angivits, övertaga de uppgifter rörande arbetstidslagstiftningens tillämpning, som ankomma på det nuvarande arbetsrådet (dess kansli och personal). Dess huvudsakliga uppgift skall sålunda vara att handlägga ärenden rörande lagstadgad arbetstid. Det skall därvid åligga byrån att i första hand svara för handläggningen av de ärenden, som nu tillkommer arbetsrådet jämlikt gällande arbetstidslagar och övriga ovannämnda lagar. Kommittén föreslår därjämte, att till byrån överflyttas för handläggning alla sådana ärenden, som avse tillämpning och tolkning av arbetarskyddslagens bestämmelser om arbetstid, raster, arbetspauser, natt- och veckovila och som för närvarande handläggas av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå. Vidare föreslås, att de ärenden rörande bageriarbetstidslagens tillämpning, som nu ankomma på arbetarskyddsbyrån, överföras på arbetstidsbyrån. Ifrågavarande ärenden äro nämligen av den natur, att de lämpligen böra liksom arbetstidsfrågor i allmänhet behandlas av sistnämnda byrå. Vid behandling av sistberörda ärenden förutsättes dock, att samråd äger rum mellan byråerna. Kommittén föreslår, att åt byrån dessutom anförtros handläggningen av sådana ärenden, som enligt lagen angående förbud mot minderårigs användande vid offentliga tillställningar och inspelning av biografilm samt till viss försäljning och budskickning skola ankomma på arbetsrådet. I fråga om handläggning och föredragning av på byrån ankommande ärenden hänvisas till sid. 190.

¹ Befattningen innehaves av ordföranden och chefen för arbetsrådet.

På arbetstidsbyrån bör därjämte ankomma att utöva inseende över tillsynsorganens tillsyn å arbetstidslagstiftningens efterlevnad.

Beträffande *personalbehovet* å arbetstidsbyrån må anföras följande.

För beredning och föredragning av ärenden synes det, även med den föreslagna utökningen av byråns arbetsuppgifter i förhållande till det nuvarande arbetsrådets, vara tillräckligt med den nuvarande personalen, 2 förste byråsekreterare, 1 byråsekreterare och 1 amanuens. Det förutsättes därvid, att byråchefen själv föredrager vissa viktiga ärenden.

Vad beträffar förste byråsekreterartjänsterna tillkom den extra ordinarie befattningen år 1939. Sedan detta år har arbetsrådets uppgifter ytterligare ökats genom tillkomsten av bland annat arbetstidslagarna för detaljhandeln och för hotell, restauranger och kaféer. Då i samband med den föreslagna omorganisationen än flera arbetsuppgifter komma att åläggas arbetstidsbyrån, anser sig kommittén böra föreslå, att nämnda tjänst uppföres på ordinarie stat.

Av de göromål, som nu ankomma på kansliskrivaren såsom registrator, torde vissa böra överflyttas till det nya verkets registrator. Vidare synas de göromål (räkenskaps- och personalärenden m. m.), som för närvarande åligga kanslibiträdet, böra överflyttas till den föreslagna administrativa byrån. Kanslibiträdets arbetsuppgifter torde dock icke härigenom minskas så avsevärt, att tjänsten bör överföras till annan byrå inom verket. Tjänsten ifråga synes jämväl behöfelig för vissa kvalificerade arbetsuppgifter å byrån, såsom sammanställning av uppgifter för arbetsrådets verksamhetsberättelse, upprättande av föredragningslistor samt ersättningsräkningar för arbetsrådets partsrepresentanter. På kanslibiträdet torde vidare böra ankomma att fördela och övervaka å byrån förekommande skrivarbete samt att vid behov biträda kansliskrivaren med registrering av till byrån inkomna handlingar.

Vad beträffar den å det nuvarande arbetsrådet anställda expeditionsvakten föreslår kommittén, att denna befattning upptages bland den för ämbetsverket föreslagna gemensamma personalen.

För skrivgöromål finnas å det nuvarande arbetsrådet 1 kontorsbiträde och 1 skrivbiträde, båda å extra ordinarie stat. Visst skrivarbete utföres dessutom av den nuvarande expeditionsvakten. Då denne föreslås centralt placerad i verket och då byråns skrivgöromål torde komma att öka, synes det kommittén erforderligt, att antalet skrivbiträden ökas till tre. Vad beträffar lönegradsplaceringen för nu nämnda biträdestjänster anser kommittén, att ordinarie befattning icke bör placeras i lägre lönegrad än A 4. Det synes kommittén nämligen böra beaktas, att det här är fråga om tjänster, genom vilka dessa biträden måste ha sin utkomst och å vilka de i allmänhet torde komma att kvarstanna fram till pensionsåldern. Detta förslag till lönegradsplacering står ock i överensstämmelse med vad 1944 års personalutredning förordar för kontorspersonal, nämligen att lönegrad A 4 bör utgöra den lägsta ordinarie biträdesgraden. I överensstämmelse med nämnda utrednings förslag förutsättes givetvis för ordinarieskap viss tids aspiranttjänst samt en lämpligt reglerad befordringsgång.

Enligt kommitténs förslag skulle arbetstidsbyråns personalbestånd komma att bli följande:

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byråchef.....	A 30
2 förste byråsekreterare.....	A 26
1 byråsekreterare.....	A 21
1 kansliskrivare.....	A 11
1 kanslibiträde	A 7
1 kontorsbiträde.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 amanuens.....	Eo 15
2 kontorsbiträden.....	Eo 4

Skyddstekniska byrån.

Nuvarande organisation. Å riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå handläggas de ärenden rörande arbetarskydd, som ankomma på anstalten såsom chefsmyndighet för yrkesinspektionen. Byrån har därvid främst att taga befattning med de ärenden, som åligga chefsmyndigheten jämlikt lagen om arbetarskydd, lagen om förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg, lagen om viktmärkning i vissa fall av gods, som skall inlastas å fartyg, skogshärbärgeslagen samt lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete ävensom i visst avseende lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. Härjämte har byrån att svara för handläggningen av ärenden, som föranledas av föreskrifter, meddelade med stöd av arbetarskyddslagen, eller som eljest ansetts böra ankomma på yrkesinspektionens chefsmyndighet. Hit höra bland annat ärenden, som avse tillämpning av kungörelserna angående registrering och besiktning av ångpannor, om uppfodringsanordningar för personbefordran i gruvor och stenbrott, om skyddsåtgärder, som vid lastning och lossning av fartyg ankomma på arbetsgivaren m. fl., om användande av livbälte jämte säkerhetslina vid arbete å vissa hustak, angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten, angående läkarundersökningar och läkarbesiktningar till förebyggande av vissa yrkessjukdomar samt av kungörelsen med vissa bestämmelser till skydd mot skada från gengasdrivet fordon eller redskap ävensom kungörelsen angående anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar. De på byrån ankommande ärendena äro, såsom förut angivits (sid. 16), av skyddsteknisk, yrkeshygienisk, juridisk och administrativ art.

Vad först angår de *skyddstekniska* och *yrkeshygieniska* ärendena må framhållas, att de grundläggande bestämmelserna rörande arbetarskyddet äro meddelade i lagen om arbetarskydd samt i de med stöd av densamma utfärdade tillämpnings- eller

följdförfattningarna. Då föreskrifterna i såväl lagen som nämnda författningar äro av mera allmänt innehåll, åligger det arbetarskyddsbyrån att meddela närmare bestämmelser, direktiv och beslut rörande skyddslagstiftningens tillämpning. De arbetsuppgifter, som ankomma på byrån, avse sålunda — förutom handläggning av löpande ärenden av nyssnämnda slag — utarbetande och utfärdande av anvisningar och andra särskilda föreskrifter angående skydd mot yrkesfara samt verkställande av undersökningar och utredningar i skyddsfrågor. En viktig uppgift för byrån är vidare att tillse, att maskiner, redskap eller andra tekniska anordningar vid avlämnande äro försedda med nödiga skydd och även i övrigt erbjuda betryggande säkerhet i skyddshänseende. Det ankommer därvid på byrån att i nämnda hänseende granska konstruktion och utförande av maskiner, redskap etc. och att däröver avgiva de utlåtanden, vartill granskningen kan föranleda. På byrån utarbetas dessutom ritningar och skisser med förslag till skyddsanordningar. Nu nämnda arbetsuppgifter, som till övervägande del äro av teknisk art, kunna särskiljas i följande två huvudgrupper.

Grupp I. Utarbetande och meddelande av anvisningar och andra allmänna eller särskilda skyddstekniska föreskrifter samt uppgörande av erforderliga skyddsbilder, ritningar eller principskisser över anordningar till skydd mot olycksfall och ohälsa.

Verkställande av erforderliga tekniska utredningar samt deltagande i konferenser och utredningsuppdrag ävensom resor i samband därmed.

Handläggning av allmänna skyddstekniska ärenden, vilka icke innefattas i nedan nämnda grupp II, ävensom ärenden rörande teknisk yrkeshygien, avseende belysning, uppvärmning, ventilation samt utsugning av damm och gaser, frågor angående personalrum, speciell skyddsutrustning m. m.

Granskning i skyddstekniskt hänseende av inkommande ritningar och hållfasthetsberäkningar över anordningar av olika slag, utom de under grupp II nämnda, för fastställande av huruvida eller under vilka förutsättningar de kunna anses motsvara de fordringar, som jämlikt arbetarskyddslagen eller eljest utfärdade föreskrifter eller anvisningar ställas på desamma.

Handläggning av ärenden rörande ångpannor, kokare och andra tryckkärl samt hissar, kranar och andra lyftanordningar, besiktningsfrågor samt ärenden angående besiktningsmän för ångpannor, hissar m. m.

Kontroll av svetsarbeten, meddelande av licenser för svetsfirmor samt godkännande av svetskontrollanter.

Meddelande av eftergifter från bestämmelse i viss föreskrift eller i anvisningar, som utfärdats av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Grupp II. Utarbetande och meddelande av anvisningar och andra allmänna eller särskilda skyddstekniska föreskrifter till ledning för tillverkare, försäljare och upplåtare i fråga om arbetarskyddslagens tillämpning i avseende å maskiner, redskap och andra tekniska anordningar än de under grupp I angivna samt uppgörande av erforderliga skyddsbilder, ritningar eller principskisser rörande maskiners och redskaps utförande i skyddstekniskt hänseende. Verkställande av erforderliga tek-

niska utredningar i samband därmed samt deltagande i konferenser. Granskning i skyddstekniskt hänseende av inkommande ritningar och hållfasthetsberäkningar över maskiner, redskap etc. för fastställande av huruvida eller under vilka förutsättningar de kunna anses godtagbara med hänsyn till bestämmelserna i arbetarskyddslagens 6 a § ävensom granskning av tillhörande skötselöfreskrifter.

Besök hos tillverkare, försäljare och utställare för granskning eller godkännande av eller konferens rörande deras tillverkningar av maskiner, redskap etc. och i samband därmed meddelande av erforderliga råd och anvisningar i ovannämnda hänseende.

En betydelsefull uppgift, som åvilar den tekniska personalen å arbetarskyddsbyrån, är vidare dennas medverkan i sådana utredningsarbeten, som beröra arbetarskyddet och i fråga om vilka det därför är av stor vikt, att samarbete äger rum med byrån. Här må endast erinras om de i arbetarskyddshänseende viktiga utredningar, som bedrivs av de utav ingenjörsvetenskapsakademien tillsatta svets- och tryckkärlskommissionerna samt ställinekommittén, svenska elektriska kommissionens normkommitté för hissar, svenska verkstadsindustriens standardcentrals specialkommittéer för standardisering av ångpannor, tryckluftbehållare, gasbehållare, lastkrokar, kätting m. m., Sveriges mekaniska verkstäders förbunds normkommitté för kranar, traverser och andra lyftanordningar, Sveriges standardiseringskommissionens stål- och metallnormskommitté m. fl. Flera av byråns nuvarande tekniska arbetskrafter företräda i dessa kommittéer arbetarskyddsintressena, som därigenom bliva enhetligt och centralt beaktade. De förslag till föreskrifter eller normer, som dessa kommittéer framlägga, kunna i allmänhet också direkt antagas av yrkesinspektionens chefsmyndighet. Genom att byråns arbetskrafter beredas tillfälle att delta i dessa kommittéutredningar vinnes dessutom, att byrån i väsentlig mån avlastas från större tekniska utredningsarbeten, som denna eljest måste företaga för att kunna såväl utarbeta nya anvisningar till skydd mot yrkesfara som handlägga löpande tekniska ärenden å byrån.

Förutom ovan nämnda arbetsuppgifter åligger det byrån att årligen utarbeta en berättelse över yrkesinspektionens verksamhet, vilken tillställs olika myndigheter, institutioner, arbetsgivar- och arbetarsammanslutningar m. fl. Inom byrån redigeras även och befordras till trycket de rapporter, som yrkesinspektionens befattningshavare avgiva till chefsmyndigheten angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud m. m.

Till de ärenden av *juridisk* natur, som handläggas å arbetarskyddsbyrån, höra bland annat ärenden rörande dispenser från vissa bestämmelser i lagen om arbetarskydd och till denna hörande eller närstående författningar. Dessa ärenden beröra främst minderårigas och kvinnors användande i arbete samt eftergifter från bageriarbetstidslagen. Till förevarande grupp av ärenden höra dessutom sådana, som avse tolkning och tillämpning av gällande skyddslagstiftning ur juridisk synpunkt. På byråns juridiska personal ankommer vidare att uppgöra förslag till nya

eller ändrade bestämmelser på arbetarskyddslagstiftningens område, att avgiva yttranden över sådana förslag samt att granska förslag till anvisningar och andra föreskrifter angående skydd mot yrkesfara. Nämnda personal åligger därjämte att biträda vid handläggning av ärenden av allmän socialhygienisk eller social innebörd, såsom arbetstids- och semesterlagstiftning, olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringsfrågor, ävensom vid avgivande av utlåtanden i skadeståndsmål eller om arbetsgivares eller arbetstagares ansvarsskyldighet vid inträffat olycks- eller yrkessjukdomsfall.

De *administrativa* ärendena å byrån beröra huvudsakligen yrkesinspektionens personal-, lokal- och organisationsfrågor.

Såsom förut anförts sortera under arbetarskyddsbyrån såväl den allmänna och kvinnliga yrkesinspektionen som yrkesinspektionens specialinspektioner. Det ankommer följaktligen på byrån att även handhåva ledningen av och inseedet över de olika tillsynsorganen. Som ett betydelsefullt led i byråns verksamhet att söka åstadkomma en likartad och ändamålsenlig tillämpning av skyddslagstiftningen över hela landet ingår anordnandet av gemensamma sammanträden med yrkesinspektionens befattningshavare. I nämnda syfte företager byråns chef eller dennes ställföreträdare jämväl inspektionsresor till de olika tillsynsorganen, främst yrkesinspektörerna.

Vad beträffar den nuvarande arbetarskyddsbyråns *personal* må framhållas, att denna förstärktes från och med år 1939 med 1 byrådirektör, 1 förste byråingenjör och 1 extra ordinarie byråingenjör (riksdagens skriv. nr 238/1938) och från den 1 juli 1944 med 1 extra ordinarie byrådirektör (riksdagens skriv. nr 342/1944). Denna förstärkning av byråns tekniska arbetskrafter funne riksförsäkringsanstalten dock ej tillräcklig, och anstalten hade därför i sin skrivelse den 29 augusti 1944 om avlöningsanslag för anstalten för budgetåret 1945/46 anført, att det vore ett oavvisligt behov för anstalten att från och med nästa budgetår erhålla ytterligare en byråingenjör i förslagsvis lönegrad Eo 21, vilken å arbetarskyddsbyrån skulle biträda vid handläggning av ärenden jämlikt 6 a § arbetarskyddslagen. I proposition till 1945 års riksdag (nr 237) anförde *föredragande departementschefen*, att då någon tids erfarenhet rörande personalbehovet syntes böra avvaktas, han icke ansåge sig för det dåvarande kunna tillstyrka anstaltens förslag. I två likalydande *motioner* vid samma års riksdag (I:318 och II:503) hemställdes bland annat, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 237 måtte besluta att å riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå inrätta en byråingenjörsbefattning, vilken tills vidare borde placeras i lönegraden Eo 21, med uppgift att biträda vid handläggning av nyssnämnda ärenden. *Statsutskottet*, som i samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag förhade nämnda motioner till behandling, hemställde (utl. nr 127), att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag avslå den i motionerna gjorda hemställan. Detta blev jämväl *riksdagens* beslut (skriv. nr 297).

I skrivelse den 29 augusti 1945 om avlöningsanslag för anstalten för budgetåret 1946/1947 har anstalten ånyo gjort framställning om inrättande av en byråingenjörs-tjänst i lönegrad Eo 21 å arbetarskyddsbyrån. Till stöd för sin framställning i äm-

net hade anstalten anført, att arbetsbördan för den byrådirektör, som år 1944 tillförts byrån för handläggning av ärenden enligt 6 a § arbetarskyddslagen, ytterligare undergått en betydande ökning. Antalet ärenden av hithörande slag hade under år 1944 mer än fördubblats i förhållande till antalet dylika ärenden år 1943 och en ytterligare ökning vore att förutse. Till stegringen i byrådirektörens arbetsbörda hade också bidragit nödvändigheten att utarbета allmänna föreskrifter för tillverkare och försäljare på skilda områden med hänsyn till 6 a § i arbetarskyddslagen. Till följd av dessa förhållanden hade en betydande anhopning av ärenden uppstått. Anstalten hade på grund härav fått mottaga berättigade klagomål från tillverkare, försäljare och kunder över att hos anstalten anhängiggjorda granskningsärenden icke avslutats inom skälig tid. Med hänsyn till det anförda funne anstalten, att ett ytterligare uppskov med inrättandet av ifrågavarande befattning skulle föranleda synnerligen svåra olägenheter. Såsom tillräckligt kvalificerad innehavare av den begärda byråingenjörsbefattningen kunde man enligt anstaltens mening icke räkna med annan person än en ordinarie distriktsingenjör vid yrkesinspektionen. Anstalten förordade, att befattningen tills vidare upptoges i lönegraden Eo 21.

I *proposition till 1946 års riksdag* (nr 141) förordade *föredragande departementschefen*, att då av vad anstalten anført behovet av en medhjälpare åt byrådirektören vore trängande, en ny byråingenjörstjänst inrättades å byrån. Med hänsyn till arbetarskyddskommitténs förslag till ny arbetarskyddsorganisation syntes ifrågavarande befattning dock icke böra göras till extra ordinarie utan förenas med ett arvode, motsvarande nettolönen i lönegrad Eo 21, löneklass 20, eller i runt tal 9,060 kronor för år. Därest ordinarie distriktsingenjör vid yrkesinspektionen förordnades att bestrida de med byråingenjörsbefattningen förenade göromålen, syntes arvodet få bestämmas så, att han icke komme att lida minskning i de honom såsom ordinarie tjänsteman tillkommande löneförmånerna. Departementschefens förslag tillstyrktes av *statsutskottet* (utl. nr 169) och bifölls sedermera även av *riksdagen* (skriv. nr 315).

I fråga om biträdespersonalen förstärktes denna från och med år 1939 med två biträdestjänster och under år 1944 med en dylik tjänst.

Arbetarskyddsbyråns nuvarande personalbestånd omfattar sålunda följande befattningshavare.

1. Ordinarie tjänstemän.

1 byråchef.....	A 30
1 byrådirektör.....	A 28
1 förste byråingenjör.....	A 26
1 förste byråsekreterare.....	A 26
1 förste byråingenjör.....	A 24
1 byråingenjör.....	A 21
1 byråsekreterare.....	A 21
1 kansliskrivare.....	A 11
1 kanslibitråde.....	A 7
1 kontorsbiträde.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

1 byrådirektör.....	Eo 28
1 byråingenjör.....	Eo 21
1 amanuens (civilingenjör).....	Eo 18
2 kontorsbiträden.....	Eo 4
1 skrivbiträde.....	Eo 2

Extra tjänstemän.

1 amanuens (civilingenjör).....	Ex 20
1 amanuens (civilingenjör).....	Ex 18

Övrig icke-ordinarie personal.

1 byråingenjör.....	Arvodestjänst
1 läkare för arbetarskyddsärenden.....	Arvodestjänst

Föreslagen organisation. Såsom tidigare nämnts föreslår kommittén, att den nuvarande arbetarskyddsbyrån överflyttas från riksförsäkringsanstalten till det nya ämbetsverket och inordnas i detta som en byrå för allmänna skyddstekniska ärenden. På denna byrå skola företrädesvis handläggas ärenden rörande den praktiskt-tekniska tillämpningen av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter samt lagen om viktmärkning i vissa fall av gods, som skall inlastas å fartyg. Dock skola ärenden, som avse tillämpningen av arbetarskyddslagens bestämmelser om arbetstid, raster, arbetspauser, natt- och veckovila ej handläggas å här berörda byrå (jfr sid. 56) liksom ej heller sådana ärenden, som enligt för ämbetsverket fastställd instruktion eller arbetsordning falla inom annan byrås arbetsområde. Bland föreskrifter, varom ovan förmäles, åsyftas förutnämnda kungörelser (sid. 58) samt den av kommittén föreslagna kungörelsen angående förbud i vissa fall mot arbetstagens användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg, ävensom vissa kungörelser av tekniskt innehåll, beträffande vilka kommittén kommer att senare framlägga förslag. Då fråga är om handläggning av ärenden, som avses i kungörelsen angående läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar, ävensom andra ärenden av yrkeshygienisk art, förutsätter kommittén, att samråd äger rum med bland annat arbetshygieniska byrån. Det ankommer på byrån att, i vad angår dess arbetsområde, jämväl utarbета förslag till anvisningar och andra föreskrifter angående skydd mot yrkesfara.

Av det sagda torde framgå, att å byrån skola i främsta rummet handläggas de ärenden, som uppräknats under ovan angivna huvudgrupper I och II (sid. 59). Därtill komma de ärenden, som sammanhånga med lagförslaget nya bestämmelser, i vad de röra förevarande byrås arbetsområde. Som exempel må här nämnas ärenden, som gälla installatörer av maskiner, redskap eller andra anordningar för arbetes bedrivande, undersökning av viss sådan anordning eller av visst ämne eller material.

Byrån bör därjämte handhava den närmaste ledningen av tillsynsverksamheten med avseende på de uppgifter, som falla inom byråns arbetsområde. Övervakning av kontrollen över ångpannor, kokare och andra kärl under tryck samt hissar och andra lyft- eller transportanordningar torde likaledes böra ske genom skyddstekniska byrån.

Enligt vad kommittén erfarit har den snabba tekniska utvecklingen på det industriella området och det ökade intresset för arbetarskyddet under senare år medfört, att såväl arbetsgivare som arbetstagare i allt större utsträckning hos arbetarskyddsbyrån anhålla om avgöranden och utlåtanden i arbetarskyddsfrågor. Den skärpta lagstiftningen beträffande maskintillverkares och -försäljares skyldigheter i skyddshänseende har likaledes föranlett en väsentlig ökning av byråns arbetsbörda. Visserligen har byrån tillförts ökad arbetskraft såväl år 1939 som 1944 och 1946 men till följd av nämnda omständigheter har byråns arbetskraftsbehov ändock icke blivit tillräckligt tillgodosett. Arbetsbelastningen å byrån i avseende på tekniska ärenden är enligt vad som för kommittén uppgivits för närvarande sådan, att befattningshavarna måste huvudsakligen ägna sig åt handläggningen av löpande ärenden, medan andra för arbetarskyddet viktiga arbetsuppgifter bliva i betänklig grad eftersatta eller tills vidare måste anstå. Sålunda har utarbetandet av anvisningar och andra föreskrifter till skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete, av ritningar och principskisser över standardskydd m. m. icke kunnat ske i erforderlig utsträckning. Sedan länge planerad revision av äldre anvisningar angående skydd mot yrkesfara har även måst uppskjutas. Vidare har den praktiska tillämpningen av 6 a § i arbetarskyddslagen blott i begränsad omfattning kunnat följas och övervakas. Framställningar till arbetarskyddsbyrån om att medverka i vissa tekniska utredningsarbeten, som vore av stor vikt ur arbetarskyddssynpunkt och som borde utföras i samarbete med byrån, ha även måst avböjas på grund av den föreliggande stora arbetsbelastningen på byrån. Till följd av den otillräckliga arbetskraften har en betydande anhopning av ärenden uppstått på byrån och denna har ej sällan fått mottaga klagomål över den långsamma behandlingen av ärenden, och detta icke blott från arbetsgivare, tillverkare, organisationer och myndigheter utan även från tillsynsorganen, vilkas verksamhet är beroende av byråns såväl ledning som stöd. Förhållandena ha medfört, att ehuru byrån borde i största möjliga mån tillvarata arbetarskyddets intressen den i stället nödgas att i viss utsträckning söka motverka, att arbetsbördan ytterligare ökas.

Om den skyddstekniska byrån skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra de arbetsuppgifter, som åvila den nuvarande arbetarskyddsbyrån och som genom den nya arbetarskyddslagen ytterligare torde tillkomma, är det enligt kommitténs mening nödvändigt, att arbetskrafterna förstärkas. Detta måste ske i sådan utsträckning, att det byrån åliggande arbetet kan utföras utan oskälig tidsutdräkt och hållas i linje med utvecklingen på arbetslivets område och därmed uppkommande arbetarskyddsfrågor.

Såsom redan antytts ställer arbetet å byrån stora fordringar på befattningshavarna med avseende på såväl kunskaper som erfarenheter. De böra dessutom vara väl

skickade, särskilt de i högre ställning, att på ett nöjaktigt sätt upprätthålla förbindelse med myndigheter, institutioner och organisationer, som företräda olika näringsgrenar. För de ledande posterna inom byrån bör fordras högre teknisk utbildning samt beprövad erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningarna ifråga. Förvärvandet av sådan erfarenhet förutsätter även längre tids tjänstgöring inom arbetsinspektionen.

Teknisk personal. Vad först angår *byråchefstjänsten* ha de kvalifikationer, som böra fordras av innehavaren av denna tjänst, redan förut berörts (sid. 50). Förutom att leda och ha överinseende över byråns arbete skall byråchefen även övervaka de lokala tillsynsorganens verksamhet med avseende på de arbetsuppgifter, som falla inom byråns arbetsområde. Han har därvid att företaga erforderliga inspektionsresor på distrikten. I frågor, som tillhöra byråns arbetsområde, har han vidare att, i den mån så kräves, samarbeta eller hålla kontakt med olika myndigheter och institutioner. Det åligger honom därjämte att deltaga i ämbetsverkets och arbetsrådets sammanträden samt i konferenser av olika slag.

Såsom tidigare uttalats (sid. 51) föreslår kommittén, att byråchefsbefattningen placeras i lönegrad A 30.

För fullgörande av de arbetsuppgifter, som åligga den nuvarande arbetarskyddsbyrån, biträdes byråchefen närmast av 2 *byrådirektörer*. På den ene av dessa, byrådirektören i lönegrad A 28, ankommer företrädesvis de arbetsuppgifter, som upptagas under förutnämnda huvudgrupp I (sid. 59). I vissa av hithörande ärenden är byrådirektören föredragande för generaldirektören. Det åligger honom dessutom att vara byråchefens ställföreträdare såväl i fråga om det tekniska arbetet på byrån som beträffande överinseendet över tillsynsorganens verksamhet.

På grund av den kraftiga ökningen av arbetsuppgifterna på byrån under de senaste åren har det arbete, som nu åvilar nämnda byrådirektör, blivit alltför omfattande och krävande. En uppdelning av dennes arbetsuppgifter synes därför nödvändig, och kommittén föreslår, att vissa av de under grupp I uppräknade arbetsuppgifterna anförtros åt en ny byrådirektör, förslagsvis i lönegrad A 28. På denne synes lämpligen böra ankomma handläggningen av ärenden, som avse ångpannor och andra tryckkärl, hissar, kranar och andra lyft- eller transportanordningar samt svetsning. I betraktande av de kvalificerade och ansvarsfulla arbetsuppgifter, som äro förenade med den nuvarande byrådirektörsbefattningen, föreslår kommittén, att den placeras i lönegrad A 29. Denna placering synes jämväl motiverad för att undvika, att innehavare av befattningen vid första lägliga tillfälle skall lämna sin tjänst för en yrkesinspektörsbefattning, vilken enligt kommitténs förslag uppflyttas till lönegrad A 29. För arbetets effektivitet och kontinuitet är det även av stor vikt, att byråns byrådirektörsbefattningar icke växla innehavare mer än vad som är oundgängligen påkallat. Tjänsterna ifråga böra liksom nu besättas med ingenjörer med minst samma kvalifikationer som erfordras för yrkesinspektörsbefattning.

Som medhjälpare vid handläggningen av de under grupp I angivna ärendena finnas å arbetarskyddsbyrån 2 förste byråingenjörer i lönegraderna A 26 och A 24,

2 byråingenjörer i lönegraderna A 21 och Eo 21 samt 2 extra tjänstemän i lönegraderna Ex 20 och Ex 18. Av dessa äro 1 förste byråingenjör och 1 extra tjänsteman (Ex 20) uteslutande sysselsatta med handläggningen av ärenden rörande ångpannor och andra kärl under tryck samt svetsning. Den andre av byråns förste byråingenjörer biträder delvis vid handläggningen av liknande ärenden men behandlar i övrigt, i den mån tiden det medgiver, tekniska ärenden av allmän karaktär. Byråingenjörerna åter bereda tillsammans med en extra tjänsteman (Ex 18) handläggningen av ärenden angående hissar, kranar och andra lyftanordningar samt i viss utsträckning allmänna tekniska ärenden.

För handläggning av ärenden tillhörande grupp II (nuvarande 6 a §-ärenden) är, såsom ovan nämnts, inrättad en byrådirektörsbefattning i lönegrad Eo 28. I dessa ärenden är byrådirektören föredragande för generaldirektören. Som biträde åt byrådirektören finnes sedan budgetåret 1946/1947 inrättad en arvodesavlönad byråingenjörsbefattning (jfr sid. 62). Med hänsyn till de kvalifikationer, som böra ställas på nämnda byrådirektör, anser sig kommittén böra föreslå, att befattningen uppföres på ordinarie stat samt uppflyttas i lönegraden A 29.

Såsom närmaste hjälp åt byrådirektörerna böra å byrån finnas kvalificerade och med arbetet väl förtrogna förste byråingenjörer. Åt dessa bör jämväl kunna anförtros att under vederbörande byrådirektörs ledning mera självständigt handlägga vissa dem åliggande arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill föreslås en förstärkning av förste byråingenjörsbefattningarna. Sålunda bör förutom den nuvarande förste byråingenjörstjänsten i A 26 en ny sådan befattning inrättas å byrån, varjämte förste byråingenjörstjänsten i A 24 föreslås uppflyttad till lönegrad A 26.

Vid bifall till kommitténs förslag om inrättande av ytterligare en byrådirektörstjänst skulle den nuvarande byrådirektören i A 28 befrias från handläggningen av ärenden rörande ångpannor och andra kärl under tryck, hissar, kranar och andra lyft- eller transportanordningar samt svetsning. För handläggning av övriga under grupp I angivna ärenden synes erforderligt, att byrådirektören biträdes av 1 förste byråingenjör och 2 byråingenjörer. De båda sistnämnda böra upptagas i lönegraderna A 22 respektive Eo 22.

Vad beträffar de ärenden i grupp I, vilkas handläggning skulle ankomma på den nyinrättade byrådirektörstjänsten i A 28, kunna dessa särskiljas i *dels* ärenden rörande ångpannor, kokare och andra behållare för vätska, ånga, luft eller annan gas och *dels* ärenden angående hissar, kranar, traverser, spel och andra lyftanordningar. Förstnämnda grupp av ärenden är av sådan omfattning och av så krävande natur, att enbart för handläggningen av dessa ärenden fordras biträde av 1 förste byråingenjör, 1 byråingenjör samt 1 amanuens. Beträffande lyftanordningar av olika slag föreligger sedan länge ett stort behov av föreskrifter eller anvisningar till skydd mot olycksfall vid bruk av kranar, traverser, byggnadshissar, sänkstolar m. m. På grund av otillräcklig teknisk arbetskraft å byrån har emellertid utarbetandet av dylika föreskrifter eller anvisningar måst uppskjutas på obestämd tid. Detta är givetvis till nackdel för såväl tillverkare, försäljare och brukare av dylika anordningar som vederbörande tillsynsorgan. En förbättring i detta hänseende är där-

för påkallad. För handläggning av sistnämnda ärenden torde den nye byrådirektören böra åtnjuta biträde av 1 byråingenjör i lönegrad A 22 och 1 amanuens i Ex 20.

Beträffande svetsärenden förutsattes, att dessa handläggas av byrådirektören ensam eller eventuellt med biträde av honom underställd teknisk personal.

Vad angår den centrala handläggningen av vissa ärenden rörande elektriska anordningar hänvisas till kommitténs förslag å sid. 184.

För fullgörande av de viktiga arbetsuppgifter, som tillhöra grupp II, fordras jämväl en förstärkning av byråpersonalen. Då nya typer av maskiner och apparater ständigt komma till, måste man också räkna med, att sistnämnda arbetsuppgifter komma att ytterligare ökas. Om de skola kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt fordras, att den med dessa ärenden sysselsatte byrådirektören även har möjlighet att företaga erforderliga tjänsteresor. För att lagtillämpningen på förevarande område skall bliva enhetlig och rättvis är det dessutom av vikt, att på byrån utarbetas anvisningar till vägledning för tillverkare, försäljare m. fl. Som biträde åt byrådirektören bör därför finnas en kvalificerad befattningshavare, som under hans resor kan någorlunda självständigt handlägga vissa löpande ärenden, så att behandlingen av dessa icke onödigtvis fördröjes. Det bör åligga denne befattningshavare, som bör ha förste byråingenjörs ställning, att jämväl mottaga besök av tillverkare, försäljare m. fl. För beredning av inkommande ärenden fordras även biträde av annan teknisk personal. Då behovet härav icke med bestämdhet kan fastställas, anser sig kommittén tills vidare böra föreslå, att nämnda personal utökas med 1 byråingenjör i lönegrad A 22 och 1 amanuens i lönegrad Ex 20.

Såsom förut nämnts uppgöras på byrån även vissa ritningar och skisser över anordningar till skydd mot olycksfall och ohälsa i arbete. För utförande av detta arbete anlitas i regel den på byrån anställda tekniska amanuenspersonalen. Denna måste emellertid ofta tagas i anspråk för andra arbetsuppgifter, och behovet av ritningar och skisser har därför endast i mycket begränsad utsträckning kunnat tillgodoses. Detta har medfört, att ingenjörspersonalen på yrkesinspektionsdistrikten i relativt stor utsträckning anlitas för ritarbete. Då samma eller likartade skisser ofta uppgöras på flera distrikt, skulle mycket dubbelarbete undvikas, om ritarbetet centraliserades till byrån. Distriktspersonalen skulle därigenom mera än nu kunna frigöras för inspektionsarbete, och dessutom skulle vinnas större enhetlighet i fråga om skyddsanordningarnas utförande. En annan olägenhet med den nuvarande anordningen är det relativt täta personalbytet på amanuensbefattningarna å byrån. Denna får härigenom ej tillgång till någon arbetskraft, som är förtrogen med ritarbetet. Det måste vidare anses olämpligt, att högskoleutbildad ingenjörskraft skall sysselsättas med ritarbete, som kan utföras av personer med lägre teknisk utbildning. Ur effektivitetssynpunkt är det av vikt, att dessa förhållanden beaktas. Det synes kommittén sålunda erforderligt, att för utförande av ritarbete särskild arbetskraft tillföres byrån. I detta sammanhang är att märka, att det även på övriga byråer inom ämbetsverket torde komma att föreligga behov av att få vissa ritningar och skisser utförda. Särskilt gäller detta de föreslagna byråerna för specialinspektions-, upplysnings- och utbildningsärenden. Så långt kom-

mittén kan bedöma, torde detta behov dock icke bliva så stort, att det motiverar anställandet av särskild rithjälp på nämnda byråer. Med hänsyn till vad här anförts föreslår kommittén, att två befattningar såsom ritare inrättas på skyddstekniska byrån och att denna arbetskraft må, då så erfordras, anlitas även av övriga byråer för utförande av där förekommande ritarbete. Befattningshavarna ifråga böra äga teknisk kompetens motsvarande läroverksingenjörsutbildning samt lämplig praktisk erfarenhet. De böra förslagsvis placeras i lönegrad Eo 18.

Juridisk personal. Såsom tidigare anförts (sid. 56) föreslår kommittén, att vissa av arbetarskyddsbyråns ärenden av juridisk innebörd överflyttas till det nya ämbetsverkets byrå för arbetstidsärenden. Vidare torde vissa administrativa arbetsuppgifter kunna helt överföras på verkets administrativa byrå. Med hänsyn härtill har inom kommittén ifrågasatts, huruvida icke den å arbetarskyddsbyrån sys-selsatta juridiskt utbildade personalen, som för närvarande utgöres av 1 förste byråsekreterare i lönegrad A 26 och 1 byråsekreterare i lönegrad A 21, skulle kunna överflyttas till annan byrå eller minskas. Jämlikt arbetarskyddslagen finnas dock vissa ärenden, som lämpligen böra anförtros åt personal med juridisk-administrativ utbildning, såsom ärenden rörande tolkning eller tillämpning av lagen, angående arbetsgivaransvarets överflyttning till särskild arbetsföreståndare samt beträffande eftergifter från lagens bestämmelser om minimiålder för användande i arbete. Vid handläggning av sistnämnda ärenden bör samråd ske med arbetshygieniska byrån. Juridiskt biträde å skyddstekniska byrån torde dessutom komma att behövas, då fråga är om beredning och handläggning av ärenden, som avse utlåtanden till domstolar i samband med skadeståndskrav eller till försäkringsrådet, riks-försäkringsanstalten eller socialt försäkringsbolag angående ansvarsskyldigheten vid visst inträffat olycks- eller yrkessjukdomsfall, besvär över distriktschefs föreläggande eller förbud, förfrågan rörande tillämpning av gällande författningsbestämmelser m. m. Det är icke uteslutet, att sistberörda ärenden komma att öka i antal, i den mån skyddslagstiftningen skärpes och tillsynsverksamheten effektiviseras. Då det emellertid icke är möjligt att nu bedöma omfattningen av nämnda ärenden, anser sig kommittén böra föreslå, att den juridiska personalen tills vidare begränsas till blott den nuvarande förste byråsekreteraren och att byråsekreteraren överflyttas till annan byrå inom verket.

Biträdespersonal. Biträdespersonalen å den nuvarande arbetarskyddsbyrån utgöres av 1 kansliskrivare i lönegrad A 11, som tjänstgör som byråns registrator, 1 kanslibiträde i A 7, 3 kontorsbiträden, därav 1 i A 4 och 2 i Eo 4, samt 1 skrivbiträde i Eo 2. Kanslibiträdet och två av kontorsbiträdena sys-selsättas förutom med skrivarbete även med vissa arbetsuppgifter av mera kvalificerad natur. Bland viktigare sådana må nämnas sammanställning av statistiska uppgifter för yrkesinspektionens verksamhetsberättelse, läsning av korrektur över alla byråns och yrkesinspektionens trycksaker, förande av register över hiss- och ångpannebesiktningmän, svetskontrollanter samt innehavare av svetslicenser inom riket ävensom över nyssnämnda trycksaker, uppgörande av föredragningslistor samt register över

protokoll och föredragningslistor rörande beslut i ärenden, som falla inom byråns arbetsområde, kungl. brev och underdåniga skrivelser, cirkulärskrivelser till de lokala tillsynsorganen, ordnande av skioptikonbilder och klichéer, kontroll över och utskickande av trycksaker m. m. På kanslibiträdet ankommer dessutom att fördela och övervaka skrivarbetet samt registrera och ordna till byrån inkommen eller av denna anskaffad litteratur.

Den ökning av byråns arbetsuppgifter och tekniskt utbildade personal, som kommittén föreslår, medför helt naturligt ett ökat skriv- och expeditjonsarbete å byrån. Ehuru vissa av de ovan angivna arbetsuppgifterna komma att överföras till annan byrå, torde man likväl få förutse en betydande ökning av biträdespersonalens arbetsuppgifter. En förstärkning av denna personal är därför nödvändig och detta i sådan omfattning, att byråns arbetseffektivitet icke eftersättes till följd av brist på erforderlig biträdespersonal. Då svårighet föreligger att beräkna ifrågavarande personalbehov synes försiktigheten bjuda, att antalet befattningshavare för skriv- och andra göromål tills vidare ökas med endast 3. Med hänsyn till omfattningen av de mera kvalificerade arbetsuppgifterna synes kommittén erforderligt, att antalet kanslibiträden ökas. Kontorspersonalen å byrån föreslås sålunda böra omfatta 1 kansliskrivare i A 11, 3 kanslibiträden i A 7 och 5 kontorsbiträden, därav 3 i A 4 och 2 i Eo 4. Vad beträffar löneplacering och befordringsgång för här nämnda personal hänvisas till kommitténs uttalande å sid. 55 och 57.

Såsom förut nämnts sysselsättes å den nuvarande arbetarskyddsbyrån 1 läkare för arbetarskyddsärenden mot ett årsarvode av 5,000 kronor. Då de ärenden, som beredas eller handläggas av denne, komma att överflyttas till arbetshygieniska byrån i det nya ämbetsverket, bortfaller nämnda arvodestjänst.

Med hänsyn till den arbetsbörda, som redan under nuvarande förhållanden åvilar arbetarskyddsbyrån och som med all säkerhet kommer att ytterligare betydligt ökas, anser kommittén sig böra i detta sammanhang framhålla, att den personalökning, som kommittén enligt vad ovan anförts funnit sig böra förorda, får anses som ett minimum, därest byrån skall kunna på effektivt sätt och med önskvärd skyndsamhet fullgöra åliggande arbetsuppgifter.

Vid bifall till kommitténs förslag skulle skyddstekniska byrån erhålla följande personal.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

• 1 byråchef.....	A 30
2 byrådirektörer.....	A 29
1 byrådirektör.....	A 28
3 förste byråingenjörer.....	A 26
1 förste byråsekreterare.....	A 26
2 byråingenjörer.....	A 22
1 kansliskrivare.....	A 11
3 kanslibiträden.....	A 7
3 kontorsbiträden.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

2 byråingenjörer.....	Eo 22
2 ritare.....	Eo 18
2 kontorsbiträden.....	Eo 4

Extra tjänstemän.

2 amanuenser (ingenjörer).....	Ex 20
--------------------------------	-------

Specialinspektionsbyrån.

Med hänsyn till den centrala ställning arbetarskyddsfrågan numera intager inom nutida arbetsliv och i syfte att åstadkomma största möjliga effektivitet i tillsynsarbetet har kommittén funnit sig böra föreslå, att vissa på arbetarskyddets område verksamma tillsynsorgan inordnas under det nya ämbetsverket. Detta synes också nödvändigt för att vinna och upprätthålla en enhetlig ledning av arbetarskyddsverksamheten inom landet. Vid behandling av denna organisationsfråga ha olika förslag prövats. Sålunda har övervägts, huruvida icke de olika specialinspektionerna, t. ex. gruvinspektionen, skogs- och flottledsinspektionen samt sprängämnesinspektionen, borde såsom särskilda avdelningar inbegripas under en viss byrå inom ämbetsverket eller alternativt om icke för varje specialinspektion borde inrättas en särskild byrå. Båda alternativen innebära såväl för- som nackdelar. Då vissa frågor kunna handläggas gemensamt för de olika specialinspektionsorganen, synes det första alternativet vara att förorda. Å andra sidan kan anföras, att de skilda tillsynsorganens arbetsuppgifter äro så olikartade, att de icke lämpligen böra sammanföras inom *en* byrå. Ur denna synpunkt anser kommittén det andra alternativet vara lämpligare. Det förutsätter emellertid ett stort antal byråer, och det torde dessutom medföra större kostnader, särskilt med avseende på lokaler och biträdespersonal. Enligt kommitténs mening torde nämligen, därest det första förslaget väljes, vissa förutsättningar finnas att sammanföra de olika avdelningarnas biträdespersonal och, då så finnes lämpligt och påkallat, anlita denna för olika arbetsuppgifter inom byrån, oavsett till vilken avdelning personalen eljest hör. Kommittén har vid uppgörandet av sitt organisationsförslag ansett sig böra välja det första alternativet. Detta utesluter givetvis icke, att om det framdeles skulle befinnas lämpligt att ombilda de särskilda avdelningarna till byråer, möjlighet härtill föreligger.

På specialinspektionsbyrån böra förslagsvis handläggas ärenden angående skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete inom gruv- och stenindustrien, skogsbruket (inkl. flottning) och trafikväsendet (utom sjöfart) samt frågor som röra den nuvarande sprängämnesinspektionens verksamhetsområde. Dock skola å byrån ej handläggas sådana ärenden, som avse tillämpningen av arbetarskyddslagets bestämmelser om t. ex. arbetstid, raster, arbetspauser, natt- och veckovila eller rörande tillverkare och försäljare av maskiner, redskap etc. eller visst farligt ämne, och ej heller ärenden, som enligt för ämbetsverket fastställd instruktion eller arbetsordning skola tillhöra annan byrå. Byrån, som bör förestås av en byråchef, föreslås uppdelad på fyra avdelningar,

var och en representerande ett av ovannämnda verksamhetsområden. Vad beträffar den inbördes ordningen mellan de olika avdelningarna har någon bestämd regel ej följts, utan dessa ha närmast ordnats efter omfattningen av den verksamhet respektive avdelning företräder. Bergsbruket har därvid ansetts böra ställas före skogsbruket.

Avdelningen för gruv- och stenindustrien anses böra komma direkt under byråchefen, medan den närmaste ledningen av övriga avdelningar lämpligen bör anförtros åt befattningshavare i byrådirektörs ställning, en för varje avdelning. Kommitténs förslag att chefen för gruvavdelningen skall vara byråns chef innebär icke, att detta alltid skall vara förhållandet, utan kommittén förutsätter, att envar av cheferna för byråns olika avdelningar skall kunna förordnas som chef för byrån.

Gruvavdelningen.

Nuvarande organisation. Den centrala handläggningen av ärenden angående arbetarskydd inom gruv- och stenindustrien åvilar, då fråga är om ärende rörande arbetarskyddslagens tillämpning, riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå samt, då ärende gäller tillämpningen av gruv- eller stenkolslagens arbetarskyddsbestämmelser, kommerskollegii bergsbyrå. I vissa fall sker handläggningen efter samråd mellan de båda ämbetsverken. Denna fördelning av handläggningen av ärenden, som röra arbetarskyddet inom gruvindustrien, sammanhänger med att icke blott arbetarskyddslagen utan även gruv- och stenkolslagarna innehålla bestämmelser om arbetarskydd. Beträffande arbetarskyddsbyråns befattning med skyddsfrågor inom gruv- och stenindustrien är att märka, att däri inbegripes även handläggning av ärenden, som avse tillämpning av föreskrifter, meddelade med stöd av arbetarskyddslagen, eller som eljest jämlikt särskild lag eller föreskrift ansetts böra ankomma på yrkesinspektionens chefsmyndighet. Exempel på här åsyftade föreskrifter lämnas på sid. 58. På chefsmyndigheten har vidare ansetts böra ankomma att utfärda anvisningar rörande arbetarskydd inom gruvindustrien, enär dessa närmare ansluta sig till arbetarskyddslagen än till gruvlagstiftningen. Det åligger nämnda byråer vidare enligt respektive lagar att utöva den närmaste ledningen av de lokala tillsynsorganens (bergmästarnas) tillsynsverksamhet inom gruv- och stenindustrien.

Föreslagen organisation. Vid genomförande av de förslag till ändring av gruv- respektive stenkolslagen, som kommittén framlagt i sitt tidigare avgivna betänkande, komma gruvindustriens arbetarskyddsfrågor i egentlig mening att regleras enbart genom bestämmelser i arbetarskyddslagen eller i föreskrift meddelad med stöd av denna lag. Då ledningen av och inseendet över efterlevnaden av lagen föreslås ankomma på arbetsrådet, följer härav, att det skall åligga rådet att helt svara för den centrala behandlingen av här åsyftade arbetarskyddsärenden. Detta innebär, att vid bifall till kommitténs förslag kommerskollegium icke vidare skall öva inseende över arbetarskyddet inom gruvindustrien. Självfallet är, att erforderligt samarbete dock bör äga rum mellan vederbörande ämbetsverk.

Enligt kommitténs ovannämnda förslag böra ärenden, som avse arbetarskyddet

inom gruv- och stenindustrien, beredas och handläggas å en särskild avdelning, förslagsvis benämnd *gruvavdelningen*. Denna skall sålunda främst ha att svara för handläggningen av ärenden rörande den praktiskt-tekniska tillämpningen av arbetarskyddslagen, med stöd av densamma meddelade föreskrifter samt andra arbetarskyddslagen närstående författningar, allt i den mån desamma gälla nämnda verksamhetsområde. Jämför sid. 63. Ärenden, som avse ångpannor och andra tryckkärl samt hissar och andra lyftanordningar — med undantag av uppfordringsanordningar i gruva och stenbrott — böra dock lämpligen handläggas å skyddstekniska byrån. Vid behandling av frågor, som gälla tillämpningen av kungörelsen angående läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar, samt andra yrkeshygieniska frågor bör samråd äga rum med bland annat arbetshygieniska byrån. Det bör ankomma på avdelningen att tillika utarbета förslag till anvisningar och andra föreskrifter angående skydd mot yrkesfara inom gruv- och stenindustrien. Avdelningen bör därjämte handha den närmaste ledningen av och inseedet över de lokala tillsynsorganens (gruvinspektionens) verksamhet med avseende på de arbetsuppgifter, som falla inom avdelningens arbetsområde. Det ankommer därvid på byråchefen att företaga erforderliga inspektionsresor. I övrigt bör i tillämpliga delar gälla vad som anförts beträffande byråchefstjänsten å skyddstekniska byrån (sid. 65).

Den föreslagna avdelningen bör lyda direkt under byråchefen, som helst bör vara bergsingenjör eller ha annan därmed jämförlig gruvteknisk utbildning. Han bör dessutom äga väl meriterad praktisk erfarenhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen ifråga. Lön bör förslagsvis utgå enligt lönegrad A 30. I denna fråga får kommittén jämväl hänvisa till de allmänna synpunkter angående byråchefstjänsternas rekrytering och löneställning, som anförts på sid. 46 o. f.

Som biträde vid beredning och handläggning av skyddsfrågor, som röra gruv- och stenindustrien, föreslås, att å avdelningen inrättas 1 förste byråingenjör i lönegrad A 26 och 1 byråingenjör i Eo 22. Den förstnämnde bör dessutom vara byråchefens ställföreträdare å avdelningen. Biträdespersonalen föreslås omfatta 1 kansliskrivare i A 11, som även skall tjänstgöra som byråns registrator, och 1 kontorsbiträde i Eo 4. Beträffande lönegradsplacering och befordring för sistnämnda personal hänvisas till sid. 57.

Personalbeståndet å den föreslagna gruvavdelningen skulle enligt kommitténs förslag omfatta följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byråchef, tillika byråns chef.....	A 30
1 förste byråingenjör.....	A 26
1 kansliskrivare.....	A 11

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 byråingenjör.....	Eo 22
1 kontorsbiträde.....	Eo 4

Den ändring av handläggningen av arbetarskyddsfrågor, som kommittén föreslår beträffande gruvindustrien, medför givetvis viss minskning av arbetet å kommerskollegii bergsbyrå. Huruvida och i vad mån byråns personal härigenom kan minskas, synes enligt kommitténs mening böra närmare prövas av kommerskollegium.

Skogsavdelningen.

Nuvarande organisation. Såsom chefsmyndighet för yrkesinspektionen åligger det riksförsäkringsanstalten och därvid närmast dess arbetarskyddsbyrå att jämväl handlägga ärenden rörande arbetarskydd inom skogsbruket, inklusive flottningen. Det ankommer sålunda på byrån att avgöra eller avgiva utlåtanden i ärenden, som röra tillämpningen av skogshärbärgeslagen samt arbetarskyddslagen och de föreskrifter, som meddelats med stöd av denna lag, i vad desamma gälla arbete inom skogsbruket. Bland dylika föreskrifter må nämnas kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten. På byrån ankommer därjämte att lämna förslag till föreskrifter, som länsstyrelse har att meddela beträffande tillsynen å flottledshärbärgeslagens efterlevnad. Likaså åligger det byrån att handlägga ärenden, som sammanhånga med det anstalten givna uppdraget att vara chefsmyndighet för skogs- och flottledsinspektionen.

Då inom arbetarskyddsbyrån icke finnes någon befattningshavare med skogsteknisk utbildning och erfarenhet, handläggas förevarande ärenden vanligen i samråd med skogs- och flottledsinspektören.

Föreslagen organisation. Den föreslagna vidgade tillämpningen av arbetarskyddslagstiftningen å arbete inom skogsbruket kommer helt naturligt att medföra en ökning av den skogliga yrkesinspektionens verksamhet. Härigenom ökas också de ärenden, som skola handläggas hos chefsmyndigheten. Med hänsyn härtill har inom kommittén övervägts, huruvida icke den nuvarande skogs- och flottledsinspektionen borde inplaceras i det nya ämbetsverket och där jämväl svara för den centrala handläggningen av arbetarskyddsärenden inom skogsbruket. Alternativt har ifrågasatts, om det icke inom verket borde finnas en tjänsteman med skogsteknisk sakkunskap, vilken hade till uppgift att bereda och handlägga ärenden av angivna slag. De ökade arbetsuppgifterna, för vilka redogörelse skall lämnas senare (sid. 164 o. f.), synas emellertid kräva, att den skogliga yrkesinspektionen avsevärt förstärkes. I anledning härav finner kommittén skäl tala för att landet med avseende på denna inspektion indelas i två distrikt och att kansli och personal tillhörande det ena av dessa (det södra) knyts till verket såsom en avdelning inom specialinspektionsbyrån, förslagsvis benämnd *skogsavdelningen*. Närmare motivering till detta förslag, som kommittén finner sig böra förorda, lämnas å sid. 167 o. f.

På skogsavdelningen skola beredas och handläggas de ärenden, som beröra skogs- och flottledsinspektionen inom landet. Härvid åsyftas i första hand sådana ärenden, som avse tillämpningen av arbetarskydds- och skogshärbärgeslagarna samt i viss omfattning flottledshärbärgeslagen ävensom föreskrifter, meddelade med stöd av

dessas lagar. Till sistnämnda föreskrifter höra bland annat kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten och kungörelsen med föreskrifter rörande läkarundersökning och läkarbesiktning av minderåriga arbetstagare. Däremot skola å avdelningen icke handläggas ärenden, som avse ångpannor och andra tryckkärl, hissar eller andra lyftanordningar och ej heller ärenden, som enligt ämbetsverkets instruktion eller arbetsordning ankomma på annan byrå inom verket. Det bör åvila avdelningen att tillika utarbета förslag till anvisningar och andra föreskrifter angående skydd mot yrkesfara vid arbete inom skogsbruket. Avdelningen bör därjämte handha den närmaste ledningen av och inseendet över skogs- och flottledsinspektionens verksamhet med avseende på de arbetsuppgifter, som tillhöra avdelningen.

Chefen för skogsavdelningen bör lämpligen utgöras av en byrådirektör. Denne bör även utöva inspektionsverksamhet och föreslås därför tillika tjänstgöra som skogsyrkesinspektör i det tilltänkta södra distriktet. Byrådirektören, som förslagsvis bör placeras i lönegrad A 29, bör äga högre skogsteknisk eller däremot i huvudsak svarande utbildning samt väl meriterad praktisk erfarenhet angående skogs- och flottningsarbete. Som biträde vid beredning och handläggning av ärenden, som ankomma på skogsavdelningen, samt i tillsynsarbetet föreslås, att förutom den nuvarande ordinarie assistenten hos skogs- och flottledsinspektören ytterligare 1 ordinarie assistenttjänst tillföres avdelningen. Med hänsyn till att den förstnämnde assistenten, i förslaget upptagen som förste assistent, bland annat har att tjänstgöra som avdelningschefens ställföreträdare och därigenom ålägges ökat arbete och ansvar, torde han böra uppflyttas i lönegrad A 26. Den nyinrättade assistenttjänsten föreslås placerad i lönegrad A 22. Assistent bör äga kompetens motsvarande den som gäller för skogsyrkesinspektör (jfr sid. 171).

Till avdelningen torde vidare böra knytas vissa av de skogsunderinspektörs- och konsulenttjänster, som för närvarande finnas hos skogs- och flottledsinspektionen. Då sistnämnda tjänstemän närmast få anses tillhöra inspektionen, synes kommittén lämpligt att mera ingående redogöra för dessa i anslutning till sitt förslag om skogs- och flottledsinspektionens organisation (sid. 167). Kommittén anser sig dock böra å skogsavdelningens personalstat upptaga ifrågavarande tjänster i enlighet med vad kommittén sedermera kommer att föreslå.

Kommittén föreslår vidare, att det hos skogs- och flottledsinspektionen för närvarande anställda ordinarie kontorsbiträdet i lönegrad A 4 överflyttas till den nyinrättade skogsavdelningen. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvila henne, nämligen registrerings- och ritarbete (utförande av ritningar till härbärgen och skogsstall m. m.), föreslås, att befattningen uppföres som kanslibitråde i lönegrad A 7. Å avdelningen torde därjämte böra inrättas 1 kontorsbiträdestjänst i lönegrad Eo 4.

I enlighet med kommitténs förslag skulle å avdelningen sålunda finnas följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byrådirektör, tillika skogsyrkesinspektör i södra distriktet	A 29
1 förste assistent	A 26
1 assistent	A 22
1 skogsunderinspektör	A 17
1 konsulent	A 14
1 kanslibitråde	A 7

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

1 skogsunderinspektör	Eo 14
1 kontorsbiträde	Eo 4

Trafikavdelningen.

Nuvarande organisation. På den nuvarande arbetarskyddsbyrån handläggas även de ärenden rörande arbetarskydd vid järnvägsdrift, som ankomma på riksförsäkringsanstalten i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet. Samråd äger härvid rum dels med de specialinspektörer inom yrkesinspektionen, som ha att övervaka efterlevnaden av arbetarskyddslagstiftningen vid statlig och enskild järnvägsdrift, dels ock med järnvägsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, till vilka verk nämnda specialinspektörer äro knutna. Beträffande arbetarskyddsbyråns befattning med arbetarskyddsfrågor inom järnvägsdriften är denna begränsad till ärenden, som avse tillämpning av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter eller som eljest jämlikt särskild lag eller föreskrift ansetts böra ankomma på yrkesinspektionens chefsmyndighet. Exempel på här åsyftade föreskrifter lämnas å sid. 58.

I det föregående (sid. 18) har i korthet redogjorts för hur tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad vid järnvägsdrift är anordnad. Sålunda utövas tillsynen å vissa arbeten vid statens järnvägar av två befattningshavare anställda hos järnvägsstyrelsen och vid de enskilda järnvägarna för allmän trafik (inkl. spårvägar) av järnvägsinspektören hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Närmare redogörelse för tillsynsverksamheten kommer att lämnas senare (sid. 172). Då sistnämnda järnvägsinspektör är knuten till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens järnvägsavdelning, synes här lämpligen böra erinras om vad som anförts beträffande denna avdelning i det till chefen för kommunikationsdepartementet år 1945 avgivna betänkandet rörande organisation av luftfartsstyrelsen (Statens off. utredn. 1945:2). De sakkunniga ha i sitt betänkande lämnat en närmare redogörelse för denna avdelning och därvid även behandlat frågan om avdelningens framtida organisation och personalbehov. Härom anföres bland annat följande.

Till järnvägsavdelningen höra för närvarande följande befattningar, nämligen en järnvägsinspektör i lönegraden A 28, en byråingenjör i lönegraden A 21, en biträdande ingenjör med ett arvode av 9,450 kronor för år samt ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4.

Befattningen såsom järnvägsinspektör hålles numera vakant och uppehålles jämlikt av Kungl. Maj:t meddelat förordnande av en före detta trafikchef, som innehar ordinarie tjänst på övergångsstat hos järnvägsstyrelsen. Sedan programmet för förstatligandet av de enskilda järnvägarna blivit helt genomfört, kan det tänkas att befattningen såsom järnvägsinspektör blir obehörlig. Den torde då få indragas. Även efter denna tidpunkt lär emellertid för framtiden komma att krävas statlig kontroll över ett antal mindre järnvägar, som icke omfattas av förstatligandet, samt över sådana spårvägar, vilka på grund av sin koncession eller eljest äro underställda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tillsyn och kontroll. Det kan i detta sammanhang nämnas, att järnvägsavdelningen sedan några år utövar viss säkerhetskontroll jämväl över Stockholms spårvägars innerstadsnät. — — — Den tidpunkt, då programmet för förstatligandet av de enskilda järnvägarna blivit helt genomfört, kan icke nu förutsägas. Sannolikt lär detta dröja flera år. Såvitt de sakkunniga kunnat bedöma äro järnvägsavdelningens arbetsuppgifter ännu av den omfattning, att en personalindragning icke för närvarande kan anses påkallad.

Då järnvägsavdelningens verksamhet sakligt sett icke har något samband med luftfartsväsendet, torde denna avdelning — — — böra kvarbliva hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt därvid tills vidare organiseras såsom en särskild avdelning vid sidan av byråindeleningen med järnvägsinspektören såsom föredragande i styrelsen för de ärenden, som ankomma på avdelningen. Det kan nämnas att järnvägsinspektören alltsedan krigsutbrottet fullgör dylikt åliggande. Därest avdelningens verksamhet i framtiden på sätt ovan antytt skulle minskas i sådan omfattning, att en indragning av järnvägsinspektörstjänsten bleve aktuell, synas avdelningens arbetsuppgifter lämpligen kunna överflyttas på den till styrelsens vägbyrå hörande vägtrafikavdelningen, vars uppgifter delvis äro av närbesläktad natur.

Föreslagen organisation. Då det å arbetarskyddsbyrån icke finnes någon befattningshavare med järnvägsteknisk kunskap och erfarenhet, har inom kommittén ifrågasatts, huruvida icke en sådan befattningshavare borde knytas till byrån. I samband därmed har uppkommit fråga, huruvida icke för arbetarskyddstillsynen vid järnvägsdrift särskilda inspektörer borde tillsättas inom yrkesinspektionen. Uttalanden, som giva stöd för ett dylikt förslag, ha också gjorts (jfr sid. 173). Därvid har särskilt framhållits, att det ur arbetarskyddssynpunkt vore mindre lämpligt och välbetänkt, att tillsynen vid statens järnvägar omhänderhades av vissa befattningshavare, tillhörande det verk, under vilket järnvägarna hörde. Även i fråga om den enskilda järnvägsdriften måste det anses mindre tillfredsställande, att tillsynen å arbetarskyddet vid denna anförtrotts befattningshavare, som icke odelat kan ägna sig åt detta uppdrag och som dessutom med hänsyn till sina övriga arbetsuppgifter lyder under ett ämbetsverk med väsentligt andra uppgifter än de, som tillkomma ett socialt verk.

På grund av det ovan anförda och med beaktande jämväl av den vidgade arbetarskyddslagstiftningen anser sig kommittén böra föreslå, att det tillsynsuppdrag, som jämlikt särskilt förordnande tilldelats vissa befattningshavare hos järnvägsstyrelsen, överflyttas till särskilda tjänstemän knutna till det nya ämbetsverket. En liknande överflyttning ifrågasättes även beträffande det tillsynsuppdrag, som givits åt järnvägsinspektören för de enskilda järnvägarna. Då det emellertid — enligt vad som anförts i ovannämnda betänkande — icke är uteslutet, att järnvägsavdel-

ningens arbetsuppgifter framdeles komma att minskas och att befattningen såsom järnvägsinspektör därigenom blir obehövlig, har inom kommittén förordats den lösningen, att nämnda befattning överflyttas till det föreslagna ämbetsverket och att övriga arbetsuppgifter å avdelningen överföras till viss byrå inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Vid slutligt övervägande har kommittén funnit sig böra förorda detta förslag. Huruvida och i vad mån järnvägsinspektören därvid kan helt befrias från de arbetsuppgifter, som åligga honom såsom tjänsteman hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har kommittén icke funnit sig böra i detalj pröva. Enligt vad kommittén erfarit lära dock vissa uppgifter så nära sammanhånga med arbetarskyddsfrågan, att ett särskiljande av desamma icke synes lämpligt eller rationellt. I vilken omfattning de ärenden, som nu ankomma på järnvägsavdelningen, böra handläggas av järnvägsinspektören efter dennes överflyttning till arbetsrådet, synes enligt kommitténs mening lämpligen böra avgöras av arbetsrådet i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Av det ovan sagda framgår närmast, hur arbetarskyddstillsynen vid järnvägsdrift och i viss omfattning vid spårvägsdrift är ordnad och hur denna tillsyn framdeles lämpligen bör organiseras. Emellertid bör enligt kommitténs mening ökad uppmärksamhet ägnas åt arbetarskyddet även inom andra grenar av trafikväsendet, såsom bil-, buss- och flygtrafik. Visserligen åligger det den allmänna yrkesinspektionen att utöva erforderlig tillsyn å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad vid arbetsställen, som idka sådan trafik, och för viss kontroll av motorfordon och luftfartyg finnas särskilda organ, bilbesiktningen och luftfartsinspektionen, men med den omfattande utveckling, som kännetecknar sistnämnda trafikmedel, anser kommittén, att det inom det nya ämbetsverket bör finnas någon befattningshavare, som företräder arbetarskyddet icke blott beträffande järnvägsdrift utan även i fråga om bil-, buss- och flygtrafik. Det synes kommittén ändamålsenligt, om ifrågavarande arbetsuppgifter kunna handläggas på samma avdelning, när de äro av likartad natur.

Med åberopande av vad sålunda anförts föreslår kommittén, att å specialinspektionsbyrån inrättas en särskild avdelning, förslagsvis benämnd *trafikavdelningen*, med uppgift att handlägga ärenden rörande arbetarskydd inom trafikväsendet. I anslutning härtill må framhållas, att till kommittén framställt förslag om att såväl bilbesiktningensväsendet som luftfartsinspektionen borde inordnas i det nya ämbetsverket. Som skäl härför har bland annat anförts, att säkerhetstillsynen beträffande maskiner, redskap och andra tekniska anordningar numera vore allmängiltig och att denna förlagts till yrkesinspektionens chefsmyndighet. Denna tillsyn syntes strängt taget inbegripa även den särskilda kontroll, som nämnda tillsynsorgan hade att utöva å motorfordon och luftfartyg. Förslag i sådan riktning anser kommittén sig dock icke böra framlägga. Sistnämnda kontroll synes nämligen kommittén främst vara betingad av hänsyn till den allmänna säkerheten (inbegripet även passagerarna), och frågan härom är beträffande trafikmedlen mera dominerande än i fråga om maskiner och andra tekniska anordningar för huvudsakligen stationärt bruk. Arbetarskyddsfrågan är i förevarande fall däremot väsentligen begränsad till den eller de som framföra trafikmedlet eller eljest biträda vid be-

gagnandet av detta. Det är i detta sammanhang att märka, att frågan om bilbesiktningssysteminstitutionens för motorfordon ställning och uppgifter för närvarande är föremål för omprövning av 1945 års bilbesiktningssystemutredning.

De ärenden, som skola handläggas å trafikavdelningen, gälla företrädesvis tillämpningen av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, i den mån desamma äro tillämpliga å verksamhet avseende järnvägs-, spårvägs-, bil-, buss- och flygtrafik. Jämför sid. 63. Å avdelningen böra vidare handläggas ärenden, som jämlikt särskild föreskrift ansetts böra tillkomma ämbetsverket och därvid närmast här berörda avdelning. I analogi med den fördelning av tillsynen, som tillämpas mellan yrkesinspektör och nuvarande specialinspektörer för järnvägsdrift, torde en viss uppdelning av förevarande ärenden vara påkallad mellan avdelningen och ämbetsverkets byråer. Det synes sålunda böra ankomma på trafikavdelningen att handlägga arbetarskyddsärenden, som beröra tillverkning av fordon, flygplan och andra trafikmedel, alltså ej skyddstekniska byrån. På denna torde åter böra handläggas ärenden rörande ångpannor och andra tryckkärl samt hissar och andra lyftanordningar, även då dessa brukas i ovan angiven verksamhet. Det bör vidare ankomma på avdelningen att utarbeta förslag till anvisningar och andra föreskrifter angående skydd mot yrkesfara vid arbete inom trafikväsendet. Avdelningen bör därjämte handha den närmaste ledningen och inseeendet över tillsynsverksamheten med avseende på de arbetsuppgifter, som tillhöra avdelningen.

Givet är, att den kontroll som utövas genom bilbesiktningen och luftfartsinspektionen syftar till vidtagande av åtgärder, som även tillgodose arbetarskyddet. Att särskilja de arbetsuppgifter, som åligga nämnda tillsynsmyndigheter, och de som i arbetarskyddshänseende böra ankomma på den föreslagna trafikavdelningen torde av praktiska skäl icke låta sig göra. Kommittén förutsätter därför, att samarbete i erforderlig utsträckning etableras och upprätthålles mellan ifrågakvarande myndigheter.

Chefen för trafikavdelningen bör förslagsvis inneha byrådirektörs ställning. Han bör dessutom utöva inspektionsverksamhet. Då denna skall omfatta icke blott järnvägsdrift utan även vissa andra grenar av trafikväsendet, anser kommittén, att titeln järnvägsinspektör icke lämpligen kan komma ifråga, utan föreslås benämningen trafikinspektör. Byrådirektören, som i likhet med byråns övriga avdelningschefer föreslås placerad i lönegrad A 29, bör äga högre teknisk eller däremot i huvudsak svarande utbildning samt sådan praktisk erfarenhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för tjänsten ifråga. Dylik erfarenhet bör även ha förvärvats genom utövande av tillsynsverksamhet. Då de arbetsuppgifter, som torde komma att åvila förevarande avdelning, bliva både omfattande och krävande, föreslås, att på avdelningen inrättas ytterligare tre tjänster, nämligen 1 trafikinspektör i lönegrad A 28, 1 förste byråingenjör i A 24 och 1 byråingenjör i Eo 22. Även för dessa tjänster bör fordras teknisk högskoleutbildning eller annan däremot svarande utbildning samt väl meriterad praktisk erfarenhet. Enligt kommitténs mening bör förste byråingenjören även kunna tagas i anspråk för tillsynsuppdrag under trafikinspektörs ledning och överinseende.

För utförande av skriv- och andra göromål å avdelningen föreslås 1 kanslibitråde i lönegrad A 7, som tillika bör tjänstgöra som avdelningens registrator, och 1 kontorsbiträde i Eo 4.

Personalbeståndet å den föreslagna avdelningen skall förslagsvis omfatta följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byrådirektör, tillika trafikinspektör.....	A 29
1 trafikinspektör.....	A 28
1 förste byråingenjör.....	A 24
1 kanslibitråde.....	A 7

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 byråingenjör.....	Eo 22
1 kontorsbiträde.....	Eo 4

Sprängämnesavdelningen.

Nuvarande organisation. I gällande arbetarskyddslag stadgas bland annat, att vid arbete, däri arbetarna äro utsatta för fara att skadas genom explosiva och eldfarliga ämnen, sådana åtgärder skola vara vidtagna, att denna fara i görligaste mån undanröjes. Härutöver finnas vissa föreskrifter, som meddelats med stöd av nämnda lag, såsom kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten. Den centrala handläggningen av ärenden, som röra tillämpningen av angivna bestämmelser, åvilar riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå, som därvid äger påkalla biträde av sprängämnesinspektionen. På byrån ankommer därjämte den närmaste ledningen av och inseendet över sprängämnesinspektörens tillsynsverksamhet i hans egenskap av specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsyn å tillverkningen av explosiva varor samt framställning, raffinering och viss förvaring av eldfarliga oljor.

Såsom tidigare nämnts (sid. 17) handläggas jämväl å kommerskollegii bergsbyrå ärenden angående explosiva varor och eldfarliga oljor samt rörande den tillsyn, som kollegium har att utöva inom hithörande näringsgrenar.

Innan kommittén övergår till att behandla sitt förslag rörande den centrala handläggningen av här ovan berörda ärenden, må i korthet erinras om sprängämnesinspektionens nuvarande organisation och huvuduppgift.

Enligt den för sprängämnesinspektionens befattningshavare gällande instruktionen av den 30 juni 1939 (nr 440) med ändring den 12 juni 1942 (nr 404) åligger det sprängämnesinspektören och annan tekniskt utbildad befattningshavare vid inspektionen att i görligaste mån med uppmärksamhet följa de delar av tekniken och näringslivet, vilka omfatta handhavandet av explosiva och eldfarliga ämnen. Det åvilar därvid i första hand sprängämnesinspektören att fullgöra vad enligt lagar och författningar ankommer på sprängämnesinspektionen. Såsom främsta uppgift

har inspektionen att lämna vederbörande myndigheter erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av föreskrifterna i förordningen den 18 maj 1928 (nr 139) angående explosiva varor, förordningen den 7 oktober 1921 (nr 876) angående eldfarliga oljor samt förordningen den 3 juni 1932 (nr 178) med vissa bestämmelser angående film. I nämnda förordningar stadgas i huvudsak, att för rätt att tillverka, innehåva, idka handel och transportera ovan avsedda varor tillstånd härtill fordras av länsstyrelse (magistrat) samt att, innan tillstånd lämnas, den tillståndsgivande myndigheten skall inhämta yttrande från sprängämnesinspektionen. Det åligger sprängämnesinspektionens befattningshavare tillika att inom området för sin sakkunskap tillhandagå kommerskollegium med det biträde kollegium påkallar liksom även lämna övriga myndigheter tekniskt sakkunnigt biträde.

Beträffande sprängämnesinspektionens organisation må framhållas, att inspektionen är uppdelad på en civil och en militär avdelning. Befattningshavarna äro underställda kommerskollegium, som meddelar föreskrifter om göromålsens art och fördelning, om befattningshavarnas inbördes befogenhet samt om tjänstetövningsen i övrigt. Därvid skall iakttagas, att tillsynen över statliga myndigheters handhavande av explosiva och eldfarliga ämnen för krigsmaktens behov skall ombesörjas å den militära avdelningen. I sin tillsynsverksamhet jämlikt arbetarskyddslagen lyder sprängämnesinspektören under yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Den nuvarande sprängämnesinspektionens personal framgår av följande uppställning.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 sprängämnesinspektör.....	A 29
1 förste byråingenjör.....	A 24
1 assistent.....	A 21
1 kontorsbiträde.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 avdelningschef.....	Eo 27
1 kanslibiträde.....	Eo 7

Extra tjänsteman.

1 kontorsbiträde.....	Ex 4
-----------------------	------

Övrig icke-ordinarie personal.

1 militärassistent.....	Arvodestjänst
-------------------------	---------------

Föreslagen organisation. Av det ovan anförda framgår, att den centrala handläggningen av vissa ärenden rörande explosiva och eldfarliga ämnen ankommer på såväl riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå som kommerskollegii bergsbyrå och att sprängämnesinspektionen härvid sorterar under två myndigheter. I den mån ärendena beröra båda ämbetsverkens intresseområden, sker handläggningen

i allmänhet efter samråd mellan verken. Givet är, att denna anordning icke är rationell. Ur arbetarskyddssynpunkt är det av stor betydelse, att en effektiv och smidig samverkan kan ernås mellan olika tillsynsorgan, och av denna anledning har, särskilt från yrkesinspektörshåll, vid skilda tillfällen uttalats önskvärdheten av att sprängämnesinspektionen måtte tillsammans med vissa andra tillsynsmyndigheter inordnas under ett särskilt ämbetsverk för arbetarskyddsfrågor. Mot ett sådant förslag kan givetvis invändas, att sprängämnesinspektionens arbetsuppgifter jämlikt förordningarna angående explosiva varor och eldfarliga oljor äro väsentligt mera omfattande än de som bestämmas av arbetarskyddslagens tillämpningsområde och att det därför icke kan vara lämpligt att inordna sprängämnesinspektionen under ett verk, som har ett mera begränsat verksamhetsområde. Sprängämnesinspektionen har dessutom att behandla frågor, som avse att skydda allmänheten mot eld- och explosionsrisker, medan yrkesinspektionen däremot har att blott ägna uppmärksamhet åt arbetstagares skyddande för nämnda risker. Det är emellertid att märka, att sprängämnesinspektionens arbetsuppgifter i stort sett äro av samma innebörd och leda till vidtagande av praktiskt taget likartade skyddsåtgärder vare sig de avse allmänheten, arbetstagare eller militär personal. Vidare må framhållas, att den nuvarande arbetarskyddsbyrån redan genom de år 1938 vidtagna ändringarna i arbetarskyddslagen tillförts arbetsuppgifter, som beröra andra än arbetstagare. Här åsyftas lagens bestämmelser i 6 a § om tillverkare och försäljare av maskiner, redskap etc., vilka bestämmelser äro allmängiltiga. I kommitténs förslag till arbetarskyddslag ha upptagits ytterligare bestämmelser med allmän tillämplighet, t. ex. stadgandet om vissa skyldigheter för tillverkare och försäljare av eldfarligt, explosivt, giftigt eller eljest farligt ämne eller material. Vissa arbetsuppgifter, som komma att åvila det nya ämbetsverket, få sålunda samma räckvidd som den nuvarande sprängämnesinspektionens. Med hänsyn härtill ter sig en överflyttning av sprängämnesinspektionen till det nya verket icke onaturlig eller inkonsekvent. En sådan torde för arbetarskyddets del vara betydelsefull och ur effektivitetssynpunkt bliva till direkt fördel. Den föreslagna vidgade skyddslagstiftningen och teknikens utveckling medföra dessutom, att sprängämnesinspektionen kommer att åläggas ökade arbetsuppgifter på arbetarskyddets område, och dennas sakkunskap måste därför mera än hittills tagas i anspråk på detta område. Här må blott erinras om den kemisk-tekniska industriens utveckling, t. ex. fabriker för tillverkning av tekniska lösningsmedel, syntetiskt gummi och lackfärger.

Med hänsyn till vad ovan anförts föreslår kommittén, att sprängämnesinspektionen helt överflyttas till det nya ämbetsverket och inordnas under dess specialinspektionsbyrå såsom en särskild avdelning, förslagsvis benämnd *sprängämnesavdelningen*. På denna skall ankomma att bereda och handlägga ärenden, som avse tillämpningen av de bestämmelser angående eldfarliga och explosiva ämnen, som meddelas i arbetarskyddslagen och ovan angivna förordningar samt i föreskrifter, meddelade med stöd av nämnda lag och förordningar. Det bör vidare åligga avdelningen att utarbeta förslag till anvisningar och andra föreskrifter angående skydd mot yrkesfara vid arbete, vari angivna slag av ämnen ifrågakomma. Avdelningen

bör därjämte utöva eller biträda i utövändet av den tillsynsverksamhet, som är för-
enad med de avdelningen åliggande arbetsuppgifterna. Beträffande denna verk-
samhet lämnas närmare redogörelse å sid. 175—179.

Såsom ovan angivits skall sprängämnesavdelningen sortera under specialinspek-
tionsbyrån. Då handläggningen av de på sprängämnesinspektionen ankommande
ärendena ofta kräver utförande av laboratorieprov och undersökningar och sålunda
förutsätter tillgång till laboratorier, har förslagsvis ifrågasatts, huruvida icke spräng-
ämnesinspektionen borde sammanföras med arbetshygieniska byråns kemisk-tek-
niska avdelning. En sådan anordning synes kommittén dock ej lämplig, enär spräng-
ämnesinspektionens arbetsuppgifter väsentligen äro av annan art än arbetshygienisk.
Om inspektionen bör inordnas under den kemisk-tekniska avdelningen, synes
lämpligare att ombilda denna till en fristående byrå inom verket.

Enligt särskilda föreskrifter skall den tillsyn å efterlevnaden av arbetarskydds-
lagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som åligger yrkesinspektör,
i vad angår tillverkning av explosiva varor samt framställning och raffinering
ävensom förvaring i större upplag av eldfarliga oljor utövas av sprängämnesinspek-
tören i egenskap av specialinspektör inom yrkesinspektionen. Ehuru viss jämkning
kan ske i fråga om gränsen mellan yrkesinspektörs och sprängämnesinspektörens
befogenhet, innebär det givna uppdraget, att sprängämnesinspektören i allmänhet
har att vid ifrågavarande arbetsställen utöva tillsyn icke blott med avseende på
handhavandet av explosions- och eldfarliga ämnen utan även i övrigt beträffande
efterlevnaden av bestämmelserna i nyssnämnda lag och föreskrifter, t. ex. rörande
skydd vid maskiner, hygieniska anordningar, minderårigas användande i arbete
och arbetstidsfrågor. Såsom senare kommer att närmare beröras tala vissa
skäl för en ändring härutinnan, så att sprängämnesinspektörens speciella sak-
kunskap i större utsträckning än nu kan komma arbetarskyddet till godo, samtidigt
som den allmänna yrkesinspektionens större erfarenhet i fråga om skyddsanord-
ningar, yrkeshygien, arbetstidsfrågor m. m. bättre tillvaratages. Ett förslag i sådan
riktning skulle gå ut på att sprängämnesinspektionen befrias från den allmänna
tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens tillämpning vid ovan angivna slag av arbets-
ställen och att denna i stället anförtros åt den allmänna yrkesinspektionen. Spräng-
ämnesinspektionen åter skulle utgöra en specialinspektion inom yrkesinspektionen
och taga befattning med endast frågor rörande handhavandet av eldfarliga och
explosiva ämnen i lagens mening, d. v. s. förutom eldfarliga oljor och explosiva varor
jämväl vattenlösliga, flyktiga, brännbara vätskor och brännbara, explosionsfarliga
gaser. Tillsynsverksamheten skulle härigenom komma att omfatta alla arbets-
ställen, där dylika ämnen tillverkas, bearbetas eller handhas. Det torde i detta
sammanhang böra beaktas, att de giftiga och andra hälsofarliga ämnen, med vilka
arbetshygieniska byrån har att taga befattning, även kunna vara eldfarliga eller
explosiva. Då detta är fallet, förutsätter kommittén, att erforderligt samarbete
upprätthålles mellan byrån och sprängämnesavdelningen.

Kommittén anser sig böra biträda här ovan antydda förslag. Vilka förändringar
i avseende på omfattningen av sprängämnesinspektionens arbetsuppgifter för-

slaget kommer att medföra, är enligt kommitténs mening svårt att för närvarande överblicka. Med all sannolikhet torde den tekniska personalen behöva förstärkas. I avvaktan på resultatet av den ifrågasatta uppdelningen av tillsynsuppgifterna finner kommittén sig icke böra framlägga förslag om utökning av sprängämnesinspektionens nuvarande personal. Dock föreslås följande ändringar beträffande denna.

Chefen för sprängämnesavdelningen föreslås erhålla förutom titeln sprängämnesinspektör även benämningen byrådirektör. Vidare synes den militära avdelningens chef böra uppföras på ordinarie stat i lönegraden A 27 och den nuvarande förste byråingenjören i A 24 böra uppflyttas i lönegrad A 26. Därjämte föreslås, att den nuvarande assistentbefattningen i lönegrad A 21 ombildas till en byråingenjörstjänst i A 22. Med hänsyn till att det ordinarie kontorsbiträdet även skall tjänstgöra som avdelningens registrator föreslås, att befattningen upptages som en kanslibiträdes-tjänst i lönegrad A 7.

Enligt kommitténs här nämnda förslag skulle sprängämnesavdelningen omfatta följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byrådirektör, tillika sprängämnesinspektör	A 29
1 avdelningschef.....	A 27
1 förste byråingenjör.....	A 26
1 byråingenjör.....	A 22
1 kanslibitråde.....	A 7

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänsteman.

1 kanslibitråde.....	Eo 7
----------------------	------

Extra tjänsteman.

1 kontorsbiträde.....	Ex 4
-----------------------	------

Övrig icke-ordinarie personal.

1 militärassistent.....	Arvodestjänst
-------------------------	---------------

Arbetshygieniska byrån.

Nuvarande organisation. Den centrala handläggningen av yrkeshygieniska ärenden, i vad de avse tillämpningen av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, verkställes för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå med biträde av den till byrån knutna läkaren för arbetarskyddsärenden samt i vissa fall yrkesinspektrisen. Som rådgivande instans åt byrån vid beredning och handläggning av nämnda ärenden tjänstgör folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning. På byrån ankommer dessutom att utarbeta anvisningar och andra föreskrifter till skydd mot ohälsa i arbete liksom även att utöva det överinseende över tillämpningen i yrkeshygieniskt hänseende av ovannämnda lag

och föreskrifter, som är förenat med anstaltens uppdrag att vara chefsmyndighet för yrkesinspektionen.

Med hänsyn till den yrkeshygieniska verksamhet, som bedrivs av statens institut för folkhälsan, må här jämväl erinras om de arbetsuppgifter, som enligt gällande instruktion (se sid. 19) särskilt åligga institutet, nämligen

att utföra undersökningar rörande skador och ohälsa, som uppkomma genom ogynnsamma yttre inflytanden i samband med arbete, ävensom rörande yrkesskador av infektiös natur, att ägna noggrann uppmärksamhet åt arbetstidsproblemens samband med hälsan, särskilt beträffande minderåriga och kvinnor,

att utarbeta förslag till såväl allmänna hygieniska anvisningar rörande arbetslokalers anordnande och användande som speciella hygieniska föreskrifter under anpassning till olika industriers särförhållanden,

att föreslå åtgärder, som ur medicinsk synpunkt finnas påkallade för att minska risken för olycksfall och ohälsa i arbetet,

att föra ett för läkare och myndigheter avsett specialregister över preparat, som komma till användning inom industrien eller annan verksamhet och som kunna eller antagas kunna inverka menligt på hälsan, samt

att meddela undervisning i yrkeshygien åt bland annat tjänsteläkare och hälsovårdstillsyningsmän ävensom åt personal inom yrkesinspektionen.

Fullgörandet av flertalet av dessa arbetsuppgifter förutsätter såväl undersöknings- som forskningsverksamhet, och en betydande sådan verksamhet utövas numera vid institutets yrkeshygieniska avdelning. Någon inspektionsskyldighet åligger dock icke avdelningen. Beträffande avdelningens nuvarande arbetsförhållanden må anföras följande.

Under de år yrkeshygieniska avdelningen varit i verksamhet, ha dess arbetsuppgifter ständigt ökat såväl vad beträffar undersökningar och utredningar, utförda på uppdrag av myndigheter och enskilda, som beträffande forskningsuppgifter. Antalet diarieförda ärenden visa sålunda en fortlöpande stegring eller från 98 år 1941 till 406 år 1945. Varje år ha dessutom nya forskningsuppgifter tillkommit.

Den väsentliga delen av arbetsuppgifterna har bestått i utredningar angående yrkesförgiftningar eller yrkesdermatoser och i samband därmed mer eller mindre rutinmässiga laboratoriearbeten samt utredningar rörande skyddsåtgärder mot dylika yrkesskador. En betydande del av arbetet har utgjorts av kombinerade medicinska och tekniska undersökningar beträffande hälsorisken på olika arbetsplatser. Sådana undersökningar ha i allt större omfattning begärts av industriföretag, arbetarorganisationer m. fl. Som exempel på utförda, pågående eller planerade dylika undersökningar må nämnas sådana vid Mo & Domsjö aktiebolags fabriker i Örnsköldsvik, svenska ackumulator aktiebolaget Jungners fabrik i Oskarshamn, aktiebolaget nordisk silkecellulosa i Norrköping, ett flertal järnverk i Bergslagen, skånska ättikfabriken aktiebolag i Perstorp, Uddeholms aktiebolag Skoghalls-verken, aktiebolaget Lauxein-Casco i Sickla, svenska aktiebolaget Le Carbone i Sundbyberg, aktiebolaget statens skogsindustrier i Piteå, Stockholms superfosfatfabriks aktiebolags ljungaverk och stockviksverken. Ifrågavarande undersökningar, som verkställets i intimt samarbete mellan läkare och kemisk-teknisk expertis, ha visat sig vara av mycket stort

värde, då det gällt att erhålla en på bred bas grundad uppfattning om hur de hygieniska riskerna på olika arbetsplatser och i olika yrken bäst skola bekämpas. De ha dessutom givit avdelningen ett för den vetenskapliga forskningen värdefullt material. Från institutets sida har också framhållits, att det tillämpade arbetssättet lär komma att bliva ett av de viktigaste vid lösandet av avdelningens framtida arbetsuppgifter och då det gäller att inom olika yrken frambringa effektiva skyddsåtgärder mot hälsoriskerna. Arbetsbelastningen på avdelningen är emellertid större än arbetskapaciteten. Det har därför icke kunnat undvikas, att ärenden icke blivit handlagda inom rimlig tid och att klagomål stundom framkommit från uppdragsgivare. Det föreligger även en icke obetydlig balans beträffande arbetsuppgifterna. Enligt gjorda beräkningar är denna för närvarande av sådan storleksordning, att även om inga andra nya arbetsuppgifter upptagas till behandling än rutinärenden av mindre omfattning, såsom bly-, kvicksilver- och koloxidanalyser, avdelningens kvalificerade personal (med medicinsk och högre kemisk-teknisk utbildning) skulle vara fullt sysselsatt över 1 år framåt. Om en större uppgift skulle åläggas avdelningen, måste följaktligen handläggningen av föreliggande ärenden uppskjutas eller den nytillkomna uppgiften anstå under minst 1 år.

Det må vidare framhållas, att ehuru det inom avdelningen hittills utförda arbetet varit av betydelse, detsamma likväl endast utgjort en mindre del av det arbetsprogram, som uppsattes för avdelningen vid institutets tillkomst. Av arbetsuppgifter, som ännu icke kunnat tillräckligt eller ej alls beaktas av avdelningen, må särskilt nämnas beträffande arbetsplatsen i allmänhet: fuktighet, värme, kyla, belysning, ensidigt arbete och skakning, beträffande arbetsplatsen i speciella fall: hudsjukdomar, allergier, silikosproblemet, mjöldammssjukdomar och ögonskador genom strålade energi, beträffande arbetstidsproblem: trötthetsstudier inom skilda yrken, reaktions-tidsbestämningar, raster och vila, minderårigas och kvinnors speciella problem samt beträffande faktorer utom arbetet: social miljö, bostad och kläder.

Av det anförda torde framgå, att en förstärkning av yrkeshygieniska avdelningens arbetskrafter är nödvändig, därest avdelningen skall på tillfredsställande sätt fullgöra sina arbetsuppgifter. Det är dock givet, att det icke kan fordras och ej heller är lämpligt, att avdelningen på en gång upptager till behandling samtliga de arbetsuppgifter, som angåvos för densamma vid institutets tillkomst. Å andra sidan är det icke tillfredsställande, att hälsoriskerna för olika yrkeskategorier lämnas obeaktade under obestämd tid framåt. Det torde i detta sammanhang förtjäna påpekas, att avdelningen själv endast i mycket begränsad omfattning har möjlighet att reglera arbetstillströmningen, då nämligen denna väsentligen är beroende av i vilken utsträckning undersökningsuppdrag lämnas avdelningen.

Tidigare förslag till ökad läkarmedverkan. Den medicinska sakkunskap, som för närvarande står till yrkesinspektionens direkta förfogande, utgöres såsom ovan nämnts av en till arbetarskyddsbyrån knuten arvodesanställd läkare. Med hänsyn till arvodets storlek kan dennes medverkan påräknas blott i mycket begränsad om-

fattning. Vid skilda tillfällen har emellertid yrkats, att yrkesinspektionen tillföres ökad medicinsk sakkunskap.

I sitt år 1931 avgivna effektiviseringsutlåtande angående yrkesinspektionens verksamhet framhöll *socialstyrelsen* bland annat, att de industriella arbetsförhållandena ställde yrkesinspektionen inför en mångfald betydelsefulla problem, som krävde undersökning och behandling jämväl ur medicinsk synpunkt. Den snabba vetenskapliga och tekniska utvecklingen på det kemiska området medförde en ständigt ökad användning inom industrien av olika ämnen, varav många vore mer eller mindre giftiga eller på annat sätt skadliga. Med hänsyn härtill syntes styrelsen angeläget, att för dessa frågors behandling en på området särskilt utbildad läkare anställdes å arbetarskyddsbyrån.

Vid utredning av frågan om socialstyrelsens organisation (jfr sid. 13) uttalade *den sakkunnige*, att en mycket betydande förbättring på ifrågavarande område skulle vinnas, om å arbetarskyddsbyrån anställdes en yrkeshygieniskt utbildad läkare, som kunde ägna hela sin arbetskraft åt yrkesinspektionens hygieniska och medicinska problem. Den sakkunnige ansåg emellertid, att man försöksvis borde inskränka sig till att höja det till byråns hygieniska expert utgående arvodet från 2,000 till 5,000 kronor.

I yttrande över nämnda förslag uttalade *socialstyrelsen*, att det höjda arvodet givetvis torde medföra, att läkaren skulle kunna tagas i anspråk i större utsträckning än för det dåvarande, men styrelsen skulle säkerligen icke kunna påräkna att för uppdraget förvärva en kompetent kraft, som väsentligen obunden av egen praktik eller annan tjänst skulle stå till styrelsens förfogande jämväl för större undersökningar eller mera omfattande inspektionsresor. Med den omfattning de yrkeshygieniska uppgifterna numera tagit, vore den enda tillfredsställande lösningen, att en på området praktiskt och vetenskapligt väl kvalificerad läkare helt anställdes i egenskap av styrelsens sakkunnige för hygieniska spörsmål. Arvodet till denne läkare syntes icke kunna sättas till lägre belopp än 12,000 kronor. — Av *arbetsrådet* framhölls särskilt betydelsen av att yrkesinspektionen i största möjliga utsträckning bereddes tillgång till medicinsk sakkunskap både för de löpande ärendena och för utförande av större undersökningar.

Landsorganisationen ansåg det nödvändigt, att minst en medicinskt utbildad och med arbetshygieniska förhållanden fullt förtrogen person bereddes möjlighet att helt ägna sig åt med arbetarskyddet förknippade medicinska och hygieniska uppgifter. Enligt landsorganisationen borde därjämte medel anvisas för bestridande av kostnader för anlåtande av den ytterligare sakkunskap på detta område, som kunde befinnas erforderlig från fall till fall. — Även *de anställdas centralorganisation* (numera TCO) yrkade, att till arbetarskyddsbyråns disposition ställdes en yrkeshygieniskt utbildad läkare, som kunde ägna hela sin arbetstid åt byrån.

Då frågan om inrättande av ett statens socialhygieniska institut var föremål för utredning genom särskilda år 1936 tillkallade sakkunniga och då dessa hade för avsikt att framlägga förslag i syfte att bland annat tillgodose arbetarskyddets behov av yrkeshygienisk sakkunskap, ansåg *föredragande departementschefen* (prop. nr

266/1937) sig icke böra för det dåvarande föreslå någon provisorisk förändring med avseende på arbetarskyddsbyråns personal på hithörande område.

Frågan om byråns behov av medicinskt utbildad personal behandlades även av 1937 års arbetarskyddskommitté (jfr sid. 25), som bland annat ansåg, att om kraven på undersöknings-, forsknings- och inspektionsverksamhet på det yrkeshygieniska området skulle bli tillgodosedda på tillfredsställande sätt, man hade att räkna med icke blott en yrkeshygienisk avdelning vid det då planerade institutet utan jämväl medicinsk sakkunskap i yrkesinspektionens chefsmyndighet. Den yrkeshygieniska avdelningens personal borde i sin verksamhet icke oroas av ständiga inspektionsresor och daglig rådfrågning, utan dessa ärenden borde i stället anförtros åt en vid chefsmyndigheten knuten läkarkraft, som ensam skulle ombesörja den medicinskt betonade inspektionsverksamheten inom hela landet samt fortlöpande handlägga och föredraga medicinska ärenden ävensom avgöra vilka av dessa, som borde remitteras till institutets yrkeshygieniska avdelning för undersökning och utredning. Kraven på medicinsk sakkunskap med rådgivande och inspekterande verksamhet som huvudsysselsättning och med placering i chefsmyndigheten borde enligt kommitténs mening vara oeftergivliga. Kommittén föreslog, att å arbetarskyddsbyrån inrättades en överläkarbefattning i lönegraden B 30.

I yttrande över ovannämnda förslag uttalade *riksförsäkringsanstalten*, att den delade de sakkunnigas uppfattning, att särskild läkare å arbetarskyddsbyrån vore erforderlig även efter inrättandet av ett statens institut för folkhälsan. Däremot ansåg sig anstalten icke kunna biträda förslaget om att anställa en överläkare i lönegraden B 30. Detta syntes innebära, att läkaren skulle vara bunden vid den för ämbetsverket normalt gällande arbetstiden av sju timmar per dag, vilket enligt anstaltens mening torde komma att stöta på svårigheter ur rekryteringssynpunkt med hänsyn till den utgående avlöningen. Anstalten ville därför föreslå, dels att hos chefsmyndigheten anställdes en biträdande läkare med regelbunden men begränsad tjänstgöring, dels att medel anvisades för att möjliggöra inhämtande av sakkunnigutlåtanden av andra läkare i särskilda frågor. För ändamålet syntes böra upptagas en anslagspost av 12,000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas dels till arvode åt den fast anställda läkaren, dels till ersättning åt särskilda sakkunniga. Huruvida med befattningen som läkare hos institutet för folkhälsan skulle kunna förenas uppdraget att vara biträdande läkare hos chefsmyndigheten syntes framdeles få övervägas.

Medicinalstyrelsen ansåg, att vad kommittén föreslagit måste anses som ett minimum och att det kunde bli tillräckligt med en läkare endast under den förutsättningen, att läkaren erhöles kvalificerad hjälp från den yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan.

Socialstyrelsen ifrågasatte, huruvida det icke vore lämpligast, att institutet för folkhälsan ställde en läkare till arbetarskyddsbyråns förfogande. Denne läkare skulle då vara anställd hos institutet och tjänstgöra därstädes i den mån byrån icke behövde hans biträde. Institutet borde vidare sörja för byråns behov av specialister på olika områden.

Enligt *statskontorets* mening borde läkaren å arbetarskyddsbyrån uppbära visst årligt arvode. En liknande ståndpunkt intog även *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, som anförde, att därest i enlighet med förslaget en överläkarbefattning i lönegraden B 30 inrättades, det på byrån skulle komma att finnas två befattningshavare i byråchefsggraden, vilket ur organisatorisk synpunkt finge anses mindre tillfredsställande. Enligt lönenämndens mening borde befattningen icke uppföras å ordinarie stat i viss lönegrad utan inrättas såsom en arvodessyssla. Detta särskilt för att möjliggöra ombyte av innehavare, därest så ansåges påkallat. Arvodets storlek bleve givetvis beroende på huruvida befattningen borde vara en heltidstjänst eller icke.

Föredragande departementschefen uttalade i *proposition* till 1938 års riksdag (nr 231) angående yrkesinspektionens organisation, att behov av en läkare på arbetarskyddsbyrån torde förefinnas trots tillkomsten av statens institut för folkhälsan. Läkaren borde få till huvudsaklig uppgift att i viss omfattning företaga inspektionsresor till arbetsplatserna — särskilt arbetsplatser inom sådana yrken, där risken för uppkomsten av ohälsa i arbetet vore stor. Därjämte hade han att i löpande ärenden av medicinsk natur tjänstgöra som sakkunnig åt chefsmyndigheten. I betraktande av det intima samarbete, som borde äga rum mellan chefsmyndigheten och institutet för folkhälsan, torde det emellertid icke vara nödvändigt, att läkaren å arbetarskyddsbyrån ägnade hela sin arbetstid åt byrån. Vid sådant förhållande syntes han icke böra inplaceras i lönesystemet utan i stället avlönas med ett årligt, av Kungl. Maj:t bestämt arvode, förslagsvis 5,000 kronor. Departementschefens förslag i denna del godkändes av *riksdagen* (skriv. nr 238).

Reformförslag. Från *yrkesinspektionens* sida har framhållits önskvärdheten av att till yrkesinspektionens chefsmyndighet knyts två eller tre väl kvalificerade läkare, som uteslutande ägna sig åt det yrkeshygieniska och medicinska arbetet inom yrkesinspektionen och som kunna genom resor till de olika yrkesinspektionsdistrikten biträda yrkesinspektörerna med råd och anvisningar i utövandet av sin tillsynsverksamhet.

I skrivelse den 7 augusti 1944 har *landsorganisationen* påkallat åtgärder från vederbörande departementschefs sida i syfte att sätta yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan i stånd att bättre motsvara landets alltmera ökade krav på yrkeshygienisk forskning, rådgivning och undervisning.

I två vid 1945 års riksdag väckta likalydande *motioner* (I:151 och II:186) hemställdes om utredning rörande behovet av och formerna för en av statsmakterna understödd arbetsfysiologisk forskning. *Statsutskottet*, som förehade motionerna till behandling i samband med avgivandet av utlåtande (nr 236) i anledning av propositionen nr 301/1945 angående inrättande av ett medicinskt forskningsråd, hade infortrat utlåtande över desamma från bland annat statens institut för folkhälsan. Därvid framhölls, att dess yrkeshygieniska avdelning i relativt liten omfattning kunnat påbörja trötthetsundersökningar men att avsikten vore att, i den mån det vore möjligt, i fortsättningen utföra dylika arbetsfysiologiska undersökningar i större

utsträckning. För att rationellt bedriva den arbetsfysiologiska forskningen, som under alla förhållanden måste utföras vid avdelningen, torde det emellertid bliva nödvändigt att anställa särskilt utbildade arbetskrafter, varjämte erfordrades en viss utvidgning av avdelningens lokaler. Utskottet ansåg för sin del värdefullt, att en utredning angående de i motionerna berörda frågorna komme till stånd, och förordade, att en dylik utredning anförtroddes det föreslagna medicinska forskningsrådet. Utskottet ville emellertid fästa uppmärksamheten på att vissa statliga organ redan funnes med uppgift att bedriva forskningar rörande de arbetsfysiologiska problemen och dessa närstående frågor, däribland statens institut för folkhälsan. *Riksdagen* beslöt i enlighet med utskottets hemställan (skriv. nr 511).

Vid 1946 års riksdag hemställdes i en motion (II:298), att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning angående inrättande av ett centralt kontrollorgan för granskning och godkännande av andningsskydd samt övrig skyddsmateriel mot olycksfall och ohälsa i arbete.

I motionen framhölls bland annat, att då det i många fall visat sig ogörligt att befria arbetslokalerna från för de arbetandes hälsa farliga gaser, arbetarna måst tillgripa användandet av andningsskydd. Trots denna ökade försiktighet hade ej sällan olycksfall och sjukdomar inträffat. Därvid företagna undersökningar hade givit vid handen, att de använda andningsskydden varit ineffektiva eller i övrigt olämpliga. Sålunda hade det befunnits, att skydden icke på tillfredsställande sätt absorberade de farliga beståndsdelarna utan släppte igenom dessa, att de medförde andningsbesvär, vore utförda av olämpligt material eller ock hade olämplig passform. De ögonskydd, som användes för att skydda mot splitter och stänk samt strålände värme och ljus, vore även både ineffektiva och obekväma. Någon kontroll över tillverkningen av nämnda skydd förekomme icke. Vidare påpekades, att för bestämning av förekomsten av skadliga gaser och damm kontrollapparater av olika slag användes. Även dessa hade i praktiken visat sig mindre tillförlitliga, och en tillverkningskontroll vore därför erforderlig och önskvärd.

Enligt motionärerna måste frånvaron av här berörda kontroll betraktas som en brist på arbetarskyddslagstiftningens område. Ett centralt organ för granskning och godkännande av skydd och apparater av angivna slag — i likhet med vad som vore fallet i fråga om elektrisk armatur o. d. — vore av behovet påkallat och detta så mycket mer som den kemisk-tekniska industrien vore stadd i stark utveckling och i följd därav nya skyddsproblem ständigt uppkomme.

I yttranden över motionen uttalades bland annat följande.

Socialstyrelsen underströk frågans avsevärda betydelse och fann behovet av det föreslagna kontrollorganet klart vitsordat samt förordade, att det uppdroges åt statens institut för folkhälsan att verkställa utredning och utarbета förslag till erforderliga åtgärder.

Riksförsäkringsanstalten framhöll, att statlig kontroll över andningsskydd funnes endast beträffande tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel, som avsåge skydd mot stridsgaser. Anstalten tillstyrkte bifall till åtgärd i motionens syfte och fann detta bäst tillgodoses, om den föreslagna kontrollen förlades till

yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan, vilken ägde erfordrerlig teknisk-kemisk samt medicinsk-yrkeshygienisk sakkunskap.

Statens institut för folkhälsan tillstyrkte en utredning och framhöll, att det till en början bleve nödvändigt att för att råda bot på förefintliga missförhållanden beträffande andningsskydd fastställa normer för de krav, vilka skydden skulle uppfylla. Härför erfordrades såväl teknisk som kemisk och medicinsk-yrkeshygienisk sakkunskap. Då dylik funnes inom institutet, syntes det ändamålsenligt, att förslag till sådana normer utarbetades där. Fastställandet av desamma torde sedan ankomma på yrkesinspektionens chefsmyndighet eller annan administrativ myndighet. Vidare krävdes författningsbestämmelser, som stadgade förbud mot tillverkning och införsel av andningsskydd, vilka icke uppfyllde de fastställda fordringarna. Kontrollen över i handeln förekommande apparater kunde utföras genom stickprovsundersökningar, vilka kunde äga rum vid institutet. För att kunna utföra sådana prövningar måste institutet erhålla utvidgade lokaler och större personal. Även beträffande annan skyddsmateriel än andningsskydd bleve det nödvändigt att först utarbeta och fastställa miniminormer. Institutet fann det tveksamt, huruvida det vore lämpligt att inrätta ett särskilt organ för granskning och godkännande av dylik materiel. Sannolikt kunde det vara mera ändamålsenligt att fördela dessa uppgifter på olika redan befintliga organ. I vissa fall kunde institutet, i andra en annan institution vara bäst ägnad härför. Genom att fördela uppgifterna på de för vart fall lämpligaste myndigheterna hade man utsikt att uppnå största möjliga säkerhet och effektivitet.

Svenska arbetsgivareföreningen förklarade sig icke ha något att erinra mot motionens syfte, nämligen att såsom ett led i arbetarskyddssträvandena en effektiv kontroll verkställdes av olika typer av andningsskydd, ögonskydd och kontrollapparater för bestämning av förekomsten av skadliga gaser och damm. Detta uppslag syntes väl värt att fullfölja. Det vore emellertid enligt föreningens mening icke nödvändigt att enbart för detta ändamål tillskapa något nytt centralt kontrollorgan. En sådan kontroll, som här äsyftades, utfördes redan nu i viss omfattning av yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan. Den föreslagna kontrollen syntes i framtiden böra ankomma på den nya chefsmyndigheten, som finge förutsättas erhålla erforderliga resurser härför.

Landsorganisationen vitsordade motionärernas uppgifter rörande nu befintliga missförhållanden i avseende å skyddsutrustningens kvalitet och kontrollen över densamma och framhöll, att det fordrades förutom skärpta bestämmelser om arbetsgivares ansvar för materielens fullgodhet och regler om tillverkares och försäljares ansvarighet även officiell kontroll av materielen. Landsorganisationen ansåg, att det torde få ankomma på arbetarskyddskommittén att bedöma, huruvida ett speciellt kontrollorgan vore erforderligt eller om uppgiften kunde uppdragas åt särskilda sakkunniga inom den centrala tillsynsmyndigheten för arbetarskyddet.

Kommittén, som även anbefallts att yttra sig över motionen, erinrade inledningsvis om att det enligt gällande arbetarskyddslag ålåg arbetsgivare att, där annan åtgärd till förebyggande av olycksfall och ohälsa i arbete icke skäligen kunde vidtagas eller

påfordras eller där denna vore otillräcklig, bereda arbetstagare, då så vore påkallat, tillgång till erforderlig skyddsutrustning av lämplig beskaffenhet, såsom andningskydd, ögonskydd, hörselskydd m. m., samt fortsatte.

Någon föreskrift om att dylik skyddsutrustning skulle vara kontrollerad och godkänd av viss myndighet, innan den komme till användning, meddelades icke i lagen. Enligt vad kommittén erfarit, hade yrkesinspektionens chefsmyndighet i en del fall på därom gjord framställning avgivit utlåtande över viss skyddsutrustning. Utlåtandet hade dock i allmänhet varit begränsat till ett uttalande om skyddsutrustningens lämplighet och användbarhet. Det hade däremot icke avsett utrustningens effektivitet, enär ett uttalande härom förutsatte särskild kontroll eller praktisk provning av utrustningen. För detta ändamål ägde chefsmyndigheten icke nödiga resurser. Även i fråga om apparater för bestämning av förekomsten av farlig gas hade chefsmyndigheten i visst fall avgivit utlåtande, exempelvis beträffande koloxidmätare. Sedan statens institut för folkhälsan inrättats, hade dess yrkeshygieniska avdelning i regel tillhandagått chefsmyndigheten med råd i berörda spörsmål. Denna avdelning torde för övrigt vara den, på vilken här ifrågasatt kontroll närmast syntes böra ankomma.

Ett förbättrat arbetarskydd ställde otvivelaktigt ökade krav även på sådan speciell skyddsutrustning, som vore avsedd att bäras av arbetstagare. För såväl arbetsgivare som arbetstagare vore det av stor betydelse, att de kände till att den skyddsutrustning, som erfordrades vid utförande av visst arbete, vore av fullgod beskaffenhet. Likaså vore det för vederbörande tillsynsorgan av vikt att veta, att den utrustning, varom han lämnade anvisning, vore för ändamålet lämplig och erbjöde betryggande skydd. Skulle arbetstagare kunna förpliktas att vid äventyr av påföljd använda viss skyddsutrustning, måste även kunna fordras, att den föreskrivna skyddsutrustningen vore av godtagbar beskaffenhet.

Beträffande apparater för kontroll av förekomst av skadligt damm eller farlig gas vore det enligt kommitténs mening av vikt, att även dessa erbjöde den grad av tillförlitlighet, som man borde kunna fordra, och att möjlighet bereddes att kontrollera detta.

Kommittén, som ansåg det vara av väsentlig betydelse ur arbetarskyddssynpunkt, att ifrågavarande utrustning och apparater bleve underkastade kontroll, framhöll vidare, att den vid fullgörandet av sitt utredningsuppdrag även upptagit förevarande spörsmål till behandling och därvid funnit sig böra föreslå, att på det nya ämbetsverket borde ankomma att jämväl granska, prova och godkänna sådan skyddsutrustning och apparatur, som i motionen avsåges. Det syntes böra åvila verket att även upprätta register över sålunda godkänd utrustning och apparatur samt att lämna erforderliga upplysningar härom.

Kommittén får i detta sammanhang hänvisa till vad kommittén i sitt huvudbetänkande anfört beträffande speciell skyddsutrustning, sid. 325, 541 och 676.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott, som förehade motionen till behandling, uttalade (utl. nr 6), att utskottet — i likhet med vad i de över motionen avgivna yttrandena framhållits — funne det angeläget, att de brister i arbetarskyddslagstiftningen, som närmare berördes i motionen, avhjälpes så snart som möjligt. Att en effektiv kontroll utövades beträffande den skyddsmateriel mot yrkesfaror och ohälsa av skilda slag, som befunnas erforderlig, vore uppenbarligen ett spörsmål av avsevärd social betydelse. I anledning av vad arbetarskyddskommittén framhållit fann sig utskottet böra avstå från att föreslå någon ytterligare utredning i frågan och hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd. *Kammaren* beslöt i enlighet härmed.

Föreslagen organisation. Av det ovan anförda framgår, att yrkesinspektionens behov av medicinsk rådgivning och av utredningar i yrkeshygieniska frågor för närvarande tillgodoses genom den till riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå knutna läkaren med deltidstjänstgöring och folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning. Ett nära samarbete i förevarande avseende äger också rum mellan byrån och avdelningen ifråga. Härtill bidrager ej minst det förhållandet, att föreståndaren för yrkeshygieniska avdelningen jämväl tjänstgör som byråns läkare i arbetarskyddsärenden.

I det föregående har uttalats, att även om den yrkeshygieniska avdelningen finnes, byrån måste ha tillgång till läkare, som biträder vid handläggningen av löpande ärenden av medicinsk natur och som är villig att företaga erforderliga inspektionsresor. Den medicinska sakkunskap, över vilken arbetarskyddsbyrån för närvarande förfogar, är emellertid alltför knapp. Detta har också, såsom framgår av ovan nämnda uttalanden, understrukits från flera håll. Kommittén har därför upptagit till prövning frågan om en ökad läkarmedverkan och därvid i första hand inom det föreslagna ämbetsverket. Med hänsyn till det samarbete, som redan äger rum mellan nämnda byrå och avdelning, och betydelsen av att detta fortlöpande upprätthålles och förstärkes, synes kommittén starka skäl tala för att den yrkeshygieniska avdelningen knytes till det nya verket och utökas med ytterligare erforderlig medicinsk sakkunskap. Genom en sådan anordning torde skapas de största förutsättningar för att på ett rationellt och smidigt sätt tillvarataga och i praktiken omsätta de erfarenheter och resultat, som vunnits dels genom undersöknings- och forskningsarbete vid yrkeshygieniska avdelningen och dels genom den rådgivande och inspekterande verksamhet, som utövats av vid tillsynsmyndigheten anställda läkare. Även med hänsyn till arbetseffektiviteten torde en överflyttning av avdelningen till det nya verket komma att bli betydelsefull och ändamålsenlig.

Enligt kommitténs mening bör den yrkeshygieniska avdelningen ingå i verket som en särskild byrå, förslagsvis benämnd *arbetshygieniska byrån*. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning är den nuvarande avdelningen uppdelad på en medicinsk och en kemisk-teknisk sektion. Kommittén föreslår, att denna uppdelning bibehålles och att i den nya byrån sålunda ingå en *medicinsk* och en *kemisk-teknisk* avdelning. Det må i detta sammanhang nämnas, att även andra förslag till uppdelning av yrkeshygieniska avdelningen varit föremål för prövning. Ett sådant förslag var upptaget i styrelsens för institutet förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1945/1946. Däri uttalades sålunda, att organisationsfrågan, sedd på längre sikt, icke kunde lösas utan att yrkeshygieniska avdelningen uppdelades på tre underavdelningar, en medicinsk, en kemisk och en teknisk, var och en underställd en befattningshavare i laborators tjänsteställning. I denna organisation syntes kunna infogas såväl metall- och dammanalysstation som avdelning för gasmaskkontroll. Se även sid. 82.

Till arbetarskyddet höra även socialhygieniska och vissa sociala uppgifter. För den centrala handläggningen av ärenden i dessa frågor finnes icke någon socialhygieniskt utbildad befattningshavare inom yrkesinspektionens chefsmyndighet, utan ifrågavarande ärenden handläggas vanligen i samråd med eller uteslutande

genom yrkesinspektrisen. Med hänsyn till dessa frågors alltmera ökade betydelse och omfattning inom nutida arbetsliv böra de inom det nya verket bliva företrädda av särskilda befattningshavare med insikter i nämnda frågor. Kommittén finner därvid naturligtast att knyta den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionen mera fast till chefsmyndigheten. I detta syfte föreslås, att yrkesinspektrisen såsom chef för den kvinnliga yrkesinspektionen (jämte kansli) överflyttas till ämbetsverket. Då de socialhygieniska och sociala frågorna företrädesvis anknyta till de yrkeshygieniska och liksom dessa gälla samtliga arbetsplatser, även de som falla under specialinspektionen, anser kommittén, att de böra handläggas å arbetshygieniska byrån och att för detta ändamål en särskild avdelning inrättas inom byrån, förslagsvis benämnd *socialhygieniska avdelningen*. Närmare redogörelse för de ovanstående avdelningarna kommer att lämnas i det följande.

Av det ovan anförda framgår, att det skall åligga arbetshygieniska byrån att på det yrkeshygieniska området främst svara för de arbetsuppgifter, som enligt gällande instruktion ankomma på folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning (jfr sid. 84). På byrån bör därjämte ankomma den centrala handläggningen av de ärenden av socialhygienisk och social natur, som tillhöra den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionens arbetsområde. Dock skola å byrån ej handläggas sådana ärenden, som enligt för ämbetsverket fastställd instruktion eller arbetsordning skola tillhöra annan byrå. Detta utesluter dock icke, att byrån skall ur arbetshygienisk synpunkt uppmärksamma och medverka vid handläggningen av frågor rörande t. ex. hygieniska förhållanden på arbetsplatser och personalrum, arbetstid, raster, arbetspauser, natt- och veckovila och att samarbete i dessa frågor skall äga rum mellan denna byrå och de tekniska byråerna liksom även med arbetstidsbyrån.

Chefen för byrån bör inneha byråchefs ställning. Med hänsyn till de forskningsuppgifter och andra särskilda arbetsuppgifter, som skola åvila nämnda chef, bör han tillika vara professor. Chefstjänsten bör sålunda motsvara den nuvarande professors- och föreståndarbefattningen vid folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning. I likhet med vad som fordras för denna tjänst bör sålunda för byråchefs-tjänsten förutsättas, förutom legitimation som läkare, grundlig vetenskaplig utbildning samt beprövad erfarenhet i de ämnen, som tillhöra byråns verksamhetsområde.

Vad angår byråchefens löneställning har, såsom tidigare nämnts (sid. 49), inom kommittén övervägts förslag om att uppföra befattningen å C-planen i civila avlöningsreglementet och därvid närmast i lönegraden C 7. Av skäl, som förut anförts (sid. 50), har kommittén dock ansett sig böra behålla tjänsten i nuvarande löneställning, d. v. s. A 30. Enligt kommitténs mening torde det dock vara förenat med svårigheter att för en lön motsvarande lönegraden A 30 erhålla en person med ovanstående kvalifikationer, vilken förutom att övervaka byråns arbete även skall ägna sig åt forskningsarbete på det yrkeshygieniska området. Kommittén föreslår därför, att till vederbörande byråchef utgår utöver den ordinarie lönen enligt A 30 ett särskilt arvode, vars storlek Kungl. Maj:t närmare må bestämma. Förslagsvis bör arvodet utgöra minst 3,600 kronor. Genom detta tillägg till lönen har kommittén sökt åvägabringa en förbättring av vederbörandes lönevillkor för att därige-

nom göra det möjligt att förvärva och behålla en kvalificerad arbetskraft. Även vid denna lösning av lönefrågan kan det i visst fall bliva nödvändigt att medgiva vederbörande rätt att vid sidan om tjänsten inneha särskilt avlönat uppdrag. Detta kan vara motiverat för att vederbörande skall få tillfälle dels att upprätthålla viss yrkesskicklighet och dels ha kontakt med det praktiska livet. Hinder mot att inneha visst uppdrag bör enligt kommitténs mening icke föreligga, men det synes kommittén angeläget, att tillstånd till dylikt uppdrag medgives endast i undantagsfall och då innehav därav kan anses vara av betydelse för tjänsten. Genom nämnda lönetillägg, som givetvis bör kunna regleras, torde det för övrigt bliva möjligt att så begränsa tillstånden till enskilda uppdrag, att de i intet fall behöva inkräkta på tjänstens behöriga fullgörande. Såsom förut nämnts är föreståndaren för folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning för närvarande förordnad att uppehålla tjänsten som riksförsäkringsanstaltens läkare för arbetarskyddsärenden. Han åtnjuter härför ett arvode av 5,000 kronor.

Av synnerlig vikt är, att chefen för arbetshygieniska byrån får möjlighet att ägna sig åt de forskningsuppgifter, som få anses åligga byrån. Med hänsyn härtill anser kommittén, att byråns chef bör så långt möjligt avlastas från löpande yrkeshygieniska och administrativa ärenden. Kommittén föreslår därför, att den närmaste ledningen av de till byrån hörande avdelningarna bör anförtros åt befattningshavare i byrådirektörs ställning, en för varje avdelning.

Medicinska avdelningen.

Nuvarande organisation. I det föregående (sid. 83 o. f.) har redogjorts för hur de ärenden av medicinsk-yrkeshygienisk natur, som ankomma på den nuvarande arbetarskyddsbyrån, centralt handläggas, liksom även för de arbetsuppgifter, som åligga folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning. Det synes därför icke vara erforderligt att här närmare redovisa för ifrågavarande ärenden och arbetsuppgifter.

Då den medicinska avdelningen inom den nya arbetshygieniska byrån skall motsvara den yrkeshygieniska avdelningens medicinska sektion, lämnas i följande förteckning uppgift om sektionens nuvarande personalbestånd.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 professor, tillika avdelningsföreståndare..	A 30
1 laborator.....	A 26

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 kanslibitråde.....	Eo 7
1 laboratoriebiträde.....	Eo 7

Extra tjänstemän.

2 läkarassistenter.....	Ex 22
3 laboratoriebiträden.....	Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

6 läkarassistenter.....	Arvodestjänst
2 laboratorieassistenter.....	»
1 mottagningsköterska.....	»

I fråga om sistnämnda personal må meddelas, att bland läkarassistenterna 4 äro anställda tills vidare för fullgörande av visst uppdrag och 2 ha endast halvtidstjänstgöring. Av laboratorieassistenterna har 1 heltids- och 1 halvtidstjänstgöring. Mottagningsköterskan sysselsättes även på halvtid. Förutom denna personal sysselsätts å den medicinska sektionen 12 tillfälliga extra biträden.

Föreslagen organisation. På den medicinska avdelningen skola handläggas ärenden av företrädesvis medicinsk-yrkeshygienisk natur, såsom ärenden rörande yrkessjukdomar och yrkesskador av olika slag ävensom psykiska skador till följd av arbetet. Till avdelningen böra vidare höra ärenden, som beröra trötthetsproblem inom olika yrken och vid olika arbets sätt, överansträngning, kroppsställning i arbetet o. d. Det bör åligga avdelningen att jämväl handlägga och avgiva utlåtanden i ärenden, som gälla tillämpningen ur medicinsk synpunkt av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, ävensom andra ärenden, som jämlikt särskild föreskrift eller visst beslut ansetts böra handläggas på avdelningen. Å denna skola vidare planläggas och utföras undersökningar rörande yrkesskador, som äga samband med arbete. På avdelningen skall tillika bedrivas erforderligt forskningsarbete på det yrkeshygieniska området. I avdelningens arbetsuppgifter skall därjämte ingå att föreslå åtgärder, som ur medicinsk synpunkt äro påkallade för att minska faran för ohälsa och olycksfall i arbete, att utarbete eller biträda vid utarbetandet av förslag till anvisningar eller andra allmänna eller speciella skyddsföreskrifter av medicinsk-yrkeshygienisk innebörd.

Bland arbetsuppgifter, som böra ankomma på den medicinska avdelningen och som erinrats om redan vid folkhälsoinstitutets tillkomst, äro verkställande av vissa arbetsfysiologiska undersökningar samt utövande av medicinsk yrkesvägledning och viss psykoteknisk verksamhet med avseende på förekommandet av ohälsa och olycksfall i arbete. En viktig uppgift för avdelningen bör vidare vara att upprätthålla kontakt med den kliniska verksamheten inom landet, i vad angår yrkessjukdomar och hälsoskador i samband med arbete.

Avdelningen bör därjämte handha den närmaste ledningen av och inseedet över de vid arbetsinspektionen anställda yrkesläkarnas tillsynsverksamhet ävensom utöva kontroll över att de i arbetarskyddslagen eller med stöd av annan särskild författning föreskrivna läkarundersökningarna och periodiska läkarbesiktningarna av minderåriga samt andra arbetstagare i hälsofarliga yrken bliva genomförda på föreskrivet sätt. På avdelningen böra jämväl sammanställas och bearbetas de uppgifter, som meddelas i rapporter över verkställda läkarundersökningar och läkarbesiktningar av minderåriga. Det bör tillika ankomma på avdelningen att ägna uppmärksamhet ur medicinsk synpunkt åt arbetstidsfrågor i allmänhet, däri inbe-

gripna frågor om rationell uppdelning och förläggning av arbetstiden, om raster och vila samt skifttider. Likaså bör det åligga avdelningen att meddela undervisnings- och upplysningsverksamhet på det yrkeshygieniska området såväl åt arbetsinspektionens befattningshavare, tjänsteläkare och kommunala tillsynsmän som åt allmänheten.

Med hänsyn till den omfattning de yrkeshygieniska uppgifterna numera tagit och även framdeles torde komma att få samt den stora betydelsen av att de erhålla en sakkunnig behandling, anser kommittén nödvändigt, att den medicinska sakkunskapen mera fast knytes till det nya ämbetsverket än vad som för närvarande är fallet inom arbetarskyddsbyrån och den yrkeshygieniska avdelningen. En ökad medverkan av läkare är även påkallad med hänsyn till de vidgade uppgifter, som genom den nya arbetarskyddslagstiftningen komma att vila på avdelningen ifråga. Kommittén finner sig sålunda böra föreslå, att å den medicinska avdelningen inrättas tre nya läkartjänster, varav på ordinarie stat I byrådirektörsbefattning och I avdelningsläkartjänst i respektive lönegraderna A 29 och A 28 samt på extra ordinarie stat I avdelningsläkartjänst i lönegraden Eo 28. Beträffande dessa läkares arbetsuppgifter hänvisas till sid. 97 o. f.

Vad angår läkartjänsternas *anställnings- och lönevillkor* är det, såsom redan förut framhållits (sid. 51), ur rekryteringssynpunkt av vikt, att nämnda villkor äro sådana, att möjlighet finnes att såväl förvärva som behålla den läkarutbildade personalen. Att ovannämnda förslag till löneplaceringar icke giva tillräcklig garanti härför, torde bland annat framgå av de uppgifter, som *Sveriges läkarförbund* meddelat i en till kommittén överlämnad promemoria i ämnet. Ehuru några förslag till löneplaceringar för här åsyftade läkartjänster icke upptagas i promemorian, framhålles likväl såsom en allmän synpunkt, att man vid lönesättningen av ifrågavarande läkartjänster torde principiellt böra utgå från att de med tjänsterna förenade villkoren måste göras sådana, att de bliva jämförliga med vad som bjuds vederbörande på annat håll i statlig, kommunal eller enskild tjänst. I anslutning härtill meddelas i promemorian vissa inkomstsiffror, hämtade ur medicinalstyrelseutredningens förutnämnda betänkande (jfr sid. 48). Enligt dessa siffror skulle medelinkomsten år 1942 variera mellan 25,000 och 30,000 kronor för tjänsteläkare i öppen vård (förste provinsialläkare, provinsialläkare och stadsläkare) samt mellan 30,000 och 40,000 kronor för överläkare vid lasarett och sanatorier, medan den för överläkare vid statliga och kommunala sinnessjukhus stannade vid omkring 21,000 kronor. Som exempel på lönesättning för i privat tjänst anställd läkare nämnes, att industriläkare vid ett större företag åtnjuter en grundlön av 18,000 kronor vid en daglig tjänstetid av 5 timmar, varjämte han äger rätt att utom denna tid utöva fri privatpraktik i av företaget fritt tillhandahållna mottagningslokaler. I promemorian uttalas vidare, att det är av vikt, att läkarna för att de på bästa sätt skola kunna bestrida sin tjänst beredas tillfälle att vidmakthålla sin yrkesskicklighet, bland annat genom utövande av sjukvårdande verksamhet. För bevarande av yrkesskickligheten torde vidare böra anordnas fortsättningskurser samt tjänstgöring vid centralmyndigheter (yrkeshygieniska laboratorier) och å distrikten. I fråga om de lägsta i kom-

mitténs organisationsförslag angivna läkartjänsterna, vilka liksom nu upptagits såsom arvodestjänster, uttalas i promemorian, att de böra placeras i lönegrad Eo 26.

I fråga om de ovan föreslagna läkarbefattningarna i lönegraderna A 29, A 28 och Eo 28 har kommittén utgått från att de skola liksom de övriga till ämbetsverket knutna tjänsterna med teknisk, juridisk och socialhygienisk utbildning avse heldidsanställning. Denna fordran anser kommittén motiverad med hänsyn till såväl de yrkeshygieniska arbetsuppgifternas omfattning som arbetseffektiviteten. För läkare med heltidstjänstgöring torde emellertid ovan angivna löneplaceringar icke erbjuda tillfredsställande löneförmåner. Det synes med hänsyn till cheftjänsternas löneställning dock icke lämpligt att placera läkarbefattningarna i högre lönegrad än de föreslagna, såvida ej de förstnämnda tjänsterna uppföras på C-planen i civila avlöningsreglementet. För arbetets kontinuitet är det av betydelse, att personalbyte icke förekommer alltför ofta på ifrågavarande läkartjänster. Viss rörlighet å desamma möjliggöres dock genom de vid arbetsinspektionen inrättade yrkesläkarbefattningarna, vilka föreslås placerade i lönegrad A 29 (jfr sid. 139). Dessa tjänster skola därjämte kunna kombineras med besiktningsläkaruppdrag.

Kommittén vill icke bestrida, att rekryteringssvårigheter kunna uppkomma beträffande ovannämnda läkartjänster. Då dessa äro nyinrättade, synes det emellertid svårt att bilda sig en bestämd uppfattning i frågan. Kommittén anser sig därför icke böra — såsom i fråga om cheftjänsten för arbetshygieniska byrån — föreslå särskilt arvodestillägg. Denna möjlighet bör dock stå öppen även för här berörda läkartjänster, därest det gäller att till någon av dem förvärva och behålla en lämplig, väl kvalificerad läkarkraft.

I ovannämnda promemoria från Sveriges läkarförbund har framhållits, att det för ifrågavarande läkare vore viktigt, att de för att vidmakthålla yrkesskickligheten finge tillfälle utöva viss sjukvårdande verksamhet. Deras dagliga tjänstgöringstid borde därför begränsas till 5 timmar. Att i angivna syfte kombinera ifrågavarande tjänst med privat läkarverksamhet finner kommittén icke tillrådligt, och tillstånd därtill bör således ej medgivas. Det synes kommittén icke uteslutet, att en sådan kombination skulle kunna komma att inverka hinderligt på tjänstens fullgörande. Enligt kommitténs mening bör hinder dock icke föreligga för vederbörande läkare att mottaga förordnande såsom besiktningsläkare för minderåriga eller för arbetstagare sysselsatta i hälsofarligt arbete (blyförgiftning, stendammslunga e. d.). Det bör ej heller vara uteslutet för läkaren att i visst fall erhålla medgivande att inneha enskilt uppdrag.

Vad beträffar de *arbetsuppgifter*, som böra ankomma på ovan angivna läkare, må anföras följande. Med hänsyn till önskvärldheten av att arbetshygieniska byråns chef skall kunna ägna sig åt kvalificerat forskningsarbete samt handläggningen av större, mera svårlösta arbetsuppgifter, bör han såvitt möjligt vara befriad från löpande ärenden av medicinsk-yrkeshygienisk natur samt administrativa ärenden. Kommittén föreslår därför, att handläggningen av sistnämnda ärenden anförtros åt byrådirektören i lönegrad A 29, som tillika bör tjänstgöra som den medicinska avdelningens chef och benämnas överläkare. Denne bör äga sådana kvalifikationer,

att han kan självständigt ansvara för den medicinska behandlingen av de flesta rutin-ärenden och andra mindre ärenden av medicinsk-yrkeshygienisk natur. Vid handläggning av nämnda ärenden bör överläkaren åtnjuta biträde av läkarna i lönegraderna A 28 och Eo 28. På dessa böra dessutom ankomma att verkställa specialundersökningar och bedriva visst forskningsarbete på det yrkeshygieniska området. Avdelningens läkare skola vidare företaga resor till de olika arbetsinspektionsdistrikten och där bistå yrkesläkarna med råd och anvisningar i medicinskt-yrkeshygieniska frågor. De böra även meddela undervisning i yrkeshygien.

Av innehavare till här berörda läkartjänster bör fordras, förutom legitimation som läkare, god vetenskaplig utbildning och erfarenhet i något av de ämnen, som tillhöra den medicinska avdelningens verksamhetsområde.

För att leda och övervaka den medicinska avdelningens laboratoriearbeten bör å avdelningen finnas en laborator. Denne föreslås placerad i samma lönegrad (A 26) som den nuvarande laboratorn å yrkeshygieniska avdelningens medicinska sektion. Han bör äga enahanda utbildning och erfarenhet, som fordras av den sistnämnde.

Såsom framgår av personalförteckningen å sid. 94—95 finnas å medicinska sektionen vid den nuvarande yrkeshygieniska avdelningen anställda ett flertal läkarassistenter, vilka biträda med undersöknings- och utredningsarbeten, som enligt instruktion ankomma på eller eljest uppdragits å institutet att verkställa. Givet är, att dessa tjänster erfordras även vid bifall till ovan angivna förslag om inrättande av vissa läkarbefattningar. Möjlighet bör därför finnas att också framdeles anlita läkarutbildade assistenter som biträden och för utförande av speciella utredningsuppdrag. Assistentbefattningarna få dessutom betraktas som aspiranttjänster till nyssnämnda läkarbefattningar liksom även till de föreslagna yrkesläkartjänsterna inom arbetsinspektionen.

Det synes kommittén icke möjligt att avgöra vilket behov av läkarassistenter, som föreligger efter en omorganisation av yrkeshygieniska avdelningen. I sitt förslag beträffande den medicinska avdelningens personalbestånd har kommittén därför upptagit samma antal assistenttjänster, som för närvarande finnas å yrkeshygieniska avdelningens medicinska sektion. Enligt vad kommittén erfarit finnes dock behov av ytterligare läkarassistenter, dels för arbetsfysiologiska undersökningar (jfr sid. 88) och dels för medicinsk yrkesvägledning, som nu i viss utsträckning utövas å avdelningen i samarbete med arbetsmarknadskommissionen.

För rådgivning beträffande yrkessjukdomar och yrkesskador samt upprätthållande av erforderlig kontakt med den kliniska verksamheten har från institutets sida uttalats önskvärdheten av att särskilda läkarkonsulter stå till yrkeshygieniska avdelningens förfogande. Vissa konsulter finnas också redan nu knutna till avdelningen, såsom för konsultation beträffande hudsjukdomar och invärtes medicin. Kommittén finner denna lösning av behovet av speciell sakkunskap på det medicinskt-yrkeshygieniska området ändamålsenlig och anser, att denna form för tillgodoseende av viss sakkunskap och samordnande av klinisk och hygienisk forskning på nämnda område bör starkt stödjas. Behov av konsulttjänster föreligger även på flera områden, såsom oftalmiatrik, ortopedi, otiatri och arbetsfysiologi.

Vad gäller läkarassistenternas anställnings- och löneförhållanden har kommittén med hänsyn till svårigheten att bedöma dels behovet av läkarutbildade assistenter och dels vilka kvalifikationer, som böra ställas på dessa, icke ansett sig böra föreslå uppförande av någon eller några av dessa tjänster på stat. Då flera av de nuvarande assistenttjänsterna äro förenade med blott halvtidstjänstgöring eller anställning för visst uppdrag, torde finnas skäl att bibehålla dem som arvodestjänster. I avvaktan på resultatet av yrkeshygieniska avdelningens omorganisation och dess införlivande i det nya ämbetsverket samt ytterligare erfarenhet rörande arbetsuppgifternas omfattning och fördelning synes kommittén lämpligt, att ifrågasvara läkarpersonal tills vidare anställs mot arvode. Härvid bör dock tillses, att arvodet bestämmas så, att nämnda tjänster kunna rekryteras på ett tillfredsställande sätt.

För planläggning av undersökningar och bearbetning av erhållna undersökningsresultat föreligger inom den yrkeshygieniska avdelningen redan nu behov av regelbundet samarbete med en statistiker. De nya arbetsuppgifter, som tillföras avdelningen, torde ytterligare aktualisera detta behov. Här må endast erinras om behovet av statistisk bearbetning av vissa uppgifter, som lämnas i rapporter över läkarbesiktning av minderåriga, i arbetsböcker för minderåriga arbetstagare, i anmälningar om yrkessjukdomar m. m. Med hänsyn härtill föreslås, att å den medicinska avdelningen inrättas en aktuarietjänst i lönegraden Eo 21. Då biträde av statistiker torde erfordras även på arbetshygieniska byråns kemisk-tekniska avdelning för bearbetning av vissa undersökningsresultat och på upplysnings- och utbildningsbyrån för utarbetande av t. ex. viss olycksfallsstatistik, förutsätter kommittén, att vederbörande aktuarie skall kunna anlitas även för statistikuppdrag, som faller utom medicinska avdelningens arbetsområde. Aktuarien bör ha kompetens motsvarande vad som för dylik tjänst brukar föreskrivas.

Med hänsyn till de omfattande arbetsuppgifter, som komma att åvila medicinska avdelningen, är det av vikt, att denna även tillföres biträdespersonal i tillräcklig omfattning. Personalen bör därjämte erbjudas sådana anställnings- och lönevillkor, att den kvarstannar på avdelningen. Ofta förekommande personalbyten, som under den senaste tiden lära ha förekommit på den yrkeshygieniska avdelningen, inverka ogynnsamt på såväl arbetsresultatet som effektiviteten i arbetet. Genom tillgång till en väl kvalificerad biträdespersonal skapas möjlighet att avlasta den högre utbildade personalen från enklare arbetsuppgifter. Med beaktande av här berörda synpunkter anser sig kommittén böra föreslå, att den medicinska sektionens nuvarande laboratoriebiträde i lönegrad Eo 7 uppföres på ordinarie stat i lönegrad A 11 och benämnes förste laboratoriebiträde. Vidare föreslås, att nuvarande 3 laboratoriebiträden på extra stat (Ex 4) uppflyttas, varav 1 i A 6 och 2 i Eo 6. Därjämte förordas 1 laboratoriebiträdestjänst i Ex 6. I fråga om kanslipersonalen föreslås, att det nuvarande kanslibiträdet i Eo 7, som efter omorganisationen även förutsättes tjänstgöra som byråregistrator, uppflyttas till kansliskrivare i lönegrad A 11. Härutöver torde erfordras 1 kanslibiträde och 1 kontorsbiträde, förslagsvis i lönegraderna A 7 och Eo 4.

Såsom förut nämnts (sid. 95) sysselsättas å den medicinska sektionen 12 till-

fälliga extra biträden. Huruvida och i vilken omfattning denna biträdespersonal behöver sysselsättas även framdeles och eventuellt måste förstärkas är en fråga, som kommittén icke anser sig kunna avgöra. Kommittén finner dock lämpligt, att den medicinska avdelningens ytterligare behov av biträdespersonal tillgodoses genom tillfälligt anställd personal.

Personalen å den medicinska avdelningen skulle enligt ovannämnda förslag väsentligen utgöras av följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 professor, tillika byråchef	A 30
1 byrådirektör, tillika överläkare	A 29
1 avdelningsläkare	A 28
1 laborator	A 26
1 förste laboratoriebiträde	A 11
1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibiträde	A 7
1 laboratoriebiträde	A 6

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 avdelningsläkare	Eo 28
1 aktuarie	Eo 21
2 laboratoriebiträden	Eo 6
1 kontorsbiträde	Eo 4

Extra tjänstemän.

2 läkarassistenter	Ex 22
1 laboratoriebiträde	Ex 6

Övrig icke-ordinarie personal.

6 läkarassistenter	Arvodestjänst
2 laboratorieassistenter	»
1 mottagningssköterska	»

Härtill kommer den ovannämnda tillfälliga biträdespersonalen.

Socialhygieniska avdelningen.

Nuvarande organisation. På sid. 92 har lämnats en redogörelse för hur de socialhygieniska och sociala uppgifterna på arbetarskyddets område centralt handläggas. Då rubricerade avdelning främst skall svara för handläggningen av de arbetsuppgifter, som för närvarande åvila den kvinnliga yrkesinspektionen, må här erinras om dessa. Det åligger sålunda inspektionen i första hand att företrädesvis å arbete, vartill kvinnor användas, övervaka efterlevnaden av arbetarskyddslagen

och med stöd av densamma meddelade föreskrifter. Härutöver har den kvinnliga yrkesinspektionen enligt gällande instruktion att verka för förbättring av de kvinnliga arbetarnas levnadsförhållanden, såsom beträffande kost och bostad samt hälso- och sjukvård, ävensom för utvecklande bland dem av spar-, understöds- och försäkringsväsen samt utbildnings- och studiearbete. I utövande av sin verksamhet på det socialhygieniska och sociala området har inspektionen särskilt uppmärksammat sådana frågor, som röra hygien, arbets sätt (innefattande arbetsställning, arbetstakt, tempo- och bandarbete), raster och arbetspauser, personalrum och markerterier, hemgårdar, ungdomshem och barnkrubbor. Härtill komma speciella frågor rörande kvinnor och minderåriga. Den kvinnliga yrkesinspektionen har inom sitt arbetsområde verkat för skapandet av trevnad och trivsel på arbetsplatserna och i personalrum samt för utvecklande av personalkonsulentverksamheten.

Yrkesinspektrisen är ansvarig för att tillsynstjänsten beträffande de arbetsställen och uti den omfattning i övrigt, som den kvinnliga yrkesinspektionens tillsyn avser, på tillbörligt sätt fullgöres. Det åligger henne för sådant ändamål att ej blott utöva tillsyn utan även ordna, leda och övervaka distriktsinspektrisernas och yrkesinspektrisassistentens tillsynsverksamhet samt bistå dem med råd och upplysningar rörande tjänsten.

Beträffande den kvinnliga yrkesinspektionens nuvarande personalbestånd hänvisas till sid. 116.

Föreslagen organisation. Den snabba och i många avseenden genomgripande utvecklingen på arbetslivets område har gjort det nödvändigt att i högre grad än tidigare ägna uppmärksamhet åt den mänskliga arbetskraften, den viktigaste faktorn inom produktionen. På många håll har man inrättat i hygieniskt och skyddstekniskt hänseende förstklassiga arbetslokaler och även föredömliga personalrum och sociala anordningar. Man har även tagit hänsyn till andra arbetshygieniska problem och på allt sätt sökt skapa trygghet och trivsel i arbetet. Här må blott nämnas frågor rörande arbetsställning, arbetstakt och arbetspauser, arbetstagarnas matförhållanden, fritidssysselsättning m. m.

Kommittén har vid utarbetandet av sitt förslag till ny arbetarskyddslag även beaktat de nya eller ökade socialhygieniska krav, som föranletts av utvecklingen inom arbetslivet. Sålunda uttalar kommittén i fråga om det i arbetarskyddslagens grundläggande stadgande (5 §) förefintliga uttrycket »iakttaga allt», att i detta uttryck bör innefattas skyldighet för arbetsgivare att jämväl ägna uppmärksamhet åt hygieniska och sociala anordningar. Dessa anordningar skola liksom de tekniska och medicinska vara av förebyggande art samt betingade av arbetet eller arbetsförhållandena. Enligt kommitténs mening böra arbetsgivarens förpliktelser i detta hänseende i regel vara begränsade till åtgärder på själva arbetsstället. Föreligger behov av en hygienisk eller social anordning utom arbetsstället, böra emellertid även i sådant fall vissa förpliktelser kunna åläggas arbetsgivaren, om detta kräves på grund av arbetet eller förhållandena, som äro direkt förbundna med den av arbetsgivaren bedrivna verksamheten.

Såsom ovan nämnts har den kvinnliga yrkesinspektionen att utöva tillsyn företrädesvis å arbete, vartill kvinnor användas. Ett stort antal arbetsställen med enbart manlig arbetskraft äro sålunda för närvarande icke föremål för inspektion av denna art. Även vid dessa arbetsställen finnes emellertid behov av tillsyn eller av råd och anvisningar av socialhygieniskt utbildade befattningshavare, kvinnliga eller manliga. Nuvarande begränsning av ifrågavarande tillsyn bör sålunda icke vidare bibehållas.

Enligt kommitténs mening kräva de socialhygieniska frågorna vidgad uppmärksamhet, och deras omfattning och betydelse inom arbetslivet gör det påkallat, att de bliva centralt representerade inom det nya ämbetsverket. Vid handläggningen av olika arbetarskyddsfrågor inom verket är det av betydelse, att där även finnes möjlighet till samråd med socialhygieniskt utbildade befattningshavare.

På den socialhygieniska avdelningen skola handläggas sådana ärenden av socialhygienisk och social natur, som gälla tillämpningen av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, ävensom ärenden som jämlikt särskild föreskrift eller visst beslut ansetts böra ankomma på avdelningen. Exempel på ärenden, som här avses, ha angivits på sid. 101. Det bör vidare ankomma på avdelningen att utarbeta förslag till anvisningar och andra allmänna eller speciella föreskrifter, som ur socialhygienisk synpunkt erfordras till ledning vid tillämpningen av ovan nämnda lag och föreskrifter. Avdelningen bör därjämte handha den närmaste ledningen av och inseendet över socialinspektörernas tillsynsverksamhet med avseende på de arbetsuppgifter, som tillhöra avdelningen, ävensom leda utbildningen av nya befattningshavare. Den bör tillika meddela undervisnings- och upplysningsverksamhet i socialhygieniska frågor.

Vid sidan om ovan angivna arbetsuppgifter bör det tillkomma avdelningen att liksom nu utöva rådgivande verksamhet i socialhygieniska och sociala frågor. Det kan emellertid i detta sammanhang framhållas, att sedan berörda föreskrift tillkom, de sociala frågorna fått en ökad betydelse och omfattning inom samhället och att vissa andra samhällsorgan numera ha att handlägga eller övervaka en del av här ifrågavarande ärenden. Det finnes dock icke för närvarande någon annan myndighet än arbetsinspektionen, som i samband med inspektion på arbetsställe kan ur arbetarskyddssynpunkt giva anvisningar och råd beträffande socialhygieniska och sociala åtgärder för arbetsstället ifråga. Detta medför, att den socialhygieniska avdelningen även bör åligga att taga initiativ i åsyftade frågor. Den socialhygieniska avdelningen bör vidare behandla frågor, som gälla det sociala arbetets organisation och främjande på arbetsplatserna. För att kunna fullgöra detta bör avdelningen med uppmärksamhet följa det sociala arbetets utveckling såväl inom som utom landet.

Den socialhygieniska avdelningen bör förestås av en byrådirektör förslagsvis placerad i 28:e lönegraden. Byrådirektören bör äga kvalifikationer motsvarande dem som ställas på sökande till yrkesinspektrisbefattning.

De hos yrkesinspektrisen för närvarande inrättade assistentbefattningarna, nämligen 1 yrkesinspektrisassistent i lönegrad A 18 och 1 biträdande assistent i Eo

16, föreslås bära överföras till den socialhygieniska avdelningen och å dess personalstat upptagas såsom 1 ordinarie förste byråsekreterartjänst i lönegrad A 24 och 1 extra ordinarie assistenttjänst i Eo 20. Förste byråsekreteraren bör vara byrådirektörens ställföreträdare och biträda vid fullgörande av på avdelningen ankommande arbetsuppgifter. Någon inspektionsskyldighet bör ej åligga förste byråsekreteraren och assistenten. Av sökande till sådan tjänst bör fordras teoretisk och praktisk utbildning motsvarande fordringarna för socialinspektörsbefattning. Vidare föreslås, att det nuvarande kanslibiträdet hos yrkesinspektrisen i lönegrad A 7 överflyttas till avdelningen. För skriv- och andra göromål bör därjämte finnas 1 kontorsbiträde i lönegrad Eo 4.

Avdelningens personalbestånd skulle sålunda förslagsvis omfatta följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byrådirektör.....	A 28
1 förste byråsekreterare.....	A 24
1 kanslibiträde.....	A 7

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 assistent.....	Eo 20
1 kontorsbiträde.....	Eo 4

Vid genomförande av kommitténs förslag komma den socialhygieniska avdelningens arbetsuppgifter att bli mera omfattande än den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionens. Huruvida det för den centrala handläggningen av avdelningens arbetsuppgifter kräves större personal än den av kommittén föreslagna synes svårt att förutse. Det bör i detta sammanhang dock beaktas, att avdelningen ej skall utöva någon tillsynsverksamhet i annan mån än vad gäller överinseendet över de lokala tillsynsorganens verksamhet. Kommittén förutsätter, att därest ytterligare personal skulle erfordras på avdelningen, ämbetsverket får befogenhet att inrätta den eller de nya befattningar, som prövas erforderliga.

Kemisk-tekniska avdelningen.

Nuvarande organisation. För den centrala handläggningen av arbetarskyddsärenden av yrkeshygienisk natur har redogörelse lämnats å sid. 83 o. f. Förslaget att överflytta folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning till det nya ämbetsverket innebär, att också avdelningens kemisk-tekniska sektion kommer att förläggas till verket. Denna föreslås därvid bära inordnas under arbetshygieniska byrån och benämnas dess kemisk-tekniska avdelning. Följande förteckning visar det nuvarande personalbeståndet å den kemisk-tekniska sektionen.

1. *Ordinarie tjänsteman.*

1 förste avdelningsingenjör A 24

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänsteman.*

1 förste avdelningsingenjör Eo 24

Extra tjänstemän.

1 assistent (ingenjör) Ex 16

1 kontorsbiträde Ex 4

4 laboratoriebiträden Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

3 assistenter Arvodestjänst

Beträffande sistnämnda assistenter är 1 anställd för visst uppdrag, de 2 övriga däremot tills vidare. Utöver den ovan angivna personalen finnas vid den kemisk-tekniska sektionen för närvarande anställda 7 tillfälliga extra laboratoriebiträden.

Vad beträffar omfattningen och fullgörandet av de arbetsuppgifter, som för närvarande åligga den yrkeshygieniska avdelningen och därvid även dess kemisk-tekniska sektion, hänvisas till sid. 84.

Föreslagen organisation. I vårt land bedrivs numera en omfattande kemisk-teknisk industri, och denna torde komma att ytterligare kraftigt utvecklas. Inom den kemiska industrien föreligga avsevärda risker för såväl ohälsa som olycksfall. Med hänsyn härtill anser kommittén, att den kemiska industrien bör genom en särskild avdelning bliva representerad i det nya verket för arbetarskyddsfrågor.

På den kemisk-tekniska avdelningen böra handläggas ärenden angående skydd mot ohälsa och olycksfall vid handhavande av kemiska ämnen och produkter av olika slag. Det bör sålunda åligga avdelningen att handlägga samt avgiva utlåtanden i ärenden, som gälla tillämpningen ur kemisk-teknisk synpunkt av arbetarskyddslagen eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter, liksom även andra ärenden, som jämlikt särskild föreskrift eller visst beslut ansetts böra handläggas på avdelningen. I detta sammanhang är emellertid att märka, att det i många fall icke är möjligt att noggrant uppdelna ärendena mellan den medicinska avdelningen och den kemisk-tekniska inom byrån och att samarbete därför fordras mellan dessa avdelningar vid handläggningen av ifrågavarande ärenden. På avdelningen skola vidare planläggas och verkställas undersökningar för att utröna, huruvida ämnen och gaser, som framställas, användas eller bildas vid arbetsprocesser, kunna eller kunna antagas medföra fara för förgiftning eller eksem eller i övrigt inverka menligt på arbetstagares hälsa. Erforderligt samarbete bör härvid äga rum med sprängämnesavdelningen. Inom förevarande avdelning bör tillika bedrivas erforderligt forskningsarbete på det yrkeshygieniska området och utarbetas nya undersökningsmetoder.

På avdelningen torde jämväl böra ankomma att granska, prova och godkänna viss speciell skyddsutrustning, såsom andningsskydd, hörselskydd, ögonskydd och skyddskläder, ävensom apparater för bestämning av förekomsten av farlig gas. Jämför sid. 89 o. f. Likaså bör det åligga avdelningen att upprätta register över godkänd skyddsutrustning och apparatur samt lämna erforderliga upplysningar härom.

En annan viktig uppgift för avdelningen är att granska och godkänna de skydds-föreskrifter angående handhavande och förvaring av giftigt eller eljest hälsofarligt ämne, som tillverkare eller försäljare skall tillhandahålla vid avlämnandet av dylikt ämne. Det bör ankomma på avdelningen att jämväl föra ett för läkare och myndigheter avsett specialregister över ämnen, som komma till användning inom industriell eller annan verksamhet och som kunna eller kunna antagas inverka menligt på hälsan. Till avdelningens arbetsuppgifter bör tillika höra att utarbeta eller biträda vid utarbetandet av förslag till anvisningar eller andra allmänna eller speciella föreskrifter till skydd mot yrkesfara vid arbete eller arbetsprocess, vari hälsofarliga ämnen nyttjas, ingå eller eljest ifrågakomma. Slutligen bör det åligga avdelningen att meddela undervisnings- och upplysningsverksamhet i skyddsfrågor på det kemisk-tekniska området.

I det föregående (sid. 85) har framhållits, att arbetsbelastningen på den nuvarande yrkeshygieniska avdelningen är stor och att en icke obetydlig arbetsbalans föreligger. Detta gäller även beträffande avdelningens kemisk-tekniska verksamhet. Särskilt har det kemiska analysarbetet starkt ökat, vilket medfört, att ett flertal mera kvalificerade arbetsuppgifter, såsom forskning, utarbetande av analysmetoder och verkställande av mera svårutförda analyser, måst tills vidare uppskjutas. Av arbetsgivare och arbetarorganisationer gjorda framställningar om undersökning av hälsoriskerna på olika arbetsplatser ha även tvingat till eftersättande av andra viktiga kemisk-tekniska arbetsuppgifter. Med hänsyn såväl till nämnda omständigheter som till de nya arbetsuppgifter, som vid omorganisationen komma att påföras den kemisk-tekniska avdelningen, synes kommittén erforderligt, att personalen avsevärt förstärkes. En förbättring av tekniska personalens anställnings- och lönevillkor är dessutom starkt påkallad, ej minst ur rekryteringssynpunkt. I detta hänseende får kommittén hänvisa till vad som anförts på sid. 51.

Som närmaste chef för den kemisk-tekniska avdelningen föreslår kommittén en befattningshavare i byrådirektörs ställning. Det arbete, som åvilar avdelningen, torde få anses vara så omfattande och krävande och därtill ansvarsfullt, att det bör ledas och övervakas av en tjänsteman i högre ställning än vad som motsvarar den nuvarande avdelningsingenjörrens. I förhållande till den kemiska industriens företagare, myndigheter och organisationer är det även betydelsefullt, att avdelningen och dess verksamhet företrädes av en tjänsteman i föreslagen ställning. Byrådirektören, som förslagsvis bör placeras i 29:e lönegraden, skall äga högre kemisk-teknisk utbildning och praktisk förfarenhet i kemi och yrkeshygien.

För att leda och övervaka det kemiskt-tekniska laboriearbetet å avdelningen föreslås, att en laboratorstjänst inrättas, förslagsvis i lönegrad A 26. På laboratorn torde därjämte böra ankomma löpande analysarbete, utarbetande av nya under-

sökningsmetoder m. m. Av laborator skall fordras god vetenskaplig eller högre teknisk utbildning samt erfarenhet i ämnen, som tillhöra tjänstens arbetsområde.

De nuvarande befattningarna som förste avdelningsingenjörer med högre kemisk-teknisk utbildning föreslås böra bibehållas. Åt den ene av dessa tjänstemän synes lämpligen böra uppdragas att planlägga och leda undersökningar (provtagningar och analysarbete) på olika arbetsplatser ävensom provning och kontrollering av analysapparater. Den andra förste avdelningsingenjören bör främst tagas i anspråk för kemiskt-tekniskt forskningsarbete på avdelningen. Det bör därjämte åligga honom att leda och ansvara för det kontrollarbete, som föreslås böra ankomma på avdelningen beträffande speciell skyddsutrustning och vissa gaskontrollapparater (jfr sid. 89). Av här nämnda befattningshavare bör fordras god teoretisk utbildning och praktisk förfarenhet i kemi.

Som biträde åt laboratorn och förste avdelningsingenjörerna i deras arbete samt för utförande mera självständigt av rutinmässigt analysarbete böra vidare assistent-tjänster inrättas i tillräckligt antal. Vilket behov som härutinnan föreligger, anser sig kommittén icke kunna avgöra. I kommitténs förslag upptagas därför blott det antal assistenttjänster, som för närvarande finnas knutna till den yrkeshygieniska avdelningens kemisk-tekniska sektion. Ur effektivitetssynpunkt synes det kommittén vara av vikt, att så snart assistentbehovet kan någorlunda överblickas, erforderligt antal dylika tjänster mera fast knyts till avdelningen.

Beträffande biträdespersonalen föreslås, att dennas löneställning förbättras. De 4 nuvarande laboratoriebiträden å extra stat torde sålunda böra uppflyttas, varvid 1 laboratoriebiträde i lönegrad A 6, 2 biträden på extra ordinarie stat i Eo 6 samt 1 biträde i Ex 6. Såsom förut angivits (sid. 104) finnas å sektionen ytterligare 7 tillfälligt anställda laboratoriebiträden. I fråga om dessa biträden får kommittén hänvisa till sitt uttalande rörande motsvarande personal vid medicinska avdelningen (sid. 99—100).

Kontorspersonalen föreslås utökad med 1 kanslibiträde i A 7 och 1 kontorsbiträde i Eo 4. Kanslibiträdet bör åligga att förutom registrering av till avdelningen inkommande ärenden även föra register över olika kemiska ämnen och preparat, ordna avdelningens arkiv m. m.

Den yrkeshygieniska avdelningens behov av vaktmästare tillgodoses för närvarande genom att en av institutets vaktmästare står till avdelningens förfogande två dagar i veckan utöver den tid, som fordras för djurskötsel och vissa mindre göromål. Den alltmer ökade verksamheten å avdelningen har emellertid medfört, att behovet av översyn och underhåll av apparater m. m. blivit allt större. Med den ökning av avdelningens verksamhet, som ytterligare är att förutse, torde enligt kommitténs mening ett stadigvarande behov av en särskild laboratorievaktmästare komma att föreligga. Kommittén föreslår därför, att å avdelningen inrättas en vaktmästarbefattning i lönegrad Eo 7. Denna befattningshavare förutsättes tills vidare böra stå även till den medicinska avdelningens förfogande för djurskötsel samt översyn och underhåll av dess laboratorieutrustning. Då vaktmästaren bör kunna anlitas för tillverkning av enklare apparater för laboratorieändamål, bör han äga

viss kunnighet i mekaniskt arbete och snickeriarbete. Huruvida biträde erfordras för fullgörandet av vaktmästargöromålen, finner kommittén sig icke kunna avgöra utan närmare kännedom om omfattningen av dessa göromål. Då dessa icke för närvarande torde kunna preciseras, synes biträdesfrågan böra närmare prövas, när sådan möjlighet föreligger.

I enlighet med det ovan anförda skulle personalen å den föreslagna kemisk-tekniska avdelningen, bortsett från tillfälligt anställda biträden, omfatta följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byrådirektör.....	A 29
1 laborator.....	A 26
1 förste avdelningsingenjör.....	A 24
1 kanslibitråde.....	A 7
1 laboratoriebiträde.....	A 6

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 förste avdelningsingenjör.....	Eo 24
1 laboratorievaktmästare.....	Eo 7
2 laboratoriebiträden.....	Eo 6
1 kontorsbiträde.....	Eo 4

Extra tjänstemän.

1 assistent (ingenjör).....	Ex 16
1 laboratoriebiträde.....	Ex 6
1 kontorsbiträde.....	Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

3 assistenter.....	Arvodestjänst
--------------------	---------------

Upplysnings- och utbildningsbyrån.

Nuvarande organisation. I egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet har riksförsäkringsanstalten att årligen till chefen för socialdepartementet avgiva berättelse angående bland annat yrkesinspektionens verksamhet under det närmast föregående året. Det ankommer härvid på anstaltens arbetarskyddsbyrå att sammanställa och bearbeta de statistikuppgifter och redogörelser över tillsynsverksamheten, som de skilda tillsynsorganen årligen ha att ingiva till anstalten, samt ombesörja berättelsens tryckning och distribution (jfr sid. 60). För att kunna tillhandagå tillsynsorgan och allmänhet med upplysningar, råd och anvisningar rörande arbetarskyddslagstiftningens tillämpning äger anstalten att under iakttagande av härför meddelade föreskrifter utgiva även andra publikationer än ovannämnda berättelse. Sålunda utarbetas å byrån särskilda anvisningar angående skydd mot yrkesfara. Ehuru dessa anvisningar närmast äro avsedda att för yrkesinspektionens befatt-

ningshavare angiva, vad de i fråga om vissa maskiner, arbetsförfaranden eller eljest ha att påfordra i skyddshänseende, ha desamma dock alltmera fått karaktären av allmänna föreskrifter och därför kommit att bli normgivande även för andra än tillsynsorganen. På byrån utarbetas och befordras till trycket också andra skydds-föreskrifter, råd till arbetare m. m. En annan uppgift, som åvilar arbetarskydds-byrån, är att sammanställa och bearbeta de rapporter, som yrkesinspektörerna och specialinspektörerna avgiva till byrån angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud. Dessa rapporter publiceras numera i tidskriften Arbetarskyddet samt tillhandahållas separat i form av särtryck.

Det åligger därjämte byrån att inom området för sin verksamhet tillhandagå myndigheter, organisationer och enskilda med upplysningar i frågor på arbetarskyddets område. Enahanda skyldighet att lämna upplysningar åvilar även det nuvarande arbetsrådet i vad avser arbetstidslagstiftningens tillämpning m. m.

Den nuvarande arbetarskyddsbyråns befattningshavare utöva tillika upplysnings-verksamhet i form av föredrag vid kurser, konferenser m. m.

I detta sammanhang vill kommittén jämväl erinra om den upplysnings- och propagandaverksamhet på arbetarskyddets område, som bedrivs av föreningen för arbetarskydd och den av arbetsmarknadens huvudorganisationer tillsatta arbetarskyddsnämnden.

Föreslagen organisation. För arbetarskyddets effektiva genomförande fordras icke blott vidtagande av skyddstekniska, yrkeshygieniska och sociala åtgärder av olika slag utan även rent personliga insatser, exempelvis genom iakttagande av skydds-föreskrifter, ordning på arbetsplatsen samt omtanke och varsamhet i arbetet. Det primära arbetet inom arbetarskyddet — lagstiftningsåtgärder, utfärdande av anvisningar och andra skyddsföreskrifter, tillsyn m. m. — bör därför kompletteras med en lämplig och rationellt bedriven upplysningsverksamhet i syfte att sprida kunskap om arbetarskyddet, dess uppgift och mål samt krav på intresse och med-verkan från såväl samhällets som arbetsgivares och arbetstagares sida. Av vikt är även, att tillsynsorganen utbildas och fortbildas för sin uppgift. För att genom olika former av upplysning och utbildning kunna verksamt främja nämnda syfte synes kommittén erforderligt, att för ändamålet inrättas en särskild byrå inom det nya ämbetsverket, förslagsvis benämnd upplysnings- och utbildningsbyrå. På denna byrå föreslås böra handläggas följande ärenden

utarbetande och publicering av arbetsrådets och arbetsinspektionens verksamhetsberättelser,

sammanställning och publicering av rapporter angående mera beaktansvärda olycksfall, olyckstillbud och yrkessjukdomsfall,

offentliggörande av nya eller ändrade lagbestämmelser, kungörelser, anvisningar o. d.,

sammanställning och publicering av viktigare beslut av arbetsrådet i ärenden rörande arbetstids- och arbetarskyddslagstiftningens tillämpning samt av med-

delanden eller direktiv, som utfärdats av arbetsrådet eller de olika byråerna i tekniska, yrkeshygieniska eller sociala frågor,

redigering i formellt hänseende samt ombesörjande av tryckning och distribution av anvisningar, råd till arbetare, promemorior och andra trycksaker för arbetsrådet och arbetsinspektionen,

bedrivande av upplysningsverksamhet i arbetarskyddsfrågor genom föredrag vid kurser, konferenser och i radio, genom tidnings- och tidskriftsartiklar m. m., utarbetande och fastställande av utbildningskurser och undervisningsplaner i arbetarskydd, uppläggning av föredrag m. m.,

anordnande av utbildnings- och fortbildningskurser för arbetsinspektionens befattningshavare och kommunala tillsynsmän, instruktionskurser för skyddsombud m. fl.,

yrkesrådgivning med hänsyn till fara för ohälsa och olycksfall i arbete, upprättande av viss olycksfalls- och yrkessjukdomsstatistik (för tillsynsorgan, föredrag m. m.),

anskaffande, registrering och offentliggörande av litteratur på det skyddstekniska, yrkeshygieniska och sociala området, ordnande av bibliotek, registrering av tidskriftsartiklar i arbetarskyddsfrågor m. m.,

anskaffning och utlåning av skioptikonbilder och film samt anordnande av pristävlingar m. m.

För att byrån skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra ovan angivna arbetsuppgifter förutsättes, att ett intimt samarbete äger rum mellan denna och övriga byråer inom verket. I utövandet av sin verksamhet bör byrån även samarbeta med såväl föreningen för arbetarskydd som den förutnämnda arbetarskyddsnämnden liksom även med andra för arbetarskyddet intresserade organ eller sammanslutningar.

Byrån bör förestås av en byråchef i 30:e lönegraden. Han bör äga högre teknisk eller annan därmed likvärdig utbildning samt inneha praktisk erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen ifråga.

Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som ankomma på byrån, föreslås, att som biträde åt byråchefen inrättas 1 förste byråingenjörstjänst i lönegrad A 24, 1 förste byråsekreterarbefattning i A 24 samt 2 byråingenjörstjänster i respektive A 22 och Eo 22. För ingenjörsbefattningarna bör fordras teknisk högskoleutbildning eller däremot i huvudsak svarande utbildning samt praktisk erfarenhet inom sådan verksamhet, som utgör lämplig förberedelse för tjänsten. Sökande till dessa befattningar bör i regel även ha utövat tillsynsverksamhet å arbetsinspektionsdistrikt. För tjänstgöring som byråns registrator föreslås liksom för övriga byråer inrättande av 1 kansliskrivarbefattning i lönegrad A 11. För mera kvalificerade arbetsuppgifter, såsom registrering och katalogisering av litteratur, upprättande av litteraturförteckningar, ordnande av ämbetsverkets bibliotek, vilket lämpligen bör sortera under förevarande byrå, samt utförande av mindre översättningsarbeten, torde å byrån böra inrättas ytterligare 1 kansliskrivar-

tjänst (bibliotekarie), förslagsvis i lönegrad Eo 11. I samband med utarbetande och tryckning av berättelser, rapporter, meddelanden och andra trycksaker för ämbetsverket och dess lokala tillsynsorgan erfordras väl kvalificerad biträdespersonal för sammanställning av olika uppgifter, korrekturläsning, kontroll över trycksaker m. m. Kommittén föreslår därför, att å byrån jämväl inrättas 2 kanslibiträdets-tjänster i lönegrad A 7. För skrivarbete och andra göromål å byrån torde därjämte erfordras 3 kontorsbiträdesbefattningar, varav 1 i A 4 och 2 i Eo 4.

För att tillgodose kravet på en ökad upplysningsverksamhet i arbetarskyddsfrågor, särskilt i press och radio, synes enligt kommitténs mening önskvärt, att en särskild pressombudsman (redaktör) knytes till det nya ämbetsverket och förslagsvis till dess upplysnings- och utbildningsbyrå. Befattningen föreslås som en arvodestjänst, enär behovet och lämpligheten av densamma torde böra närmare prövas, innan den gives en fastare ställning. Det må framhållas, att en liknande tjänst nyligen inrättats vid bland annat medicinalstyrelsen och statens institut för folkhälsan, vilka ämbetsverk för närvarande i samråd bedriva viss upplysningsverksamhet. För detta ändamål äga nämnda verk använda vardera högst 5,000 kronor. Såsom ett alternativ synes kunna övervägas, huruvida icke arbetsrådets ifrågasatta upplysningsverksamhet (genom pressombudsman) tills vidare skulle kunna bedrivas i samråd med medicinalstyrelsen och folkhälsoinstitutet. För en sådan lösning talar bland annat det förhållandet, att samtliga här nämnda ämbetsverk ha att utöva en förebyggande verksamhet, som i vissa avseenden är av gemensamt intresse för dessa. Därtill kommer svårigheten att innan organisationen vunnit form avgöra, i vilken omfattning vederbörande tjänsteman kan beredas sysselsättning.

Enligt kommitténs mening erfordras å byrån följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byråchef.....	A 30
1 förste byråingenjör.....	A 24
1 förste byråsekreterare.....	A 24
1 byråingenjör.....	A 22
1 kansliskrivare.....	A 11
2 kanslibiträden.....	A 7
1 kontorsbiträde.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 byråingenjör.....	Eo 22
1 kansliskrivare.....	Eo 11
2 kontorsbiträden.....	Eo 4

Övrig icke-ordinarie personal.

1 redaktör (pressombudsman).....	Arvodestjänst
----------------------------------	---------------

Administrativa byrån.

Nuvarande organisation. Den centrala handläggningen av lagärenden och administrativa frågor, som röra arbetarskyddslagstiftningen och tillsynen å dess efterlevnad, sker för närvarande hos riksförsäkringsanstalten i dess egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet och närmast genom administrativa byrån och arbetarskyddsbyrån. Handläggningen av motsvarande ärenden inom det nuvarande arbetsrådet sker hos detta. Administrativa ärenden angående specialinspektionsorganen handläggas av den myndighet, till vilken de höra.

Föreslagen organisation. Med hänsyn till det nya ämbetsverkets organisation och storlek samt omfattningen av de verket underställda lokala tillsynsorganen finner kommittén nödvändigt, att inom verket inrättas en särskild byrå för handläggning av vissa lagärenden samt frågor av administrativ och ekonomisk natur. Till denna byrå böra därjämte förläggas registrators-, kassa- och intressekontor. Under byrån böra lämpligen lyda viss för ämbetsverket gemensam personal, såsom materialförvaltare, expeditivsvakter och telefonister.

På den administrativa byrån skola förslagsvis handläggas ärenden, som avse upprättande och granskning ur juridisk-administrativ synpunkt av förslag till nya eller ändrade författningar eller andra föreskrifter på arbetarskyddets område, för såvitt icke ärendet tillhör annan byrå, avgivande av utlåtanden över förslag till författningar eller andra föreskrifter inom sociallagstiftningen, i den mån ärendet ej skall handläggas å annan byrå, avgivande av utlåtanden över konventionsförslag, rekommendationer o. d. på det sociala området, i den mån ärendet ej skall handläggas å annan byrå, granskning ur juridisk-administrativ synpunkt av på annan byrå utarbetade förslag till anvisningar, promemorior och andra föreskrifter angående skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete, besvär över ämbetsverkets eller under dess inseende ställda tillsynsorgans åtgärder eller beslut i fall, då ärendet ej skall handläggas å annan byrå, ämbetsverkets och underlydande lokala tillsynsorgans kontorsorganisation, register-, diarie- och protokollföring, ämbetsverkets och underlydande lokala tillsynsorgans instruktion, arbetsordning och tjänsteföreskrifter samt personalfrågor, i vad gäller anställning, avlöning, semester, tjänstledighet, pension o. d., lokaler, arkiv och inventarier, avlönings-, expens- och resemedel samt övriga administrativa och kamerala frågor.

Chefen för administrativa byrån bör inneha byråchefs löneställning (A 30). Han bör ha juridisk eller annan därmed likvärdig utbildning samt vara förfaren i juridiska och administrativa frågor. Som närmaste biträde åt byråchefen bör finnas en kvalificerad juridiskt utbildad befattningshavare, som har till uppgift att bereda mera omfattande eller svårlösta författnings- och utredningsfrågor samt löpande ärenden

av särskild vikt. Kommittén föreslår, att för detta ändamål inrättas en befattning som förste byråsekreterare, vilken med hänsyn till ärendenas art icke bör placeras lägre än i lönegrad A 26. Åt förste byråsekreteraren må kunna uppdragas viss föredragningskyldighet. Vidare torde det å byrån erfordras en biträdande jurist, åt vilken kan anförtros beredning och granskning av mindre krävande författningsärenden. Denne torde dessutom kunna biträda med vissa utredningar ävensom mera självständigt under byråchefens eller förste byråsekreterarens ledning handlägga löpande ärenden av mindre vikt. För nämnda ändamål föreslås, att på byrån inrättas en byråsekreterartjänst i lönegrad A 21. De föreslagna två sekreterarna böra ha fullgjort vad som föreskrives för utövande av domarämbete.

Med hänsyn till den relativt stora personal, som kommer att vara knuten till ämbetsverket och under dess inseende ställda lokala tillsynsorgan, finner kommittén erforderligt, att för handhavande av ämbetsverkets medelsförvaltning inrättas en kamrerartjänst i förslagsvis lönegrad A 22. Denne bör tillika svara för upprättande av avlöningslistor, utbetalning av löner, expens- och resemedel, granskning av redovisningar, reseräkningar m. m. Kamreraren bör äga god teoretisk och praktisk utbildning i kamerala och ekonomiska frågor.

Vidare föreslås, att på byrån inrättas en kansliskrivartjänst. Då innehavaren av denna tjänst jämväl skall tjänstgöra som ämbetsverkets registrator, föreslås, att tjänsten placeras i lönegrad A 14. Som biträde åt kamreraren vid uträknande och utbetalning av personalens löner samt för utförande av andra kvalificerade arbetsuppgifter på byrån föreslås inrättande av en kanslibitträdesbefattning i lönegrad A 7. Beträffande biträdespersonalen i övrigt torde erfordras minst 2 kontorsbiträden, förslagsvis i lönegraderna A 4 respektive Eo 4.

För beredning och handläggning av ärenden rörande inventarier, skrivmateriel och övrig kontorsutrustning för såväl ämbetsverkets som de lokala tillsynsorganens lokaler och personal synes kommittén erforderligt, att som biträde åt den administrativa byråchefen inrättas en befattning som materialförvaltare. Denne torde med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning icke böra placeras lägre än i lönegrad Eo 12. På materialförvaltaren torde böra överlätas att under byråchefens ledning handha det närmaste inseendet över verkets och de lokala organens inventarier och kontorsutrustning, upprätta inventarieförteckningar, övervaka verkets förråd av trycksaker, papper o. d. samt arkiv, förbereda inköp av inventarier och skrivmateriel, infordra anbud över tryckningsarbete m. m.

Till ämbetsverkets gemensamma personal höra bland annat expeditionsvakterna. Förutom de göromål, som vanligen bruka ankomma på expeditionsvakt, torde åt dessa böra anförtros arbetet med arkivering av verkets handlingar, ordnande av verkets trycksaks- och materialförråd samt stencilering av promemorior, utgående skrivelser m. m. Enligt kommitténs mening kan behovet av expeditionsvakter för närvarande ej med säkerhet bedömas. Kommittén anser sig därför böra i avvaktan på närmare erfarenhet räkna med 4 expeditionsvakter, varav 1 ordinarie förste expeditionsvakt i 7:e lönegraden och 3 expeditionsvakter i 5:e lönegraden, därav 1 ordinarie och 2 extra ordinarie. Huruvida expeditionsvakterna skola utplaceras

på vissa byråer eller icke, torde bliva beroende på lokalfrågan samt i vad mån det på viss byrå föreligger särskilt stort behov av att expeditionsvakt mera regelbundet står till byråns förfogande.

Till vaktpersonalen torde även böra hänföras telefonister. Därest möjlighet finnes att förlägga det nya ämbetsverket eller flertalet av dess byråer till samma byggnad, torde behov omedelbart föreligga av 1 telefonist, förslagsvis i lönegrad A 4, jämte 1 biträde, som tillika torde kunna tjänstgöra som kontorsbiträde. Sistnämnda personal har icke upptagits i följande förteckning.

Enligt kommitténs förslag torde administrativa byråns personal böra omfatta nedannämnda befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 byråchef.....	A 30
1 förste byråsekreterare.....	A 26
1 kamrerare.....	A 22
1 byråsekreterare.....	A 21
1 kansliskrivare och registrator.....	A 14
1 förste expeditionsvakt.....	A 7
1 kanslibitråde.....	A 7
1 expeditionsvakt.....	A 5
1 kontorsbiträde.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 materialförvaltare.....	Eo 12
2 expeditionsvakter.....	Eo 5
1 kontorsbiträde.....	Eo 4

C. Arbetsinspektionens organisation.

I det föregående (sid. 20) har i korthet omnämnts vilka lokala organ, som finnas för tillsyn å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad. De kunna hänföras till den allmänna yrkesinspektionen, den kvinnliga yrkesinspektionen, den kommunala tillsynen samt specialinspektionen. En närmare redogörelse för de olika tillsynsorganens nuvarande organisation, arbetsuppgifter och personalbestånd samt kommitténs förslag till ändringar härutinnan skall lämnas i det följande.

Såsom framgår av kommitténs förslag till ny arbetarskyddslag (Statens off. utredn. 1946:60) föreslår kommittén, att benämningen arbetsinspektionen användes i stället för yrkesinspektionen. Denna ändring synes kommittén särskilt motiverad med hänsyn till att yrkesinspektionen föreslås överflyttad till arbetsrådet. Benämningen arbetsinspektionen har också alltmera börjat vinna internationellt burskap.

Allmänna arbetsinspektionen.

Enligt kommitténs förslag till ny arbetarskyddslag förutsättes, att för utövande av tillsynstjänsten i allmänhet skola finnas icke blott tekniskt utan även medicinskt och socialhygieniskt utbildade befattningshavare. I enlighet härmed föreslås, att den allmänna yrkesinspektionen utbygges med två nya tjänstebefattningar, nämligen yrkesläkare och socialinspektörer. De senare skola därvid handhava de arbetsuppgifter, som nu närmast ankomma på den kvinnliga yrkesinspektionen. Som en följd av förslaget kommer denna inspektion att upphöra såsom en fristående inspektion och i stället, väsentligt utbyggd, ingå i den allmänna arbetsinspektionen. Med hänsyn till nämnda förslag anser sig kommittén böra under rubriken allmänna arbetsinspektionen behandla såväl den nuvarande allmänna yrkesinspektionen som den kvinnliga yrkesinspektionen.

Nuvarande organisation.

Den allmänna yrkesinspektionen. Tillsyn i allmänhet å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter utövas, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, av yrkesinspektionens befattningshavare (samt kommunala tillsynsorgan). Vidare har åt yrkesinspektionen uppdragits att övervaka efterlevnaden av lagen om arbetstidens begränsning, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln, arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer samt lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete. Yrkesinspektionen har jämväl att öva tillsyn å efterlevnaden av lagen om viktmärkning i vissa fall av gods, som skall inlastas å fartyg, lagen angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg, samt kungörelsen om skyddsåtgärder, som vid lastning och lossning av fartyg ankomma på arbetsgivaren m. fl. Det åligger yrkesinspektionen därjämte att i visst avseende medverka vid tillsynen å efterlevnaden av förordningen med vissa bestämmelser angående biografer och filmförelisning, byggnadsstadgan, giftstadgan, kungörelsen med vissa bestämmelser till skydd mot skada från gengasdrivet fordon eller redskap samt eventuellt kungörelsen om skyddsåtgärder, som vid lastning och lossning av fartyg ankomma på befälhavaren m. fl.

Enligt den för yrkesinspektionen gällande instruktionen av den 25 november 1938 (nr 697) med däri senare vidtagen ändring skall yrkesinspektionen i övrigt med uppmärksamhet följa arbetarskyddsväsendets utveckling samt genom upplysningsverksamhet främja strävandena till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbetet.

För utövande av tillsynstjänsten i allmänhet är landet enligt i instruktionen meddelade bestämmelser indelat i 11 distrikt, som omfatta

- första* distriktet: Stockholms stad och Gotlands län,
- andra* distriktet: Stockholms, Uppsala och Västmanlands län,
- tredje* distriktet: Södermanlands och Östergötlands län,

fjärde distriktet: Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län,

femte distriktet: Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län,

sjätte distriktet: Hallands samt Göteborgs och Bohus län,

sjunde distriktet: Skaraborgs län samt den i Västergötland liggande delen av Älvsborgs län,

åttonde distriktet: Älvsborgs län med undantag av den till sjunde distriktet hörande delen därav samt Värmlands och Örebro län,

nionde distriktet: Kopparbergs och Gävleborgs län,

tionde distriktet: Västernorrlands och Jämtlands län samt

elfte distriktet: Västerbottens och Norrbottens län.

Stationsorter för de olika distrikten äro respektive Stockholm (första och andra distrikten), Linköping, Jönköping, Malmö, Göteborg, Borås, Karlstad, Gävle, Härnösand och Umeå.

På varje distrikt tjänstgöra 1 yrkesinspektör, 1 förste distriktsingenjör samt distriktsingenjörer och yrkesunderinspektörer till det antal chefsmyndigheten bestämmer. Härtill kommer biträdespersonal, nämligen 1 kontorsbiträde och 1 skrivbiträde på varje distrikt. Enligt instruktionen för yrkesinspektionen äger chefsmyndigheten fördela befattningshavarna till tjänstgöring inom olika distrikt, bestämma stationsorter för dem samt förflytta befattningshavare från ett distrikt till ett annat. I överensstämmelse med beslut av 1938 års riksdag består den allmänna yrkesinspektionen av följande antal befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

11 yrkesinspektörer	A 28
11 förste distriktsingenjörer	A 24
13 distriktsingenjörer	A 21
22 yrkesunderinspektörer	A 17
11 kontorsbiträden	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

2 distriktsingenjörer	Eo 20
10 yrkesunderinspektörer	Eo 16
11 skrivbiträden	Eo 2

Extra tjänstemän.

2 distriktsingenjöraspiranter	Ex 18 ¹
---	--------------------

Vad beträffar befattningshavarnas nuvarande fördelning på de olika yrkesinspektionsdistrikten hänvisas till sid. 196.

¹ Till dessa befattningshavare utgår för närvarande lön enligt lönegraderna Ex 20 respektive Ex 21 (jfr sammanställningen å sid. 196).

Den kvinnliga yrkesinspektionen. För tillsyn av arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad företrädesvis å arbete, vartill kvinnor användas, finnes den kvinnliga yrkesinspektionen. Denna har därjämte att med uppmärksamhet följa arbetarskyddsväsendets utveckling inom sitt verksamhetsområde samt genom upplysningsverksamhet främja strävandena att förekomma olycksfall och ohälsa i arbetet. Härutöver har den kvinnliga yrkesinspektionen att verka för förbättring av de kvinnliga arbetarnas levnadsförhållanden i vissa i instruktionen för yrkesinspektionen närmare angivna avseenden (jfr sid. 100).

Enligt nämnda instruktion äger yrkesinspektionens chefsmyndighet meddela närmare bestämmelser angående de arbetsställen och de arbetsuppgifter i övrigt, som den kvinnliga yrkesinspektionens tillsyn skall avse.

För utövande av tillsyn företrädesvis å arbete, vartill kvinnor användas, är landet indelat i 4 distrikt, som omfatta

östra distriktet: Stockholms stad samt Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Örebro och Västmanlands län,

södra distriktet: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län,

västra distriktet: Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län samt

norra distriktet: Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Stationsorter för de olika distrikten äro respektive Stockholm, Malmö, Göteborg och Gävle.

Yrkesinspektrisen, som är ansvarig för och leder den kvinnliga yrkesinspektionens arbete, utövar med biträde av 2 assistenter tillsynen i östra distriktet. För skriv- och registreringsarbete å expeditionen finnes 1 kanslibiträde. Å de tre övriga distrikten utövas tillsynen av distriktsinspektriser, som ha sina tjänstelokaler anslutna till den allmänna yrkesinspektionens lokaler på respektive stationsorter. Enligt nyssnämnda instruktion äger chefsmyndigheten bestämma stationsorten för distriktsinspektriserna samt förflytta sådan befattningshavare från ett distrikt till ett annat.

Den kvinnliga yrkesinspektionen består för närvarande av följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 yrkesinspektris	A 26
1 yrkesinspektrisassistent	A 18
1 kanslibiträde	A 7

2. *Tjänsteman å övergångsstat.*

1 yrkesinspektrisassistent	A 18
--------------------------------------	------

3. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

3 distriktsinspektriser.....	Eo 22
1 biträdande assistent.....	Eo 16

Nuvarande inspektionsfrekvens. Enligt gällande arbetarskyddslag (25 §) skall tillsyn i främsta rummet ägnas sådan verksamhet, vari arbetet måste anses medföra fara för olycksfall, ohälsa eller annat missförhållande, som lagen avser att förekomma. Om dylik fara i regel kan anses utesluten inom viss verksamhet, är tillsynsorgan icke förpliktat företaga inspektion å arbetsställe, där sådan verksamhet bedrivs, annat än i vissa särskilda fall. Denna inskränkning i tillsynsorgans inspektionsskyldighet innebär, att många arbetsställen för närvarande icke bliva föremål för regelbunden inspektion och därför ej heller registerföras hos yrkesinspektionen. Omfattningen och intensiteten av den tillsynsverksamhet, som utövats av den allmänna yrkesinspektionen under 10-årsperioden 1936—1945, belyses av följande sammanställning. I detta sammanhang må dock påpekas, att en del arbetsställen av mera tillfällig natur i regel icke äro upptagna i yrkesinspektionens register, ehuru de omfattas av tillsynen, t. ex. arbetsställen inom byggnadsverksamhet eller fartyg, som äro föremål för tillsyn beträffande lastning och lossning. Å andra sidan ha flera av de besökta arbetsställena inspekterats mer än en gång per år.

År	Antal arbetsställen, som av yrkesinspektörerna		Inspektionsfrekvens (beräknad tid i år mellan besöken)	Antal arbetsställen, som av yrkesunderinspektörerna		Inspektionsfrekvens (beräknad tid i år mellan besöken)
	registrerats	besökts ¹		registrerats	besökts	
1936	17 070	6 777	2,5	45 644	15 099	3,0
1937	17 138	6 226	2,8	46 401	16 018	2,9
1938	17 506	6 002	2,9	46 606	14 477	3,2
1939	18 023	7 140	2,5	44 702	22 888	2,0
1940	17 230	6 986	2,5	44 767	18 305	2,4
1941	17 668	6 251	2,8	45 617	17 245	2,6
1942	18 445	6 502	2,8	45 982	18 970	2,4
1943	19 010	7 016	2,7	47 391	18 438	2,6
1944	19 770	6 970	2,8	48 555	19 178	2,5
1945	20 294	6 753	3,0	49 316	21 604	2,3

¹ I de i denna kolumn angivna siffrorna äro även medräknade de arbetsställen, som besökts av yrkesinspektörsassistenterna respektive fr. o. m. 1939 förste distriktsingenjörerna och distriktsingenjörerna.

Såsom framgår av sammanställningen är inspektionsfrekvensen för de hos yrkesinspektörerna registrerade arbetsställena mycket låg, och genomsnittligt räknat har ett sådant arbetsställe icke kunnat bliva föremål för inspektion oftare än i regel en gång vart tredje år. Anmärkningsvärt är, att någon väsentlig förbättring

i inspektionsfrekvensen ej heller inträtt efter år 1939, då yrkesinspektionens personal avsevärt förstärktes. Snarare har inspektionsfrekvensen ytterligare nedgått. Till detta förhållande ha emellertid olika omständigheter bidragit. Det må sålunda framhållas, att yrkesinspektionens inspekterande personal under de senaste åren begränsats dels genom en av statsfinansiella skäl föranledd vakanssättning av vissa tjänster, dels genom militärinkallelser och i anspråktagande av en del befattningshavare för offentliga uppdrag. Dessutom ha ej mindre än 24 av yrkesinspektionens befattningshavare med högre teknisk utbildning tagits i anspråk såsom s. k. industrikonsulenter. Samtidigt ha arbetsuppgifterna starkt ökat, varjämte nya åligganden anförtratts yrkesinspektionen, bland annat den omfattande tillsynen över efterlevnaden av kungörelsen med vissa bestämmelser till skydd mot skada från gengasdrivet fordon eller redskap. Till följd av den betydande industriella byggnadsverksamheten under de senare åren ha arbetsgivare i allt större utsträckning underställt yrkesinspektör byggnadsförslag för granskning. Detta har i sin tur medfört ett ökat expeditionsarbete, med påföljd att inspektionsarbetet måst eftersättas. De resesvårigheter, som uppkommit genom de av kriget föranledda förhållandena, ha även ogynnsamt påverkat tillsynsverksamheten. Helt naturligt ha också de relativt många personalbytena på ingenjörsbefattningarna inom yrkesinspektionen (jfr sid. 52) försvårat höjandet av inspektionsarbetets effektivitet och därmed inspektionsfrekvensen.

Vad beträffar den av *yrkesunderinspektörerna* utövade tillsynsverksamheten visa de i tabellen angivna siffrorna, att inspektionsfrekvensen för de arbetsställen, som stå under dessa inspektörers tillsyn, icke oväsentligt förbättrats efter ovan nämnda personalförstärkning. Att en högre inspektionsfrekvens dock icke kunnat ernås, sammanhänger jämväl med den inom yrkesinspektionen ökade arbetsbelastningen, som också kommit att beröra yrkesunderinspektörernas arbetsområde. Särskilt må här framhållas den arbetsökning, som föranletts av ovan nämnda kungörelse angående gengasdrivna fordon och redskap samt av tillkomsten av den nya arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer. Flera yrkesunderinspektörer ha därjämte, ofta under avsevärd tid, varit inkallade till militärtjänstgöring. Därtill kommer, att två extra ordinarie yrkesunderinspektörsbefattningar, som inrättades år 1939, av besparingsskäl ej fått besättas förrän år 1946. Även för denna personal har tillsynsarbetet dessutom försvårats till följd av trafikinskränkningar och brist på drivmedel till motorfordon.

Den kvinnliga yrkesinspektionens tillsynsverksamhet berörde år 1945 6 975 arbetsställen, varav 1 504 besöktes under året. Härav följer, att frekvenssiffran för dessa arbetsställen ligger mellan 4 och 5 och att således varje registrerat arbetsställe för närvarande hinner besökas i regel blott en gång vart femte år. Det må framhållas, att antalet arbetsställen, som under åren 1941—1945 varit föremål för här nämnda tillsyn, i genomsnitt uppgått till 1 500 per år. Samtidigt har antalet registerförda arbetsställen under den angivna perioden successivt ökats från 5 775 till 6 975. Den kvinnliga yrkesinspektionens arbetsuppgifter ha emellertid ökats även på annat sätt. Sålunda har en stegring av tillsynsbehovet gjort sig gällande

på grund av att kvinnor och minderåriga i ökad omfattning tagits i anspråk inom industrien. Vidare har arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer tillkommit. Tillsynen härå har även ökat den kvinnliga yrkesinspektionens arbete.

Reformförslag. I en vid 1936 års riksdag väckt motion (II:367) hemställdes, att riksdagen måtte besluta i lag fastställa, att varje arbetsplats skulle besökas av yrkesinspektör minst en gång per år, förutom de särskilda besök som kunde nödvändiggöras på grund av klagomål och hemställan från arbetarna, samt att yrkesinspektionens personal utökades till det antal, som befunnas nödvändigt för att genomföra en effektiv yrkesinspektion.

Andra lagutskottet ansåg (utl. nr 9), att det icke vore lämpligt, att riksdagen i det läge, vari frågan om åtgärder för att åstadkomma större verkan av yrkesinspektionen för det dåvarande befunne sig, toge ställning till det förslag i ämnet, som framlagts i motionen. Utskottet hemställde, att motionen i nämnda hänseenden icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. *Riksdagen* biföll utskottets hemställan.

I en motion vid 1937 års riksdag (II:44) yrkades bland annat, att i arbetarskyddslagen föreskrevs, att arbetsplatser inom lagens tillämpningsområde i regel skulle besökas av vederbörande tillsynsorgan minst en gång årligen samt att de förändringar vidtoges i lagtext och instruktioner för tillsynsorgan, som ett bifall till här ovan gjorda yrkanden kunde föranleda. Med hänsyn härtill borde antalet distrikt och inspektörer i erforderlig mån ökas.

Andra lagutskottet erinrade om (utl. nr 16) vad föredragande departementschefen anfört i 1937 års statsverksproposition (femte huvudtiteln sid. 11) beträffande socialstyrelsens utredning och förslag rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet samt om vissa vid nämnda års riksdag väckta, till statsutskottet hänvisade motioner berörande yrkesinspektionens organisation, nämligen likalydande motionerna I:27 och II:72, likalydande motionerna I:51 och II:136 samt motionen II:186. I anledning härav hemställde utskottet, att förevarande motion (II:44) icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Denna hemställan bifölls av *riksdagen*.

Landsorganisationens kommitté för olycksfallsförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor har med skrivelse till arbetarskyddskommittén den 30 november 1943 överlämnat två av De förenade förbunden och Skånes fackliga arbetaredistrikt företagna utredningar angående yrkesinspektionens verksamhet. Av utredningarna framginge, att åtskilligt bruste i fråga om inspektionsfrekvensen. En bidragande orsak härtill ansågs vara bristen på tillräcklig arbetskraft inom yrkesinspektionen. Icke heller den medicinska sakkunskapen syntes vara tillräckligt representerad inom inspektionen. I den av Skånes fackliga arbetaredistrikt verkställda utredningen framhölles jämväl nödvändigheten av att, förutom inrättande av en särskild styrelse för arbetarskyddet, åtgärder även vidtoges för att få till stånd en effektiv och modern organisation av landets yrkesinspektion. En rationell kontorsorganisation med en särskild chef för expeditionsarbetet å distrikten vore av

största behov påkallat. Landsorganisationens ovannämnda kommitté hemställde i sin skrivelse, att arbetarskyddskommittén måtte i sina förslag till statsmakterna beakta de anförda önskemålen.

Landsorganisationens kommitté för olycksfallsförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor, byggnadsfackens kommitté för aktivisering av arbetarskyddet samt *Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation* ha i gemensam skrivelse den 1 juni 1944 till chefen för socialdepartementet hemställt om att för Stockholm med omnejd tillsättes en befattningshavare inom yrkesinspektionen med uppgift att särskilt utöva tillsyn över säkerheten och sundheten å byggnadsarbetsplatserna och närbesläktade slag av arbetsplatser. I hemställan framhålles, att befattningshavare med nämnda tillsynsuppgift tidigare funnits inom yrkesinspektionens distrikt i Stockholm och Göteborg men att på grund av bristen på arbetskraft inom yrkesinspektionen dessa befattningshavare sedermera tagits i anspråk för tillsyn även inom andra verksamhetsområden. Detta medförde, att yrkesinspektionens befattningshavare ytterst sällan hunne besöka byggnadsarbetsplatserna under deras i allmänhet korta varaktighet, vilket vore betänkligt med hänsyn till att olycksfallsfrekvensen inom byggnadsindustrien vore mycket hög. För närvarande sysselsattes inom denna industri 170 000 arbetare, vartill komme ett stort antal arbetare vid anläggningsarbeten och andra med byggnadsindustrien jämförliga verksamhetsområden. I regel vore det åldersgrupperna mellan 20 och 50 år, som mest utsattes för olycksfall inom dessa områden.

Riksförsäkringsanstalten, som anbefallts avgiva yttrande över framställningen, framhöll, att för att giva tillräcklig effektivitet åt yrkesinspektionens tillsyn över byggnadsverksamheten i landets större städer det vore nödvändigt, att särskilda befattningshavare inom yrkesinspektionen utövade denna tillsyn. I Stockholm finnes för närvarande en befattningshavare i yrkesunderinspektörs ställning med dylikt uppdrag, men torde här ytterligare en sådan tillsynstjänsteman vara erforderlig. Härutöver behövdes åtminstone i Göteborg och Malmö för samma ändamål en befattningshavare i vardera staden.

Handlingarna i ärendet ha, som förut angivits, överlämnats till kommittén.

Vidare har *landsorganisationens ovan angivna kommitté* i en till chefen för socialdepartementet den 13 november 1944 ingiven framställning, vilken även överlämnats till arbetarskyddskommittén, anført, att starka skäl talade för att samhället borde ägna arbetarskyddet inom byggnadsindustrien och närbesläktade branscher större omsorg än hittills skett och att för den skull inom samtliga yrkesinspektionsdistrikt tillsattes en befattningshavare med uppgift att särskilt utöva tillsyn över säkerheten och sundheten å byggnadsarbetsplatserna. Olycksfallsfrekvensen vore enligt den officiella statistiken avsevärt högre inom byggnadsindustrien än genomsnittet för samtliga industrigrenar. Detta berodde bland annat på att byggnadsarbetsplatserna i synnerligen ringa utsträckning inspekterades av yrkesinspektionen. Tillika anfördes, att det från byggnadsarbetarhåll hade uttalats önskvärdheten av att yrkesinspektionens olika organ måtte samordnas på ett mera enhetligt sätt än vad nu vore förhållandet, när det inom bygg-

nadsindustrien stundom vore svårt att avgöra, huruvida ett arbetsställe skulle stå under yrkesinspektörs eller bergmästares överinseende.

Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation har genom skrivelse till kommittén framfört ett vid representantskapsmöte den 31 oktober 1946 gjort uttalande angående byggnadsverksamheten i Stockholm med omnejd. Denna hade numera en sådan omfattning, att det funnes många nybyggen, som aldrig finge besök av yrkesinspektionen under hela byggnadstiden, enär befattningshavarna ej hunne med detta. Avstånden från den inre staden till de olika byggnadsområdena hade också ökat, och övervakningen av byggnadsarbetsplatserna hade därför väsentligt försvärats för yrkesinspektionen. Nybyggena borde besökas flera gånger under byggnadstiden, men detta vore otänkbart under nu rådande förhållanden. Följderna härav visade sig också i det ökade antalet olycksfall inom byggnadsindustrien. Det vore därför nödvändigt, att yrkesinspektionen i Stockholm finge möjlighet att utöka antalet befattningshavare i sådan utsträckning, att byggnadsindustrien kunde effektivt övervakas. Härför torde minst tre befattningshavare erfordras i Stockholm.

Försäkringstjänstemannaföreningens skyddsombudsnämnd har i skrivelse till kommittén den 9 februari 1944 framhållit önskvärdheten av att även kontorens lokaler kontinuerligt inspekterades, oberoende av framställning i varje särskilt fall. Härav följde, att yrkesinspektionens personal måste utökas, vilket syntes skyddsombudsnämnden befogat med tanke på den viktiga funktion yrkesinspektionen hade att fylla, när det gällde kontorens arbetsförhållanden.

Yrkesinspektören i sjätte distriktet har i skrivelse till kommittén den 8 juni 1945 uttalat önskvärdheten av att yrkesinspektörsbefattningen gäves högre löneställning, förslagsvis i lönegrad B 1 eller C 6, samt att yrkesinspektörstiteln ändrades till förslagsvis arbetsdirektör eller distriktschef och överingenjör. I fråga om distriktets tekniska personal uttalades, att behov föreläge av 2 förste distriktsingenjörer i lägst lönegraderna A 24 och A 26, 6 distriktsingenjörer i lönegrad A 22 och 6 distriktsingenjörer i A 18, de senare med utbildning från tekniskt läroverk. Vidare ansågs, att kontorspersonalen behövde avsevärt utökas och därvid med minst 1 kansliskrivare, 1 kanslibiträde och 4 kontorsbiträden.

Även *yrkesinspektören i elfte distriktet* har i en till kommittén ställd skrivelse av den 8 juni 1945 framlagt förslag beträffande distriktspersonalens titlar och lönegradsplaceringar samt om personalbehovet å distriktet. I stället för titeln yrkesinspektör föreslogs yrkesdirektör eller distriktsdirektör. Denne borde placeras i lönegrad B 1 eller C 6. För att kunna utöva en effektiv tillsynsverksamhet ansågs, att på distriktet erfordrades 2 förste distriktsingenjörer i lönegraderna A 25 och A 27, 4 distriktsingenjörer i A 23 samt 4 yrkesunderinspektörer, därav 1 i A 21 och 3 i A 19. För expeditionstjänsten borde finnas 1 kansliskrivare, 1 kanslibiträde och minst 3 kontorsbiträden.

Av *yrkesinspektionens distriktsinspektriser* ha till kommittén framförts önskemål om att distriktsinspektrisbefattningarna måtte uppföras på ordinarie stat och placeras i lönegrad A 24. Den kvinnliga yrkesinspektionen borde vidare utbyggas

att omfatta sex distrikt. På varje distrikt borde finnas 1 distriktsinspektris och i regel minst 1 assistent, den senare placerad i lönegrad A 18.

I skrivelse från *yrkesunderinspektörernas kamratförening* har hemställts, att de tjänster, som avses motsvara nuvarande yrkesunderinspektörsbefattningar, måtte placeras i lönegrad A 21. Vidare ha *representanter för yrkesunderinspektörerna* till kommittén framfört önskemål om att nuvarande extra ordinarie yrkesunderinspektörstjänster måtte överföras till ordinarie stat samt att yrkesunderinspektörstiteln ändrades till distriktsinspektör.

Samtliga ordinarie *kontorsbiträden inom yrkesinspektionen* ha i gemensam skrivelse till kommittén hemställt, att kommittén måtte föreslå, att kontorsbiträdestjänsterna uppflyttas till kanslibiträdesbefattningar, vilken uppflyttning på sin tid förordades av 1937 års arbetarskyddskommitté.

Remissyttranden. I de yttranden, som avgivits över kommitténs preliminära utkast till arbetarskyddslag, berördes även frågan om den kvinnliga yrkesinspektionens organisation. Sålunda ansågo *åtta yrkesinspektörer*, att distriktsinspektriserna borde vara underställda yrkesinspektörerna och ej sidoställda med dessa. Yrkesinspektören i *tredje* distriktet ansåg, att det icke vore gynnsamt eller nödvändigt, att distriktsinspektriserna finge en i förhållande till yrkesinspektörerna självständig ställning. Vid utövande av sin tillsynsverksamhet enligt arbetarskyddslagen borde distriktsinspektriserna vara underställda vederbörande yrkesinspektör. Yrkesinspektören i *sjätte* distriktet ansåg, att den kvinnliga yrkesinspektionen icke borde utgöra en fristående institution, utan det borde i chefsmyndigheten finnas en yrkesinspektris, som samordnade och övervakade distriktsinspektrisernas sociala arbete *utanför* arbetsplatserna. Yrkesinspektören i *elfte* distriktet framhöll, att till den allmänna tillsynstjänsten måste även räknas tillsynen beträffande kvinnliga arbetstagare. Åtgärderna mot ohälsa och olycksfall i arbete vore icke skilda med hänsyn till män och kvinnor, och någon särskild tillsyn för kvinnor vore därför icke heller betingad enligt arbetarskyddslagen. Endast i en del sanitära avseenden kunde det bliva fråga om att göra åtskillnad vid arbetsplatserna mellan män och kvinnor. För detta fordrades dock icke, att den kvinnliga tillsynstjänsten gäves en särställning.

Yrkesinspektionens distriktsinspektriser ansågo, att åt yrkesinspektrisen och henne underställd personal skulle anförtros förutom tillsynen å företrädesvis arbete, vartill kvinnor användas, även tillsyn å med företagen sammanhängande hygieniska och sociala uppgifter.

Yrkeskvinnors riksförbund framhöll bland annat, att lagens vidgade tillämpningsområde och starka betoning av den sociala och socialhygieniska sidan av arbetarskyddet samt de skärpta och vidgade bestämmelserna beträffande minderåriga och kvinnor gjorde det särskilt nödvändigt, att den kvinnliga yrkesinspektionen utökades. Denna inspektions befattningshavare borde därjämte vara självständiga gentemot de yrkesinspektörer, vilkas utbildning vore av teknisk art, samt jämställda med dessa.

Kvinnliga kontoristföreningen framhöll, att det vidgade arbetsområde, som yrkesinspektionen erhöle enligt lagutkastet, omfattade till största delen kvinnlig ej industriarbetande personal, för vilken främst den socialhygieniska inspektionen behövdes. Föreningen ansåg därför, att den kvinnliga yrkesinspektionen, vars befattningshavare vore specialutbildade, måste utbyggas ytterligare och fullt jämställas med den ingenjörstekniska avdelningen inom yrkesinspektionen.

Föreningen socialarbetare inom industri- och affärsvärld (SAIA) framhöll, att det vore uppenbart, att distriktsinspektriserna, vilkas arbete vore inriktat på den rent sociala och hygieniska sidan av arbetarskyddet samt på minderårigas och kvinnors arbete, måste vara självständiga gentemot de befattningshavare, som hade företrädesvis den ingenjörstekniska inspektionen om hand. För att klargöra denna gräns skulle förslagsvis kvinnliga yrkesinspektionen betraktas som en specialinspektion.

Arbetsgivarnes ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag ansåg, att distriktsinspektriserna skulle tillhöra yrkesinspektörerna underställd personal.

Rekommendation. I den av internationella arbetskonferensen år 1923 antagna rekommendationen angående *yrkesinspektionen* (se sid. 27) uttalas i fråga om inspektionsverksamhetens intensitet, att under erkännande att skiljaktigheter förefinnas mellan olika anläggningar i avseende å storlek och betydelse och att svårigheter kunna förorsakas av det förhållandet, att anläggningarna stundom ligga spridda i trakter av lantlig karaktär, det är önskvärt, att varje anläggning för allmän inspektion besökes av en inspektör minst en gång om året och detta oberoende av de särskilda besök, som kunna nödvändiggöras av särskilda klagomål eller andra skäl. Det är likaledes önskvärt, att betydande anläggningar och sådana, i vilka anordningarna icke äro tillfredsställande i avseende å arbetarnas säkerhet eller hälsa, ävensom anläggningar, vari hälsoskadliga eller farliga arbeten utföras, besökas mycket oftare. För det fall att ett allvarligt missförhållande upptäckts i en anläggning, är det önskvärt, att densamma, till konstaterande om missförhållandet avhjälpes, snart ånyo besökes av inspektören.

Beträffande inspektionspersonalen uttalas vidare, att med hänsyn till den moderna industriens invecklade beskaffenhet och karaktären av de administrativa funktioner, inspektörerna ha att utöva i avseende å lagtillämpningen, och med hänsyn likaledes till de förbindelser, vari de böra stå till arbetsgivare och arbetare, arbetsgivar- och arbetarsammanslutningar samt lokala och judiciella myndigheter, det är av vikt, att inspektörerna i allmänhet äga framstående teknisk utbildning och erfarenhet, att de ha god allmänbildning samt att de genom sin duglighet och karaktär kunna vinna allas förtroende.

Vidare sägs, att med hänsyn till de svåra vetenskapliga och tekniska frågor, som härröra från den moderna industriens förhållanden i avseende å användandet av farliga råämnen, avlägsnandet av damm och skadliga gaser, användandet av elektrisk ström etc., det är av vikt, att experter med speciell medicinsk, mekanisk, elektrisk eller annan sakkunskap och erfarenhet av staten användas för handlägg-

gandet av dylika frågor. — Inspektionspersonalen bör innefatta såväl kvinnor som män. Då det tydligtvis beträffande vissa frågor eller vissa arbeten är lämpligare att anförtro inspektionen åt män och beträffande vissa andra åt kvinnor, böra de kvinnliga inspektörerna, för såvitt de ha erforderlig utbildning och erfarenhet, i regel äga samma befogenheter och åligganden samt utöva samma myndighet som de manliga; de böra ha samma möjlighet till befordran till högre tjänster.

Det uttalas vidare, att inspektionspersonalen bör beredas en anställningsform, som gör den oberoende av regeringsskiftena. Åt inspektörerna bör givas sådan ställning och avlöning, att de säkerställas mot alla yttre, otillbörliga inflytanden. De böra ej få vara ekonomiskt intresserade i de företag, som äro ställda under deras uppsikt.

I den av internationella arbetskonferensen år 1937 antagna rekommendationen angående *inspektion inom byggnadsindustrien* uttalas, att alla arbeten, som äro att hänföra till uppförande, reparation, ändring, underhåll eller rivning av byggnader, böra underkastas inspektion. Den myndighet, åt vilken nämnda inspektion är uppdragen, bör vara ett offentligt organ, utrustat med de befogenheter, som kunna erfordras för tryggande av en noggrann tillämpning av gällande lagar och andra författningar.

Genom föregående yrkesutbildning och undergångna examina, som skola avse alla lämpliga tekniska och administrativa ämnen, böra inspektörerna erbjuda nödiga garantier för kompetens att kunna på effektivt sätt övervaka tillämpningen av bestämmelserna angående arbetarnas säkerhet i byggnadsindustrien.

Föreslagen organisation.

Den allmänna arbetsinspektionens ämbetsbefattning. De tillsynsuppgifter, som skola ankomma på den allmänna arbetsinspektionen, motsvara i huvudsak vad som förut anförts under den allmänna och den kvinnliga yrkesinspektionen (sid. 114 resp. 116). Den allmänna arbetsinspektionen har sålunda att utöva tillsyn å efterlevnaden av de lagar och andra författningar på arbetarskyddets område, beträffande vilka sådan tillsyn uppdragits åt densamma. De viktigaste av dessa författningar äro följande:

lagen om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete (arbetarskyddslagen) och med stöd av densamma meddelade föreskrifter,

lagen om arbetstidens begränsning, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer,

lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete samt

lagen om viktmärkning i vissa fall av gods, som skall inlastas å fartyg, ävensom kungörelsen om skyddsåtgärder, som vid lastning och lossning av fartyg skola ankomma på arbetsgivaren m. fl.

Härutöver har arbetsinspektionen att i visst avseende medverka vid tillsynen å efterlevnaden av vissa specialförfattningar, varå exempel lämnas på sid. 114,

ävensom av annan föreskrift, i fråga om vilken tillsynen anförtrotts arbetsinspektionen.

Den allmänna arbetsinspektionens organisation. För utövande av tillsynstjänsten i allmänhet är landet för närvarande indelat i 11 distrikt. Den mycket låga inspektionsfrekvensen (jfr sid. 117) aktualiserar emellertid frågan, huruvida icke en ändring av *distriktsindelningen* bör ske. En ökning av antalet distrikt, så att dessa bliva mindre, torde därvid kunna övervägas. Genom inrättande av mindre distrikt skulle den inspekterande personalen få möjlighet att skaffa sig mera noggrann kännedom om förhållandena inom sina distrikt, och tiden för resor komme dessutom att avsevärt begränsas. Med stora distriktsenheter följa dock andra fördelar. Sålunda torde i dylikt fall givas större förutsättningar för en enhetlig tillämpning av skyddslagstiftningen. Det större antalet befattningshavare på varje distrikt gör det vidare möjligt att rekrytera distriktspersonalen med hänsyn till de olika behov av sakkunskap, som föreligga inom distrikten. Härigenom beredes även möjlighet att anlita exempelvis en befattningshavare för tillsyn enbart inom järnindustrien, en annan inom cellulosaindustrien och en tredje inom kemisk industri, skoindustri e. d. Arbetsuppgifterna kunna dessutom uppdelas på befattningshavarna med hänsyn till deras speciella kvalifikationer och så, att en befattningshavare får syssla med frågor rörande ventilation och utsugning, en annan blott med tillsyn å svetsarbete o. s. v. En ytterligare fördel med relativt stora distrikt är, att vederbörande härigenom kan förvärva en mera allsidig erfarenhet, vilket ju är av betydelse vid bedömandet av olika skyddsproblem.

Med hänsyn till sistnämnda synpunkter och då frågan om distriktsindelningen för den allmänna yrkesinspektionen prövats för endast några få år sedan av 1937 års arbetarskyddskommitté och då dess förslag till viss ändring härutinnan befunnits ändamålsenligt, har kommittén icke ansett sig böra upptaga frågan till närmare prövning. Det synes kommittén betydelsefullt, att tillfälle även beredes att under någon tid pröva den år 1939 genomförda distriktsindelningen. I detta sammanhang är jämväl att märka, att då det liksom hittills torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de särskilda distriktens omfattning, möjlighet finnes att utan större omgång företaga en reglering av distriktsindelningen. Med beaktande av vad sålunda anförts föreslår kommittén, att den nuvarande distriktsorganisationen bibehålles (jfr sid. 114—115).

Vad beträffar distriktspersonalens *stationsorter* har kommittén icke funnit skäl föreslå ändring i den nuvarande förläggningen av dessa. Den befogenhet att bestämma om stationsort för befattningshavare, som nu tillkommer yrkesinspektionens chefsmyndighet, förutsättes framdeles få ankomma på arbetsrådet.

De *arbetsuppgifter*, som jämlikt arbetarskyddslagstiftningen skola åligga den allmänna arbetsinspektionen, kunna hänföras till skyddstekniska, yrkeshygieniska, medicinska och sociala uppgifter. Samtliga dessa uppgifter torde numera få anses vara av sådan beskaffenhet och omfattning, att de böra, i enlighet med de anvisningar arbetsrådet utfärdar, fördelas på särskilda befattningshavare med teknisk,

medicinsk och socialhygienisk utbildning och erfarenhet. Kommittén föreslår därför, att för utövande av den tillsyn, som åligger den allmänna arbetsinspektionen, skola finnas yrkesinspektörer, yrkesläkare och socialinspektörer samt dem underordnad personal. Nämnda befattningshavare förutsättas kunna vara såväl manliga som kvinnliga. På varje distrikt skola tjänstgöra 1 yrkesinspektör, 1 yrkesläkare och 1 socialinspektör samt övrig personal i den omfattning arbetsrådet närmare bestämmer. I likhet med vad nu gäller bör arbetsrådet äga fördela befattningshavarna till tjänstgöring inom olika distrikt, bestämma stationsorten för dem samt förflytta befattningshavare från ett distrikt till ett annat.

Vad beträffar de arbetsuppgifter, som böra åvila nämnda befattningshavare, de krav på kvalifikationer, som böra ställas på dessa, och deras tjänstställning hänvisas till sid. 132 o. f. I fråga om behovet av underordnad personal, dennas kvalifikationer, benämningar och löneplaceringar lämnas jämväl redogörelse i det följande.

Distriktschefstjänsten. Förslaget om att på varje distrikt utöver yrkesinspektörstjänsten inrätta särskilda yrkesläkar- och socialinspektörsbefattningar förutsätter, att de arbetsuppgifter, som enligt arbetarskyddslagstiftningen skola åligga den allmänna arbetsinspektionen, fördelas mellan nämnda befattningshavare med hänsyn tagen till deras speciella utbildning och praktiska erfarenhet. För lösandet av åtskilliga arbetsuppgifter, särskilt de hygieniska, kräves emellertid i allmänhet medverkan av samtliga ifrågakvarande befattningshavare, och det synes kommittén därför icke möjligt att i författning närmare angiva vars och ens åligganden. Dessa torde i stället närmare få preciseras i arbetsinspektionens instruktion eller tjänstgöringsföreskrifter. Men ej heller i dessa lär det vara möjligt att uppdraga en bestämd gräns mellan de olika slagen av arbetsuppgifter, och det torde därför på varje distrikt böra finnas någon som i särskilt fall avgör på vem viss arbetsuppgift bör ankomma. På grund härav föreslår kommittén, att på varje arbetsinspektionsdistrikt skall finnas en distriktschef, som är ansvarig för tillsynens behöriga utövande inom distriktet och som där samordnar och övervakar tillsynsarbetet. Såsom distriktschef bör enligt kommitténs mening kunna förordnas yrkesinspektör, yrkesläkare eller socialinspektör. Avgörande härvidlag synes kommittén böra vara icke så mycket vederbörandes utbildning och erfarenhet utan fastmer dennes personliga egenskaper samt förmåga att organisera och samordna arbetet på distriktet.

Distriktschef bör, efter förslag av arbetsrådet, förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av högst 6 år. För uppdraget att vara distriktschef bör utgå särskilt arvode, förslagsvis 600 kronor för år. Därest socialinspektör, som föreslås erhålla lön enligt 26:e lönegraden, förordnas till distriktschef, bör enligt kommitténs mening arvodet höjas med ett belopp motsvarande skillnaden i lön mellan lönegraderna A 29 och A 26.

Vad angår ställföreträdare för distriktschef anser kommittén, att det bör ankomma på arbetsrådet att besluta härom. Till ställföreträdare bör även förste distriktsingenjör kunna förordnas.

Personalbehov. I förhållande till den inspektionsfrekvens, som internationellt förordas, ter sig den för yrkesinspektionen i vårt land beräknade synnerligen otillfredsställande (sid. 117). Visserligen torde det icke vara påkallat, att varje arbetsställe i inspektionssyfte besökes en gång om året, men sådana åtgärder behöva dock vidtagas, att den genomsnittliga inspektionsfrekvensen kan avsevärt höjas. Tidigare har redogjorts för det förslag till organisation av den centrala tillsynsmyndigheten, som kommittén funnit sig böra framlägga för att denna skall få möjlighet att på tillfredsställande sätt utöva det inseende över och den ledning av tillsynsverksamheten, som härutinnan åligger centralmyndigheten. För en effektivisering av tillsynsverksamheten fordras nämligen bland annat, att tillsynsorganen i erforderlig omfattning erhålla de råd och anvisningar, som krävas för tillsynens behöriga utövande, och att av dem gjorda förfrågningar bliva snabbt och sakkunnigt behandlade. Även det lokala tillsynsarbetet behöver emellertid utvidgas och effektiviseras. För detta ändamål kunna olika förslag till åtgärder övervägas, såsom förstärkning av tillsynspersonalen och höjandet av dennas kvalifikationer samt uppdelning av tillsynsuppgifterna. Kommittén får i det följande närmare behandla dessa förslag.

Förstärkning av tillsynspersonalen. En nödvändig åtgärd för att höja inspektionsfrekvensen är, att tillsynspersonalen inom den allmänna arbetsinspektionen förstärkes. I det föregående har anmälts, att på varje distrikt skola finnas förutom 1 yrkesinspektör jämväl 1 yrkesläkare och 1 socialinspektör. På sistnämnda två befattningshavare skola främst ankomma vidgade och nya arbetsuppgifter av yrkeshygienisk, medicinsk och social natur. Genom berörda förslag torde den nuvarande inspektionspersonalen dock icke i någon större grad kunna frigöras från de tillsynsuppgifter, som åligga denna vid de arbetsställen, som för närvarande finnas registrerade hos den allmänna yrkesinspektionen. I den mån detta kan ske, tillkomma emellertid andra uppgifter för yrkesinspektören till följd av den vidgade skyddslagstiftningen. Inrättandet av yrkesläkar- och socialinspektörstjänsterna torde därför icke komma att väsentligt påverka inspektionsfrekvensen för nämnda arbetsställen. Av denna anledning har kommittén vid beräkning av personalbehovet inom den allmänna arbetsinspektionen utgått från de uppgifter angående registrerade arbetsställen, som yrkesinspektörerna lämnat i sina årsredogörelser till yrkesinspektionens chefsmyndighet. Till dessa arbetsställen komma givetvis ett flertal nya, sedan den föreslagna arbetarskyddslagen trätt i kraft. Hur många nya arbetsställen, som därvid bliva inbegripna under tillsynen, lär enligt kommitténs mening svårligen kunna beräknas. Åtskilliga av dem torde emellertid vara hänförliga till kontors-, bank- och försäkringsverksamhet samt allmän förvaltningstjänst, vilka slag av verksamhet för närvarande endast i mycket begränsad omfattning eller icke alls äro föremål för tillsyn av yrkesinspektionen. Vidare torde ett flertal av de nya arbetsställen som tillkomma falla under den kommunala tillsynen. I övrigt komma de nya lagbestämmelserna väsentligen att innebära en utsträckt tillämpning av lagen vid de arbetsställen, som redan finnas registrerade hos den allmänna och kvinnliga yrkesinspektionen. Med hänsyn till vad sålunda

anförts lär en exakt beräkning av personalbehovet icke vara möjlig. Som underlag för beräkningen har kommittén därför ansett sig böra välja de för närvarande föreliggande uppgifterna om antalet registrerade arbetsställen hos den allmänna yrkesinspektionen. Kommittén vill emellertid i anslutning härtill framhålla, att den beräkning av behovet av inspektionspersonal, som kommittén sålunda verkställt, måste av anförda skäl betraktas som en minimiberäkning. För att tillgodose det behov av personal, som härutöver kan erfordras, synes kommittén nödvändigt, att ämbetsverket beviljas medel till och bemyndigas att tillsätta de befattningshavare, som prövas ytterligare böra tillkomma (jfr sid. 55).

För beräkning av personalbehovet inom den allmänna arbetsinspektionen fordras jämväl uppgift om det antal arbetsställen, som de olika inspekterande befattningshavarna inom yrkesinspektionen hinna besöka per år. Att bestämma denna uppgift efter den senast tillgängliga statistiken över antalet besökta arbetsställen finner kommittén dock icke lämpligt med hänsyn till de exceptionella förhållanden, som varit rådande under de senaste åren. Enbart en granskning av den på sid. 117 återgivna tabellen visar, att trots den personalförstärkning yrkesinspektionen erhöll år 1939 antalet besökta arbetsställen är ungefär detsamma såväl före som efter nämnda år. Om orsakerna härtill hänvisas bland annat till vad som anförts i anslutning till nämnda tabell. Ifrågavarande uppgift synes därför böra grundas på mera fredsmässiga förhållanden. Av denna anledning har kommittén ansett lämpligt välja de siffror rörande antalet besökta arbetsställen per år, som 1937 års arbetarskyddskommitté utgått från vid sin beräkning av personalbehovet. Dessa siffror voro för yrkesinspektör 250, för förste distriktsingenjör och distriktsingenjör, som vore obunden av expeditjonsarbete, 400 och för annan distriktsingenjör 200 samt för yrkesunderinspektör 900.

Givet är, att dessa siffror icke böra generellt tillämpas för hela landet. För de tre nordligaste distrikten torde hänsyn sålunda böra tagas till de mindre gynnsamma kommunikationer, som finnas inom dessa distrikt, och de längre restider, som där krävas för att komma till och från arbetsställe på grund av de stora avstånden. Vid uppskattning av den för tillsynen erforderliga personalen torde viss hänsyn jämväl böra tagas till arbetsstälernas storlek, d. v. s. antalet sysselsatta arbetstagare. Det synes kommittén lämpligt att härvid begagna sig av ett relationstal, utgörande förhållandet mellan antalet å varje distrikt hos yrkesinspektören respektive yrkesunderinspektörerna registerförda arbetstagare och arbetsställen samt avpassa ovannämnda siffror i förhållande till det för varje distrikt sålunda beräknade relationstalet. Det må framhållas, att antalet arbetstagare vid ett arbetsställe dock icke kan tillmätas avgörande betydelse vid bedömning av inspektionsbehovet. Stundom kan ett mindre arbetsställe vara mera svårinspekterat än ett större.

I likhet med ovannämnda kommitté anser kommittén, att såsom norm för inspektionsverksamheten bör gälla, att arbetsställen med fler än 9 arbetare samt mindre arbetsställen med stor olycksfalls- eller hälsorisk böra för inspektion besökas en

gång om året och övriga arbetsställen minst en gång vartannat år. Det är dock att märka, att åtskilliga arbetsställen ofta måste besökas mer än en gång om året.

Som underlag för kommitténs beräkning av personalbehovet har valts de uppgifter rörande antalet registerförda arbetsställen och arbetstagare, som yrkesinspektörerna meddelat i sina till chefsmyndigheten år 1944 avgivna verksamhetsberättelser. Dessa uppgifter återgivs i följande tabell, som tillika visar hur desamma fördelas på yrkesinspektionsdistrikt samt yrkesinspektörer och yrkesunderinspektörer.

	Yrkesinspektionsdistrikt											Summa
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
Yrkesinspektörerna registr. arbetsställen.....	2 513	1 334	1 398	1 987	2 523	2 050	1 584	2 175	1 104	1 324	1 778	19 770
Med sysselsatta arbetare	138 613	74 786	66 512	66 489	109 467	110 162	64 327	87 960	56 442	40 667	29 252	844 677
Yrkesunderinspektörerna registr. arbetsställen.....	2 176	5 547	6 188	4 870	8 284	3 766	4 473	4 076	3 312	3 336	2 527	48 555
Med sysselsatta arbetare	7 146	16 908	23 915	18 642	28 515	13 798	11 074	13 613	15 283	10 170	9 109	168 173

I anslutning till här angivna uppgifter må nämnas, att byggnadsverksamhet samt lastning och lossning av fartyg i regel icke redovisas i yrkesinspektionens register på grund av dessa arbetens mera tillfälliga natur. Såsom framgår av det föregående (sid. 120—121) ha från olika håll och vid upprepade tillfällen gjorts framställningar om att arbetarskyddstillsynen inom byggnadsverksamhet måtte ägnas större uppmärksamhet och att särskilda befattningshavare borde tillsättas för denna tillsyn. I detta sammanhang anser sig kommittén jämväl böra beakta det behov av ökad inspektion i hamnarna, som nu börjar göra sig alltmera gällande till följd av sjöfartens efter krigets slut starkt ökade omfattning. Enligt kommitténs mening synes nödvändigt att inom de distrikt, där nämnda slag av verksamhet är mycket omfattande och där detta även framdeles torde bliva förhållandet, särskilda befattningshavare tillsättas för att huvudsakligen öva tillsyn å arbetarskyddet inom byggnads- och stuveriverksamhet. Kommittén föreslår sålunda, att å vart och ett av första, femte och sjätte arbetsinspektionsdistrikten (med stationsorterna Stockholm, Malmö resp. Göteborg) tillsättas förutom det antal befattningshavare, som enligt ovan angivna grunder beräknats erforderligt för den allmänna tillsynen, jämväl 1 befattningshavare för tillsyn å byggnadsverksamhet och 1 för stuveriarbete. För Stockholm beräknas dessutom ytterligare 1 befattningshavare för byggnadstillsynen.

Såsom förut anförts (sid. 121), har Stockholms byggnadsfackföreningars samorganisation uttalat, att för Stockholm med omnejd behövdes minst 3 befattningshavare för tillsyn å byggnadsverksamheten. Att grunda ett varaktigt behov av inspektionspersonal på nuvarande exceptionella arbetsförhållanden inom byggnadsindustrien synes kommittén dock icke tillrådligt, och kommittén har därför i sitt förslag icke

ansett sig böra upptaga flera än 2 befattningshavare för ifrågavarande tillsyn inom första arbetsinspektionsdistriktet. Skulle det inom distriktet erfordras ytterligare personal för nämnda tillsyn, torde behovet härav enligt kommitténs mening lämpligen böra tillgodoses genom extra arbetskraft. Dessförinnan torde dock resultatet av den föreslagna förstärkningen av tillsynspersonalen böra avvaktas.

Vad beträffar arbetarskyddstillsynen å byggnads- och stuveriverksamhet inom övriga distrikt torde behov av särskild personal för detta ändamål knappast föreligga. För några distrikt har kommittén dock vid beräkandet av antalet distriktsingenjörer (i lönegraderna A 19 och Eo 19) räknat något högre än som betingas av hänsyn till antalet registrerade arbetsställen. I detta sammanhang torde böra framhållas, att tillsynen å byggnadsverksamhet inom sistberörda distrikt lämpligast synes kunna ordnas på det sätt, att det uppdrages åt varje befattningshavare på distriktet att vid sina tjänsteresor inspektera de byggnadsföretag, som han därvid påträffar. Det må vidare framhållas, att de brister som påtalats i fråga om arbetarskyddet inom byggnadsindustrien även torde sammanhänga med att erforderliga skyddsföreskrifter icke finnas för denna industri. Tillkomsten av sådana föreskrifter torde med all säkerhet komma att bidra till en förbättring av byggnadsindustriens arbetarskydd. Vidare torde böra beaktas den utbyggnad av skyddsombudsinstitutionen, som kommittén föreslår.

Vid beräkandet av behovet av inspektionspersonal har hänsyn tagits endast till antalet registrerade arbetsställen men däremot ej till de nya arbetsställen och arbetsuppgifter, som tillkomma genom den nya lagen. Det av kommittén enligt ovannämnda grunder uppskattade behovet av inspektionspersonal är därför att anse som ett minimibehov. Med hänsyn till den väsentliga omorganisation av arbetarskyddstillsynen, som kommittén förordar, anser sig kommittén icke böra föreslå ytterligare förstärkning av inspektionspersonalen utan bör resultatet av den nya organisationen först avvaktas. Det nya ämbetsverket bör enligt kommitténs mening också kunna medverka till att tillsynspersonalen avlastas från en del expeditiönsarbete, så att den får mera tid för tillsynsverksamhet. Av betydelse för tillsynsverksamheten är även det lokala skyddsarbetet.

Förstärkning av kontorspersonalen. Ett effektivt och rationellt utnyttjande av tillsynspersonalen förutsätter, att det på distriktsexpeditionerna finnes tillräcklig och kvalificerad kontorspersonal. De inspekterande befattningshavarna böra icke tagas i anspråk för arbetsuppgifter, som fullt tillfredsställande kunna fullgöras av annan arbetskraft. För närvarande finnas på varje arbetsinspektionsdistrikt 1 kontorsbiträde och 1 skrivbiträde. Såsom förhållandena utvecklats sig på senare tid är denna kontorspersonal å distrikten alltför ringa och den måste avsevärt förstärkas. Detta är också nödvändigt med hänsyn till den föreslagna förstärkningen av tillsynspersonalen. Hur stor kontorspersonal, som erfordras, torde icke kunna exakt bestämmas. Till ledning härvidlag torde möjligen kunna tjäna det antal expeditioner (skrivelser, besiktningssintyg, rapporter m. m.), som inkommit till respektive utgått från distriktskanslierna. Detta antal, fördelat på olika distrikt, uppgick under nedannämnda år till följande:

	Yrkesinspektionsdistrikt										
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
År 1940	14 523	11 318	14 294	12 963	13 537	15 476	11 590	7 890	8 728	7 057	5 114
» 1944	19 167	16 980	17 607	16 252	13 792	17 823	14 180	13 811	10 890	10 606	6 994

Med ledning av dessa uppgifter och det föreslagna antalet inspekterande befattningshavare har kommittén uppskattat behovet av kontorspersonal på sätt framgår av följande sammanställning. I denna upptages jämväl det antal befattningshavare, som enligt kommitténs förutnämnda beräkning torde erfordras för den allmänna tillsynstjänsten.

Distrikt	Personalbehov							
	Yrkesinspektör	Yrkesläkare	Socialinspektör	Förste distriktsingenjör	Distriktsingenjör ¹	Distriktsingenjör ²	Kontorspersonal	Summa
I	1	1	1	2	5	5	6	21
II	1	1	1	1	3	4	5	16
III	1	1	1	1	3	4	5	16
IV	1	1	1	1	2	4	4	14
V	1	1	1	2	5	6	6	22
VI	1	1	1	2	4	5	6	20
VII	1	1	1	1	3	3	4	14
VIII	1	1	1	1	3	4	5	16
IX	1	1	1	1	2	4	4	14
X	1	1	1	1	2	3	4	13
XI	1	1	1	1	2	2	4	12
Antal befattningshavare enligt förslaget	11	11	11	14	34	44	53	178
Nuvarande antal befattningshavare.	11	—	6 ³	11	17	32	22	93
Ökning	—	11	5	3	17	12	31	85

¹ Högskoleingenjörer eller därmed likställda. ² Läroverksingenjörer eller därmed likställda.

³ Denna siffra avser yrkesinspektrisen och henne underställd personal (3 distriktsinspektriser och 2 assistenter).

Förutom de tjänster, som ovan föreslagits, tillkomma 3 assistenter till socialinspektörerna i första, femte och sjätte arbetsinspektionsdistrikten samt 4 befattningar som expeditionsvakt å första, andra, femte och sjätte distrikten. Vad beträffar fördelningen av distriktsingenjörerna och kontorspersonalen på olika distrikt är denna liksom antalet befattningar givetvis att betrakta som förslag. Det torde få ankomma på arbetsrådet att närmare bestämma, hur dessa befattningshavare skola uppdelas på distrikten.

Befattningshavarnas arbetsuppgifter och tjänsteställning. I det föregående (sid. 124—126) ha angivits de huvuduppgifter, som åligga den allmänna arbetsinspektionen och vilka befattningshavare, som närmast skola svara för desamma, nämligen yrkesinspektörer, yrkesläkare och socialinspektörer samt dem underordnad personal. Kommittén vill i det följande närmare redogöra för de arbetsuppgifter, som främst skola ankomma på nämnda befattningshavare, deras kvalifikationer och tjänsteställning.

Teknisk personal. Enligt gällande instruktion är yrkesinspektören ansvarig för att tillsynstjänsten på tillbörligt sätt fullgöres inom hans distrikt. Det åligger honom för sådant ändamål att icke blott själv utöva tillsyn utan även ordna, leda och övervaka hos honom anställda befattningshavares tillsynsverksamhet, att ha inseende över de kommunala tillsynsorganens verksamhet samt att bistå tillsynsorganen med råd och upplysningar beträffande tjänsten. Då vid genomförande av kommitténs förslag vissa av här nämnda arbetsuppgifter komma att överflyttas på yrkesläkare och socialinspektör, synes nödvändigt att något närmare angiva vilka arbetsuppgifter, som böra vara förbundna med själva yrkesinspektörstjänsten. Beträffande fördelningen av arbetsuppgifterna mellan här angivna befattningshavare se även sid. 126.

Enligt kommitténs mening bör *yrkesinspektör* vara ansvarig för tillsynstjänstens fullgörande i allmänhet utom i de avseenden, tillsynen uppdragits åt yrkesläkare och socialinspektör. Det skall därvid åligga honom att särskilt uppmärksamma arbetarskyddslagstiftningens tillämpning i skyddstekniskt och tekniskt-yrkeshygieniskt hänseende. På yrkesinspektör bör vidare ankomma att leda och övervaka den underlydande tekniska tillsynspersonalens arbete.

Vad beträffar de kvalifikationer, som böra ställas på yrkesinspektör, anser sig kommittén icke böra föreslå någon ändring härutinnan. Av sökande till yrkesinspektörstjänst bör således fordras civilingenjörsexamen eller annan däremot svarande utbildning samt beprövad erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för tjänsten ifråga. Denna fordran bör enligt kommitténs mening icke utesluta möjlighet för ingenjör med lägre teknisk utbildning att efter dispens söka och erhålla yrkesinspektörsbefattning, därest vederbörande ådagalagt synnerlig skicklighet och lämplighet för tjänsten.

Såsom förut nämnts (sid. 121) har från yrkesinspektörshåll förordats, att titeln yrkesinspektör måtte ändras till exempelvis arbetsdirektör eller yrkesdirektör. Tidigare har även föreslagits titeln överinspektör. Då yrkesinspektörstiteln numera vunnit allmänt burskap och dessutom ganska tydligt klargör vederbörandes tjänsteställning, bland annat därigenom att den anknyter till begrepp inom ifrågavarande lagstiftning, såsom yrkesfara och yrkeshygien, anser kommittén, att densamma bör bibehållas. Kommittén finner detta också lämpligt med hänsyn till sitt förslag beträffande distriktschefstjänsten (jfr sid. 126).

Beträffande yrkesinspektörs löneställning uttalade riks försäkringsanstalten i sitt yttrande över 1937 års arbetarskyddskommittés förslag till effektivisering

av yrkesinspektionen, att yrkesinspektörerna med hänsyn till den utbildning, de insikter och de personliga egenskaper, som måste krävas av dem, borde uppflyttas i lönegraden B 29. Anstalten anslöt sig härvid helt till den uppfattning i nämnda fråga, som uttalats av socialstyrelsen i dess skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 december 1931 rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet. Enligt anstaltens mening vore det oberättigat, att yrkesinspektör i lönehänseende skulle vara sämre ställd än bland annat bergmästare, med vilka yrkesinspektörerna hade ett i viss mån likartat och i varje fall ingalunda mindre betydelsefullt och krävande arbete.

Från yrkesinspektörshåll har ansetts, att yrkesinspektörstjänsten borde placeras i lönegraden B 1 eller C 6 av civila avlöningsreglementet. Statsverkens ingenjörsförbund har i sin förutnämnda till kommittén överlämnade promemoria förordat, att yrkesinspektörstjänsten uppflyttades till lönegraden A 30. Därjämte borde särskilt arvode utgå för förordnande som distriktschef.

Den snabba tekniska utvecklingen och det alltmer intensifierade arbetarskyddet ställa ökade krav på yrkesinspektörerna såväl beträffande kunskaper och erfarenheter som i fråga om personliga egenskaper. De böra dessutom kunna taga ansvar och initiativ. Till följd av den vidgade arbetarskyddslagstiftningen åläggas de nya arbetsuppgifter och med dem allt större ansvar. Av dessa skäl finner kommittén en höjning av yrkesinspektörernas löneställning väl motiverad. Med hänsyn till att byråchefstjänsterna inom arbetsrådet föreslås placerade i lönegrad A 30 och då dessa tjänster i regel böra vara överordnade yrkesinspektörsbefattningarna, anser sig kommittén icke lämpligen kunna föreslå högre lönegrads-placering för yrkesinspektör än A 29. Av vissa yrkesinspektörer har föreslagits, att yrkesinspektörsbefattningarna måtte uppföras å B- eller C-planen i civila avlöningsreglementet. Beträffande förslaget om att uppföra ifrågavarande befattning å löneplan B torde detta sakna betydelse, enär denna löneplan lär komma att slopas. Vad åter beträffar löneplan C är att märka, att denna vanligen tillämpas å tjänstemän, som tillsätts medelst förordnande för viss tid eller tills vidare. För den närmare innebörden av denna anställningsform har delvis redogjorts på sid. 49. Ehuru vissa skäl kunna tala för förslaget att uppföra yrkesinspektörsbefattningen å C-löneplanen, finner kommittén sig likväl icke böra föreslå detta, särskilt med hänsyn till det för tillsynstjänstens behöriga utövande viktiga kravet, att yrkesinspektör alltid intager en opartisk och grannlaga ställning. Tillräcklig garanti för att så blir förhållandet gives ej, om innehavare av yrkesinspektörsbefattning skall vara beroende av ett förordnande på viss tid. Kommittén föreslår sålunda, att yrkesinspektörsbefattningarna bibehållas å löneplan A samt att de uppflyttas från lönegrad A 28 till A 29.

För närvarande finnes å varje distrikt 1 *förste distriktsingenjör*. Denne åligger att efter uppdrag av yrkesinspektören på eget ansvar utöva tillsynstjänst. Han skall vidare biträda yrkesinspektören vid förrättande av sådan tjänst samt vid fullgörande av å distriktets expedition förekommande tjänstegöromål. Förste distriktsingenjören tjänstgör därjämte som yrkesinspektörens ställföreträdare. Dessa ålig-

ganden torde i huvudsak böra ankomma på förste distriktsingenjör även sedan den föreslagna omorganisationen kommit till stånd.

Enligt gällande instruktion fordras för erhållande av förste distriktsingenjörsbefattning i regel civilingenjörsexamen eller annan däremot svarande utbildning, varjämte vederbörande skall äga praktisk erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen ifråga. Någon ändring i detta hänseende anser sig kommittén icke böra föreslå men vill i förevarande sammanhang ha uttalat, att hinder icke bör föreligga för distriktsingenjör med lägre teknisk utbildning att efter dispens söka och erhålla förste distriktsingenjörsbefattning, om vederbörande visat sig besitta stor duglighet och lämplighet i övrigt för sådan befattning.

I det föregående (sid. 52) har berörts de rekryteringssvårigheter, som föreligga beträffande den högskoleutbildade ingenjörspersonalen. För att förvärva ingenjörer med god utbildning och personlig lämplighet för här nämnda befattningar synes kommittén erforderligt, att förste distriktsingenjörerna erhålla förbättrade lönevillkor. Deras ställning som yrkesinspektörernas ställföreträdare torde även motivera en något högre löneplacering än den nuvarande. Kommittén föreslår därför, att förste distriktsingenjörerna uppflyttas från lönegrad A 24 till A 26. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som tillkomma genom den nya arbetarskyddslagen, särskilt vad gäller granskning av byggnadsförslag, anser kommittén, att i de arbetsinspektionsdistrikt, där dessa arbetsuppgifter torde bliva särskilt omfattande och krävande, nämligen första, femte och sjätte distriktet, ytterligare 1 förste distriktsingenjörstjänst bör inrättas på vart och ett av nämnda distrikt. Denna tjänst bör lämpligen placeras i lönegrad A 24.

För den allmänna tillsynstjänsten finnas inom yrkesinspektionen vidare 15 *distriktsingenjörer* jämte 2 aspiranter till sådan tjänst. Distriktsingenjör åligger att biträda med å distriktsexpeditionen förekommande tjänstegöromål. Han har vidare att efter uppdrag av yrkesinspektören på eget ansvar utöva tillsynstjänst och att biträda vid förrättande av sådan tjänst. Samma uppgifter torde även framdeles böra ankomma på distriktsingenjör. I detta sammanhang må påpekas, att genom det ökade antalet distriktsingenjörsbefattningar möjlighet skapas att i större utsträckning än förut uppdelas arbetsuppgifterna på dessa ingenjörer efter vars och ens särskilda kvalifikationer.

På distriktsingenjör ställas för närvarande samma krav på kvalifikationer som på förste distriktsingenjör (se ovan). Kommittén finner sig ej böra föreslå någon ändring härutinnan. Enligt kommitténs mening bör dock distriktsingenjör med lägre teknisk utbildning ha möjlighet att söka och erhålla förevarande distriktsingenjörsbefattning, därest han befinnes äga erforderliga kvalifikationer för befattningen ifråga. Särskilt medgivande för att få söka dylik befattning bör icke förutsättas.

Rekryteringen av nuvarande distriktsingenjörsbefattningar sker vanligen från ovannämnda aspiranttjänster. På dessa måste därför ställas motsvarande fordringar som på distriktsingenjörer i vad avser teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet. I sistnämnda hänseende förutsattes i allmänhet minst 4 års praktisk verksamhet före anställning. Denna fordran i förening med en begynnelselön motsvarande löne-

grad Ex 18 i civila icke-ordinariereglementet har, såsom förut anförts (sid. 52), medfört, att det varit synnerligen svårt att rekrytera distriktsingenjörsbefattningarna på ett tillfredsställande sätt. Även 1937 års arbetarskyddskommitté berörde denna fråga med avseende på de dåvarande yrkesinspektörsassistentbefattningarna, och i anslutning därtill framhöll kommittén bland annat, att svårigheten att icke kunna vidmakthålla den ursprungligen bland dessa befattningar förefintliga kompetensnivån vore så mycket mer betänklig, som den framtida rekryteringen av yrkesinspektörsbefattningarna komme att lida därav, enär till yrkesinspektörer i regel torde komma att befordras assistenter. Att rekrytera yrkesinspektörstjänsterna direkt från det enskilda näringslivet eller möjligen från annat statligt verk syntes nämligen med den omfattning arbetarskyddsverksamheten vunnit möta synnerliga svårigheter. Kvalifikationerna hos de blivande yrkesinspektörerna vore alltså avhängiga av kompetensen hos de nuvarandes assistenter. Det innebure därför ingen överdrift att påstå, att otillfredsställande rekryteringsmöjligheter beträffande de sistnämnda befattningshavarna hotade att undergräva effektiviteten av yrkesinspektionens hela verksamhet. Det syntes kommittén därför ofrånkomligt, att en förbättring av assistenternas villkor komme till stånd.

Riksförsäkringsanstalten uttalade i sitt yttrande över kommittéförslaget i här berörda hänseende, att anstalten i likhet med yrkesinspektörerna funne, att för att yrkesinspektionen skulle kunna prestera ett fullgott arbete och för att till de betydelsefulla posterna såsom yrkesinspektörer skulle kunna erhållas högt kvalificerade aspiranter ett huvudvillkor vore, att de ingenjörutbildade befattningshavarna redan vid sin anställning bjödes tillräckligt goda lönevillkor.

I förslag till kommittén har förordats, att distriktsingenjör borde placeras i lönegrad A 22 eller A 23 (se sid. 121). Statsverkens ingenjörförbund har i sin till kommittén överlämnade promemoria (jfr sid. 54) framhållit, att den lägsta lön, som för närvarande kunde erbjudas en högskoleutbildad ingenjör, på vilken ställdes fordran om minst 4 års praktisk verksamhet före anställning, vore en lön, som motsvarade bruttolönen enligt 21:a löneklassen i civila avlöningsreglementet. Härutöver fordrades en lämpligt reglerad befordringsgång. Förslag härutinnan upptoges även i ingenjörförbundets promemoria.

Ehuru det icke torde vara möjligt att under nuvarande exceptionella förhållanden på arbetsmarknaden helt eliminera de rekryteringssvårigheter, som yppat sig i fråga om distriktsingenjörsbefattningarna, synes det kommittén likväl angeläget, att åtgärder vidtagas för att minska dessa svårigheter. Den löneförbättring, som utlovas i föreliggande förslag till allmän löne reglering för statstjänstemännen, torde säkerligen komma att i någon mån medverka härtill. Kommittén anser sig dock icke böra lita enbart härpå utan förordar med hänsyn till vad ovan anförts en viss lönegradsuppflyttning. De ordinarie distriktsingenjörerna böra sålunda uppflyttas från lönegrad A 21 till A 22. Vidare föreslås, att de nuvarande extra ordinarie distriktsingenjörstjänsterna i lönegrad Eo 20 uppflyttas till Eo 22 och aspiranttjänsterna i Ex 18 till Ex 20. Det må framhållas, att sistnämnda lönegrad redan nu har måst tillämpas på grund av rekryteringssvårigheter.

En fråga av betydelse ur rekryteringssynpunkt är, huruvida och i vad mån möjlighet finnes till befordran. Då denna fråga redan i annat sammanhang berörts av kommittén (sid. 54 o. f.), upptages den icke här till närmare behandling. Såsom förut nämnts är frågan föremål för allmän prövning av 1944 års personalutredning.

Vad beträffar arbetsinspektionens behov av distriktsingenjörer med teknisk högskoleutbildning eller annan därmed jämförlig utbildning har kommittén i det föregående redovisat för sin beräkning av detta behov (sid. 127 o. f.). Av den å sid. 131 angivna uppställningen framgår, att det erforderliga antalet distriktsingenjörsbefattningar med nämnda utbildning uppskattats till 34, vilket innebär en fördubbling av det nuvarande antalet. Det oaktat måste det föreslagna antalet befattningar med hänsyn till tillsynsverksamhetens utvidgning och skyddsarbetets intensifiering anses relativt knappt. I fråga om distriktsingenjörernas tjänsteställning föreslås, att 24 distriktsingenjörstjänster uppföras på ordinarie stat, medan 8 upptagas som extra ordinarie och 2 såsom extra befattningar.

Inom den allmänna yrkesinspektionen finnes för tillsynens utövande även *yrkesunderinspektörer*. Enligt gällande instruktion åligger det yrkesunderinspektör att efter uppdrag av yrkesinspektören på eget ansvar utöva tillsynstjänst, att biträda yrkesinspektören vid förrättande av sådan tjänst samt att i erforderlig mån utföra å distriktets expedition förekommande göromål, som röra yrkesunderinspektörs tillsyn. Enahanda uppgifter torde även efter tillsynsorganisationens utbyggnad böra åvila vederbörande befattningshavare.

Vad angår sistnämnda befattningshavares titel föreslog 1937 års arbetarskyddskommitté, att den borde ändras till distriktsinspektör. I sitt yttrande över kommitténs förslag på denna punkt anförde riksförsäkringsanstalten, att titeln yrkesunderinspektör vunnit sådant burskap och jämväl klargjorde sin bärares tjänsteställning, att den icke borde ändras, i varje fall icke utan att yrkesinspektörstiteln samtidigt ändrades. Sedermera har från yrkesunderinspektörernas sida uttalats önskemål om införande av titeln distriktsinspektör (jfr sid. 122). Såsom i det följande närmare kommer att angivas föreslår kommittén, att på befattningshavare i yrkesunderinspektörs ställning ställas högre kompetensfordringar än de gällande, i regel motsvarande den utbildning en läroverksingenjör förvärvat. Med hänsyn härtill synes kommittén lämpligt, att till tjänstetiteln även fogas benämningen ingenjör. Det förefaller kommittén därvid naturligast att införa titeln distriktsingenjör, som ju redan användes inom yrkesinspektionen. Det förhållandet, att denna titel skulle komma att begagnas för två grupper av befattningshavare i olika tjänsteställningar inom arbetsinspektionen, torde härvid icke ha någon större betydelse. Det är ej heller ovanligt, att i samma verk finnas befattningshavare som ha samma titel, ehuru de inneha olika tjänsteställningar, såsom fallet är beträffande förste byråingenjörer eller förste byråsekreterare. Kommittén förordar sålunda, att den nuvarande yrkesunderinspektörstiteln ersättes med benämningen distriktsingenjör.

För att kunna antagas till yrkesunderinspektör fordras enligt gällande instruktion för yrkesinspektionen, att vederbörande skall ha teoretisk utbildning i maskin- och elektricitetslära, motsvarande fordringarna för övermaskinistexamen, samt

grundliga praktiska insikter i den allmänna maskintekniken. Stundom har fråga uppkommit, huruvida dessa kompetensvillkor kunna anses tillräckliga med hänsyn till de tillsynsuppgifter, som åligga yrkesunderinspektör. Här må sålunda erinras om att i samband med en tidigare behandling av frågan om arbetarskyddslagens tillämpning å jordbruket, lantbruksstyrelsen uttalade som sin uppfattning (prop. nr 40/1931, sid. 36), att ifrågavarande kompetens under inga förhållanden kunde anses vara tillräcklig för de nya, mångskiftande problem, som mötte vid en vidgad inspektion inom jordbruket. Även om yrkesinspektörernas ansvar i fråga om jordbruket något mera betonats i åsyftade lagförslag, måste det starkt framhållas, att den nuvarande yrkesinspektionen icke vore kvalitativt rustad för ifrågavarande nya arbetsuppgifter och att härför till en viss grad fordrades agronomisk utbildning och erfarenhet och icke enbart maskinteknisk utbildning, som ju beträffande underinspektörerna vore av mycket elementär art.

Förevarande fråga berördes även av de sakkunniga för elektriska kontrollväsendet, vilka i sitt betänkande angående kontrollen över elektriska starkströmsanläggningar (Statens off. utredn. 1936: 27) bland annat framhölle beträffande den av yrkesinspektionen utövade besiktningens verksamheten vikten av att det vid nyanställande av underinspektörer inom yrkesinspektionen tillsåges, att dessa ägde erforderlig kompetens på det elektriska området.

Den utveckling, som på senare tid ägt rum på arbetslivets område, har även kommit att beröra yrkesunderinspektörernas verksamhetsfält. Såväl inom den mindre industrien som inom jordbruket ha maskiner och redskap av olika slag alltmera börjat användas, och behovet av skyddsåtgärder har blivit allt större. Även den hygieniska frågan har gjort sig starkt gällande. Till följd härav ställas ökade krav på de befattningshavare vid yrkesinspektionen, som ha att utöva tillsyn inom nämnda verksamhetsområden. Då denna tillsyn berör praktiskt taget varje slag av verksamhet, har inom kommittén ifrågasatts, huruvida icke de för yrkesunderinspektör gällande kompetensvillkoren numera borde ändras och ej längre begränsas till fordran på övermaskinistkompetens. Enligt vad kommittén erfarit finnas redan inom yrkesinspektionen flera yrkesunderinspektörer, som enbart eller förutom övermaskinistexamen ha teoretisk utbildning motsvarande läroverksingenjörsexamen. Denna kompetens lär också alltmera eftersträvas vid tillsättande av ifrågavarande befattningar. Med beaktande av vad sålunda anförts föreslår kommittén, att för distriktsingenjör — motsvarande nuvarande yrkesunderinspektör — uppställes fordran på teoretisk utbildning motsvarande fordringarna för ingenjörsexamen vid statligt tekniskt läroverk eller annan därmed likvärdig utbildning. Härutöver förutsättes lämplig praktisk erfarenhet. Genom nämnda höjning av kompetensvillkoren torde möjlighet beredas att till ifrågavarande befattningshavare i större omfattning än hittills överflytta arbetsuppgifter av mera krävande art, såväl i fråga om tillsynen som beträffande expeditionsarbetet.

De nuvarande yrkesunderinspektörerna äro placerade i lönegraderna A 17 och Eo 16. Några svårigheter att erhålla tillräckligt antal kvalificerade sökande till dessa tjänster ha i allmänhet icke förelegat. En viss minskning i antalet sökande

till ledigförklarad sådan tjänst har dock konstaterats under de senaste åren. Ur allmän rekryteringssynpunkt torde det således icke föreligga något större behov av att uppflytta ifrågavarande befattningar i högre lönegrad. Andra skäl tala emellertid härför. I första hand må framhållas det relativt självständiga arbete och det ansvar, som åligga förevarande befattningshavare, vilket i sin tur förutsätter en möjligast god rekrytering. Vidare tillkomma de höjda kompetensvillkoren. Av vederbörande fordras därjämte i regel minst 8 års praktisk erfarenhet före anställning, och denna fordran torde icke lämpligen kunna eftersättas. Såsom förut nämnts har från yrkesunderinspektörshåll hemställts, att ifrågavarande tjänst måtte uppflyttas till lönegrad A 21. Statsverkens ingenjörsförbund har i sin förutnämnda promemoria förordat, att för distriktsingenjör, som här avses, föreskrives en aspirant-tjänstgöring under 1 år i lönegrad Ex 20 och därefter placering under 1 år i Eo 20 samt sedermera i Eo 22, intill dess att ordinarie anställning erhålles i lönegrad A 22.

Av skäl, som tidigare anförts och som även gälla beträffande här berörda distriktsingenjörsbefattningar (sid. 135), anser sig kommittén icke kunna föreslå en så avsevärd lönegradsuppflyttning som den ovan angivna. En viss uppflyttning i lönehänseende synes kommittén dock väl motiverad, och ifrågavarande befattningar föreslås sålunda placerade i 19:e lönegraden. De nuvarande ordinarie yrkesunderinspektörsbefattningarna i lönegrad A 17 ersättas alltså av ordinarie distriktsingenjörs-tjänster i lönegrad A 19. Vidare föreslås, att de extra ordinarie yrkesunderinspektörsbefattningarna ombildas till distriktsingenjörstjänster i Eo 19. Vad beträffar ingenjörsförbundets ovannämnda förslag till befordringsgång för här åsyftade ingenjörspersonal finner kommittén sig icke böra ingå på prövning av detta förslag, enär frågan om anställningsförhållandena för tekniskt utbildad personal i statens tjänst inom den närmaste tiden lär komma att prövas av 1944 års personalutredning (jfr sid. 54).

Hur många distriktsingenjörer av ovannämnda kategori, som erfordras inom arbetsinspektionen, har kommittén angivit i den på sid. 131 införda uppställningen. Det totala behovet har beräknats till 44 befattningshavare, vilket innebär, att ytterligare 12 nya tjänster såsom distriktsingenjörer skulle tillkomma. I sistnämnda siffra ingå de befattningshavare, som skulle få till speciell uppgift att utöva tillsyn å byggnads- och stuveriverksamhet, eller inalles 7 distriktsingenjörer. Då vid uppskattning av personalbehovet hänsyn icke kunnat tagas till de nya arbetsuppgifter, som tillkomma inom arbetsinspektionen, får ej förbises, att den föreslagna förstärkningen av här berörda tillsynspersonal måste anses utgöra ett minimum. Beträffande tjänsteställningen föreslås, att 32 distriktsingenjörstjänster uppföras på ordinarie stat och 12 på extra ordinarie.

Då det gäller att förvärva och behålla kvalificerade distriktsingenjörer är det givetvis av betydelse, om dessa redan vid anställningen kunna utöver gängse ålders-tillägg (löneklassuppflyttningar inom lönegrad) tillförsäkras vissa ytterligare förbättringar i lönehänseende, t. ex. genom tillämpning av en för befattningen fastställd befordringsplan. Härutöver torde det för sökande till ledigförklarade befattningar

ofta vara av stort intresse att få veta vilka utsikter till befordran, som över huvud taget finnas inom arbetsinspektionen. Vad beträffar de högskoleutbildade distriktsingenjörerna finnas för dessa redan nu möjligheter till befordran i första hand till förste distriktsingenjörer och sedermera till yrkesinspektörer. De kunna dessutom befordras till högre tjänster inom den nuvarande arbetarskyddsbyrån. Någon ändring i detta hänseende föreslås icke av kommittén. För yrkesunderinspektörerna föreligger däremot icke för närvarande möjlighet till befordran å högre tjänst inom yrkesinspektionen. Då det bland dessa befattningshavare kan finnas sådana, som ha goda förutsättningar för att på tillfredsställande sätt fullgöra de arbetsuppgifter, som åligga nuvarande distriktsingenjörer, anser kommittén, att möjlighet till befordran å högre tjänst bör beredas även befattningshavare med lägre teknisk utbildning. Detta synes kommittén än mera motiverat, om, såsom kommittén föreslagit, kompetensvillkoren för ifrågavarande befattningshavare höjas. Kommittén förordar sålunda, att distriktsingenjör i lönegrad A 19 medgives rätt att utan särskilt dispensförfarande söka och vinna befordran till distriktsingenjörstjänst i lönegrad A 22. Likaså bör det enligt kommitténs mening givas möjlighet för sådan distriktsingenjör att söka och erhålla förste distriktsingenjör- eller yrkesinspektörstjänst, därest vederbörande distriktsingenjör visat sig äga stor duglighet och i övrigt har förutsättningar att på tillfredsställande sätt kunna fullgöra sådan tjänst. Då sistberörda tjänster tillsätts av Kungl. Maj:t, synes kommittén lämpligt, att om distriktsingenjör i lönegrad A 19 eller sådan ingenjör, befordrad till distriktsingenjör i A 22, ämnar söka dylik tjänst, det bör föreskrivas, att medgivande därtill skall sökas hos Kungl. Maj:t.

Medicinsk personal. Till den allmänna yrkesinspektionen är icke knuten någon medicinskt utbildad befattningshavare. I den mån yrkesinspektionen vid tillsynstjänstens utövande behöver medverkan av läkare kan sådan medverkan för närvarande erhållas blott genom den deltidsanställda läkare för arbetarskyddsärenden, som finnes hos yrkesinspektionens chefsmyndighet, samt genom det biträde, som enligt arbetarskyddslagens 27 § i statens eller kommuns tjänst anställda läkare äro pliktiga att lämna tillsynsorganen.

Vid skilda tillfällen och i olika sammanhang har yrkats, att yrkesinspektionen måtte tillföras medicinskt utbildad arbetskraft (jfr sid. 88 och 119). I två vid 1937 års riksdag väckta, likalydande motioner (I:27 och II:72) har hemställts, att yrkesinspektionen måtte förses med tillräckligt antal läkarvetenskapligt utbildade krafter, så att den bleve i stånd att medverka till att genomföra en effektiv arbetsplats-hygien och sålunda motverka risker för yrkes- och andra sjukdomar.

Såsom redan framhållits (sid. 126) föreslår kommittén, att på varje arbetsinspektionsdistrikt skall finnas en läkarutbildad befattningshavare, förslagsvis benämnd *yrkesläkare*. På denne skall ankomma att övervaka arbetarskyddslagstiftningens tillämpning i medicinskt-yrkeshygieniskt hänseende. Han har därvid att i erforderlig omfattning utöva tillsyn i angivna hänseende å de hygieniska förhållandena vid de arbetsställen, som inom distriktet omfattas av tillsynen, samt tillhandagå med upplysningar, råd och anvisningar i medicinskt-yrkeshygieniska frågor ävensom

föreskriva de åtgärder, som i nämnda hänseende böra vidtagas. Härvid torde uppmärksamhet i första hand böra ägnas åt sådana slag av verksamhet, där särskild hälsofara föreligger eller kan befaras uppkomma. Då det ej kan förutsättas, att yrkesläkaren skall i inspektionssyfte hinna besöka varje arbetsställe, bör det tillika åligga honom att bistå de övriga inspekterande befattningshavarna å distriktet med råd och anvisningar i frågor av medicinsk-yrkeshygienisk natur. Detta bör även gälla beträffande de kommunala tillsynsorganen. Yrkesläkaren skall vidare handlägga eller biträda vid handläggningen av sådana på distriktets expedition förekommande ärenden, som kräva bedömning av medicinskt utbildad befattningshavare.

Till yrkesläkarens arbetsuppgifter böra jämväl höra att öva inseende över samt att med råd och upplysningar i medicinska frågor bistå de läkare, som jämlikt arbetarskyddslagen förordnats att vara besiktningsläkare för minderåriga och för sådana arbetstagare, som sysselsättas i hälsofarligt arbete (blyförgiftning, stendammslunga o. d.). Han bör för detta ändamål även granska till distriktsexpeditionen inkomna rapporter över läkarbesiktning av minderåriga arbetstagare.

Det bör åligga yrkesläkaren att inom sitt distrikt med uppmärksamhet följa yrkessjukdomarnas uppkomst och utveckling, och han bör i detta syfte granska till distriktsexpeditionen inkommande anmälningar om yrkessjukdomar och andra sjukdomsfall, som kunna tillskrivas arbetet eller arbetsförhållandena. Han bör i angivna syfte även upprätthålla kontakt med tjänsteläkare och industri- eller fabriksläkare inom distriktet.

På yrkesläkaren bör vidare ankomma, att ur medicinsk synpunkt följa den olycksfallsförebyggande verksamheten. Därjämte bör han med sin sakkunskap och erfarenhet medverka i upplysningsverksamhet.

Då det torde vara betydelsefullt för yrkesläkaren att kunna följa vilken inverkan arbetet, arbetsförhållandena och olika skyddsåtgärder ha på arbetstagarna, bör denne kunna förordnas att verkställa läkarundersökning och läkarbesiktning av minderåriga samt arbetstagare i hälsofarliga yrken. Vederbörande läkare bör i särskilt fall även kunna medgivas att inneha enskilt uppdrag (jfr nedan).

Beträffande distriktsindelningen för yrkesläkarna förutsätter kommittén, att denna blir densamma som för yrkesinspektörerna. Jämför sid. 114. Det kan nämnas, att inom kommittén jämväl framlagts förslag om indelning av landet i sex distrikt, varvid på varje distrikt skulle finnas 1 yrkesläkare och i regel 1 assistent åt denne. Kommittén har dock ej ansett sig böra framlägga detta förslag.

Av innehavare till yrkesläkartjänst bör fordras, förutom legitimation som läkare, god utbildning och erfarenhet på det medicinskt-yrkeshygieniska området, innefattande icke blott kunskap i medicinska och hygieniska frågor utan även tillfredsställande kännedom om arbetsförhållanden och arbetsprocesser samt hälsorisker inom olika slag av verksamhet.

Från läkarhåll har framhållits, att det inom landet icke finnes tillgång till läkare, som äro kvalificerade för de arbetsuppgifter, som böra ankomma på en yrkesläkare inom arbetsinspektionen. Det har tillika uttalats önskvärdheten av att kommittén

mätte i samband med fullgörandet av sitt uppdrag understryka vikten av att undervisningen i yrkeshygien bleve bättre tillgodosedd vid läkarutbildningen.

Att det för närvarande icke finnes tillgång till läkare med de kvalifikationer, som böra ställas på en yrkesläkare, har vid läkarfrågans behandling inom kommittén stått fullt klart för denna. Kommittén har sålunda ansett det icke vara möjligt att omedelbart efter den nya organisationens genomförande besätta yrkesläkarbefattningarna med för denna tjänst fullt kvalificerade läkare. Befattningarna torde därför till en början få rekryteras successivt, sedan vederbörande läkare fått tillfälle att skaffa sig erforderlig utbildning på folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning eller å medicinska avdelningen inom det nya ämbetsverkets arbetshygieniska byrå samt eventuellt vid klinik, där yrkessjukdomar företrädesvis behandlas. Efter någon tids tjänstgöring å nämnda avdelning böra läkarna kunna utplaceras å distrikt, varvid de distrikt, där yrkesläkare är särskilt behöflig, först böra komma ifråga. Möjligen bör varje läkare givas ett verksamhetsområde motsvarande två eller tre arbetsinspektionsdistrikt, tills det föreslagna antalet yrkesläkarbefattningar hunnit rekryteras.

Enligt kommitténs mening böra yrkesläkarna vara heltidsanställda inom arbetsinspektionen, vilket innebär, att de i regel skola vara bundna av den för inspektionen normalt gällande arbetstiden av 7 timmar per dag. Vidare föreslås, att de skola åtnjuta lön enligt lönegrad A 29. Med denna tjänstgöringstid och lön torde det dock komma att möta svårigheter att kunna förvärva och behålla läkare med erforderliga kvalifikationer. I den av Sveriges läkarförbund till kommittén överlämnade promemorian (jfr sid. 96) har uttalats det önskemålet, att den dagliga tjänstgöringstiden för ifrågavarande läkare borde begränsas till 5 timmar, för att de därigenom skulle få tillfälle att vidmakthålla sin yrkesskicklighet genom utövande av bland annat sjukvårdande verksamhet. En sådan begränsning av yrkesläkarens tjänstgöringstid inom arbetsinspektionen synes kommittén ännu mindre möjlig än för de till arbetsrådets arbetshygieniska byrå knutna läkarna. Yrkesläkaren torde nämligen i största möjliga utsträckning böra stå till förfogande såväl för tillsynsverksamhet som för handläggning på distriktets expedition av ärenden av medicinsk-yrkeshygienisk natur och för medicinsk rådgivning i yrkes- och socialhygieniska frågor åt övriga inspekterande befattningshavare. Särskilt med hänsyn till tillsynsverksamheten torde en begränsning av den dagliga arbetstiden till 5 timmar och tjänstens förenande med annan sysselsättning medföra uppenbara olägenheter.

Ehuru det för kommittén står klart, att det för yrkesläkaren är av vikt, att han genom sjukvårdande verksamhet får möjlighet att upprätthålla kontakt med det levande livet, anser likväl kommittén av skäl som tidigare berörts (sid. 97), att detta önskemål såvitt möjligt bör tillgodoses på annat sätt än vad i ovan nämnda promemoria torde ha ifrågasatts. Kommittén är även förvissad om att den löneplacering i lönegrad A 29, som kommittén föreslår för yrkesläkare, icke torde utgöra en tillfredsställande löneförmån för en läkare med heltidstjänstgöring. I syfte att tillgodose nämnda önskemål och samtidigt åstadkomma en viss förbättring i lönehänseende anser sig kommittén böra föreslå, att med yrkesläkartjänsten må kunna förenas uppdrag såsom besiktningsläkare för minderåriga och för arbetstagare i hälsofarligt ar-

bete. Det bör därjämte enligt kommitténs mening ej föreligga hinder att i särskilt fall medgiva, att yrkesläkare må vid sidan av tjänsten inneha enskilt uppdrag. Att i berörda syfte kombinera yrkesläkartjänsten med privat läkarverksamhet finner kommittén däremot icke ändamålsenligt och ej heller förenligt med arbetarskyddslagens krav på tillsynsorgans opartiskhet. Med avseende enbart på lönen anser kommittén det icke böra vara helt uteslutet att i visst fall kunna genom särskilt arvodestillägg möjliggöra en förbättring av lönen, om det gäller att till någon yrkesläkartjänst förvärva eller behålla en lämplig, väl kvalificerad läkarkraft. Något förslag i detta hänseende anser kommittén sig dock icke böra framlägga.

Vad slutligen beträffar antalet yrkesläkarbefattningar föreslås, att en sådan befattning inrättas på varje arbetsinspektionsdistrikt. Av skäl, som nyss anförts, torde det icke vara möjligt att omedelbart rekrytera dessa befattningar, utan får yrkesläkarinstitutionen enligt kommitténs mening successivt utbyggas, allt eftersom läkare hunnit skaffa sig erforderlig utbildning och erfarenhet på det yrkeshygieniska området (jfr sid. 141).

Socialhygienisk personal. Enligt kommitténs förslag skall till den allmänna arbetsinspektionen även höra socialhygieniskt utbildad personal. Denna, som närmast skall motsvara den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionen, föreslås bestå av en på varje arbetsinspektionsdistrikt stationerad *socialinspektör* samt 3 assistenter, förslagsvis placerade på första, femte och sjätte distriktet. På socialinspektör skall ankomma att övervaka arbetarskyddslagstiftningens tillämpning i socialhygieniskt hänseende. Socialinspektören har därvid att i erforderlig omfattning utöva tillsyn i angivna hänseende vid de arbetsställen, som inom distriktet omfattas av tillsynen, samt föreskriva de åtgärder, som i nämnda hänseende skola vidtagas. Därutöver skall socialinspektören verka för att nödiga sociala anordningar vidtagas samt tillhandagå med upplysningar, råd och anvisningar i socialhygieniska och sociala frågor. Såsom förut anförts (sid. 102) förordar kommittén, att ifrågakvarande tillsyn utsträcker att omfatta icke blott arbetsställen, där kvinnliga arbetstagare sysselsättas, utan även andra. Då det ej kan förutsättas, att socialinspektören har möjlighet att i inspektionssyfte besöka varje arbetsställe, bör det tillika åligga denna att bistå de övriga inspekterande befattningshavarna på distriktet med råd och upplysningar i frågor av socialhygienisk och social natur. Detta bör även gälla beträffande de kommunala tillsynsorganen. Jämför även sid. 126.

Socialinspektören skall vidare handlägga eller biträda vid handläggningen av sådana på distriktets expedition förekommande ärenden, som kräva bedömning av socialhygieniskt utbildad befattningshavare.

Det bör jämväl åligga socialinspektören att inom sitt distrikt med uppmärksamhet följa utvecklingen av de socialhygieniska och sociala frågorna och i sådant syfte även upprätthålla erforderlig kontakt med vederbörande sociala myndigheter inom distriktet. Socialinspektören bör därjämte med sin sakkunskap och erfarenhet medverka i upplysningsverksamhet.

Vad angår ovannämnda befattningshavares titel må framhållas, att då den kvinnliga yrkesinspektionen efter förslag av 1937 års arbetarskyddskommitté år 1939 ut-

byggdes, detta skedde genom inrättande av de nuvarande tre distriktsinspektrisbefattningarna. Kommittén hade för sin del föreslagit, att de nya befattningarna benämndes yrkesinspektriser. Även inom denna kommitté har övervägts olika förslag beträffande distriktsinspektrisernas titel, och det har därvid ifrågasatts antingen att bibehålla den nuvarande benämningen distriktsinspektris eller att införa titeln yrkesinspektris eller socialhygieniker. Kommittén har slutligen stannat för benämningen socialinspektör, vilken benämning ansetts dels klagöra vederbörandes arbetsuppgifter dels ock kunna begagnas för såväl kvinnlig som manlig innehavare av befattningen ifråga.

I och med att socialinspektörstjänsterna föreslås inplacerade i den allmänna arbetsinspektionen förutsätter kommittén, att för dem tillämpas samma distriktsindelning som för yrkesinspektörerna och yrkesläkarna. Det må framhållas, att inom kommittén jämväl framlagts förslag om att med avseende på den socialhygieniska tillsynsverksamheten landet skulle indelas i sex distrikt och att i varje distrikt skulle finnas 1 distriktsinspektris och i regel minst 1 assistent. Genom en sådan anordning förväntades, att tillsynen skulle kunna göras mera effektiv, i det att i många fall distriktsinspektrisen och assistenten kunde bistå varandra i arbetet. Samtidigt skulle den senares utbildning bli ordnad på ett lämpligt sätt. Kommittén har dock funnit förslaget med 1 socialinspektör på varje arbetsinspektionsdistrikt jämte 1 assistent på vart och ett av de tre största distrikten vara mera ändamålsenligt. Genom detta tillgodosåges jämväl assistentutbildningen och rekryteringen av socialinspektörstjänsterna.

För att kunna antagas till yrkesinspektris fordras enligt gällande instruktion för yrkesinspektionen, att vederbörande skall ha avlagt examen inom lämpligt ämnesområde vid universitet eller högskola eller förvärvat däremot i huvudsak svarande utbildning samt idkat sådana studier och utövat sådan verksamhet, som kunna anses ägnade att giva goda såväl teoretiska som praktiska insikter i industriell och allmän hygien, samt om lagstiftning, arbetsförhållanden, välfärdsinrättningar och andra företeelser på det sociala området. Samma kvalifikationer fordras även av sökande till distriktsinspektris- och yrkesinspektrisassistentbefattning.

Enligt kommitténs mening böra här angivna fordringar ställas även på sökande till socialinspektörsbefattning. Härutöver bör fordras, att vederbörande genomgått fullständig kurs vid socialinstitut eller förvärvat annan därmed likvärdig utbildning. Vad angår den praktiska erfarenheten bör sådan ha förvärvats genom anställning dels vid företag såsom personalkonsulent och dels inom arbetshygieniska byrån och på olika distrikt vid arbetsinspektionen.

Den nuvarande yrkesinspektrisen är placerad i lönegrad A 26, medan distriktsinspektriserna tillhöra lönegrad Eo 22. Såsom förut nämnts (sid. 121) har yrkats, att distriktsinspektriserna måtte uppföras på ordinarie stat samt placeras i lönegrad A 24. Genom såväl den föreslagna vidgade arbetarskyddslagstiftningen som den ökade sociala utvecklingen på arbetslivets område komma allt flera arbetsuppgifter att åläggas arbetsinspektionen och allt större anspråk att också ställas på de befattningshavare, som skola utöva tillsyn å lagstiftningens tillämpning i socialhygieniskt

hänseende. Med hänsyn härtill föreslås, att socialinspektörerna uppföras på ordinarie stat samt givas samma löneställning som yrkesinspektrisen, d. v. s. i lönegrad A 26.

Såsom framgår av det förut anförda (sid. 118) är inspektionsfrekvensen för de hos den kvinnliga yrkesinspektionen registrerade arbetsställena mycket låg. Kommittén anser sig dock icke kunna föreslå en sådan utbyggnad av denna inspektion, att varje arbetsställe skulle hinna besökas en gång varje år. Detta torde ej heller vara erforderligt annat än i vissa fall. Då det inom första, femte och sjätte distriktet, som omfattas bland annat Stockholm, Malmö och Göteborg, finnas ett stort antal arbetsställen, vid vilka tillsynen lämpligen bör och kan uppdragas åt socialinspektör, finner kommittén sig böra föreslå, att som biträde åt socialinspektörerna i nämnda distrikt tillsättas 3 *assistenter* med socialhygienisk utbildning, en i varje distrikt. Dessa befattningar få även anses utgöra rekryteringstjänster för socialinspektörsbefattningar. På assistent bör därför ställas motsvarande kompetensfordringar som på sökande till socialinspektörsbefattning. Assistenttjänsterna föreslås uppförda på extra ordinarie stat samt placerade i lönegrad Eo 20.

Det må i detta sammanhang erinras om behovet av inspektion av kontors-, expeditiions-, redaktions- och liknande lokaler. Tillsynsverksamheten vid dessa torde i allmänhet kunna anförtros åt socialinspektörerna. Huruvida och i vilken omfattning tillsynen å visst eller vissa slag av verksamhet skall helt anförtros åt socialinspektörerna torde få ankomma på arbetsrådet att bestämma.

Kontorspersonal. Behovet av en förstärkning av kontorspersonalen har förut angivits (sid. 130). Av de nuvarande kontorsbiträdena inom den allmänna yrkesinspektionen har hemställts, att de måtte uppflyttas till kanslibitraden (sid. 122). Två yrkesinspektörer ha föreslagit inrättande på distriktet av kansliskrivartjänster.

Med hänsyn till den relativt stora personal, som kommer att finnas på varje arbetsinspektionsdistrikt, därest kommitténs förslag i detta avseende bifalles (jfr tabell å sid. 131), synes nödvändigt att det på varje distriktsexpedition finnes en kvalificerad befattningshavare, som ansvarar för skriv- och registreringsarbetet samt andra på expeditionen förekommande göromål. Kommittén föreslår för detta ändamål, att på varje distrikt inrättas 1 ordinarie kansliskrivartjänst i lönegrad A 11. Som närmaste biträde åt kansliskrivaren bör finnas 1 kanslibitraden i lönegrad A 7. På detta bör ankomma att biträda vid förande av register över arbetsställen, ångpannor, hissar m. m. samt antecknande i register av inspektionsuppgifter, arkivering av handlingar (skrivelser, protokoll, primäruppgifter o. d.). För utförande av företrädesvis skrivgöromål föreslås, att på distriktet inrättas erforderligt antal kontors- och skrivbiträdesbefattningar. Detta antal har av kommittén uppskattats till 31, varav 14 ordinarie kontorsbiträden i lönegrad A 4 och 11 extra ordinarie i Eo 4 samt 6 extra skrivbiträden i lönegrad Ex 2. Beträffande fördelningen av den sålunda föreslagna kontorspersonalen på distrikt hänvisas till den å sid. 131 angivna uppställningen samt sid. 196. Det ankommer givetvis på arbetsrådet att i samråd med distriktscheferna närmare pröva och avgöra denna fråga. Vad beträffar här nämnda personals anställningsförhållanden hänvisas jämväl till vad som anförts därom på sid. 54.

För yrkesinspektionens befattningshavare är tillsynen å arbetarskyddslagstift-

ningens efterlevnad förenad med ett stort antal konferenser och konsultationer i arbetarskyddsfrågor av olika slag. Antalet sådana konferenser och konsultationer, som år 1945 uppgick till omkring 14 500, har ökats för varje år. Desamma förändras icke blott av arbetsgivare och arbetstagare utan även av arkitekter, byggmästare, besiktningsmän, konsulterande ingenjörer m. fl. Beträffande nämnda konferenser och konsultationer torde de flesta vara förlagda till distriktsexpeditionerna, i synnerhet på de distrikt, som ha sina expeditioner i Stockholm, Malmö och Göteborg. För att mottaga och vägleda besökande, som vilja konferera med eller konsultera arbetsinspektionens befattningshavare, anser sig kommittén böra föreslå, att på vart och ett av första, andra, femte och sjätte distriktet inrättas en extra ordinarie tjänst som expeditionsvakt, förslagsvis i lönegrad Eo 5. Denne bör, förutom till nyss nämnda arbete och med dylik tjänst vanligen förenat expeditionensarbete, lämpligen även kunna anlitas för utförande av enklare skrivarbete, arkivering av handlingar m. m.

Den allmänna arbetsinspektionen skulle enligt ovan angivna förslag komma att omfatta följande befattningshavare.

1. Ordinarie tjänstemän.

11 yrkesinspektörer	A 29
11 yrkesläkare	A 29
11 socialinspektörer	A 26
11 förste distriktsingenjörer	A 26
3 förste distriktsingenjörer	A 24
24 distriktsingenjörer	A 22
32 distriktsingenjörer	A 19
11 kansliskrivare	A 11
11 kanslibiträden	A 7
14 kontorsbiträden	A 4

2. Icke-ordinarie personal.

Extra ordinarie tjänstemän.

8 distriktsingenjörer	Eo 22
3 assistenter (socialhygieniker)	Eo 20
12 distriktsingenjörer	Eo 19
4 expeditionsvakter	Eo 5
11 kontorsbiträden	Eo 4

Extra tjänstemän.

2 distriktsingenjörer (aspiranter)	Ex 20
6 skrivbiträden	Ex 2

Beträffande befattningshavarnas fördelning på arbetsinspektionsdistrikt hänvisas till sid. 196 o. f.

Kommunala tillsynen.

Nuvarande organisation. För tillsyn i allmänhet å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter anlitas även hälsovårdsnämnderna i egenskap av kommunala tillsynsorgan inom yrkesinspektionen. Inom landskommun, där särskild hälsovårdsnämnd ej tillsatts, fungerar kommunalnämnden som kommunalt tillsynsorgan.

Med avseende på nämnda lag och föreskrifter har hälsovårdsnämnd enligt gällande instruktion för yrkesinspektionen att biträda med tillsyn å arbete, vilket bedrivs utan användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall, och ej är underkastat bergmästares tillsyn samt vari i regel användas färre än 10 arbetare. Den kommunala tillsynen omfattar sålunda huvudsakligen mindre arbetsställen utan maskinella hjälpmedel inom handel, hantverk, byggnadsverksamhet och viss annan verksamhet, såsom hotell-, restaurang- och kaféerörelse, eller rörelse, som drives å rakstuga, frisersalong och fotografiateljé, ävensom arbete i grustag eller å annat liknande arbetsställe.

Det åligger kommunalt tillsynsorgan att tillika utöva tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetstidens begränsning, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer samt lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete vid de arbetsställen, som omfattas av dessa lagar och som enligt arbetarskyddslagen falla under kommunal tillsyn. Kommunalt tillsynsorgan har därjämte att utöva tillsyn å lantarbetstidslagens efterlevnad vid sådana arbetsställen inom jordbruket, som omfattas av sistnämnda lag men icke inbegripas under arbetarskyddslagen.

Kommunalt tillsynsorgan är vid utövandet av sin tillsynsverksamhet jämlikt nämnda lagar underställt vederbörande yrkesinspektörs överinseende, och enligt ovannämnda instruktion åligger det hälsovårdsnämnd att noggrant beakta de anvisningar yrkesinspektören meddelat rörande tillsynens utövande. Om den kommunala tillsynen avser ett större antal arbetsställen eller tillsynen eljest kräver mer avsevärt arbete, äger hälsovårdsnämnden på lämpligt sätt fördela tillsynens utövande mellan sina ledamöter eller uppdraga åt särskild person inom eller utom nämnden att i större eller mindre omfattning fullgöra den nämnden åliggande tillsynen. Hälsovårdsnämnd, som beslutat fördela eller meddela uppdrag beträffande tillsynen på sätt här nämnts, är dock fortfarande ansvarig för tillsynens behöriga fullgörande, och den bör utöva kontroll över tillsynsverksamheten samt, i den mån så erfordras, meddela föreskrifter angående tillsynens omfattning och utövande.

Vad beträffar den kommunala tillsynens fördelning kan nämnas, att enligt den av kommittén år 1942 verkställda undersökningen rörande den kommunala tillsynen (Statens off. utredn. 1946:60, bilaga B) denna utövas i 368 kommuner av nämndens hälsovårdstillsyningsman eller annan särskilt tillsatt person, i 984 kommuner av en eller flera av nämndens ledamöter och i 912 kommuner av nämndens samtliga

ledamöter. Det kan vidare nämnas, att år 1942 funnos hos yrkesinspektionen registrerade 2 727 kommunala tillsynsorgan.

Reformförslag. Såsom anförts i kommitténs tidigare avgivna betänkande (sid. 562) har från yrkesinspektörshåll uttalats, att den kommunala tillsynen borde avskaffas. Alternativt har ansetts, att den borde bibehållas endast i de största och större städerna. De kommunala tillsynsorganen måste vidare utbildas för tillsynsuppdraget, och det vore därför nödvändigt, att särskilda såväl utbildnings- som fortbildningskurser anordnades för desamma.

Föreslagen organisation. Vad beträffar den kommunala tillsynens effektivitet och kommitténs förslag till höjande av denna har en utförlig redogörelse härför lämnats i kommitténs tidigare avgivna betänkande (se ovan). Att såsom ovan yrkats slopa den kommunala tillsynen torde enligt kommitténs mening icke vara möjligt med hänsyn till det stora antal arbetsställen, som för närvarande falla under kommunal tillsyn (cirka 80 000). Kommittén har i stället funnit sig böra föreslå, att i kommun, där hälsovårdsnämnd tillsatt särskild tillsynsman för allmänna hälsovården, det skall uppdragas åt denne att inom kommunen utöva den kommunala tillsynen jämlikt arbetarskyddslagstiftningen. Finnes ej sådan tillsynsman anställd hos hälsovårdsnämnden eller föranleder annat särskilt förhållande till undantag från nämnda regel, föreslår kommittén, att tillsynen skall anförtros åt annan därtill lämplig av nämnden för viss tid utsedd person. Förslaget innebär således, att varje kommun eller samhälle, som har särskild hälsovårdsnämnd, skall ha föreskriven kommunal tillsyn. I fråga om övriga kommuner, vilka icke ha särskild hälsovårdsnämnd, förutsätter kommittén, att tillsynen skall utövas av arbetsinspektionens befattningshavare. I den mån sådan kommun tillsätter särskild hälsovårdsnämnd, skall den emellertid vara skyldig att anordna kommunal tillsyn på sätt ovan angivits. Enligt kommitténs mening skall kommunal tillsynsman vid utövande av tillsyn jämlikt arbetarskyddslagstiftningen vara underställd vederbörande distriktschef inom arbetsinspektionen, ej såsom nu hälsovårdsnämnd.

I fråga om den kommunala tillsynens arbetsuppgifter finner kommittén sig icke böra föreslå någon saklig ändring härutinnan. Det bör sålunda åligga kommunal tillsynsman att i den omfattning, som den kommunala tillsynen för närvarande avser, utöva tillsyn å efterlevnaden av de lagar och andra författningar på arbetarskyddets område, beträffande vilka sådan tillsyn uppdragits åt arbetsinspektionen. Beträffande de lagar m. m., som här åsyftas, hänvisas till sid. 124.

Ehuru kommittén sålunda icke föreslår någon ändring i fråga om den kommunala tillsynens arbetsuppgifter, vill kommittén likväl framhålla, att om den kommunala tillsynen anordnas på sätt ovan anförts, det icke bör vara uteslutet att till kommunal tillsynsman överflytta tillsynen å vissa arbetsställen med maskinella hjälpmedel eller tryckkärl av mera enkel beskaffenhet. En sådan överflyttning torde kunna anses försvarbar med hänsyn till bland annat, att maskiner och redskap numera skola redan vid avlämnande vara försedda med nödiga skydd och i övrigt erbjuda betryggande säkerhet mot ohälsa och olycksfall. Därest nämnda tillsyn skulle

komma att utvidgas på sätt här antytts, torde vid en omarbetning av den för yrkesinspektionen gällande instruktionen de i 6 § angivna uttrycken »maskinella hjälpmedel» samt »ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck» möjligen bära något modifieras. Kommittén vill i detta sammanhang hänvisa till den P. M. rörande den kommunala tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens tillämpning, som yrkesinspektionens chefsmyndighet utgivit från trycket och vari de kommunala tillsynsorganens arbetsuppgifter närmare klarläggas.

Om den kommunala tillsynen skall bli effektiv, beror även på vilka kvalifikationer, som ställas på de kommunala tillsynsmännen. Att viss kompetens måste fordras av dessa tillsynsmän, synes kommittén lika motiverat som beträffande arbetsinspektionens inspekterande befattningshavare. Kommittén föreslår därför, att av kommunal tillsynsman fordras, att han i regel skall ha genomgått vid statens institut för folkhälsan anordnad kurs för hälsovårdstillsyningsmän eller annan därmed likvärdig kurs. Dock bör i visst fall även annan person kunna godtagas såsom tillsynsman, om distriktschef vid arbetsinspektionen förklarat honom vara kompetent att utöva kommunal tillsynsverksamhet jämlikt arbetarskyddslagen. Kommittén vill i detta sammanhang understryka betydelsen av att lämpliga utbildnings- och fortbildningskurser anordnas för de kommunala tillsynsmännen. Det bör ankomma på arbetsrådet att i samråd med vederbörande distriktschefer och lämpligen även de lokala hälsovårdsmyndigheterna föranstalta om sådana kurser.

Såsom kommittén redan i sitt tidigare avgivna betänkande anfört (sid. 565) har erfarenheten visat, att resultatet av den kommunala tillsynen i allmänhet blivit bäst, där densamma uppdragits åt särskilda, avlönade tillsynsmän. I anledning härav har kommittén funnit sig bära föreslå, att i arbetarskyddslagen föreskrives, att kommunal tillsynsman skall för sitt uppdrag äga åtnjuta skälig ersättning av kommunala medel. Då det i vissa fall av ekonomiska skäl kan vara svårt att genomföra denna fordran, anser kommittén, att staten bör påtaga sig viss del av kostnaderna för avlönande av kommunala tillsynsmän. I en särskild kungörelse föreslås sålunda, att kommun eller samhälle skall äga utfå statsbidrag till ersättning åt nämnda tillsynsmän. Om de villkor, som härför bära gälla, hänvisas till sid. 129 och 765 i nyssnämnda betänkande.

Vilka kostnader för statsverket kommitténs ovan angivna förslag beträffande statsbidrag till kommunala tillsynsmän kommer att medföra, torde endast preliminärt kunna beräknas, bland annat med hänsyn till att efter den nya arbetarskyddslagens tillkomst ett flertal nya arbetsställen torde komma att inbegripas under den kommunala tillsynen. Kommittén har uppskattat nämnda kostnader till omkring 130 000 kronor.

Specialinspektionen.

Förutom den allmänna arbetsinspektionen, omfattande arbetsinspektionens befattningshavare i I—XI distrikten och kommunala tillsynsmän, finnes specialinspektionen, som består av ett flertal olika inspektionsorgan med speciella tillsyns-

uppgifter. Dessa inspektionsorgan, som handhava arbetarskyddstillsynen vid sidan av sin egentliga men arbetarskyddet närstående tjänst, fullgöra denna tillsyn på olika sätt. Vissa av dem utöva sålunda tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad i sin helhet inom det tillsynsområde, som tilldelats dem, såsom fallet är beträffande bergmästarna, skogs- och flottledsinspektören, järnvägsinspektörerna och sprängämnesinspektören, medan åter en del andra specialinspektionsorgan blott ha vissa begränsade tillsynsuppgifter. Detta gäller särskilt specialinspektörerna för elektriska starkströmsanläggningar.

Gruvinspektionen.

Nuvarande organisation. Bestämmelser om arbetarskydd vid arbete i gruvor meddelas, såsom förut nämnts (sid. 17 och 71), såväl i gällande arbetarskyddslag som i 1938 års gruvlag och 1886 års lag om stenkolsfyndigheter m. m. Tillsyn å efterlevnaden av dessa bestämmelser utövas enligt arbetarskyddslagen av bergmästare och gruvingenjörer under överinseende av yrkesinspektionens chefsmyndighet och enligt gruv- och stenkolslagarna av bergsstaten (bergverksstyrelsen) under överinseende av kommerskollegium.

Om de skyldigheter, som åligga bergmästare och gruvingenjörer såsom befattningshavare inom yrkesinspektionen, stadgas i den för yrkesinspektionen gällande instruktionen, att bergmästare har att inom sitt tjänstgöringsdistrikt öva tillsyn å bearbetning av inmutningsbara fyndigheter och stenkolsfyndigheter samt annat bergverksarbete, de utvunna produkternas upp- och framforsling, invid fyndorten försiggående skrädning, anrikning, brikettering och sintring av utvunna produkter samt för bedrivandet av nämnda slag av arbeten avsedda, invid fyndorten belägna verk och inrättningar ävensom invid brytningsplatsen försiggående bearbetning av produkter, som utvunnits ur stenbrott. Tillsyn över ångpanna, som användes inom verksamhet, varöver bergmästare har att utöva tillsyn, skall dock hänföras till tillsynstjänsten i allmänhet.

För gruvingenjör föreskrives i samma instruktion, att han har att på eget ansvar utöva tillsynstjänst inom det område, inom vilket bergmästaren uppdragit åt honom att utöva den inspekterande verksamhet, som eljest åligger bergmästaren. I åtgärd, som gruvingenjören därvid vidtagit, må bergmästaren företaga ändring.

I instruktionen föreskrives därjämte att, utan hinder av vad sålunda är stadgat, yrkesinspektionens chefsmyndighet må, där så för visst fall finnes påkallat för att vinna en mer ändamålsenlig anordning av tillsynen, besluta om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och bergmästares befogenhet, dock först sedan chefsmyndigheten i ärendet inhämtat yttrande av kommerskollegium.

Det kan nämnas, att sådan jämkning i fråga om tillsynen, som nyss nämnts, i vissa fall förekommit, bland annat beträffande sprängnings- och tunnelarbete vid kraftstationsbyggnader.

Vad beträffar bergsstaten består denna enligt instruktionen den 15 juni 1945 (nr 356) för bergsstatens befattningshavare av bergmästare, gruvingenjörer och

kontorsbiträden samt auskultanter och, i mån av behov, annan icke-ordinarie personal. Nämda befattningshavare äro underställda kommerskollegium såsom bergsöverstyrelse och ha sålunda att ställa sig till efterrättelse kommerskollegii föreskrifter rörande göromålets art och fördelning mellan befattningshavarna, om dessas inbördes befogenhet samt om tjänsteutövningen i övrigt. Med avseende på arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter lyda bergmästarna och gruvingenjörerna dock under yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Med hänsyn till bergmästarnas tjänstgöring är landet uppdelat i fyra distrikt, som omfatta

norra distriktet: Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län,

östra distriktet: Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län samt Stockholms stad,

västra distriktet: Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län samt

södra distriktet: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län.

Stationsorter för de olika distrikten äro respektive Luleå, Falun, Nora och Ramlösa.

På varje bergmästardistrikt tjänstgöra 1 bergmästare och 1 gruvingenjör (utom i ett av distrikten) samt 1 kontorsbiträde.

Reformförslag. Förslag om effektivisering av arbetarskyddstillsynen vid gruvdrift ha framställts vid olika tillfällen och i skilda sammanhang. Härom må i korthet anföras följande.

I en vid 1924 års riksdag väckt *motion* (II:343) hemställdes bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillsättande av en speciell yrkesinspektör för gruvindustrien. I motionen framhölls, att alldenstund bergmästarna hade att handlägga alla frågor rörande gruvdriften i allmänhet, var och en inom sitt distrikt, frågan om tillsyn och ordnande av arbetarskyddet inom denna industri icke bleve tillräckligt beaktad.

I det yttrande, som *socialstyrelsen* i egenskap av yrkesinspektionens dåvarande chefsmyndighet avgav över motionen, framhölls bland annat, att vid arbetarskyddslagens tillkomst bergmästarna hade ansetts särskilt skickade och lämpliga för att handhava tillsynen vid gruvdriften på grund av sin föregående verksamhet och den ingående kännedom de måste anses ha om gruvhanteringen och de enskilda gruvornas beskaffenhet. Det syntes dock icke kunna förnekas, att motionärerna hade fog för sin synpunkt, att ett av skilda uppdrag splittrat arbete lätt medförde, att en arbetsuppgift eftersattes för en annan och att i regel en odelad arbetsuppgift ledde till större effektivitet. Därest särskild inspektör tillsattes för tillsynen av arbetarskyddslagens efterlevnad, skulle emellertid gruvorna bliva underkastade tillsyn dels av denne och dels av bergsstatens tjänstemän. Styrelsen funne det även tvivelaktigt, om en specialinspektör skulle kunna medhinna inspektionen av samtliga gruvor i landet med deras skilda beskaffenhet.

På hemställan av de *utskott*, som behandlat nämnda motion, nämligen första kammarens andra tillfälliga utskott (utl. nr 14) och andra kammarens första tillfälliga utskott (utl. nr 6), uttalade *riksdagen*, att tillräckliga skäl ej hade blivit förebragta för en överflyttning av arbetarskyddstillsynen vid gruvor från bergmästarna till en nyinrättad särskild yrkesinspektion. Riksdagen, som sålunda avisade den i motionen gjorda hemställan, anhöll emellertid på utskottens förslag (skriv. nr 211), att utredning måtte verkställas, på vilket sätt den redan befintliga inspektionen inom gruvindustrien kunde göras så effektiv som möjligt.

Med anledning av riksdagens skrivelse i ämnet uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium och socialstyrelsen att gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen och att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Utredningen, som utmynnade i ett i ärendet avgivet gemensamt utlåtande, daterat den 21 april 1928, medförde såsom huvudsakligt resultat, att till Kungl. Maj:t överlämnades förslag till kungörelse angående besiktning av vissa uppfordringsanordningar vid gruvor och stenbrott.

I anslutning härtill må beträffande bergmästarnas och gruvingenjörernas inspektionsverksamhet meddelas, att socialstyrelsen efter samråd med kommerskollegium genom cirkulärskrivelse till bergmästarna den 10 april 1928 fäst bergmästarnas uppmärksamhet på angelägenheten av att för framtiden i största möjliga mån beakta behovet av en ökad inspektionsverksamhet ur arbetarskyddssynpunkt. Härvid hade styrelsen uppställt såsom önskemål, att varje i drift varande gruvföretag av något större omfattning såvitt möjligt gjordes till föremål för en genomgående grundlig inspektion två gånger om året samt att mindre gruvföretag ävensom stenbrott inspekterades om möjligt en gång varje år.

Vid den *utredning*, som föregick 1931 års revision av arbetarskyddslagen (se Statens off. utredn. 1925:34), föreslog socialstyrelsen sådan ändring beträffande tillsynsorganen, att bergmästarna skulle likställas med specialinspektörer inom yrkesinspektionen och att deras verksamhet, såvitt anginge arbetarskyddslagen, sålunda borde i likhet med elektriska inspektörerna, sprängämnesinspektören m. fl. helt grundas på Kungl. Maj:ts förordnande. Detta förslag ansåges dock icke böra genomföras vid den partiella revision lagen undergick år 1931.

Om sistnämnda förslag framhöll *kommerskollegium*, att vad särskilt anginge bergmästarna intoge dessa en särställning bland specialinspektörerna i så måtto, att deras befogenhet och verksamhetsområden vore närmare angivna i gällande lag om arbetarskydd och att de inom dessa områden vore att anse såsom utövare av yrkesinspektörs myndighet. Någon anledning till ändring i detta förhållande hade icke anförts, och enligt kollegii förmenande vore det olämpligt, om den ställning, som bergmästarna sålunda intoge, komme att rubbas. Bergmästarnas ställning, såvitt det rörde arbetarskyddslagen, syntes i varje fall utåt gentemot allmänheten bliva starkare, om verksamheten grundade sig på bestämmelser i civillag än om den, såsom föreslagits, skulle komma att grunda sig på endast ett förordnande.

I den vid 1931 års riksdag framlagda *propositionen* (nr 40) med förslag till lag angående ändring i vissa delar av arbetarskyddslagen anförde *föredragande departe-*

mentschefen beträffande ovannämnda förslag, att han icke kunde dela de farhågor, som uttalats med avseende å reglerandet av området för bergmästarnas tillsyn i administrativ ordning på samma sätt som i allmänhet vore fallet beträffande specialinspektör. Att bergmästare och gruvingenjörer i förslaget likväl upptagits bland tillsynsorganen berodde huvudsakligen på praktiska skäl, som ansetts böra få göra sig gällande vid en blott partiell omarbetning av arbetarskyddslagen. Härigenom bleve nämligen ändring obehövlig i åtskilliga paragrafer, där bergmästare omnämndes vid sidan av yrkesinspektör.

Andra lagutskottet anförde i sitt utlåtande (nr 24), att utskottet i likhet med föredragande departementschefen funnit bergmästare och gruvingenjörer böra vid den förordade partiella revisionen av lagen alltjämt upptagas i denna. Stadgandet om bergmästarnas och gruvingenjörernas tillsyn föreslogs av utskottet begränsat att gälla tillsyn *företrädesvis* å bergverksarbete och därmed sammanhängande arbete. Detta innebure, att Kungl. Maj:t, då så funnes vara av behovet påkallat för att vinna en mera ändamålsenlig fördelning av tillsynstjänsten, kunde uppdraga åt yrkesinspektör tillsyn, som eljest skulle åligga bergmästare eller gruvingenjör, eller åt sistnämnda befattningshavare tillsyn, som i allmänhet åvilade yrkesinspektör. Vad sistnämnda överflyttning anginge syntes en sådan kunna vara lämplig, t. ex. då fråga vore om tillsyn å sådana sprängnings- och tunnelarbeten, som ej sällan i stor skala ägde rum vid utbyggnad av vattenfall.

Vad utskottet hemställt, bifölls av *riksdagen*.

Vid *1938 års riksdag* framställde herr Karlsson i Grängesberg till chefen för socialdepartementet en interpellation i anledning av den s. k. Bastjärnsolyckan den 10 mars 1938. Interpellanten avsåg att få reda på bland annat, huruvida socialministern uppmärksammat behovet av att åtgärder vidtoges för att göra arbetarskyddet inom gruvindustrin mera effektivt och behovet av en bättre ordnad yrkesinspektion inom denna industri samt huruvida socialministern i samråd med chefen för handelsdepartementet ämnade undersöka möjligheten av att — eventuellt i samband med en revision av arbetarskyddslagen — framlägga förslag i sådan riktning. Interpellanten förordade för sin del, att det för genomförande av en förbättring av arbetarskyddet inom gruvindustrin bland annat toges under övervägande, om icke inom de olika bergmästardistrikten borde tillsättas ett tillräckligt antal biträdande yrkesinspektörer med särskild uppgift att stå i mera intim kontakt med de av arbetarna utsedda skyddsombuden. Såsom biträdande inspektörer borde tillsättas bergsingenjörer eller andra kvalificerade gruvmän, vilka icke vore anställda i de företag, vars gruvor de skulle inspektera. Inspektörerna skulle icke vara heltidsanställda utan borde under respektive bergmästares överinseende inneha och utföra sitt uppdrag som bisyssla. Deras uppgift borde vara huvudsakligen att övervaka arbetarskyddet. Vid tillsättande av inspektörerna borde arbetarnas avtalsslutande organisationer beredas tillfälle att yttra sig angående personvalet. Vidare borde vid gruvorna snarast möjligt företagas en grundlig översyn beträffande faran för ras o. d., varvid särskild uppmärksamhet borde ägnas åt gruvor, där driften återupptagits efter att under längre tid ha legat nere.

Chefen för socialdepartementet, *statsrådet Möller*, erinrade i sitt interpellations-svar inledningsvis om de år 1938 genomförda ändringarna i arbetarskyddslagen avseende bland annat förstärkning av säkerhetstjänsten genom skyddsombud och säkerhetskommittéer. Därefter anförde departementschefen, att de organ, vilkas förhållanden närmare berördes i interpellationen (bergmästarna), visserligen i egen-skap av specialinspektion för gruvindustrien sorterade under yrkesinspektionens chefsmyndighet men därutöver hade vidsträckta uppgifter av annan art. Om och i vad mån den förefintliga organisationen i sin nuvarande gestaltning kunde anses tillräcklig för att uppnå nödig effektivitet i arbetet, ankomme närmast på chefen för handelsdepartementet att pröva. Från de ansvariga myndigheterna, kommers-kollegium och riksförsäkringsanstalten, hade icke framkommit några krav på per-sonalförstärkning, och den av interpellanten förordade anordningen med biträdande yrkesinspektörer, vilka skulle utgöra en mellanhand mellan bergmästarna och skyddsombuden, hade av de nämnda ämbetsverken icke befunnits lämplig. Vidare erinrades om den av socialstyrelsen redan år 1928 anbefallda besiktning-frekvensen, som av kommerskollegium uttryckligen ansetts såsom minimum. Denna borde, där förhållandena gäve anledning därtill, utökas med tillfälliga besiktningar utom den ordinarie planen. Departementschefen framhöll tillika, att vid den översyn av arbetarskyddslagen, som han avsåg att inom en näraliggande framtid låta verk-ställa, frågan om en ytterligare förstärkt ställning åt skyddsombuden borde komma under övervägande. Därvid syntes ock spörsmålet om biträdande yrkesinspektörer inom gruvdriften böra bliva föremål för fortsatt prövning. I likhet med kommers-kollegium funne departementschefen det fullt befogat, att vederbörande myndighet ägnade särskild uppmärksamhet åt förhållandena i sådana gruvor, där driften efter lång tids stillestånd återupptoges. Kollegium hade givit uttryck åt sin avsikt att i samråd med yrkesinspektionens chefsmyndighet åstadkomma föreskrifter i sådant avseende. Genom den i den nya gruvlagen stadgade skyldigheten för gruvägare att hos bergmästaren anmäla påbörjande av brytning hade för övrigt förutsättning skapats för effektiva åtgärder i nu angivet syfte.

I en till kommittén överlämnad promemoria av den 14 mars 1942 har *svenska gruvindustriarbetareförbundet* berört frågan om tillsynen över arbetarskyddet inom gruvindustrien och därvid bland annat anför, att enligt gällande bestämmelser bergmästarna jämväl vore yrkesinspektörer inom bergsbruket och att de i denna sin egenskap lydte under riksförsäkringsanstalten, medan kommerskollegium i övrigt vore deras chefsmyndighet. Denna dualism vore icke idealisk. Skyddsom-buden inom olika förbundsavdelningar hade också vid skilda tillfällen anför, t klago-mål över att man vid inspektionen icke ägnade säkerhetsfrågorna tillräcklig upp-märksamhet på grund av att andra med inspektionsresorna kombinerade tjänste-ärenden måste utföras, såsom övervakning och rådgivning av ren gruvteknisk ka-raktär.

Med hänsyn härtill hade fråga uppkommit, om icke yrkesinspektionen inom gruv-industrien borde liksom för övrig industri avse endast säkerhetstjänst. En sådan

lösning vore givetvis främst en fråga av statsfinansiell karaktär, men det kunde ändå med hänsyn till den stora olycksfallsfrekvensen inom gruvhanteringen ifrågasättas, om icke säkerhetstjänsten och de kommersiella tjänsterna borde åtskiljas, så att vederbörande tjänsteman hade att enbart ägna sig åt arbetarskyddet. Besöken på arbetsplatserna kunde därigenom företagas oftare, varjämte vunnes, att inspektören inom sitt distrikt även hade möjlighet att bland gruvarbetarna mera effektivt verka med råd och upplysningar till förekommande av olycksfall i arbetet. En icke oväsentlig del av olycksfallen förorsakades sannolikt av att arbetarna icke i tillräcklig utsträckning ägde kännedom om eller beaktade möjligheterna att förekomma olycksfall i arbetet. Förbundet ansåg, att de anförda önskemålen kunde realiserats efter nedan angivna alternativa riktlinjer.

1) Landet uppdelas i fyra inspektionsdistrikt, vart och ett med en för uppgiften självständig bergs- eller gruvingenjör. Distriktens expeditioner kunde lämpligen samordnas med yrkesinspektörernas i tredje, åttonde, nionde och elfte distriktet.

2) Vid vart och ett av bergmästarämbetena anställs som yrkesinspektör en bergs- eller gruvingenjör, vilken självständigt har att enbart handhava yrkesinspektion inom gruvindustrien.

I båda fallen borde inspektörerna placeras i samma lönegrupp som yrkesinspektörerna i övrigt.

Vid 1944 års riksdag framställde herr Sundström i Vikmanshyttan till chefen för handelsdepartementet i en interpellation frågorna, huruvida departementschefen uppmärksammat en den 6 augusti 1942 i Garpenberg inträffad gruvolycka, vid vilken fyra arbetare omkommit genom ras, samt huruvida han vore villig medverka till att snabba åtgärder komme till stånd för att avhjälpa bristen på nödiga skydds-föreskrifter i fråga om gruvarbete, så att större trygghet kunde beredas gruvarbetarna till liv och hälsa.

Då åtgärder i det av interpellanten åsyftade avseendet ansåges böra ske på föredragning inom socialdepartementet, besvarades interpellationen av chefen för detta departement, *statsrådet Möller*, som bland annat anförde, att enligt statistiken gruvindustrien vore den bransch, inom vilken det största antalet olycksfall i förhållande till arbetarantalet inträffade. Detta vore uppenbarligen i första hand beroende på själva arbetets natur och på de förhållanden, varunder det måste utföras, men det borde givetvis även föranleda till att särskild uppmärksamhet ägnades frågan om vad som kunde göras för att minska olycksfallsrisken.

Departementschefen erinrade vidare om att han i ärendet infordrat yttrande från kommerskollegium, riks-försäkringsanstalten och statens geotekniska institut rörande behovet av föreskrifter om vad som borde iakttagas till förekommande av rasolyckor vid gruvhål. Kommerskollegium och riks-försäkringsanstalten hade därvid givit uttryck för den uppfattningen, att ett utfärdande av mera detaljerade säkerhetsföreskrifter än som för närvarande gällde på grund av de lokala förhållandenas skiftande beskaffenhet knappast kunde förväntas medföra minskad risk för olycksfall av den art, varom här vore fråga. Geotekniska institutet ansågs där-

emot, att det genom vetenskaplig forskning rörande orsakerna till och förloppet av gruvras borde kunna bliva möjligt att åtminstone i en framtid utarbeta bestämmelser, ägnade att reducera olycksfallsriskerna.

Frågan om säkerhetsföreskrifter till skydd för ras vore emellertid enligt departementschefens mening endast en detalj av arbetarskyddsproblemen inom gruvindustrin. Även frågan om organisationen av yrkesinspektionen inom detta arbetsområde vore av stor betydelse i detta sammanhang. Enligt arbetarskyddslagen vore yrkesinspektionen inom gruvindustrin anförtrord åt bergmästarna, vilka emellertid även hade till uppgift att övervaka gruvdriften ur teknisk och ekonomisk synpunkt. Det hade vid skilda tillfällen uttalats farhågor för att effektiviteten av arbetarskyddet skulle menligt påverkas av denna bergmästarnas dubbelställning och ifrågasatts, om det icke ur nämnda synpunkt vore lämpligt att särskilda yrkesinspektörer för gruvindustrin tillsattes. I sitt svar erinrade departementschefen jämväl om att förevarande spörsmål vore föremål för arbetarskyddskommitténs överväganden.

Av de anföranden, som gjordes i *riksdagen* i anslutning till interpellationssvaret, framgick bland annat, att de uttalanden, som kommerskollegium och riksförsäkringsanstalten gjort i fråga om skydds-föreskrifter vid gruvarbete, icke syntes tillfredsställande.

Kommitténs utredning. Enligt de för kommittén meddelade direktiven har kommittén att pröva frågan om tillsättande av biträdande yrkesinspektörer inom gruvdriften. I anledning härav har kommittén genom skrivelse år 1939 låtit inhämta bergmästarnas yttrande i frågan. Därvid anfördes följande.

Bergmästaren i norra distriktet uttalade, att han icke kunde inse, på vilket sätt en bättre kontakt skulle kunna åstadkommas mellan inspektionsförrättaren och skyddsombuden än vad som nu vore fallet vid de inspektioner, som företogs av bergsstatstjänstemännen och vid vilka skyddsombuden alltid bereddtes tillfälle att delta och framföra sina synpunkter beträffande arbetets säkerhet och trygghet. Att övervaka arbetarskyddet vore för de nuvarande bergsstatstjänstemännen en huvuduppgift, och med den organisation, som för närvarande förelåge, kunde dessa tjänstemän på tillfredsställande sätt fullgöra denna uppgift utan att behöva anlita extra personal.

Bergmästaren i östra distriktet ansåg, att införandet av en biträdande personalgrupp, avsedd att tjäna som övergångsled mellan bergmästare och skyddsombud, icke vore av behovet påkallat och att en dylik grupp komme att bli lösligt infogad i tillsynsorganisationen, då det vore avsett att arbetet skulle skötas som bisyssla. Den föreslagna anordningen med biträdande yrkesinspektörer skulle icke innebära någon verklig effektivisering av gruvinspektionen. För att uppnå en sådan borde man främst lita till personer, som vore bosatta på arbetsplatsen och dagligen hade tillfälle att följa arbetet, företrädesvis under jord. Denna fordran uppfyllde skyddsombuden. Det vore därför bättre att till fullo utnyttja samt ut-

bygga och förbättra skyddsombudsinstitutionen än att införa en helt ny personalgrupp, som ändå aldrig kunde skaffa sig den intima kännedom om förhållandena på platsen som de i arbetet deltagande skyddsombuden. Någon ytterligare anställning av ingenjörsutbildad personal för gruvinspektionen vore icke behöfvig, förrän man tydligt sett, att man icke kunde reda sig med den personal, som redan funnes.

Bergmästaren i västra distriktet anförde bland annat, att arbetet under jord vore av den art, att arbetsförhållandena växlade från dag till dag. Vad som på ett arbetsställe vore tillfredsställande den ena dagen kunde vara riskfyllt den följande. I en medelstor gruva besökte gruvfogden i regel varje arbetspunkt en gång om dagen och skiftförmannen minst en gång på sitt skift, varvid besked om arbetet lämnades till personalen, borrhare, skjutare, tappare, lastare och gruvbyggare. Vid den statliga inspektionen besöktes de under arbete varande punkterna å gruvans olika etager, varvid förrättningsman, driftsledning och skyddsombud hade tillfälle att samtidigt överlägga om föreliggande spörsmål. Arbetarskyddet vid en gruva fordrade liksom driften ständig vaksamhet, och denna måste närmast åvila ledningen. Att stöda denna härutinnan torde på grund av arbetsförhållandenas art i gruva ej kunna ske på bättre sätt än att den befintliga skyddsombudsinstitutionen utformades på ett fastare och mer ändamålsenligt sätt. Den fortlöpande besiktningen borde sålunda verkställas av skyddsombudet, helst tillsammans med en av driftsledningen utsedd representant. Den statliga inspektionen kunde dessutom utökas till flera besök årligen. Förslaget om att utrusta den lokala bergsstaten med särskilda befattningshavare, som under bergmästarens överinseende skulle övervaka arbetarskyddet i gruvorna vid sidan av annan tjänst, vore däremot ej lämpligt. På detta sätt skulle önskad enhetlighet i fråga om tillsynen ej vinnas, ansvaret för tillsynen försvagas och svårigheter sannolikt även orsakas platsledningen.

Bergmästaren i södra distriktet framhöll bland annat, att då det gällde inspektion av gruvor, man icke kunde uträtta så synnerligen mycket för att avhjälpa sådana olycksfallsrisker som ras o. d., utan man finge främst inrikta sig på att tillse, att maskinella anordningar vore i fullgott skick. Det vore dock tydligt, att även om man mycket noggrant granskat ett arbetsrum i en gruva och funnit allt i sin ordning, det ändock redan efter några dagar kunde inträffa ett ras, beroende på att arbetarna icke iakttagit nödig försiktighet. Detta kunde icke förhindras genom några inspektioner. Det syntes bergmästaren egendomligt, att särskilda gruvinspektörer nu ansåges behöfviga, då det för endast några år sedan befunnes lämpligt att minska bergsstatens inspekterande befattningshavare från 11 till 7.

Nuvarande inspektionsfrekvens. Av de officiella uppgifter rörande antalet registrerade och besökta arbetsställen, som bergmästarna lämna i sina till yrkesinspektionens chefsmyndighet avgivna årsredogörelser över arbetarskyddstillsynen inom gruv- och stenindustrien, framgår såväl omfattningen som intensiteten av bergmästarnas ifrågavarande tillsynsverksamhet. Följande uppställning visar sålunda hur många arbetsställen, som under nedannämnda år funnos registrerade hos

bergmästarna, och hur många av dessa, som under samma år hunno besökas av bergmästarna och gruvingenjörerna.

Det må i anslutning härtill framhållas, att det även inom bergmästarnas tillsynsområden förekommer arbetsställen av mera tillfällig natur, vilka liksom hos yrkesinspektörerna i regel icke torde upptagas i registret. Å andra sidan lära i registret finnas upptagna mindre arbetsställen, särskilt stenbrott, vid vilka arbete förekommer blott under kortare tid av året eller endast under vissa år. På grund härav besökas de icke regelbundet.

	Å r									
	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Antal registrerade arbetsställen . . .	1 099	936	991	985	975	932	863	868	775	669
Antal besökta arbetsställen	464	507	480	424	413	317	374	346	345	368
Inspektionsfrekvens	2,2	1,8	2,1	2,3	2,4	2,9	2,3	2,5	2,2	1,8

Av ovanstående siffror att döma ha bergmästarna och gruvingenjörerna hunnit besöka i genomsnitt 400 arbetsställen per år. Härav följer, att varje arbetsställe genomsnittligt räknat blir föremål för inspektion ungefär en gång vartannat år. Det är dock givet, att detta resonemang icke gäller alla arbetsställen, som finnas registrerade hos bergmästarna. I fråga om gruvorna torde sålunda inspektion i regel ske oftare än vad här nämnts. Av bergmästarnas årsredogörelser framgår även, att flera av de besökta arbetsställena inspekterats mer än en gång per år. Med hänsyn till den stora olycksfallsrisken vid gruvarbete är emellertid den genomsnittliga inspektionsfrekvensen låg. De senaste årens ogynnsamma arbets- och kommunikationsförhållanden ha givetvis bidragit härtill. Jämför sid. 118.

Föreslagen organisation. Vid skilda tillfällen har ifrågasatts, om arbetarskyddsfrågan inom gruvindustrien vore tillräckligt beaktad, och det har även framförts klagomål över att arbetarskyddet icke ägnades erforderlig uppmärksamhet vid inspektion av gruvorna. Detta gällde i viss mån även stenbrotten. Likaså har det framhållits, att i fråga om gruvorna bergmästarna hade att handlägga en mängd ärenden av förvaltningsrättslig och gruvteknisk art, vilket medförde, att de ej finge tillfälle att i erforderlig utsträckning ägna sig åt arbetarskyddet vid gruvorna. I detta sammanhang må erinras om att då socialstyrelsen år 1924 yttrade sig över 1920 års gruvlagstiftningssakkunnigas betänkande med förslag till gruvlag, styrelsen beträffande tillsynen över gruvdriften bland annat anförde, att styrelsen icke ansåge sig kunna biträda de sakkunnigas förslag om bibehållande av den nuvarande anordningen rörande behandlingen och tillsynen av arbetarskyddet inom gruvhanteringen såsom en slutgiltig lösning.

Det må framhållas, att då frågan om arbetarskyddstillsynens ordnande vid gruv-

drift tidigare behandlades i samband med tillkomsten av 1912 års arbetarskyddslag liksom även av 1920 års gruvlagstiftningssakkunniga, man i allmänhet hade en annan uppfattning om arbetarskyddet och dess betydelse än vad numera är fallet. Olycksfallens antal var då betydligt lägre, och frågan om yrkessjukdomar, t. ex. silikosfrågan, var mycket litet uppmärksammas. Först under de senaste cirka 20 åren torde man mera allmänt ha gjort klart för sig arbetarskyddets betydelse inom arbets- och samhällsliv.

Den kraftiga ökning av antalet olycksfall i arbete, som avspeglar sig i de senaste årens olycksfallsstatistik, berör även gruvor och stenbrott, och det fordras, att arbetarskyddet också inom dessa verksamhetsgrenar ägnas ökad uppmärksamhet. Det torde härvid vara av vikt, att arbetarskyddstillsynen inom gruv- och stenindustrien gives samma självständiga och fristående ställning som den har eller enligt kommitténs förslag kommer att få i fråga om andra verksamhetsområden. Enligt kommitténs mening bör sålunda för tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad vid gruvor och stenbrott inrättas ett särskilt för detta ändamål avsett tillsynsorgan, förslagsvis benämnt *gruvinspektionen*. Befattningshavarna inom denna inspektion, vilka föreslås erhålla titeln *gruvinspektörer*, förutsätts erhålla samma befogenhet som distriktschef hos den allmänna arbetsinspektionen. Det förutsättes härjämte, att de föreskrifter angående arbetarskydd, som meddelas i gruv- och stenkolslagarna, utgå ur dessa lagar och ersättas med enbart arbetarskyddslagens bestämmelser.

Vad först angår *behovet av personal* för ifrågavarande tillsyn, sammanhänger detta med dels hur många arbetsställen, som finnas inom gruv- och stenindustrien, och dels vilken inspektionsfrekvens som eftersträvas. Svenska gruvindustriarbetareförbundet har i sin förutnämnda promemoria (sid. 153) ansett behov föreligga av fyra gruvinspektörer. Enligt ovanstående tabell (sid. 157) finnas hos bergmästarna för närvarande registrerade omkring 800 arbetsställen (medeltal för de sista fem åren). Förutsättes, att varje arbetsställe skall inspekteras en gång årligen och att varje gruvinspektör hinner besöka omkring 200 arbetsställen per år, skulle 4 gruvinspektörsbefattningar behöva inrättas. Det må i detta sammanhang erinras om att för yrkesinspektör räknats med 250 arbetsställen per år. Denna siffra torde för gruvinspektörs vidkommande dock vara för hög med hänsyn till dels längre resor på grund av större distrikt och dels behovet av längre tid för varje inspektion till följd av den relativt tidsödande kommunikationen mellan dagyta och gruva samt mellan olika nivåer och arbetsrum i gruvan. Å andra sidan torde tillsynen vid ett stenbrott ofta kunna ske på betydligt kortare tid än vid en gruva och viss kompensation sålunda erhållas för den mera krävande gruvtillsynen. Såsom tidigare anförts (sid. 151) har i fråga om tillsynen å arbetarskyddet inom gruv- och stenindustrien ansetts böra eftersträvas en grundlig inspektion två gånger om året av varje i drift varande gruvföretag av något större omfattning samt om möjligt en inspektion varje år av mindre gruvföretag och stenbrott. Med hänsyn härtill synes kommittén erforderligt, att det utöver gruvinspektörstjänsterna även inrättas en assistentbefattning. Innehavaren av denna befattning bör placeras på

det mest arbetstyngda distriktet men torde vid behov även kunna förflyttas till tjänstgöring på annat gruvinspektörsdistrikt. Befattningen får tillika betraktas som aspiranttjänst till gruvinspektörsbefattning. Kommitténs förslag innebär sålunda, att 4 gruvinspektörsbefattningar och 1 assistenttjänst inrättas för tillsyn å arbetarskyddet inom gruv- och stenindustrien. Härtill kommer erforderlig biträdespersonal (se sid. 161).

För tillsynstjänstens utövande vid gruvor och stenbrott föreslås, att landet indelas i 4 distrikt. Kommittén har i detta avseende övertvägt olika förslag till *distriktsindelning*. Enligt det förslag, som kommittén slutligen stannat för, skulle distrikten benämnas och omfatta

norra distriktet: Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län,

östra distriktet: Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Gotlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län samt Stockholms stad,

västra distriktet: Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län samt

södra distriktet: Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län.

Det må framhållas, att detta förslag till distriktsindelning i vad avser de tre sistnämnda distrikten något avviker från nuvarande indelning av landet i bergmästardistrikt (jfr sid. 150). Skiljaktigheten är närmast föranledd av en önskan att söka fördela de arbetsställen, som för närvarande finnas inom gruv- och stenindustrien, så lika som möjligt på de olika distrikten. Det må dock framhållas, att det största antalet arbetsställen kommer på västra distriktet. Dessa arbetsställen, som huvudsakligen tillhöra stenindustrien, äro emellertid relativt små, och tillsynen vid dem kräver därför mindre tid än inspektionen av gruvorna. Avstånden mellan dessa arbetsställen inbördes och i förhållande till stationsorten äro dessutom ej särskilt stora. Beträffande det norra distriktet föreslås, att detta gives samma omfattning som det nuvarande norra bergmästardistriktet, ehuru det endast finnes 68 arbetsställen registrerade hos bergmästaren i detta distrikt (år 1943). Ifrågasvarande arbetsställen utgöras i allmänhet av större gruvföretag. Inspektionen av dessa kräver därför avsevärd tid, och avstånden mellan arbetsställena och stationsorten äro dessutom betydande, varför lång tid åtgår för resor. Enligt kommitténs mening bör det liksom nu i fråga om yrkesinspektions- och bergmästardistriktet ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt bestämma distriktets omfattning.

Vad angår *stationsorterna* för ifrågasvarande distrikt ha olika förslag prövats inom kommittén. Det har därvid ifrågasatts, huruvida de föreslagna gruvinspektörerna borde vara stationerade hos bergmästarna eller på vissa yrkesinspektionsdistrikt. Som skäl för en placering på bergmästardistrikt har bland annat anförts, att gruvinspektören härigenom skulle få tillfälle att före inspektionsresa hos bergmästaren taga del av företagens gruvkarta och hur arbetet i respektive gruva bedrevs. Då ett exemplar av gruvkartan skall finnas tillgängligt även vid gruvan, har emellertid ansetts, att gruvinspektören har möjlighet att på platsen före in-

spektionen taga del av kartan. Detta torde för övrigt vara nödvändigt, enär det icke kan förutsättas, att gruvinspektören skall minnas gruvkartans utseende för varje gruvföretag, som han vid sin resa ämnar besöka. Han måste också på platsen göra sig underrättad om de grubarbeten, som utförts efter den senaste kompletteringen av kartan. Ett annat skäl, som skulle tala för gruvinspektörens stationering hos bergmästaren vore, att denne kunde lämna gruvinspektören råd och upplysningar om de olika gruvornas beskaffenhet och grubarbetets bedrivande.

För placering av gruvinspektören på yrkesinspektörsdistrikt tala även vissa skäl. Sålunda torde gruvinspektören, för vilken arbetarskyddsfrågan är den väsentliga, ej sällan ha stort gagn av att stå i nära kontakt med yrkesinspektören. När det gäller tillsynen å maskinella anordningar i t. ex. anriknings-, sintrings- och briketteringsverk eller krosshus, torde det stundom föreligga behov av att diskutera skyddsproblem med vederbörande yrkesinspektör. Ett nära samarbete med denne kan även vara betydelsefullt i frågor, som gälla arbetslokaler och personalrum eller belysning, ventilation eller utsugning av damm, gas etc. För gruvinspektören torde det jämväl vara av betydelse att ha kontakt med den medicinskt och socialhygieniskt utbildade personal, som enligt kommitténs föreliggande förslag skall finnas anställd på arbetsinspektionsdistrikten. Med hänsyn till önskvärheten av en enhetlig tillämpning av arbetarskyddslagstiftningen på olika verksamhetsområden torde det likaledes vara av värde, om gruvinspektionen är nära knuten till den allmänna arbetsinspektionen.

För arbetarskyddets vidkommande synas sistnämnda skäl vara så vägande, att kommittén anser sig böra föreslå, att gruvinspektörsbefattningarna knyts till den allmänna arbetsinspektionen, dock utan att ingå i denna. Svenska gruvindustriarbetareförbundet har i sin förutnämnda promemoria föreslagit, att gruvinspektörernas expeditioner samordnas med tredje, åttonde, nionde och elfte yrkesinspektionsdistrikten, vilket innebär, att de skulle förläggas till Linköping, Karlstad, Gävle och Umeå.

Med hänsyn till kommitténs ovannämnda förslag till distriktsindelning finner kommittén mest ändamålsenligt, att de olika gruvinspektörsexpeditionerna förläggas till stationsorterna för första, femte, sjätte och elfte arbetsinspektionsdistrikten, d. v. s. till Stockholm, Malmö, Göteborg och Umeå. Förslaget att placera en gruvinspektör i Stockholm är jämväl förestavat av en önskan, att arbetsrådet skall i arbetarskyddsfrågor inom gruv- och stenindustrien lätt kunna träda i förbindelse med en aktivt verksam gruvinspektör. I detta sammanhang må påpekas, att placeringen av gruvinspektörerna på ifrågavarande distrikt icke innebär, att de skola vara underställda vederbörande distriktschefer vid arbetsinspektionen. Med hänsyn till såväl lämpligheten och önskvärheten av visst samarbete som lokalfrågan kan dock ett samordnande av ifrågavarande befattningshavares expeditioner ställa sig fördelaktigt. I sådant fall är det också möjligt att ha gemensam biträdespersonal.

Vad beträffar gruvinspektionens *arbetsuppgifter* föreslår kommittén, att det skall åligga ifrågavarande befattningshavare att inom gruv- och stenindustrien i

den omfattning därom närmare föreskrives utöva tillsyn i allmänhet å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter samt lagen om arbetstidens begränsning ävensom andra författningar på arbetarskyddets område, beträffande vilka sådan tillsyn uppdragits åt gruvinspektionen. Omfattningen av denna tillsyn synes kommittén lämpligen böra begränsas till vad som för närvarande gäller för bergmästare (sid. 149), dock att arbetsrådet må i särskilt fall besluta om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och gruvinspektörs befogenhet. I utövandet av tillsynsverksamheten är gruvinspektör underställd arbetsrådet.

Beträffande tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens tillämpning i medicinskt-yrkeshygieniskt och socialhygieniskt hänseende vid gruvor och stenbrott gäller såsom för arbetsställen i allmänhet, att denna tillsyn bör ankomma på de föreslagna yrkesläkarna och socialinspektörerna. Då det får antagas, att dessa befattningshavare ej hinna besöka varje gruva och stenbrott, bör det åligga dem att i erforderlig utsträckning meddela gruvinspektören råd och upplysningar i berörda hänseenden. Det följer härav, att på gruvinspektör skall i huvudsak ankomma samma tillsynsuppgifter, som enligt kommitténs förslag bör åvila yrkesinspektör inom dennes tillsynsområde.

Gruvinspektör bör äga *kvalifikationer* motsvarande dem som fordras av sökande till bergmästar- eller gruvingenjörsbefattning. Han bör sålunda ha avlagt bergsingenjörsexamen (å underavdelningen för gruvvetenskap vid tekniska högskolans avdelning för bergsvetenskap) eller förvärvat däremot svarande utbildning samt vid gruvfält ha fullgjort praktisk tjänstgöring av mera maktpåliggande beskaffenhet ävensom i övrigt äga beprövad erfarenhet inom sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen ifråga. Motsvarande kompetensfordringar böra ställas på sökande till assistenttjänst hos gruvinspektör.

I fråga om gruvinspektörs *löneställning* föreslås, att han placeras i lönegrad A 28 i civila avlöningsreglementet. Assistentbefattningen bör lämpligen upptagas i samma lönegrad som gruvingenjör hos bergsstaten, d. v. s. i lönegrad A 24. För utförande av registrerings- och skrivarbete m. m. föreslås, att hos varje gruvinspektör inrättas en kontorsbiträdestjänst, förslagsvis i lönegrad Eo 4.

Vid genomförande av här berörda förslag torde de arbetsuppgifter, som nu åvila bergmästare och gruvingenjörer, komma att minskas. I vad mån denna minskning blir så avsevärd, att någon eller några av de nuvarande bergmästar- och gruvingenjörsbefattningarna kunna indragas, torde bliva en fråga, som kommerskollegium närmare får pröva.

I samband härmed må framhållas, att vid bifall till förslaget vissa ändringar behöva företagas i bland annat gällande instruktioner för yrkesinspektionen och för bergsstatens befattningshavare samt nuvarande kungörelse angående anmälan om olycksfall i arbete m. m.

Enligt kommitténs ovan behandlade förslag skulle gruvinspektionen komma att bestå av följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

4 gruvinspektörer.....	A 28
1 assistent.....	A 24

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

4 kontorsbiträden.....	Eo 4
------------------------	------

Skogs- och flottledsinspektionen.

Nuvarande organisation. Genom särskilda lagar, 1919 års flottledshärbärgeslag och 1937 års skogshärbärgeslag, meddelas bestämmelser om skyldighet i vissa fall att vid flottled samt vid skogsavverkningsarbete, arbete med försågning av virke i direkt samband med skogsavverkning, kolnings-, väg-, vattenavlednings- och flottledsbyggnadsarbete anordna härbärgen åt arbetarna. Beträffande tillsyn å efterlevnaden av dessa lagar meddelas närmare föreskrifter i kungörelsen den 21 maj 1937 (nr 271) om tillsyn å härbärgen för arbetare, sysselsatta med skogsavverknings- m. fl. arbeten, jämte däri enligt kungörelse den 27 oktober 1944 (nr 719) vidtagen ändring. Sålunda föreskrives, att tillsyn å efterlevnaden av skogshärbärgeslagen utövas, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, av skogs- och flottledsinspektören jämte assistenter, skogsunderinspektören och biträdande skogsunderinspektörer samt jägmästare och länsjägmästare med biträde av underlydande personal. Beträffande tillsyn å efterlevnaden av flottledshärbärgeslagen utövas denna av länsstyrelserna, som därvid åtnjuta biträde av skogs- och flottledsinspektören jämte underlydande tjänstemän samt övriga nyss nämnda befattningshavare. Sedan antalet befattningshavare hos skogs- och flottledsinspektionen ökats, taga de s. k. lokala biträdande tillsynsorganen numera mycket ringa befattning med tillsyn enligt skogs- och flottledshärbärgeslagarna. Vidare biträda domänverkets tjänstemän för närvarande blott med tillsyn vid arbeten å statens skogar och i fråga om dessa endast vid sådana arbeten, som icke bedrivs i domänverkets regi. Överenskommelser med skogsvårdsstyrelser angående biträde vid tillsynen föreligga för närvarande blott inom tre län.

Förutom här ovan angivna tillsyn har Kungl. Maj:t med stöd av 23 § arbetarskyddslagen uppdragit åt skogs- och flottledsinspektören att jämväl utöva den tillsyn å arbetarskyddet vid skogs- och flottningsarbete, som eljest enligt nämnda lag ankommer på yrkesinspektör. I gällande kungörelse av den 21 maj 1937 (nr 270) angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsynen å skogsavverknings- m. fl. arbeten föreskrives sålunda, att den tillsyn å efterlevnaden av arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som åligger yrkesinspektör, skall i vad angår skogsavverkningsarbete, arbete med försågning av virke i direkt samband med skogsavverkning, skogsvårds-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbeten utövas av skogs- och flottledsinspektören

i egenskap av specialinspektör inom yrkesinspektionen. Skogs- och flottledsinspektören äger därvid uppdraga åt hos honom anställd assistent samt åt skogsunderinspektören och biträdande skogsunderinspektör att i enlighet med de anvisningar skogs- och flottledsinspektören meddelar utöva sådan tillsyn.

Från tillsynen undantages dock övervakandet av efterlevnaden av 1919 års kungörelse angående registrering och besiktning av vissa ångpannor m. m., varjämte föreskrives, att vid utövande av tillsynen skogs- och flottledsinspektören äger påkalla vederbörande yrkesinspektörs medverkan beträffande maskinell eller annan teknisk anordning. Vad som finnes stadgat rörande yrkesinspektör skall i övrigt i tillämpliga delar gälla beträffande skogs- och flottledsinspektören vid utövandet av nu ifrågakvarande verksamhet.

En ytterligare arbetsuppgift, som ankommer på skogs- och flottledsinspektionen, är tillsynen å vissa fartyg, som nyttjas vid flottning. År 1936 uppdrog nämneligen kommerskollegium efter samråd med socialstyrelsen (yrkesinspektionens dåvarande chefsmyndighet) åt skogs- och flottledsinspektören samt assistenterna hos denne att tills vidare, i den mån så läte sig göra utan att det inkräktade på den med deras respektive befattning förenade verksamheten, vid tjänsteresor företagna i befattningen öva tillsyn därå, att bestämmelserna i 5 a § sjölagen och med stöd därav utfärdade föreskrifter iakttoges beträffande fartyg, som nyttjades vid flottning.

Sedan år 1945 skola skogs- och flottledsinspektionens befattningshavare dessutom biträda hälsovårdsnämnderna med tillsyn å djurskyddslagens efterlevnad beträffande hästar, som användas vid skogskörslor.

Närmare bestämmelser angående tillsynens fördelning och utövande meddelas i förutnämnda 1937 års kungörelse om tillsyn å härbärgen för arbetare, sysselsatta med skogsavverknings- m. fl. arbeten, samt i fråga om tillsynsorgans allmänna åligganden i instruktionen för yrkesinspektionen.

Skogs- och flottledsinspektörens tillsynsområde utgöres av hela landet och stationsorten är Stockholm.

Den nuvarande personalen hos skogs- och flottledsinspektionen utgöres av följande befattningshavare.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 skogs- och flottledsinspektör.....	A 27
1 assistent.....	A 20
1 kontorsbiträde.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

1 skogsunderinspektör.....	Eo 14
3 biträdande skogsunderinspektörer.....	Eo 7

Extra tjänsteman.

1 kontorsbiträde (8 mån./år) Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

1 assistent	Arvodestjänst
1 biträdande assistent (halvårsanställd)....	»
2 konsulenter	»

Nuvarande arbetsuppgifter och inspektionsfrekvens. I det föregående ha i korthet angivits de arbetsuppgifter, som åligga skogs- och flottledsinspektionen, samt hur tillsynen å arbetarskydds- och härbärgeslagstiftningens efterlevnad inom skogsbruket (inkl. flottningen) i allmänhet är anordnad. Om inspektionens arbete inom nämnda verksamhetsområde har skogs- och flottledsinspektören lämnat kommittén följande upplysningar.

Redan från början av sin verksamhet har skogs- och flottledsinspektören haft uppmärksamheten riktad på de ovana skogsarbetarna, enär det befarats, att sysselsättandet av dylika arbetare i skogarna skulle föranleda en stark stegring av olycksfallsfrekvensen. Denna farhåga har också besannats. För att motverka den stigande olycksfallsfrekvensen ha från inspektionens sida vidtagits åtgärder, som främst gått ut på att under besök å arbetsplatserna och vid huggarkurser genom rådgivande verksamhet och demonstrationer i skogen göra de ovana arbetarna förtrogna med olycksfallsriskerna samt instruera dem om redskapsvårdens och arbetsmetodernas betydelse ur skyddssynpunkt. Denna olycksfallsförebyggande verksamhet aktualiserades givetvis genom krigsårens forcerade vedavverkningar och sysselsättandet i samband därmed av ett stort antal vid skogsarbete ovana arbetare. Men arbetarskyddsfrågan inom skogsbruket har även i övrigt fått en för varje år ökad betydelse, och den kräver numera större uppmärksamhet av skogs- och flottledsinspektionen än tillsynen å härbärgeslagstiftningens efterlevnad och den i anslutning därtill bedrivna upplysningsverksamheten angående gemensam mathållning m. m.

Den av skogs- och flottledsinspektionen utövade tillsynsverksamheten har företrädesvis omfattat skogsbruket i Norrland, Dalarna och Värmland. Skogsbruket i södra Sverige har däremot endast i mycket begränsad omfattning kunnat bli föremål för tillsyn. Dock har under de senaste åren i samband med de stora vedavverkningarna tillsynen å södra Sveriges skogsbruk ägnats något större uppmärksamhet än vad tidigare varit möjligt. Följande uppställning över skogs- och flottledsinspektionens rese- och förrättningsdagar inom Norrland, Dalarna och Värmland samt landet i övrigt belyser, hur »inspektionsfrekvensen» ter sig för angivna tillsynsområden.

I förhållande till de årsavverkningar, som beräknas bli uttagna inom nämnda områden under den närmaste framtiden och vilka torde komma att förhålla sig till varandra som 3 : 1, är den för landet i övrigt (södra Sverige) angivna »inspektionsfrekvensen» alltför låg, och tillsynsverksamheten i de sydsvenska skogarna måste därför väsentligt ökas.

År	Antal rese- och förrättningsdagar i		
	Norrland, Dalarna och Värmland	Landet i övrigt	Summa
1938	678	8	686
1939	649	24	673
1940	445	6	451
1941	438	45	483
1942	459	37	496
1943	497	91	588
1944	379	48	427
1945	609	13	622

Vad beträffar skogs- och flottledsinspektionens tillsyn å flottningsarbete och flottleder har enligt uppgift från inspektionen någon regelbundet återkommande sådan tillsyn icke kunnat utövas. År 1939 funnos i vårt land allmänna flottleder till en sammanlagd längd av 33,234 km, fördelade på 73 flodområden. Av dessa flottleder, som administrerades av 175 flottningsföreningar, kan minst 50 % eller cirka 17,000 km beräknas vara av sådan natur, att de borde vara föremål för fortlöpande tillsyn från yrkesinspektionens sida. Härtill kommer dessutom ett icke ringa antal enskilda flottleder.

Det kan nämnas, att under åren 1939 och 1940 skogs- och flottledsinspektören, ordinarie assistenten och skogsunderinspektören ägnade 66 respektive 78 förrättningsdagar åt flottleder och flottning. Någon uppgift om den totala längden av de flottleder, som därvid inspekterats, föreligger icke, men enligt inspektionens erfarenhet torde i genomsnitt omkring 20 km flottleder medhinnas per förrättningsdag, varvid förflyttningen sker såväl med bil och båt som till fots. Enligt denna uppskattning skulle under åren 1939 och 1940 omkring 1,300 respektive 1,600 km flottleder ha inspekterats. Då ifrågavarande år voro i inspektionshänseende ganska normala, skulle skogs- och flottledsinspektionen med nuvarande personal hinna besöka samtliga flottleder högst en gång vart tionde år. Inspektionsfrekvensen har emellertid varit mycket ojämn, och vissa flottleder ha sålunda över huvud taget ännu ej besökts, under det att andra varit föremål för inspektioner med något kortare intervaller än 10 år. Klagomål från arbetarhåll ha nämligen hittills i stor utsträckning fått bestämma inspektionerna.

Det ökade intresset för arbetarskyddet inom skogsbruket har medfört, att skogs- och flottledsinspektionen numera i ganska stor omfattning anlitas för kurs- och annan upplysningsverksamhet. Sålunda ha inspektionens befattningshavare på senare tid medverkat vid ett flertal kurser, såsom av länsarbetsnämnderna anordnade utbildningskurser för instruktörer, vilka ha att instruera ovana skogsarbetare, och av arbetsgivare anordnade kurser för skogvaktare och förmän. Arbetarskydds föredrag med stillfilm i skogsarbetarföreläggningar och skogsbyar ha dessutom anordnats i stor utsträckning av inspektionens befattningshavare. På grund

av otillräcklig personal har inspektionen dock icke kunnat tillmötesgå skogsbruket med önskat antal föredrag. Även i södra Sverige har intresset för dylik upplysningsverksamhet visat sig vara stort enligt den erfarenhet, som skogs- och flottledsinspektören vunnit under resor i denna del av landet. I detta sammanhang bör beaktas, att dylik föredragsverksamhet icke bör ha karaktären av engångsåtgärd utan denna bör i förening med besök på arbetsplatserna bedrivas något så när kontinuerligt. Inspektionen kan dock icke med nuvarande personal tillgodose behovet av dylik föredragsverksamhet.

Den skogligen yrkesinspektionen har vidare tagits i anspråk för medverkan vid den yrkesutbildning av skogsarbetare, som på enskilt initiativ bedrivits under de senaste 3 å 4 åren. Denna yrkesutbildning har visserligen hittills haft försökskaraktär och därför icke bedrivits i någon större omfattning, men i det av Norrlandskommittén avgivna betänkandet angående yrkesutbildningen i Norrland (Statens off. utredn. 1945:33) ha flera olika typer av yrkesutbildning av skogsarbetare föreslagits. Föreningen skogsarbeten och Värmlands skogsarbetsstudier ha likaledes föreslagit dylik utbildning. Vid den hittills försöksvis bedrivna yrkesutbildningen har skogs- och flottledsinspektionen medverkat med föredrag samt vid ledandet av praktiska övningar, vid varje kurs med 6—10 timmar under en å två dagar. Vid en mera allmän yrkesutbildning av skogsarbetare torde inspektionens medverkan böra ha ungefär samma omfattning, vilket kommer att medföra, att ett stort antal arbetsdagar måste ägnas denna verksamhet.

En annan arbetsuppgift för skogs- och flottledsinspektionen utgör dennas medverkan till förbättrande av skogsarbetarnas mathållning och hygien i skogsarbetarförläggningarna. Redan under de första åren av inspektionens verksamhet framstod det klart, att den eftersträfvade och välbehövligen förbättringen av skogsarbetarnas levnadsförhållanden under vistelsen på arbetsplatserna ej kunde uppnås enbart genom en förbättring av bostädernas beskaffenhet och ändamålsenlighet. Förbättrade bostadsförhållanden utgjorde visserligen förutsättningen för en rationalisering på detta område, men därjämte erfordrades en genomgripande omläggning av arbetarnas provianterings- och matlagingsförhållanden. Snart nog kom skogs- och flottledsinspektören till den uppfattningen, att övergång från det dittills gängse systemet med individuell mathållning till gemensamma hushåll i arbetarnas egen regi utgjorde den ändamålsenligaste anordningen, då det gällde att i detta hänseende avhjälpa rådande missförhållanden. Detta ledde till bildandet av gemensamma skogsarbetarhushåll med kockor, vilket system visat sig medföra betydande fördelar ur såväl dietisk som hygienisk synpunkt. Sedan år 1937 har ett stort antal — av statsmedel understödda — kurser för utbildning av kockor hållits i olika delar av landet, företrädesvis i Norrland, Dalarna och Värmland.

Då det visat sig, att anordnandet av dylika kurser ej enbart varit tillfyllest för att tillgodose behovet av kompetenta kockor, har skogs- och flottledsinspektionen sedermera tillförts kvinnliga konsulenter med uppgift att verka för förbättrad mathållning och hygien i skogsarbetarförläggningarna. Denna konsulentverksamhet består företrädesvis däri, att vederbörande konsulent under en eller annan dags

besök i förläggningarna meddelar kockorna praktisk undervisning i mathållning samt i övrigt står dessa till tjänst med råd och anvisningar. Under åren 1945 och 1946 ha två konsulenter varit anställda hos skogs- och flottledsinspektören.

Reformförslag. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1935 med förslag till effektivisering av skogs- och flottledsinspektionen hemställde yrkesinspektionens dåvarande chefsmyndighet (socialstyrelsen) bland annat, att skogs- och flottledsinspektören, vars tjänstetitel samtidigt borde ändras till skogsyrkesinspektör, måtte uppflyttas i lönegrad A 28 och att extra ordinarie assistenten hos denne i lönegrad A 20 måtte överföras till ordinarie stat i lönegrad A 21. Detta förslag har sedermera biträttats av den sakkunnige, som avgav förslag till organisation av socialstyrelsen, samt 1937 års arbetarskyddskommitté. I motioner vid 1938 års riksdag (I:281 och II:420) har likaledes yrkats, att riksdagen måtte bifalla ovannämnda hemställan. Då riksförsäkringsanstalten år 1941 avgav yttrande över tjänsteförteckningssakkunnigas förslag angående revision av tjänsteförteckningen förordade anstalten jämväl här ifrågavarande lönegradsuppflyttningar. Tillika har i två vid 1942 års riksdag väckta motioner (I:161 och II:119) yrkats, att riksdagen måtte besluta att placera skogs- och flottledsinspektören i lönegrad A 28 och dennes ordinarie assistent i lönegrad A 24.

Föreslagen organisation. Enligt kommitténs mening bör den nuvarande skogs- och flottledsinspektionen bibehållas som en specialinspektion inom arbetsinspektionen samt omhänderha de tillsynsuppgifter, som för närvarande åligga förevarande inspektion. Skogs- och flottledsinspektionen skall sålunda utöva tillsyn å efterlevnaden av de lagar och andra författningar, beträffande vilka sådan tillsyn uppdragits åt inspektionen. Kommittén får i detta avseende hänvisa till vad som anförts å sid. 162 o. f.

Under den tid, som förflutit sedan skogs- och flottledsinspektionens nuvarande organisation tillkom — den 1 juli 1937 — har framgått, att den numera icke motsvarar det behov som föreligger. Den olycksfallsförebyggande verksamheten vid skogsarbete måste betydligt ökas samt utsträckas till hela landet, således även till södra Sverige. Det är också nödvändigt, att flottlederna bliva föremål för ökad tillsyn, åtminstone i sådan omfattning, att de hinna besökas en gång vart femte år. Härigenom skulle jämväl bostads- och arbetsförhållandena vid flottlederna komma att inspekteras så pass ofta, att klagomål från flottningsarbetarna ej vidare skulle behöva förekomma, vilket i sin tur skulle underlätta upprätthållandet av en jämnare inspektionsfrekvens än vad nu är fallet. För detta ändamål skulle emellertid — med beaktande av vad förut anförts (sid. 165) — den helårsanställda personalen vid den skogliga yrkesinspektionen behöva fördubblas under sommarhalvåret. Det torde av här berörda förhållanden tydligt framgå, att en ökning av personalen hos skogs- och flottledsinspektionen är nödvändig.

För närvarande har den skogliga yrkesinspektionen hela landet som tillsynsområde och stationsorten utgöres av Stockholm. Detta medför, att resorna ofta

bliva långa och därigenom dyrare och mera tidskrävande än vad fallet skulle vara, om landet vore indelat i distrikt, vart och ett med sin särskilda stationsort. Visserligen har inspektionen sökt beakta detta förhållande genom att vid resor till avlägsna landsdelar utsträcka bortovaron till i regel minst två veckor i följd eller ej sällan ännu mera, men dessa resor medföra i sin tur stora olägenheter för personalen, icke minst därigenom att denna måste tillbringa ett betydande antal fridagar (sön- och helgdagar) på resor. Som exempel kan nämnas, att den ordinarie assistenten och skogsunderinspektören under år 1945 befunno sig på tjänsteresor 12 respektive 16 sön- och helgdagar. De långa resorna äro dessutom, särskilt vintertid, mycket påfrestande för personalen, dels genom de strapatser, som följa med resorna på grund av att de i stor utsträckning måste företagas till fots eller på skidor, och dels därigenom att befattningshavarna, i den mån så låter sig göra, i regel utnyttja även söndagarna som förrättningsdagar, t. ex. för besiktning av härbärgen eller för överläggningar med arbetsgivare och arbetsledare. Ytterligare en olägenhet med de långa resorna är, att de försvåra kontakten mellan de olika befattningshavarna samt möjligheten att överlägga i nödvändiga tjänsteangelägenheter.

De ovan berörda förhållandena ha medfört, att två av de biträdande skogsunderinspektörerna hittills haft annan stationsort än skogs- och flottledsinspektören. Även detta har inneburit olägenheter genom att erforderlig kontakt icke kunnat upprätthållas mellan dessa befattningshavare samt skogs- och flottledsinspektören och dennes expedition i Stockholm. Vid en uppdelning av landet i två distrikt böra skogsunderinspektörerna kunna ha samma stationsort som respektive skogsyrkesinspektörer. De flesta resor torde därjämte kunna planläggas så, att vederbörande i allmänhet icke behöva tillbringa sön- och helgdagar utom stationsorten.

Med hänsyn till vad ovan anförts och då en utökning av skogs- och flottledsinspektionens personal är nödvändig, om inspektionen skall på tillfredsställande sätt kunna fullgöra sina uppgifter, anser sig kommittén böra föreslå, att landet tillsvidare indelas i två distrikt, det ena omfattande förslagsvis ett område motsvarande X och XI arbetsinspektionsdistrikten, d. v. s. Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, och det andra I—IX arbetsinspektionsdistrikten, alltså den övriga delen av Sverige. Huruvida denna distriktsindelning är lämplig, torde efter någon tid böra närmare prövas, varvid hänsyn bör tagas till bland annat areal (avstånd), förefintlighet av kommunikationsleder, årligen avverkade kubikmassor, antal arbetsgivare samt antal fasta arbetsplatser, såsom flottleder (deras längd i km), skiljeställen och flottlägningsplatser.

Distrikten böra lämpligen benämnas *norra* och *södra* distrikten. Som *stationsorter* för desamma föreslås Umeå och Stockholm. Expeditionen för det norra distriktet torde eventuellt kunna anordnas tillsammans med kansliet för arbetsinspektionen i elfte distriktet. Vad beträffar det södra distriktets expedition föreslås, att denna förläggas till skogsavdelningen å den föreslagna specialinspektionsbyrån.

Enligt kommitténs mening bör å varje distrikt finnas en skogs- och flottledsinspektör. Dennes tjänstetitel föreslås av kommittén böra, i överensstämmelse med

tidigare framförda önskemål (sid. 167), ändras till *skogsyrkesinspektör*. Då flottning vanligen inbegripes under begreppet skogsbruk, synes denna titel ur formell synpunkt vara tillfyllest. Den är dessutom enklare än den nuvarande dubbelbenämningen. Befattningarna ifråga böra uppföras på ordinarie stat och placeras i lönegrad A 28. Med hänsyn till att skogsyrkesinspektören i södra distriktet även skall tjänstgöra som chef för skogsavdelningen inom det nya ämbetsverkets specialinspektionsbyrå (se sid. 74) föreslås, att han tillägges titeln byrådirektör samt placeras i lönegrad A 29. Beträffande de krav på kvalifikationer, som böra ställas på skogsyrkesinspektör, hänvisas till sid. 171.

Sedan år 1930 finnas vid skogs- och flottledsinspektionen 1 helårsanställd och 1 biträdande assistent, den senare med numera 6 månaders tjänstgöring under vinterhalvåret. Till sistnämnda assistenttjänst har det visat sig mycket svårt att få kvalificerade sökande och särskilt svårt att få jägmästare eller forstmästare, som mottagit förordnande på ett eller annat år, att under en följd av år åtaga sig denna tjänst. Det första halvåret åtgår vanligen till att sätta vederbörande in i arbetsuppgifterna. Visserligen har samarbete inletts med skogsvårdsstyrelser, som ha större behov av befattningshavare under sommaren än under vintern, i syfte att tillförsäkra nämnda halvårsassistent arbete året om, men det oaktat har ombyte av befattningshavare skett alltför ofta, vanligen till följd av att vederbörande efter några år erhållit förmånligare anställning. Det kan nämnas, att under den tid befattningen funnits (åren 1930—1946), ej mindre än 6 olika personer innehaft densamma. En bidragande orsak till rekryteringssvårigheten är vidare, att det arvode, som vederbörande uppbär (500 kronor per månad), är för lågt i förhållande till de löner, som för närvarande utgå till befattningshavare i motsvarande ställning såväl i statstjänst som hos enskilda företagare. På grund härav har under de två senaste vintersäsongerna någon för befattningen kvalificerad person över huvud taget icke kunnat erhållas. Det är också naturligt, att då en från skogshögskolan nyutexaminerad jägmästare numera erhåller 450—600 kronor i månaden, det måste uppstå svårigheter att för ett arvode av 500 kronor per månad erhålla en tjänsteman, av vilken fordras ej blott högre skogsteknisk utbildning utan dessutom minst 3 års praktisk verksamhet inom skogsbruket och som är villig att taga anställning endast under 6 månader per år.

Såsom förut nämnts (sid. 74) föreslås, att på skogsavdelningen inom det nya ämbetsverket inrättas två assistentbefattningar. Innehavarna av dessa skola biträda vid handläggning av ärenden, som röra skogs- och flottledsinspektionens verksamhet i allmänhet, men dessutom av sådana ärenden, som sammanhånga med tillsynstjänstens utövande i södra distriktet. De skola jämväl biträda skogsyrkesinspektören i tillsynsarbetet inom distriktet. Enligt kommitténs mening torde stadigvarande behov av en assistent föreligga även hos skogsyrkesinspektören i norra distriktet. På denna assistent bör ankomma att biträda vid handläggning av på distriktet förekommande ärenden samt i det tillsynsarbete, som åligger skogsyrkesinspektören i detta distrikt. Assistenten bör tillika tjänstgöra som skogsyrkesinspektörens ställ-

företrädare, varför föreslås, att han benämnes förste assistent och placeras i lönegrad A 24.

Sedan 1937 finnas hos den skogliga yrkesinspektionen 1 extra ordinarie skogsunderinspektör och 3 biträdande halvårsanställda skogsunderinspektörer. De sistnämnda, som under vinterhalvåret ställas till förfogande av domänstyrelsen, sysselsätts med att för inspektionens räkning inhämta uppgifter angående skogsarbetarnas bostads-, levnads- och arbetsförhållanden vid vinterdrivningarna. Dessa inspektörstjänster besätts vanligen med icke-ordinarie kronojägare från domänverket. I likhet med ovannämnda assistentbefattning har det på senare tid varit mycket svårt att rekrytera ifrågavarande tjänster. Vid befördran inom domänverket erhålla nämligen vederbörande kronojägare i allmänhet sådan tjänstgöring, att domänverket icke längre kan undvara dem under vinterhalvåret. De personalbyten, som på grund härav ofta förekomma å skogsunderinspektörstjänsterna, försvåra givetvis möjligheterna att rationellt utnyttja underinspektörerna för avsett ändamål. Enligt skogs- och flottledsinspektörens mening skulle det för inspektionen därför vara mera ändamålsenligt, om de tre biträdande skogsunderinspektörerna ersattes med 2 helårsanställda extra ordinarie skogsunderinspektörer, d. v. s. 1 i varje distrikt. Såsom tidigare anförts böra dessa kunna fullt sysselsättas även under sommarhalvåret, nämligen med inspektioner efter flottlederna, där inspektionsfrekvensen nu är alltför låg. En dylik anordning skulle vidare underlätta rekryteringen av de ordinarie skogsunderinspektörsbefattningarna.

Med hänsyn till föreliggande behov av såväl tätare inspektioner som vidgad tillsyn inom skogshanteringen synes kommittén erforderligt, att även skogsunderinspektörskåren något förstärkes. Kommittén föreslår sålunda, att den nuvarande extra ordinarie skogsunderinspektörstjänsten ombildas till en ordinarie sådan befattning med placering förslagsvis på södra distriktet. En liknande tjänst bör vidare inrättas på norra distriktet. Tjänsterna böra uppföras i lönegrad A 17. Vidare föreslås av anförda skäl, att de 3 ovannämnda halvårsanställda skogsunderinspektörsbefattningarna i lönegrad Eo 14 ersätts med 2 helårsanställda extra ordinarie skogsunderinspektörstjänster i samma lönegrad, en på vardera distriktet.

Vad beträffar den förutnämnda konsulentverksamheten föreligger behov härav även framdeles. Förutom att besöka kocklagen samt förbereda och leda kockkurser böra konsulenterna bedriva upplysningsverksamhet rörande gemensam mathållning inom de trakter, där sådan mathållning icke alls eller endast mera sporadiskt förekommer. De 2 konsulenter, som nu för nämnda ändamål äro knutna till inspektionen, beräknas komma att ha full sysselsättning under hela året. Då behovet av denna personal synes bliva stadigvarande, anser sig kommittén böra föreslå, att ifrågavarande tjänster uppföras på ordinarie stat och placeras i lönegrad A 14. De böra placeras på var sitt distrikt.

Om skogs- och flottledsinspektionens tillsyns- och upplysningsverksamhet skall kunna bedrivas på effektivt och rationellt sätt, fordras jämväl, att inom inspek-

tionen finnes tillgång till erforderlig kvalificerad kontorspersonal. På sid. 74 angivas de biträdestjänster, som föreslås för skogsavdelningen inom ämbetsverket. För norra distriktets del förordas, att på detta inrättas en kanslibitträdestjänst. Då innehavaren av denna tjänst skall ombesörja icke blott skrivgöromål utan även registreringsarbete och visst ritarbete, bör tjänsten placeras i A 7.

Vad angår den inspekterande personalens *kvalifikationer* förutsättes, utöver den grundläggande utbildningen, praktisk erfarenhet angående skogs- och flottningsarbetets planläggning och tekniska utförande, konstruktion, uppförande och underhåll av enklare byggnader, organisation och skötsel av gemensamma skogsarbetarhushåll samt dessutom någon kunskap i hästkänedom och hovbeslag.

Som kompetensfordran för skogsyrkesinspektör och assistent bör uppställas högre skogsteknisk eller annan däremot svarande utbildning jämte praktisk erfarenhet i enlighet med vad som för närvarande föreskrives för skogs- och flottledsinspektör och assistent hos denne. Se förutnämnda kungörelse nr 271/1937. Enligt kommitténs mening bör hinder icke föreligga att till skogsyrkesinspektör eller assistent föreslå även sökande med lägre skogsteknisk utbildning, därest sådan person visat sig äga stor duglighet och i övrigt har förutsättningar att på tillfredsställande sätt kunna fullgöra ifrågavarande tjänst. I dylikt fall bör dock fordras Kungl. Maj:ts medgivande att söka sådan tjänst.

Skogsunderinspektör bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, ha skogsmästarkompetens eller annan däremot i huvudsak svarande utbildning jämte erforderlig praktik.

Konsulent bör ha utbildning som lanthushållslärlarinna samt under minst ett år ha utövat praktisk verksamhet som lärarinna eller förestått större hushåll, helst på landsbygden. Vidare bör hon ha tjänstgjort som kursledarinna vid minst två av skogs- och flottledsinspektionen anordnade kockkurser eller äga annan däremot svarande praktisk erfarenhet.

Med hänsyn till den mångskiftande verksamhet, som är förenad med dels tillsynen å såväl arbetarskydds- som skogs- och flottledshärbärgeslagarna och dels de uppdrag i övrigt, som meddelats skogs- och flottledsinspektionen, måste stora krav ställas på de personliga egenskaperna hos inspektionens befattningshavare. Arbetet är vidare, som tidigare framhållits, fysiskt påfrestande, enär befattningshavarna på grund av arbetsplatsernas belägenhet ofta tvingas att företaga ansträngande förflyttningar till fots och på skidor. För att förvärva och behålla lämpliga personer till ifrågavarande befattningar är det därför av betydelse, att de liksom övriga befattningshavare inom arbetsinspektionen kunna tillförsäkras en garanterad befordringsgång.

Vid bifall till kommitténs förslag skulle skogs- och flottledsinspektionen bestå av, förutom den till specialinspektionsbyråns skogsavdelning och södra distriktet knutna personalen (se sid. 75), följande befattningshavare på det föreslagna *norra* distriktet.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

1 skogsyrkesinspektör	A 28
1 förste assistent	A 24
1 skogsunderinspektör	A 17
1 konsulent	A 14
1 kanslibiträde	A 7

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänsteman.*

1 skogsunderinspektör	Eo 14
---------------------------------	-------

I anslutning till kommitténs förslag beträffande skogs- och flottledsinspektionens organisation må framhållas, att vid genomförandet härav vissa ändringar torde erfordras i 1937 års kungörelser (nr 270 och 271) angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsynen å skogsavverknings- m. fl. arbeten respektive om tillsyn å härbärgen för arbetare, sysselsatta med skogsavverknings- m. fl. arbeten (se sid. 162).

Trafikinspektionen.

Nuvarande organisation. För tillsyn å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad vid järnvägsdrift ha, såsom förut nämnts (sid. 18 och 75), förordnats särskilda tillsynsorgan. Sålunda har Kungl. Maj:t för tillsyn å vissa arbeten vid *statens järnvägar* med stöd av 23 § lagen om arbetarskydd genom kungörelse den 27 september 1945 (nr 640) föreskrivit, att byrådirektören å järnvägsstyrelsens maskintekniska byrå och överinspektören för säkerhetstjänsten hos samma styrelse skola, beträffande statens järnvägar, i egenskap av specialinspektörer inom yrkesinspektionen utöva den tillsyn å efterlevnaden av nämnda lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som åligger yrkesinspektör. Härvid ankommer det på byrådirektören att svara för tillsynen i vad den avser ban- och maskintjänsten och överinspektören i vad den angår säkerhets- och trafiktjänsten. Utan hinder av vad sålunda föreskrives äger yrkesinspektionens chefsmyndighet efter samråd med järnvägsstyrelsen besluta om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs samt nämnda specialinspektörers befogenhet.

Med stöd av sistnämnda bestämmelse har riksförsäkringsanstalten i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet efter samråd med järnvägsstyrelsen beslutat om vissa jämkningar av gränsen mellan tillsynsområdena för yrkesinspektör samt förevarande specialinspektörer. Sålunda skola yrkesinspektörerna handlägga ärenden rörande företrädesvis huvudverkstäderna och huvudförråden, vissa hus- och andra byggnadsarbeten, arbete i grustag m. m., medan ifrågavarande specialinspektörer ha att handlägga ärenden rörande alla slags rälsgående fordon, driftsverkstäder, vagnhallar m. m., ärenden rörande åtgärder till förebyggande av olycksfall

och ohälsa, personalrum o. d., allt inom eller berörande driftstjänsten, samt ärenden rörande säkerhetstjänsten. Järnvägsstyrelsen har därjämte fastställt vissa riktlinjer beträffande tillsynens fördelning mellan byrådirektören, som i fråga om yrkesinspektionen benämnes specialinspektör för ban- och maskintjänsten, samt överinspektören, som i fråga om yrkesinspektionen benämnes specialinspektör för säkerhets- och trafik-tjänsten. Ärenden, som beröra båda specialinspektörernas verksamhetsområden, handläggas gemensamt, vilket även sker, när så är påkallat för att ernå enhetlighet.

Vad beträffar tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad vid *enskild järnvägsdrift* har Kungl. Maj:t med stöd av 23 § lagen om arbetarskydd genom kungörelse den 26 januari 1940 (nr 108) föreskrivit, att järnvägsinspektören hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall, i vad angår ban-, maskin-, säkerhets- och trafik-tjänsten vid de enskilda järnvägarna, i egenskap av specialinspektör inom yrkesinspektionen utöva den tillsyn å efterlevnaden av nämnda lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som åligger yrkesinspektör. Utan hinder härav må dock yrkesinspektionens chefsmyndighet efter samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen besluta om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och järnvägsinspektörens befogenhet.

I samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har riksförsäkringsanstalten med stöd av ovannämnda bestämmelse fastställt vissa riktlinjer beträffande tillsynsverksamheten vid de enskilda järnvägarna. Sålunda skola yrkesinspektörerna handlägga ärenden rörande verkstäder och förråd, vissa hus- och andra byggnadsarbeten, ångpannor m. m., medan nämnde specialinspektör handlägger ärenden rörande alla slags rälsgående, enskild järnväg tillhörande fordon m. m., ärenden angående förebyggande skyddsåtgärder, personalrum o. d., allt inom eller berörande driftstjänsten, samt ärenden rörande säkerhetstjänsten.

Av det ovan anförda framgår, att arbetarskyddstillsynen vid järnvägsdrift utövas av 3 specialinspektörer, varav 2 anställda hos järnvägsstyrelsen och 1 hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Med avseende på här berörda tillsyn lyda de under yrkesinspektionens chefsmyndighet. Deras tillsynsverksamhet omfattar hela landet, och stationsorten är för samtliga Stockholm.

Reformförslag. Till kommittén har framställts förslag om att ovannämnda specialinspektion för järnvägsdrift måtte överflyttas på särskilda hos yrkesinspektionen anställda specialinspektörer. I anslutning härtill må erinras om vad socialstyrelsen år 1917 anförde i sitt till Kungl. Maj:t då avgivna utlåtande angående den specialinspektion vid järnvägsdrift, som sedermera inrättades genom beslut av Kungl. Maj:t den 26 september 1918. Sålunda framhöll styrelsen, att vissa betänkligheter kunde möta att anlita någon statens järnvägars inspektör jämväl för tillsyn ur arbetarskyddssynpunkt med hänsyn till de svårigheter detta kunde tänkas medföra för inspektören i fråga om hans förhållande till sido- eller överordnade tjänstemän inom hans kår eller till hans egen chefsmyndighet (järnvägsstyrelsen). Synpunkter i denna riktning framfördes också synnerligen kraftigt från personalhåll. Socialsty-

relsen fann likväl anordningen innebära en väsentlig förbättring i förhållande till den dåvarande tillsynen och ansåg sig därför böra i huvudsak förordna dess genomförande. Med hänsyn bland annat till de angivna betänkligheterna förutsatte styrelsen emellertid, att den föreslagna anordningen tills vidare skulle bli av provisorisk karaktär.

Ovannämnda förhållande berördes av yrkesinspektionens chefsmyndighet (riksförsäkringsanstalten) även i det underdåniga utlåtande, som chefsmyndigheten den 18 november 1939 avgav över vissa förslag av järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen rörande arbetarskyddstillsynen vid statens järnvägar och de enskilda järnvägarna, vilka förslag sedermera resulterade i de år 1940 utfärdade kungörelserna angående specialinspektörer inom yrkesinspektionen för tillsyn å vissa arbeten vid järnvägsdrift. Sålunda framhölls, att anordningen med specialinspektörer inom yrkesinspektionen för den statliga och enskilda järnvägsdriften, vilkas huvudsakliga arbetsuppgifter låge på annat område och vilka i avseende på fullgörandet av dessa uppgifter lydte under järnvägsstyrelsen respektive väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, icke kunde anses utgöra en tillfredsställande anordning av arbetarskyddstillsynen på dessa områden. Med hänsyn till de dåvarande tidsförhållandena ansåge sig chefsmyndigheten emellertid icke då böra framställa något förslag om ändrad organisation av tillsynen i förevarande avseende.

Föreslagen organisation. Såsom förut angivits (sid. 76) föreslår kommittén, att den tillsyn å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad, som i fråga om järnvägsdrift åligger ovannämnda specialinspektörer, överflyttas på särskilda till det nya ämbetsverket knutna befattningshavare, trafikinspektörer, vilka huvudsakligen skola ägna sig åt denna tillsyn. Härutöver föreslås, att åt dem uppdrages att jämväl handhåva arbetarskyddstillsynen inom annan transportverksamhet, nämligen spårvägs-, bil-, buss- och flygtrafik, dock ej sjöfart. På nämnda befattningshavare skall sålunda ankomma att inom angivna verksamhetsgrenar utöva tillsyn å arbetarskyddslagen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter ävensom andra författningar på arbetarskyddets område, som beröra transportverksamhet och beträffande vilka tillsynen över deras efterlevnad uppdragits åt förevarande tillsynsorgan. Det torde dock vara nödvändigt att, i likhet med vad nu är fallet i fråga om arbetarskyddstillsynen vid järnvägsdrift, företaga en viss uppdelning av tillsynen mellan den allmänna arbetsinspektionen och trafikinspektionen. Sistnämnda inspektion torde ej heller ha möjlighet att med den personal, som föreslås för densamma, helt svara för tillsynen inom ifrågavarande verksamhetsgrenar. Vad beträffar arbetarskyddstillsynen vid järnvägsdriften synas de riktlinjer, som för närvarande tillämpas, i allt väsentligt kunna följas även i fortsättningen. Med ledning av dessa riktlinjer bör en reglering av gränsen mellan tillsynsområdena för den allmänna arbetsinspektionen och trafikinspektionen jämväl kunna åstadkommas i vad de avse spårvägs-, bil-, buss- och flygtrafik. Kommittén anser, att det bör åligga arbetsrådet att besluta härom.

Ifrågavarande trafikinspektörer böra, i den omfattning arbetarskyddstillsynen skall åligga dem, utöva denna tillsyn i alla de avseenden lagstiftningen är tillämplig å berörda slag av verksamhet. Dock bör i arbetarskyddsfrågor av medicinsk-yrkeshygienisk och socialhygienisk natur samarbete äga rum med yrkesläkaren respektive socialinspektören i vederbörande arbetsinspektionsdistrikt. Då fråga är om motorfordon och luftfartyg anser kommittén det vara av vikt, att erforderligt samarbete jämväl kommer till stånd och upprätthålles med vederbörliga organ inom bilbesiktningen och luftfartsinspektionen.

Såsom ovan nämnts utövas arbetarskyddstillsynen vid järnvägsdrift för närvarande av 3 specialinspektörer. Då dessa även ha andra omfattande arbetsuppgifter att fullgöra inom de verk de tillhöra och således ej kunna helt ägna sig åt arbetarskyddet, anser sig kommittén icke böra föreslå inrättande av fler än 2 trafikinspektörsbefattningar. Viss tillsyn torde därjämte kunna anförtros åt den vid den föreslagna trafikavdelningen anställde förste byråingenjören (jfr sid. 78).

Vid anordnande av tillsynen på det sätt kommittén föreslår, synas skäl knappast föreligga att uppdelna tillsynen mellan trafikinspektörerna med avseende på statlig och enskild järnvägsdrift. Snarare torde det ur effektivitets- och kostnadssynpunkt vara mest ändamålsenligt, att båda inspektörerna ägna sig åt arbetarskyddet inom såväl den statliga som enskilda järnvägsdriften. Detsamma gäller även i fråga om annan transportverksamhet.

Vad beträffar trafikinspektörernas löneställning, kvalifikationer och personalbehov har kommittén behandlat dessa frågor i sin tidigare redogörelse för nämnda trafikavdelning. I dessa hänseenden får kommittén därför hänvisa till vad som anföres å sid. 78—79.

Därest kommitténs här behandlade förslag angående trafikinspektionen vinner beaktande, förutsättes, att de förordnanden att vara specialinspektörer inom yrkesinspektionen, som meddelats för vissa befattningshavare hos järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, skola upphöra att gälla. De ovan nämnda kungörelserna i ämnet böra sålunda upphävas.

Sprängämnesinspektionen.

Nuvarande organisation. Hur sprängämnesinspektionen är organiserad och vilka arbetsuppgifter, som i allmänhet ankomma på denna, har omnämnts i det föregående (sid. 79). Det åligger sprängämnesinspektören därjämte att utöva viss tillsyn å arbetarskyddslagstiftningens tillämpning. Sålunda har Kungl. Maj:t med stöd av 23 § lagen om arbetarskydd genom kungörelse den 26 januari 1940 (nr 109) angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsyn å tillverkningen av explosiva varor samt framställning, raffinering och viss förvaring av eldfarliga oljor föreskrivit, att den tillsyn å efterlevnaden av nämnda lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som åligger yrkesinspektör, skall i vad angår tillverkning av explosiva varor samt framställning och raffinering ävensom förvaring i större upplag av eldfarliga oljor utövas av sprängämnesinspektören i egenskap av special-

inspektör inom yrkesinspektionen. Sprängämnesinspektören äger därvid uppdraga åt hos sprängämnesinspektionen anställd tekniskt utbildad befattningshavare att i enlighet med de anvisningar sprängämnesinspektören meddelar biträda vid utövandet av tillsynen.

Därjämte föreskrives, att utan hinder av vad ovan sägs yrkesinspektionens chefsmyndighet må efter samråd med kommerskollegium besluta om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och sprängämnesinspektörens befogenhet. Från sprängämnesinspektörens tillsyn undantages därjämte övervakandet av efterlevnaden av 1919 års kungörelse angående registrering och besiktning av vissa ångpannor m. m. I kungörelsen sägs vidare, att vid utövandet av tillsynen sprängämnesinspektören äger påkalla vederbörande yrkesinspektörs medverkan beträffande maskinell eller annan teknisk, till kemikerfacket icke hörande anordning.

Sprängämnesinspektörens tillsyn avser beträffande här nämnda tillverkning och framställning m. m. ej blott övervakning av arbetets säkerhet och sundhet utan även all annan tillsyn, som ingår i en yrkesinspektörs åligganden, såsom förefintligheten och beskaffenheten av personalrum, minderårigas arbetsförhållanden, efterlevnaden av allmänna arbetstidslagen o. s. v.

Beträffande kungörelsens bestämmelse angående beslut om jämkning av gränsen mellan yrkesinspektörs och sprängämnesinspektörens befogenhet kan meddelas, att riksförsäkringsanstalten med stöd av denna bestämmelse och efter samråd med kommerskollegium föreskrivit viss sådan jämkning. Sålunda skall tillsynen över hissar, kranar och andra lyftanordningar vid arbetsställen, som enligt nämnda kungörelse skola stå under tillsyn av sprängämnesinspektören, åligga yrkesinspektör. Därjämte ha vissa smärre regleringar ägt rum efter överenskommelse mellan sprängämnesinspektören och respektive yrkesinspektörer.

Sprängämnesinspektörens tillsynsområde omfattar hela landet och hans stationeringsort är Stockholm.

Reformförslag. Från *yrkesinspektörshåll* har uttalats önskvärdheten av att sprängämnesinspektionen måtte sammanföras med yrkesinspektionen och andra tillsynsorgan på arbetarskyddets område till ett särskilt ämbetsverk.

Av *sprängämnesinspektören* har ifrågasatts viss ändring av tillsynens organisation. Sålunda borde sprängämnesinspektionen inom de verksamhetsområden, som avses i ovannämnda kungörelse av den 26 januari 1940, helt befrias från den allmänna tillsynen av arbetarskyddslagens efterlevnad och i stället organiseras såsom en specialinspektion för tillsyn uteslutande av handhavandet av explosiva och eldfarliga ämnen inom åsyftade slag av verksamhet. Sprängämnesinspektionens tillsynsverksamhet borde därjämte utsträckas att omfatta även andra verksamhetsområden, där sådana ämnen användas. Den skulle vidare avse icke blott explosiva varor och eldfarliga oljor utan jämväl vattenlösliga, flyktiga, brännbara vätskor och brännbara, explosionsfarliga gaser. Om sådan ändring av ifrågavarande tillsyn å arbetarskyddslagens efterlevnad ej kunde åstadkommas, vore en utökning av sprängämnesinspektionens personal nödvändig, därest inspektionen på tillfreds-

ställande sätt skulle kunna medhinna de enligt gällande föreskrifter åliggande uppgifterna.

Föreslagen organisation. Såsom framgår av det ovan anförda är sprängämnesinspektionens tillsynsverksamhet med avseende på arbetarskyddslagstiftningen begränsad till arbetsställen, där explosiva varor tillverkas samt eldfarliga oljor framställas och raffineras. Tillsynen omfattar dessutom förvaring i större upplag av eldfarliga oljor. Ehuru omfattningen av sprängämnesinspektionens tillsynsverksamhet enligt arbetarskyddslagen synes ganska klart och entydigt bestämd genom de ovan angivna föreskrifterna, erbjuder likväl tillämpningen av desamma betydande svårigheter i vad angår den närmare fördelningen av tillsynen mellan sprängämnesinspektören och vederbörande yrkesinspektör. Vissa av dessa svårigheter kunna tillskrivas otillräckliga eller otydliga föreskrifter rörande gränsen mellan dessa befattningshavares befogenheter, medan andra åter sammanhånga med den kemisk-tekniska industriens snabba utveckling och tillkomsten av helt nya arbetsområden eller arbetsförfaranden.

Vad beträffar tillsynen av arbetarskyddslagens efterlevnad å arbetsställen, där enbart explosiva varor tillverkas, föreligger i regel icke någon tvekan om på vem denna tillsyn ankommer. På andra arbetsställen åter kan den explosionsfarliga verksamheten utgöra en större eller mindre del av arbetsställets verksamhet, och det kan då ofta vara svårt att avgöra, huruvida arbetsstället som sådant skall stå under sprängämnesinspektörens eller yrkesinspektörens tillsyn. Ännu svårare är det emellertid att avgöra på vem tillsynen bör ankomma vid sådana arbetsställen, där eldfarlig olja framställs (jfr 1940 års ovannämnda kungörelse, sid. 175). Det är nämligen att märka, att till sådan olja hänföres jämväl lösningar av t. ex. harts, kautschuk, guttaperka, tvål och vissa slag av fernissor, lacker och skocement, därest de ha en flampunkt av 21° eller därunder. Härtill kommer ett stort antal lösningar med liknande egenskaper, särskilt lösningar av nitrocellulosa (nitrocellulosalacker), vilka på grund av förordningens ålder icke medtagits i denna (gällande förordning angående eldfarliga oljor). Här åsyftade lacker med eldfarlig olja som lösningsmedel användas i icke ringa utsträckning på ett stort antal arbetsställen, som i regel stå under yrkesinspektörs tillsyn. Ytterligare svårigheter i här angivna hänseende tillkomma därigenom, att det i förordningen sägs, att vad som stadgas om »tillverkning» av eldfarlig olja gäller även »bearbetning» av sådan olja. I förordningen angives dock icke vad som avses med bearbetning av eldfarlig olja. På grund härav blir gränsen för sprängämnesinspektörens befogenhet även i detta hänseende synnerligen obestämd. Vissa industrier för extraktion med eldfarlig olja, såsom benmjölsfabriker, vissa oljeslagerier samt kemiska tvättinrättningar torde få anses bearbeta eldfarlig olja.

Ehuru viss jämkning av gränsen mellan sprängämnesinspektörens och yrkesinspektörs tillsyn företagits vid arbetsställen, som enligt förutnämnda kungörelse skola stå under sprängämnesinspektörens tillsyn, såsom beträffande hissar, kranar och andra lyftanordningar eller i fråga om snickeri- och mekaniska verkstäder, ålig-

ger det likväl sprängämnesinspektören att i övrigt vid dessa arbetsställen utöva all den tillsyn, som eljest åligger yrkesinspektör. Han skall sålunda ägna uppmärksamhet åt frågor rörande skydd å maskiner, belysning, luftväxling och uppvärmning, personalrum, arbetstid, minderårigas användande i arbete m. m. Enligt sprängämnesinspektörens mening vore en ändring av tillsynen i dessa hänseenden synnerligen önskvärd.

Med hänsyn till såväl den omfattning arbetarskyddet numera har som de krav på effektivisering av detta, som allmänt ställas, anser kommittén, att starka skäl tala för en ändrad fördelning av tillsynen mellan sprängämnesinspektören och yrkesinspektörerna (jfr sid. 82). Den starkt utvecklade kemisk-tekniska industrien synes även motivera viss ändring av tillsynen. Det torde för en effektiv och enhetlig tillämpning av arbetarskyddslagstiftningen vara av betydelse, att de erfarenheter, som yrkesinspektörerna vunnit beträffande lagstiftningens tillämpning, även komma sådana arbetsställen tillgodo, där explosiva varor tillverkas eller eldfarliga oljor framställas och bearbetas. Ur arbetarskyddssynpunkt torde det likaså vara av värde, om den speciella erfarenhet, som sprängämnesinspektionen förvärvat, jämväl kan tillföras andra arbetsställen än de nyss nämnda, i den mån sådana ämnen användas i arbetet eller detta bedrivs under sådana förhållanden, att eld- eller explosionsfara föreligger. En begränsning av tillsynen till explosiva varor och eldfarliga oljor, såsom nu är fallet, synes härvid icke böra ske, utan bör sprängämnesinspektionens medverkan gälla alla sådana eldfarliga och explosiva ämnen, som avses i arbetarskyddslagen. I enlighet med vad sålunda anförts (sid. 82) föreslår kommittén, att sprängämnesinspektionens tillsyn å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad begränsas till sådana speciella yrkesfaror, som sammanhånga med handhavandet av eldfarliga och explosiva ämnen. I gengäld föreslås, att tillsynen utsträcker sig att omfatta alla arbetsställen, där dylika ämnen tillverkas, bearbetas eller handhas. Vad beträffar arbetarskyddstillsynen i övrigt vid dessa arbetsställen anser kommittén, att den bör ankomma på den allmänna arbetsinspektionens befattningshavare. Därest frågan om tillsynens fördelning mellan ifrågakommande tillsynsorgan löses på detta sätt, torde de ovan berörda svårigheterna i avsevärd mån elimineras.

Med hänsyn till den omfattning, vari eldfarliga och explosiva ämnen numera användas, är det givet, att sprängämnesinspektionens befattningshavare icke hinna att med upprätthållande av viss inspektionsfrekvens besöka alla arbetsställen, där ifrågakommande ämnen handhas. Detta torde ej heller vara nödvändigt, enär viss medverkan i denna tillsyn bör kunna påräknas av de allmänna inspektionsorganen. I sådant fall bör det emellertid ankomma på sprängämnesinspektionen att lämna övriga tillsynsorgan erforderliga råd och upplysningar angående tillsynens utövande i här berörda hänseende. Vid arbetsställen, där verksamheten uteslutande eller till större delen består i tillverkning eller bearbetning av eldfarliga eller explosiva ämnen eller där sådana ämnen eljest i större utsträckning användas i verksamheten, torde tillsyn därstädes böra ske av sprängämnesinspektören på eget initiativ. Vid andra arbetsställen, där nämnda ämnen användas eller ifrågakomma blott i ringa mängd, torde inspektion av sprängämnesinspektören böra företagas

först då yrkesinspektör gör framställning därom. Detsamma bör gälla beträffande arbetsställen, där brännbara gaser framställas eller explosionsfarliga kemiska processer förekomma. Enligt kommitténs mening bör det ankomma på arbetsrådet att meddela närmare föreskrifter beträffande sprängämnesinspektionens tillsynsskyldighet och samverkan med den allmänna arbetsinspektionen.

Genom ovannämnda förslag till uppdelning av tillsynen mellan sprängämnesinspektionen och den allmänna arbetsinspektionen kommer i arbetarskyddslagen föreskriven granskning av förslag till ny-, om- eller tillbyggnad av arbetslokaler för tillverkning, bearbetning och förvaring av eldfarliga och explosiva ämnen att åligga vederbörande distriktschef vid arbetsinspektionen. Enligt förordningarna angående eldfarliga oljor och explosiva varor åligger det emellertid sprängämnesinspektören att till administrativa beslutande myndigheter avgiva yttrande över dylika förslag. Dennes granskning avser givetvis lokalens anordning och beskaffenhet med hänsyn till de speciella yrkesfaror, som härröra från eldfarliga och explosiva ämnen, samt allmänhetens skyddande mot eld- och explosionsrisker. Detta utesluter icke, att beträffande granskningen vissa motsättningar kunna uppstå mellan ifrågavarande tillsynsorgan. För att undvika detta anser kommittén det vara av vikt, att erforderligt samarbete i berörda fall äger rum mellan tillsynsorganen. I tvistiga fall bör det ankomma på arbetsrådet att avgöra ärendet.

Vad angår sprängämnesinspektionens organisation, personalbehov m. m. hänvisas till vad som anföres därom på sid. 83.

Vid genomförande av kommitténs ovannämnda förslag komma sprängämnesinspektionens arbetsuppgifter med avseende på arbetarskyddslagstiftningens tillämpning att icke oväsentligt ändras. På grund härav erfordras viss ändring av innehållet i förutnämnda 1940 års kungörelse angående sprängämnesinspektörens förordnande som specialinspektör inom yrkesinspektionen.

Elektriska inspektionen.

Nuvarande organisation. Bestämmelser om statlig tillsyn över elektriska starkströmsanläggningar meddelas i Kungl. Maj:ts stadga den 5 maj 1939 (nr 200) om elektriska starkströmsanläggningar. Tillsynen utövas av kommerskollegium samt av befattningshavare hos kollegium och statens elektriska inspektion. I nämnda stadga meddelas bland annat föreskrifter om anmälningsplikt till kommerskollegium, innan arbete med starkströmsanläggning påbörjas, samt om obligatorisk besiktning såväl innan anläggning tages i bruk som sedermera efter ibruktagandet. Dessa bestämmelser gälla emellertid endast koncessionerade anläggningar, d. v. s. sådana till vilkas utförande fordras särskilt tillstånd. Besiktning av sådan anläggning skall äga rum, så ofta kommerskollegium därom förordnar eller tillsynsman inom kollegium eller statens elektriska inspektion finner det erforderligt. Besiktning skall ock ske, då så påkallas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, telegrafstyrelsen eller vederbörande länsstyrelse. I fråga om icke koncessionerade anläggningar, som företrädesvis utgöras av inom byggnad inrymda

konsumentanläggningar, gäller enligt stadgan, att de skola besiktigas i den omfattning kommerskollegium eller nyss angiven besiktningsman finner behövt. Kommerskollegium må därjämte, när särskilda skäl föreligga, ålägga innehavare av sådan starkströmsanläggning att på egen bekostnad låta besiktiga anläggningen genom annan fackman, som kan av kollegium godkännas. Kollegium äger tillika meddela de säkerhetsföreskrifter rörande anläggningen, vartill besiktningen kan giva anledning.

På grund av sin tjänst äga de statliga tillsynsmännen befogenhet att besiktiga alla elektriska anläggningar inom sina distrikt. Besiktning brukar emellertid icke företagas av konsumentanläggning. Det förekommer dock i vissa fall, att sådan anläggning besiktigas i samband med besiktning av koncessionspliktig anläggning. Till följd härav komma de elektriska anläggningarna inom de flesta på landsbygden belägna större industrier under den statliga tillsynen, under det att detta endast undantagsvis blir fallet vid de industriföretag, som finnas i städerna, enär dessa anläggningar vanligen äro anslutna till respektive städers elektricitetsverk.

Enligt gällande instruktion den 14 oktober 1938 (nr 621) för befattningshavarna vid statens elektriska inspektion jämte däri den 30 juni 1939 (nr 441) och 16 maj 1941 (nr 277) vidtagna ändringar äro vid inspektionen anställda statsinspektörer över elektriska starkströmsanläggningar, assistenter samt viss annan personal. Om de skyldigheter, som åligga dessa befattningshavare såsom specialinspektörer inom yrkesinspektionen, hänvisas till följande bestämmelser.

Förutom den ovan angivna tillsynen åligger det beträffande koncessionerade elektriska starkströmsanläggningar kommerskollegii tillsynsmän att i egenskap av specialinspektörer inom yrkesinspektionen jämväl utöva den tillsyn, som enligt lagen om arbetarskydd eljest ankommer på yrkesinspektionens befattningshavare. I denna lag stadgas nämligen bland annat, att elektriska maskiner, apparater och ledningar skola vara så anordnade, att arbetarna icke utsättas för fara att skadas genom elektrisk ström. Om tillsynen härå föreskrives i kungörelsen den 23 december 1937 (nr 1021) angående yrkesinspektionens elektriska specialinspektörer, att tillsyningsmännen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring skola i egenskap av specialinspektörer inom yrkesinspektionen utöva tillsynen, en var inom honom eljest tilldelat tillsynsområde, å efterlevnaden av nämnda lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, i vad angår skydd mot olycksfall genom inverkan av elektrisk ström vid samtliga elektriska anläggningar, till vilkas utförande och nyttjande Kungl. Maj:t meddelat tillstånd, jämte till anläggningarna hörande kraft-, omformar- och transformatorstationer samt ledningar. Sådan tillsyn skall, där så av kommerskollegium och riksförsäkringsanstalten finnes påkallat, utövas även vid andra elektriska anläggningar, som kunna anses innebära fara för olycksfall genom elektrisk ström. Vad som finnes stadgat om yrkesinspektör skall härvid i tillämpliga delar gälla beträffande nämnda tillsyningsmän.

Av sistnämnda föreskrifter framgår, att uppdraget som specialinspektör inom yrkesinspektionen direkt avser endast tillståndspliktiga elektriska anläggningar jämte därtill hörande kraft-, omformar- och transformatorstationer samt ledningar.

Tillsyn å icke koncessionerade starkströmsanläggningar utövas däremot, i den mån de tillhöra arbetarskyddslagens tillämpningsområde, av yrkesinspektionens befattningshavare, för såvitt icke kommerskollegium och riksförsäkringsanstalten funnit påkallat att i här berört avseende likställa dem med koncessionerade anläggningar. Det är att märka, att till icke koncessionerade starkströmsanläggningar höra jämväl röntgenanläggningar. Tillsynen över dessa i avseende på starkströmsfaran ankommer sålunda på yrkesinspektionens befattningshavare vad gäller anläggningar, som inbegripas under arbetarskyddslagen, men på befattningshavare vid statens elektriska inspektion i vad angår övriga sådana anläggningar. Tillsyn över röntgenanläggning med hänsyn till strålningsfaran utövas av radiofysiska institutionen.

Beräffande här nämnda tillsyn förekommer visst samarbete mellan den elektriska inspektionen och yrkesinspektionen. Särskilt kan nämnas den tillsynsverksamhet, som yrkesunderinspektörerna utöva i avseende på de elektriska anordningarna vid lantgårdar och inom hantverket.

För utövande av ovannämnda tillsyn är landet indelat i 4 distrikt, som för närvarande omfatta

norra distriktet: Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län,

östra distriktet: Stockholms stad, Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Gotlands, Östergötlands, Västmanlands och (med vissa undantag) Örebro län,

västra distriktet: Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands (med vissa undantag) och Kopparbergs (med vissa undantag) län samt

södra distriktet: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län.

Distriktsindelningen, som bestämmes av kommerskollegium, följer ej helt länsindelningen. Stationsort för samtliga distrikt är Stockholm.

På varje distrikt tjänstgöra följande ordinarie befattningshavare, nämligen 1 statsinspektör över elektriska starkströmsanläggningar, 1 assistent (utom i ett av distrikten) samt 1 kontorsbiträde. Enligt förutnämnda instruktion (sid. 180) äro befattningshavarna underställda kommerskollegium, som meddelar föreskrifter om göromålens art och fördelning, om befattningshavarnas inbördes befogenhet samt om tjänsteutövningen i övrigt. I sin egenskap av specialinspektörer inom yrkesinspektionen lyda de dock under yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Specialinspektörerna utöva, envar inom sitt distrikt, huvudsakligen tillsyn å koncessionerade elektriska anläggningar, i vad angår skydd mot olycksfall genom elektrisk ström. Vad beträffar ärenden rörande skydd mot olycksfall genom inverkan av elektrisk ström, i vad dylika ärenden avse elektrisk järnvägsdrift, handläggas dessa av chefen för kommerskollegii elektriska byrå.

Förutom den tillsyn, som enligt vad ovan anförts åligger statens elektriska inspektion, ha statsinspektörerna att biträda nyssnämnda byrå vid utredning av ärenden rörande tillstånd att utföra starkströmsanläggningar (koncessionsansökningar) och vid behandling av ansökningar om installatörsbehörighet. Till följd av dessa

arbetsuppgifter kunna de elektriska inspektörerna ej helt ägna sig åt tillsynsverksamheten, vilket medfört, att besiktningsfrekvensen under senare år avsevärt minskats.

Reformförslag. Från *yrkesinspektörshåll* har vid skilda tillfällen uttalats önskvärdheten av att ett särskilt ämbetsverk tillskapades för arbetarskyddsfrågor och att dit även överflyttades den elektriska inspektionen. Förslag härom framställdes bland annat i de yttranden, som yrkesinspektörerna avgåvo över förslaget till organisation av socialstyrelsen (Statens off. utredn. 1936:29).

Även de *sakkunniga för elektriska kontrollväsendet* (Statens off. utredn. 1936:27) hade övervägt frågan, huruvida den elektriska tillsynens förläggande under kommerskollegium kunde anses vara den mest ändamålsenliga anordningen. De sakkunniga hade därvid funnit en överflyttning till socialstyrelsen såsom yrkesinspektionens dåvarande chefsmyndighet vara det enda möjliga alternativet. Med hänsyn till att flera av elektriska inspektionens arbetsuppgifter, såsom koncessionsfrågor samt installatörs- och låneärenden, låge helt utanför socialstyrelsens intresseområde, hade de sakkunniga dock ansett en dylik förändring olämplig. Enligt ifrågasvarande sakkunniga borde kommerskollegium fortfarande vara chefsmyndighet för statens elektriska inspektion. Det föreslogs emellertid, att en självständig byrå för här berörda ärenden inrättades inom kollegium.

Från *arbetarhåll* har likaledes understrukits önskvärdheten av att yrkesinspektionen och elektriska inspektionen m. fl. inspekterande organ sammanfördes under en gemensam styrelse.

Föreslagen organisation. Kommittén har även förehaft till prövning frågan om att överflytta kommerskollegii elektriska byrå och statens elektriska inspektion till det föreslagna nya ämbetsverket. Därvid har såsom främsta skäl för en ifrågasatt överflyttning åberopats det nära samband och det behov av samarbete, som i åtskilliga fall föreligga mellan de olika inspekterande organen på arbetarskyddets område och därvid icke minst mellan elektriska inspektionen och yrkesinspektionen. Det förhållandet, att yrkesinspektionen har att vid utövandet av sin tillsynsverksamhet även ägna uppmärksamhet åt de elektriska anordningarna på arbetsstället, gör nämligen ett fortlöpande samarbete med den elektriska inspektionen särskilt påkallat. Utnyttjandet av den elektriska energien på allt flera arbetsområden kräver likaledes ett vidgat samarbete. Även med hänsyn till önskvärdheten av en effektiv och enhetlig tillämpning av arbetarskyddslagstiftningen, i vad den avser förekommande av olycksfall genom elektrisk ström, synes det kommittén vara av vikt, att bättre möjligheter till samarbete tillskapas än de som nu givas. 1937 års arbetarskyddskommitté underströk i sitt betänkande jämväl betydelsen av samarbete mellan de elektriska inspektörerna och yrkesinspektörerna och framhöll särskilt, att statsinspektörerna borde beredas tid att lämna råd och biträde åt yrkesinspektionens i allmän tillsynstjänst anställda befattningshavare, vilka utövade besiktning vid de elektriska förbrukningsanläggningarna.

Huruvida en överflyttning av kommerskollegii elektriska byrå och statens elektriska inspektion till det nya ämbetsverket bör ske, sammanhänger givetvis med frågan vilka ärenden, som ankomma på nämnda byrå och inspektionsorgan, vilken omfattning dessa ärenden ha samt om och i vad mån desamma kunna handläggas med samma sakkunskap inom det nya verket ävensom om de lämpligen böra tillhöra ett ämbetsverk med i huvudsak socialt betonade arbetsuppgifter.

Vad först angår kommerskollegii *elektriska byrå* föreskrives i instruktionen för kommerskollegium (jfr sid. 17), att på denna byrå handläggas

de ärenden, som ankomma på kollegium såsom chefsmyndighet för statens elektriska inspektion, samt ärenden angående

säkerhetsföreskrifter för elektriska starkströmsanläggningar, tillstånd att utföra och nyttja sådana anläggningar, statslån för vattenkraftanläggningar och elektriska distributionsanläggningar,

registrering av elektriska starkströmsanläggningar,

reglering av priset på elektrisk kraft,

kontroll av elektrisk materiel och

behörighet att utföra elektriska starkströmsanläggningar samt

yrkesutbildningen på området ävensom

övriga ärenden, som angå det elektriska kontrollväsendet eller elektriska anläggningar i allmänhet.

I vad mån samtliga dessa ärenden böra överflyttas till det nya ämbetsverket kan givetvis ifrågasättas. Vissa av dem äro av sådan natur, att de icke lämpligen böra tillhöra det nya verkets arbetsuppgifter, t. ex. koncessions- och låneärenden. Dock torde vid avgörande av frågan om överflyttning viss hänsyn böra tagas till omfattningen av dessa ärenden. I detta sammanhang kan hänvisas till vad de sakkunniga för elektriska kontrollväsendet anfört i frågan. Jämför sid. 182. De funno sålunda en överflyttning till socialstyrelsen (yrkesinspektionens dåvarande chefsmyndighet) vara det enda möjliga alternativet men avstodo dock från att föreslå sådan överflyttning med hänsyn till att flera av tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter, t. ex. koncessionsfrågor samt installatörs- och låneärenden, låge helt utanför socialstyrelsens intresseområde.

Vad beträffar ärenden om koncession för elektriska ledningar har uppgivits, att antalet dylika ärenden för närvarande uppgår till omkring 1,000 per år och att handläggningen av dessa ärenden utgör byråns största arbetsuppgift. En annan väsentlig arbetsuppgift för byrån är meddelande av installatörsbehörighet samt kontroll över yrkesutbildningen av elektriska installatörer. Vad angår sistnämnda kontroll synes denna kunna överflyttas på överstyrelsen för yrkesutbildning. Detta lär också vara avsett (Kungl. Maj:ts prop. nr 232/1943, sid. 23 och 26). Av byråns uppgifter i övrigt torde ärendena angående statslån för vattenkraftanläggningar och elektriska distributionsanläggningar samt angående reglering av priset på elektrisk kraft vara av sådan natur, att de icke lämpligen böra sammanföras med arbetarskyddsfrågan, och detta även om dessa ärenden äro relativt få. Handläggningen av

desamma torde för övrigt förutsätta goda insikter i kommersiella och näringspolitiska frågor, vilket icke i erforderlig grad lär kunna påräknas inom det nya ämbetsverket. Om den elektriska byrån överflyttas till verket, torde därför böra övervägas, om ej handläggningen av sistberörda ärenden bör överlåtas på annan byrå inom kommerskollegium eller eventuellt på annat ämbetsverk. Hinder torde i sådant fall icke böra föreligga att remittera ärende till den elektriska byrån för yttrande.

Beträffande övriga ärenden, som ankomma på den elektriska byrån, äro dessa i allmänhet av sådan beskaffenhet, att de kunna anses beröra arbetarskyddet eller nära anknyta till detta. I regel torde de ha ett vidare syfte, i det att de gälla även skydd av allmänhet och egendom mot skada genom elektrisk ström. Enligt vad kommittén inhämtat lära de ärenden, som gälla säkerhetsväsendet för det elektriska området, minska i omfattning. Bidragande härtill vore bland annat den materielkontroll, som på senare tid kommit till stånd.

Av det ovan anförda torde framgå, att frågan om överflyttning av kommerskollegii elektriska byrå till det nya ämbetsverket väsentligen beror på huruvida vissa av de ärenden, som nu ankomma på byrån, kunna överföras på annan byrå eller annat ämbetsverk samt i vad mån byråns övriga ärenden bliva av sådan omfattning och karaktär, att de icke lämpligen böra tillhöra det nya verkets arbetsuppgifter. Såsom ovan angivits är den elektriska byråns största arbetsuppgift att handlägga ärenden rörande koncessioner för elektriska anläggningar samt behörighetsfrågor. Dess befattning med arbetarskyddet är i förhållande till nämnda uppgift däremot av tämligen liten omfattning. Ehuru kommittén anser starka skäl tala för en överflyttning till det nya ämbetsverket av olika på arbetarskyddets område verksamma organ, har kommittén i förevarande fall icke funnit tillräckliga skäl föreligga för en sådan överflyttning. Kommittén har härvid ansett sig böra fästa särskilt avseende vid omfattningen av koncessionsärenden.

Då det emellertid åligger arbetsinspektionen att utöva tillsyn å de elektriska anordningarna vid fabriker, verkstäder m. m. och då behov av att erhålla råd och upplysningar i frågor på det elektriska området därvid ofta föreligger, synes kommittén erforderligt, att det inom ämbetsverket finnes tillgång till någon befattningshavare, som äger nödig sakkunskap på förevarande område och som upprätthåller kontakt med kommerskollegii elektriska byrå i frågor, som gälla säkerheten vid elektriska starkströmsanläggningar. Detta behov av sakkunskap bör lämpligen kunna tillgodoses genom att till ämbetsverkets skyddstekniska byrå knyta förslagsvis en förste byråingenjör med speciell utbildning och erfarenhet i berörda frågor. Detta förslag torde således böra beaktas vid tillsättande av de tre förste byråingenjörstjänster, som föreslås för sistnämnda byrå.

Kommittén har jämväl övervägt frågan om överflyttning av *statens elektriska inspektion* till det nya verket. Härvid har ifrågasatts, om ej de ärenden, som avse säkerhetsväsendet på förevarande område, borde överflyttas från kommerskollegii elektriska byrå till en särskild avdelning inom den föreslagna specialinspektionsbyrån inom ämbetsverket. I sådant fall skulle den elektriska inspektionen sortera under denna avdelning. Alternativt har övervägts förslag om att anordna avdel-

ningen som en särskild byrå för handläggning av arbetarskydds- och övriga säkerhetsärenden på det elektriska området samt av de ärenden, som skulle ankomma på arbetsrådet i egenskap av chefsmyndighet för den elektriska inspektionen.

Enligt vad kommittén inhämtat är kommerskollegium vid utredning och handläggning av ovanberörda koncessions- och låneärenden i behov av att ha ständig tillgång till den speciella sakkunskap och kännedom om lokala förhållanden, som förefinnes hos befattningshavarna inom den elektriska inspektionen. Dessa tagas också i betydande grad i anspråk vid behandling av nämnda ärenden. Detta har i sin tur medfört, att inspektionens tillsynsverksamhet i icke ringa grad fått stå tillbaka. Kommittén vill emellertid starkt ifrågasätta, huruvida icke vid genomförande av det förslag till organisation av arbetarskyddstillsynen, som kommittén ansett sig böra föreslå, statens elektriska inspektion borde överflyttas till det föreslagna ämbetsverket. Med hänsyn till att den elektriska inspektionens befattningshavare, enligt vad som uppgivits, i stor utsträckning tagas i anspråk för behandling av koncessions-, låne- och andra ärenden, som icke lämpligen böra tillföras ett verk för arbetarskyddsärenden, anser sig kommittén icke böra framlägga förslag i angiven riktning. I den mån inspektionen avlastas från berörda ärenden, tala dock starka skäl för dess överflyttning till verket. Detta bör icke utesluta möjlighet för kommerskollegii elektriska byrå att anlita inspektionen såsom remissinstans i ärenden, vid vilkas handläggning dennas sakkunskap och lokalkännedom är av betydelse. Kommittén finner det också mera ändamålsenligt att överflytta och med hänsyn till föreliggande behov förstärka den nuvarande elektriska inspektionen, för att denna på tillfredsställande sätt skall kunna utöva sin tillsynsverksamhet, än att tillskapa en särskild elektrisk inspektion inom det nya verket.

Enligt kommitténs ovan uttalade mening skall alltså den nuvarande elektriska inspektionen bibehållas som en specialinspektion inom arbetsinspektionen. Handläggningen av de arbetsrådet åliggande ärenden, som röra denna specialinspektion, föreslås böra ankomma på byrån för allmänna skyddstekniska ärenden. Kommittén har av anförda skäl icke funnit sig böra ingå på någon närmare prövning av den elektriska inspektionens organisation. På grund härav har den ej heller ansett sig böra pröva och framlägga förslag beträffande inspektionens personalbehov. Kommittén vill dock framhålla vikten av att den elektriska inspektionen i likhet med övriga tillsynsorgan på arbetarskyddets område tillförsäkras erforderlig kvalificerad personal, så att inspektionen inom sitt verksamhetsområde kan utöva en effektiv arbetarskyddstillsyn.

Vid bifall till kommitténs förslag torde endast viss formell ändring behöva vidtagas i den ovannämnda kungörelsen angående yrkesinspektionens elektriska specialinspektörer.

Inspektionen för stuveriarbete.

Den förut omnämnda sjöfartssociala avdelningen inom kommerskollegium (sid. 18) överflyttades till detta ämbetsverk år 1938 efter att tidigare ha ingått såsom en

avdelning i riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå. Enligt för kommerskollegium gällande instruktion skall avdelningen, som förestås av en byrådirektör, delta i handläggningen av ärenden rörande förhållanden, som äro av betydelse för att bereda ombord å fartyg anställda skydd mot olycksfall vid nyttjandet av arbetsinrättningar eller mot ohälsa, härunder inbegripna jämväl frågor angående fartygs bemanning samt bostäder och arbetstiden ombord, så ock i handläggningen av andra sjöfartsärenden av sådant slag, att avdelningens medverkan prövas påkallad.

Beredningen och föredragningen av ovan nämnda ärenden ankomma, där kommerskollegii chef ej annorlunda beslutar, på vederbörande byrå inom kollegium. Har föredragningskyldighet i visst ärende uppdragits åt chefen för sjöfartssociala avdelningen, skall även chefen för den byrå, till vilken ärendet hör, delta i ärendets handläggning. Vid handläggning eljest av ärenden, vari sjöfartssociala avdelningen har att delta, skall chefen för avdelningen i egenskap av adjungerad ledamot närvara. I anslutning härtill kan nämnas, att till chefen för sjöfartssociala avdelningen överlämnats *dels* den chefen för sjöfartsbyrån åliggande föredragningskyldigheten i ärenden rörande kosthållet ombord å fartyg, tjänstgöringsbetyg för sjöfolk, hemförskaffning av sjöfolk, beredande i vissa fall av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten, svenska sjömanshem i utländska hamnar samt manskapets bildningsfrågor, såsom sjömanskurser vid arbetslöshet m. m., ävensom sjömansvården över huvud taget, *dels ock* den chefen för fartygsinspektionsbyrån åliggande föredragningskyldigheten i ärenden angående arbetstiden ombord å fartyg. Åt chefen för sjöfartssociala avdelningen har vidare uppdragits att i samråd med chefen för fartygsinspektionsbyrån besluta i ärenden angående meddelande av råd och upplysningar rörande tillämpningen av gällande föreskrifter angående arbetstiden ombord å fartyg, dock att i händelse av olika meningar dem emellan ärendet skall hänskjutas till avgörande av kommerskollegii chef.

Utöver de ovan nämnda arbetsuppgifterna har åt sjöfartssociala avdelningens chef uppdragits att jämväl biträda vid tillsyn å arbetarskyddet vid stuveriarbete. Sålunda har Kungl. Maj:t med tillämpning av 23 § lagen om arbetarskydd genom kungörelse den 30 juni 1938 (nr 560) angående specialinspektör inom yrkesinspektionen för tillsyn å arbete med lastning och lossning av fartyg föreskrivit, att vid tillsyn å efterlevnaden av nämnda lag och med stöd av densamma meddelade föreskrifter skall, i vad angår arbete med lastning och lossning av fartyg, byrådirektören och chefen för kommerskollegii sjöfartssociala avdelning i egenskap av specialinspektör biträda i enlighet med de närmare anvisningar, som utfärdas av yrkesinspektionens chefsmyndighet i samråd med kollegium.

Sådana anvisningar ha ock meddelats. Enligt dessa åligger det nämnde specialinspektör att under överinseende av yrkesinspektionens chefsmyndighet leda tillsynsverksamheten över arbete med lastning och lossning av fartyg samt att för sådant ändamål efter uppdrag av chefsmyndigheten företaga erforderliga tjänsteresor. Han har vidare att med ledning av från yrkesinspektörerna insända anmälningar om olycksfall i stuveriarbete, årligen utarbета en redogörelse för inom detta arbete

förekommande olycksfall samt att, på grund av vad därvid eller eljest må framkomma, meddela råd och anvisningar till förebyggande av olycksfall. Han har att i förekommande fall hos fartygsinspektionens chefsmyndighet göra framställning om sådana åtgärder till stuveriarbetarnas skydd, som ankomma på fartygsinspektionen. Vad här sagts innefattar dock icke befogenhet för specialinspektören att meddela råd eller anvisning eller göra framställning om åtgärd, som kan anses vara av mera allmängiltig natur.

På den sjöfartssociala avdelningen finnas förutom nämnda chef och specialinspektör 1 teknisk (nautisk) amanuens och 1 kanslibiträde. Specialinspektörens tillsynsområde omfattar hela landet och stationsort är Stockholm.

Även i fråga om stuveriarbete fordras en effektivisering av arbetarskyddstillsynen. Såsom förut angivits (sid. 129) har kommittén beträffande den lokala stuveritillsynen föreslagit, att på de arbetsinspektionsdistrikt, där stuveriverksamheten är mycket omfattande, särskilda befattningshavare tillsätts för denna tillsyn. Det ökade tillsynsarbetet inom stuveriverksamhet torde göra det nödvändigt att även förstärka den sjöfartssociala avdelningens personal. Då emellertid avdelningens arbetsuppgifter omfatta jämväl arbetarskyddet ombord å fartyg och då kommittén enligt beslut av chefen för handelsdepartementet tillika skall utreda denna arbetarskyddsfråga, har kommittén ansett sig icke böra i detta sammanhang upptaga till prövning frågan om avdelningens personalbehov m. m.

Viss övrig specialinspektion.

Fartygsinspektionen. Tillsyn å efterlevnaden av de bestämmelser, som röra arbetarskyddet ombord å fartyg, utövas av fartygsinspektionen under överinseende av kommerskollegium (jfr ovan). I motioner har yrkats (sid. 26), att handläggningen av frågor angående sjöfolkets arbetarskydd överflyttas från kommerskollegium till yrkesinspektionen. Det kan i samband härmed nämnas, att då landsorganisationen yttrade sig över kommitténs preliminära utkast till arbetarskyddslag landsorganisationen i anslutning till lagutkastets undantagsstadgande beträffande skeppstjänsten framhöll, att organisationen i princip anslöte sig till grundtanken i nämnda motioner. Bibehölles fartygsinspektionen såsom tillsynsmyndighet, borde i varje fall såväl gällande regler i tillsynslagen om medverkan i avseende på tillsynen å fartyg av yrkesinspektionens chefsmyndighet som ock gällande säkerhetsregler för fartyg underkastats revision. I det senare hänseendet borde bland annat sörjas för att åt fartygspersonalen så långt möjligt inrymdes samma medverkan i säkerhetstjänsten, som enligt arbetarskyddslagen tillkomme under denna lag hänförliga arbetstagare.

Då kommittén skall verkställa särskild utredning rörande arbetarskyddet ombord å fartyg, anser sig kommittén icke böra här närmare redogöra för fartygsinspektionens organisation och arbetsuppgifter. Vid fullgörandet av nämnda utredningsuppdrag torde det ankomma på kommittén att jämväl pröva lämpligheten av att överflytta fartygsinspektionen till det nya ämbetsverket.

Strålskyddsinspektionen. I anslutning till ovan behandlade specialinspektioner på arbetarskyddets område må här erinras om de arbetsuppgifter och den tillsyn, som ankomma på radiofysiska institutionen. I den av Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1941 utfärdade instruktionen för radiofysiska institutionen, såvitt angår dess jämlikt lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. bedrivna verksamhet — med däri den 30 oktober 1942 och den 29 juni 1945 vidtagna ändringar — stadgas sålunda bland annat, att institutionen har till uppgift att utöva tillsyn å efterlevnaden av nyssnämnda lag och med stöd därav meddelade föreskrifter och att den därvid står under medicinalstyrelsens överinseende och ledning. Vidare sägs, att det i detta hänseende åligger institutionen särskilt

att förskaffa sig noggrann kännedom om arbetsförhållandena inom sitt verksamhetsområde samt med uppmärksamhet följa utvecklingen inom strålskyddsteknik och därmed sammanhängande forskningsområden,

att utföra besiktning av anläggning för radiologiskt arbete eller förvaringsplats för radioaktivt ämne och därvid jämväl ägna uppmärksamhet åt den använda arbetsmetodiken,

att, då ärende enligt ovannämnda lag jämväl avser tillämpningen av föreskrift, som utfärdats rörande elektrisk starkströmsanläggnings utförande och skötsel, samråda med kommerskollegium och

att verkställa undersökningar å material och anordningar, avsedda för skydd mot röntgenstrålar och strålning från radioaktiva preparat.

Besiktning, som ovan omnämnes, skall avse tillsyn över att anläggning och arbetslokal anordnas i enlighet med gällande föreskrifter samt att arbetet så bedrivs, att största möjliga trygghet vinnes mot att skada genom inverkan av röntgenstrålar eller strålning från radioaktivt ämne tillskyndas någon, som är sysselsatt i arbetet, person eller djur, som är föremål för radiologisk undersökning eller behandling, eller någon, som tillfälligt uppehåller sig på arbetsplatsen. Besiktningen skall omfatta såväl fasta och rörliga strålskyddsanordningar som vid arbetet förekommande andra skyddsåtgärder. Vid besiktning gjorda iakttagelser beträffande starkströmsfara, vilka kunna anses påkalla åtgärd från statens elektriska inspektion, skola delgivas kommerskollegium. Har besiktningen avseende å innehav av radioaktivt ämne, skall tillses, att ämnet så förvaras, att ej skada tillskyndas någon genom de därifrån utgående strålarna.

För utförande av ovannämnda besiktningar finnas vid institutionen anställda strålskyddsinspektörer, vilka under ledning av föreståndaren för avdelningen för kontroll av röntgenanläggningar för diagnostik samt tekniska och vetenskapliga ändamål m. m. delta i arbetet inom avdelningen och efter anvisningar av avdelningsföreståndaren jämväl på egen hand verkställa besiktningar i den omfattning, som institutionens föreståndare bestämmer.

Motiven till att strålskyddsfrågorna utbrutits ur arbetarskyddslagen och kontrollen härutinnan anförtrots ett särskilt statligt organ — radiofysiska institutionen — äro främst att söka däri, att bedömningen av strålningsriskerna vid radiologiskt arbete väsentligen måste grunda sig på överväganden av medicinsk-fysisk

natur. Det har därför ej ansetts lämpligt att låta arbetarskyddstillsynen i allmänhet omfatta frågor, för vilkas bedömande de avsedda tillsynsorganen ej äga några speciella förutsättningar. Det är dock att märka, att tillsynen vid röntgenanläggningar i avseende å starkströmsfaran ej uppdragits åt nämnda institution. Vederbörande tillsynsmän å strålningsskyddet vid radiologiskt arbete äro härutinnan skyldiga bringa till kommerskollegii kännedom, om vid besiktning å strålningsskydd sådana iakttagelser gjorts beträffande starkströmsfaran, att åtgärd bör påkallas från statens elektriska inspektion.

Med hänsyn till den starkt ökade användningen av röntgenanläggningar för tekniska ändamål har från yrkesinspektörshåll ifrågasatts, om ej tillsynen av dessa anläggningar borde helt överflyttas på yrkesinspektionen. Då de skäl, som ovan anförts för tillsynens förläggande till radiofysiska institutionen, alltjämt få anses äga sin giltighet (jfr prop. nr 73/1941), har kommittén ej funnit sig böra föreslå någon ändring i nuvarande anordning av nämnda tillsyn.

IV. Ärendenas handläggning.

Allmänna grunder för ärendenas handläggning.

De till arbetsrådets ämbetsbefattning hörande ärendena böra allt efter deras beskaffenhet avgöras

1. i närvaro av partsrepresentanter (*rådsärenden*),
2. av arbetsrådets ledamöter i plenum (*pleniärenden*),
3. av generaldirektören (*chefsärenden*),
4. av vederbörande byråchef (*byråärenden*) samt
5. av annan befattningshavare på byrån (*kansliärenden*).

Vad beträffar ärenden hänförliga till grupp 1 har å sid. 38—44 lämnats en närmare redogörelse för kommitténs förslag beträffande handläggningen av dessa ärenden. Det förutsättes, att i handläggningen av rådsärenden även arbetsrådets opartiska ledamöter deltaga. Till grupp 1 böra jämväl hänföras ärenden, som angå utfärdande av nya lagar eller andra författningar samt ändring eller upphävande av redan gällande sådana. Är ärende av beskaffenhet, att arbetsrådet bör höras därom, så brådskande, att partsrepresentanter icke hinna tillkallas, bör med ärendet förfaras på sätt, som angives å sid. 43.

Till ärenden enligt grupp 2 böra bland annat höra ärenden angående ämbetsverkets organisation, instruktion, arbetsordning samt tjänsteföreskrifter i övrigt ävensom personal. Hit böra vidare räknas viktigare ärenden, i vilka framställning eller utlåtande skall avgivas till Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartement, för såvitt ej framställningen eller utlåtandet är hänförligt till ärende enligt grupp 1, ävensom andra frågor, som generaldirektören prövar vara av beskaffenhet att böra handläggas i denna ordning. I handläggningen av pleniärenden deltaga ej ledamöter, som äro partsrepresentanter.

Grupp 3 skall omfatta ärenden, som ej äro hänförliga till grupperna 1 och 2 och beträffande vilka beslutanderätten ej överlåtits på byråchef eller annan befattningshavare i arbetsrådet. Till grupp 3 torde företrädesvis höra sådana ärenden, vid vilkas handläggning i regel böra närvara, förutom generaldirektören och föredraganden, minst en annan byråchef.

Vederbörande byråchefer, envar inom sitt arbetsområde, böra äga befogenhet att utan föregående föredragning i rådet självständigt handlägga visst ärende eller viss grupp av ärenden (grupp 4). I anslutning härtill må erinras om att enligt gäl-

lande arbetstidslagar och butikstängningslag samtliga ärenden jämlikt dessa lagar skola avgöras av arbetsrådet. Det kan ifrågasättas, om icke härutinnan en viss förenkling borde kunna ske. Chefen för arbetstidsbyrån borde äga fatta beslut i vissa ärenden i motsvarande omfattning som byråcheferna för ämbetsverkets övriga byråer. Någon ändring i begränsande riktning i den rätt att fatta beslut i vissa ärenden, som nu tillkommer exempelvis chefen för riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå, synes kommittén nämligen icke böra ifrågasättas. Då en ändrad anordning beträffande handläggningen av nyssnämnda ärenden skulle nödvändiggöra ändring av den allmänna arbetstidslagen, anser sig kommittén icke kunna framlägga förslag i berörda hänseende. Frågan torde böra upptagas till prövning i samband med en blivande revision av arbetstidslagstiftningen.

Till grupp 5 hänföras främst ärenden, som av byråchef överlåtes på underordnad befattningshavare att handlägga, såsom besvarande av till arbetsrådet inkomna förfrågningar, meddelande av råd och upplysningar, infordrande av förklaringar, yttranden m. m.

Då arbetarskyddets främjande och arbetsrådets auktoritet i hög grad bero av samarbetet mellan de olika byråerna, är det enligt kommitténs mening av synnerlig vikt, att samarbete regelbundet upprätthålles mellan desamma. Om ärende, som skall föredragas i arbetsrådet eller för generaldirektören, berör flera byråers verksamhetsområden, bör gälla, att därest ärendet icke är av den vikt, att någon av de byråchefer, vilkas byråer beröras av ärendet, bör vara närvarande vid föredragningen, samråd i ärendet skall äga rum mellan föredraganden och chefen för den byrå, som beröres av ärendet, innan föredragningen sker. Skulle vid samråd skiljaktiga meningar om visst beslut föreligga eller anser sig generaldirektören böra frångå föredragandens efter samråd framställda förslag i ett ärende, bör föreskrivas, att de byråchefer, mellan vilka samråd ägt rum, skola vara närvarande vid ärendets avgörande. Föredragning av personalärenden bör ankomma på administrativa byrån i närvaro av förutom generaldirektören minst den byråchef, vilkens byrå beröres av ärendet.

Närmare föreskrifter om ärendenas handläggning böra meddelas i instruktionen och arbetsordningen för arbetsrådet.

V. Sammanställning av nuvarande och föreslagen personalorganisation för tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen.¹

Arbetsrådet.

<i>Nuvarande organisation.</i>	Löne- grad	<i>Föreslagen organisation.</i>	Löne- grad
1 ordförande och chef för arbetsrådet	Extra arvode	1 generaldirektör	C 12

Byrån för arbetstidsärenden.

Denna byrå motsvarar i huvudsak det nuvarande arbetsrådet.

1 byråchef ²	A 30	1 byråchef	A 30
1 förste byråsekreterare	A 26	2 förste byråsekreterare	A 26
1 byråsekreterare	A 21	1 byråsekreterare	A 21
1 kansliskrivare (registrator)	A 11	1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibitråde	A 7	1 kanslibitråde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 förste byråsekreterare	Eo 26	1 amanuens	Eo 15
1 amanuens	Eo 15	2 kontorsbiträden	Eo 4
1 expeditionsvakt	Eo 5		
1 kontorsbiträde	Eo 4		
1 skrivbiträde	Eo 2		
10		10	

Byrån för allmänna skyddstekniska ärenden.

Denna byrå motsvarar riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå. Å denna byrå skola även handläggas ärenden angående yrkesinspektionens elektriska specialinspektörer samt inspektionen för stuveriarbete.

1 byråchef	A 30	1 byråchef	A 30
1 byrådirektör	A 28	2 byrådirektörer	A 29
1 förste byråingenjör	A 26	1 byrådirektör	A 28
1 förste byråsekreterare	A 26	3 förste byråingenjörer	A 26
1 förste byråingenjör	A 24	1 förste byråsekreterare	A 26
1 byråingenjör	A 21	2 byråingenjörer	A 22
1 byråsekreterare	A 21	1 kansliskrivare	A 11

¹ Denna sammanställning motsvarar med vissa ändringar den sammanställning, som finnes såsom bilaga F fogad till kommitténs huvudbetänkande.

² Befattningen innehaves av ordföranden och chefen för arbetsrådet.

Nuvarande organisation.

	Löne- grad
1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibitråde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4
1 byrådirektör	Eo 28
1 byråingenjör	Eo 21
1 amanuens (civilingenjör)	Eo 18
2 kontorsbiträden	Eo 4
1 skrivbiträde	Eo 2
1 amanuens (civilingenjör)	Ex 20
1 amanuens (civilingenjör)	Ex 18
1 byråingenjör	Arvodestjänst
1 läkare för arbetarskydds- ärenden	Arvodes- tjänst

20

Föreslagen organisation.

	Löne- grad
3 kanslibiträden	A 7
3 kontorsbiträden	A 4
2 byråingenjörer	Eo 22
2 ritare	Eo 18
2 kontorsbiträden	Eo 4
2 amanuenser (ingenjörer)	Ex 20

25

Byrån för specialinspektion.

Å denna byrå skola handläggas ärenden angående gruvinspektion, skogs- och flottledsinspektion, trafikinspektion och sprängämnesinspektion. Närmast under byråchefen hör tillsynen inom gruv- och stenindustrien. Den närmaste ledningen av övriga avdelningar inom byrån anförtros respektive byrådirektörer.

Gruvavdelningen.

Hithörande ärenden handläggas för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå och kommerskollegii bergsbyrå.

1 byråchef, tillika byråns chef	A 30
1 förste byråingenjör	A 26
1 kansliskrivare	A 11
1 byråingenjör	Eo 22
1 kontorsbiträde	Eo 4

5

Skogsavdelningen.

Hithörande ärenden handläggas för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå och skogs- och flottledsinspektören.

1 byrådirektör, tillika skogs- yrkesinspektör i södra di- striktet	A 29
1 förste assistent	A 26
1 assistent	A 22
1 skogsunderinspektör	A 17
1 konsulent	A 14
1 kanslibitråde	A 7
1 skogsunderinspektör	Eo 14
1 kontorsbiträde	Eo 4

8

*Nuvarande organisation.**Föreslagen organisation.*

	Löne- grad		Löne- grad
Trafikavdelningen.			
Hithörande ärenden handläggas för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå och yrkesinspektionens specialinspektörer för järnvägsdrift.		1 byrådirektör, tillika trafikinspektör	A 29
		1 trafikinspektör	A 28
		1 förste byråingenjör	A 24
		1 kanslibitråde	A 7
		1 byråingenjör	Eo 22
		1 kontorsbiträde	Eo 4
		6	
Sprängämnesavdelningen.			
1 sprängämnesinspektör	A 29	1 byrådirektör, tillika sprängämnesinspektör	A 29
1 förste byråingenjör	A 24	1 avdelningschef	A 27
1 assistent	A 21	1 förste byråingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	1 byråingenjör	A 22
		1 kanslibitråde	A 7
1 avdelningschef	Eo 27	1 kanslibitråde	Eo 7
1 kanslibitråde	Eo 7		
1 kontorsbiträde	Ex 4	1 kontorsbiträde	Ex 4
1 militärassistent	Arvodestjänst	1 militärassistent	Arvodestjänst
8		8	

Byrån för arbetshygieniska ärenden.

Denna byrå motsvarar yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan, vilken avdelning uppdelas på en medicinsk och en kemisk-teknisk avdelning samt utbygges med en socialhygienisk avdelning. På den socialhygieniska avdelningen skola även ankomma de arbetsuppgifter, som åvila den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionen.

Medicinska avdelningen.

1 professor, tillika avdelningsföreståndare	A 30	1 professor, tillika byråchef	A 30
1 laborator	A 26	1 byrådirektör, tillika överläkare	A 29
		1 avdelningsläkare	A 28
		1 laborator	A 26
		1 förste laboratoriebiträde	A 11
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibitråde	A 7
		1 laboratoriebiträde	A 6
1 kanslibitråde	Eo 7	1 avdelningsläkare	Eo 28
1 laboratoriebiträde	Eo 7	1 aktuarie	Eo 21
		2 laboratoriebiträden	Eo 6
		1 kontorsbiträde	Eo 4

Nuvarande organisation.

	Löne- grad
2 läkarassistenter	Ex 22
6 läkarassistenter	Arvdestjänst
3 laboratoriebiträden	Ex 4
2 laboratorieassistenter	Arvdestjänst
1 mottagningssköterska	Arvdestjänst

18

Socialhygieniska avdelningen.

Hithörande ärenden handläggas för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå, yrkesinspektisen och statens institut för folkhälsan.

Kemisk-tekniska avdelningen.

1 förste avdelningsingenjör	A 24
1 förste avdelningsingenjör	Eo 24
1 assistent (ingenjör)	Ex 16
1 kontorsbiträde	Ex 4
4 laboratoriebiträden	Ex 4
3 assistenter	Arvdestjänst

11

Föreslagen organisation.

	Löne- grad
2 läkarassistenter	Ex 22
6 läkarassistenter	Arvdestjänst
1 laboratoriebiträde	Ex 6
2 laboratorieassistenter	Arvdestjänst
1 mottagningssköterska	Arvdestjänst

25

1 byrådirektör	A 28
1 förste byråsekreterare	A 24
1 kanslibiträde	A 7
1 assistent	Eo 20
1 kontorsbiträde	Eo 4

5

1 byrådirektör	A 29
1 laborator	A 26
1 förste avdelningsingenjör	A 24
1 kanslibiträde	A 7
1 laboratoriebiträde	A 6
1 förste avdelningsingenjör	Eo 24
1 laboratorieavaktmästare	Eo 7
2 laboratoriebiträden	Eo 6
1 kontorsbiträde	Eo 4
1 assistent (ingenjör)	Ex 16
1 laboratoriebiträde	Ex 6
1 kontorsbiträde	Ex 4
3 assistenter	Arvdestjänst

16

Byrån för upplysnings- och utbildningsärenden.

Hithörande ärenden handläggas för närvarande av riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå.

1 byråchef	A 30
1 förste byråingenjör	A 24
1 förste byråsekreterare	A 24
1 byråingenjör	A 22
1 kansliskrivare	A 11
2 kanslibiträden	A 7
1 kontorsbiträde	A 4
1 byråingenjör	Eo 22
1 kansliskrivare	Eo 11
2 kontorsbiträden	Eo 4
1 redaktör (pressombudsman)	Arvdestjänst

13

Nuvarande organisation.

Föreslagen organisation.

Löne-
gradLöne
grad

Byrån för administrativa ärenden.

Hithörande ärenden handläggas för närvarande av bland annat riks-försäkringsanstaltens administrativa byrå och arbetarskyddsbyrå samt arbetsrådet.

1 byråchef	A 30
1 förste byråsekreterare	A 26
1 kamrerare	A 22
1 byråsekreterare	A 21
1 kansliskrivare och regi- strator	A 14
1 förste expeditionsvakt	A 7
1 kanslibitråde	A 7
1 expeditionsvakt	A 5
1 kontorsbiträde	A 4
1 materialförvaltare	Eo 12
2 expeditionsvakter	Eo 5
1 kontorsbiträde	Eo 4

13

Arbetsinspektionen.¹

I distriktet.

(Stationsort: Stockholm.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
2 distriktsingenjörer	A 21	1 socialinspektör	A 26
2 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	1 » »	A 24
		3 distriktsingenjörer	A 22
		4 » »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibitråde	A 7
		2 kontorsbiträden	A 4
1 distriktsingenjör	Eo 20	1 distriktsingenjör	Eo 22
1 yrkesunderinspektör	Eo 16	1 assistent (socialhygieniker)	Eo 20
1 skrivbiträde	Eo 2	1 distriktsingenjör	Eo 19
		1 expeditionsvakt	Eo 5
		1 kontorsbiträde	Eo 4
1 distriktsingenjör	Ex 21	1 distriktsingenjör	Ex 20
		1 skrivbiträde	Ex 2

11

23

¹ Den personalstat, som angives under rubriken »Nuvarande organisation», motsvarar den för yrkesinspektionen fastställda, vartill komma 3 tillfälligt anställda distriktsingenjörer i lönegrad Ex 21. På grund av att vissa befattningshavare förordnats att tjänstgöra å riks-försäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå samt rekryteringssvårigheter äro en del ingenjörstjänster på de olika distrikten för närvarande vakanta eller uppehållas medelst förordnande.

*Nuvarande organisation.**Föreslagen organisation.*Löne-
gradLöne-
grad**II distriktet.**

(Stationsort: Stockholm.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
2 distriktsingenjörer	A 21	1 socialinspektör	A 26
3 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	2 distriktsingenjörer	A 22
		3 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 skrivbiträde	Eo 2	1 distriktsingenjör	Eo 22
		1 »	Eo 19
		1 expeditiönsvakt	Eo 5
		1 kontorsbiträde	Eo 4
1 distriktsingenjör	Ex 21	1 skrivbiträde	Ex 2
1 »	Ex 20		
<hr/>		<hr/>	
11		17	

III distriktet.

(Stationsort: Linköping.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
2 distriktsingenjörer	A 21	1 socialinspektör	A 26
2 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	2 distriktsingenjörer	A 22
		3 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 yrkesunderinspektör	Eo 16	1 distriktsingenjör	Eo 22
1 skrivbiträde	Eo 2	1 »	Eo 19
		1 kontorsbiträde	Eo 4
		1 skrivbiträde	Ex 2
<hr/>		<hr/>	
9		16	

IV distriktet.

(Stationsort: Jönköping.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
2 yrkesunderinspektörer	A 17	1 socialinspektör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	1 förste distriktsingenjör	A 26

Nuvarande organisation.

	Löne- grad
1 yrkesunderinspektör	Eo 16
1 skrivbiträde	Eo 2
1 distriktsingenjör	Ex 21
<hr/>	
8	

Föreslagen organisation.

	Löne- grad
2 distriktsingenjörer	A 22
3 »	A 19
1 kansliskrivare	A 11
1 kanslibiträde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4
1 distriktsingenjör	Eo 19
1 kontorsbiträde	Eo 4
<hr/>	
14	

V distriktet.

(Stationsort: Malmö.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
2 distriktsingenjörer	A 21	1 socialinspektör	A 26
4 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	1 » »	A 24
		3 distriktsingenjörer	A 22
		4 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		2 kontorsbiträden	A 4
1 distriktsingenjör	Eo 20	1 distriktsingenjör	Eo 22
1 skrivbiträde	Eo 2	1 assistent (socialhygieniker)	Eo 20
		2 distriktsingenjörer	Eo 19
		1 expeditivsvakt	Eo 5
		1 kontorsbiträde	Eo 4
		1 distriktsingenjör	Ex 20
		1 skrivbiträde	Ex 2
<hr/>		<hr/>	
11		24	

VI distriktet.

(Stationsort: Göteborg.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
1 distriktsingenjör	A 21	1 socialinspektör	A 26
2 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	1 » »	A 24
		3 distriktsingenjörer	A 22
		4 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		2 kontorsbiträden	A 4

Nuvarande organisation.

	Löne- grad
1 yrkesunderinspektör	Eo 16
1 skrivbiträde	Eo 2
1 distriktsingenjör	Ex 21
<hr/>	
9	

Föreslagen organisation.

	Löne- grad
1 distriktsingenjör	Eo 22
1 assistent (socialhygieniker)	Eo 20
1 distriktsingenjör	Eo 19
1 expeditivsvakt	Eo 5
1 kontorsbiträde	Eo 4
1 skrivbiträde	Ex 2
<hr/>	
22	

VII distriktet.

(Stationsort: Borås.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
1 distriktsingenjör	A 21	1 socialinspektör	A 26
2 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	2 distriktsingenjörer	A 22
		2 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 yrkesunderinspektör	Eo 16	1 distriktsingenjör	Eo 22
1 skrivbiträde	Eo 2	1 »	Eo 19
<hr/>		1 kontorsbiträde	Eo 4
8		<hr/>	
		14	

VIII distriktet.

(Stationsort: Karlstad.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
1 distriktsingenjör	A 21	1 socialinspektör	A 26
2 yrkesunderinspektörer	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	2 distriktsingenjörer	A 22
		3 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 skrivbiträde	Eo 2	1 distriktsingenjör	Eo 22
		1 »	Eo 19
		1 kontorsbiträde	Eo 4
		1 skrivbiträde	Ex 2
<hr/>		<hr/>	
7		16	

*Nuvarande organisation.**Föreslagen organisation.*Löne-
gradLöne-
grad**IX distriktet.**

(Stationsort: Gävle.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
1 distriktsingenjör	A 21	1 socialinspektör	A 26
1 yrkesunderinspektör	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	2 distriktsingenjörer	A 22
		3 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 yrkesunderinspektör	Eo 16	1 distriktsingenjör	Eo 19
1 skrivbiträde	Eo 2	1 kontorsbiträde	Eo 4
<u>7</u>		<u>14</u>	

X distriktet.

(Stationsort: Härnösand.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
1 distriktsingenjör	A 21	1 socialinspektör	A 26
1 yrkesunderinspektör	A 17	1 förste distriktsingenjör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	2 distriktsingenjörer	A 22
		2 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4
1 yrkesunderinspektör	Eo 16	1 distriktsingenjör	Eo 19
1 skrivbiträde	Eo 2	1 kontorsbiträde	Eo 4
<u>7</u>		<u>13</u>	

XI distriktet.

(Stationsort: Umeå.)

1 yrkesinspektör	A 28	1 yrkesinspektör	A 29
1 förste distriktsingenjör	A 24	1 yrkesläkare	A 29
1 yrkesunderinspektör	A 17	1 socialinspektör	A 26
1 kontorsbiträde	A 4	1 förste distriktsingenjör	A 26
		1 distriktsingenjör	A 22
		1 »	A 19
		1 kansliskrivare	A 11
		1 kanslibiträde	A 7
		1 kontorsbiträde	A 4

*Nuvarande organisation.**Föreslagen organisation.*

	Löne- grad
1 yrkesunderinspektör	Eo 16
1 skrivbiträde	Eo 2

	Löne- grad
1 distriktsingenjör	Eo 22
1 »	Eo 19
1 kontorsbiträde	Eo 4

6

12

Kvinnliga yrkesinspektionen.

1 yrkesinspektris	A 26
1 yrkesinspektrisassistent	A 18
1 kanslibiträde	A 7
1 distriktsinspektris (Gävle)	Eo 22 ¹
1 » (Göteborg)	Eo 22
1 » (Malmö)	Eo 22
1 bitr. assistent (Stockholm)	Eo 16

Denna inspektion föreslås ankomma på socialinspektör å respektive arbetsinspektionsdistrikt.

7

Gruvinspektionen.

Denna inspektion utövas för närvarande av bergmästarna i norra, östra, västra och södra distrikten.

1 gruvinspektör i norra distriktet (Umeå)	A 28
1 gruvinspektör i östra distriktet (Stockholm)	A 28
1 gruvinspektör i västra distriktet (Göteborg)	A 28
1 gruvinspektör i södra distriktet (Malmö)	A 28
1 assistent i östra distriktet (Stockholm)	A 24
4 kontorsbiträden	Eo 4

9

Skogs- och flottledsinspektionen.

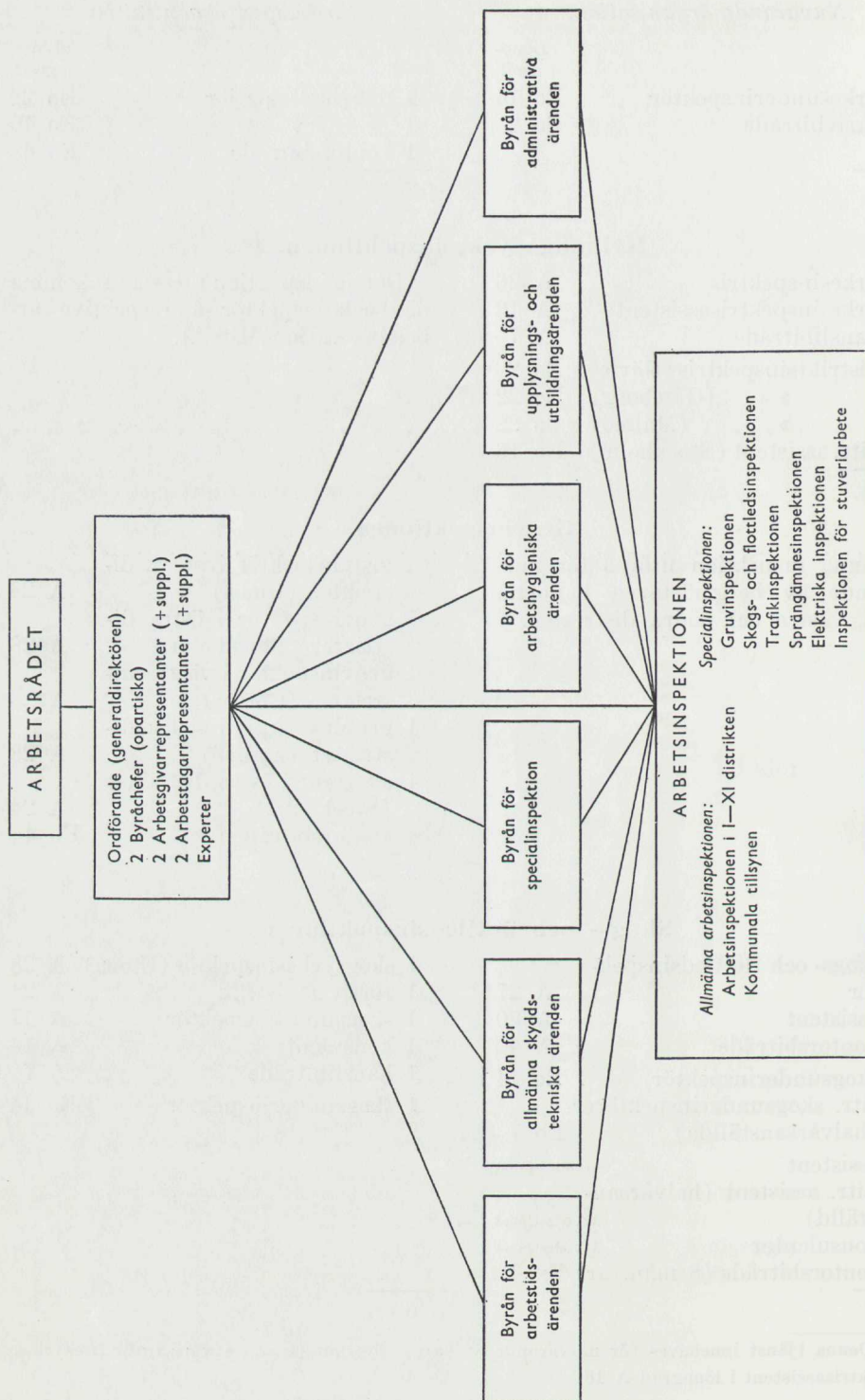
1 skogs- och flottledsinspektör	A 27
1 assistent	A 20
1 kontorsbiträde	A 4
1 skogsunderinspektör	Eo 14
3 bitr. skogsunderinspektörer (halvårsanställda)	Eo 7
1 assistent	Arvodestjänst
1 bitr. assistent (halvårsanställd)	Arvodestjänst
2 konsulenter	Arvodestjänst
1 kontorsbiträde (8 mån./år)	Ex 4

1 skogsyrkesinspektör (Umeå)	A 28
1 förste assistent	A 24
1 skogsunderinspektör	A 17
1 konsulent	A 14
1 kanslibiträde	A 7
1 skogsunderinspektör	Eo 14

12

6

¹ Denna tjänst innehaves för närvarande av en på övergångsstat uppförd ordinarie yrkesinspektrisassistent i lönegrad A 18.

VI. Kostnadsberäkningar.

A. Avlöningskostnader.

Kostnaderna för den föreslagna organisationen av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen ha av kommittén beräknats till nedan angivna belopp. Vid beräkandet av avlöningsposterna har lönen antagits utgå enligt *tredje* löneklassen inom respektive lönegrader. Stadgade pensionsavdrag ha gjorts för befattningshavare, som äro berättigade till pension enligt allmänna tjänstepensions- och familjepensionsreglementena. Rörligt tillägg samt kallortstillägg, där sådant ifrågakommer, ha upptagits separat i avlöningsstaten. Kristillägg och provisoriskt lönetillägg ha likaledes angivits i beräkningarna. Barntillägg har däremot icke medräknats. Till jämförelse ha på enahanda sätt beräknats kostnaderna för den nuvarande organisationen av arbetarskyddstillsynen.

Arbetsrådet.

Nuvarande personalstat. Såsom förut angivits föreslås, att arbetsrådet, riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå, sprängämnesinspektionen samt folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning överflyttas till det nya ämbetsverket. Härigenom komma följande befattningshavare i nedannämnda lönegrader jämte arvodespersonal att överföras till verket.

1. Ordinarie tjänstemän.

	Lönegrad
1 ordförande och chef för arbetsrådet	Arvode
1 professor, tillika avdelningsföreståndare . .	A 30
2 byråchefer	A 30
1 sprängämnesinspektör	A 29
1 byrådirektör	A 28
1 förste byråingenjör	A 26
2 förste byråsekreterare	A 26
1 laborator	A 26
1 förste avdelningsingenjör	A 24
2 förste byråingenjörer	A 24
1 assistent	A 21
1 byråingenjör	A 21
2 byråsekreterare	A 21
2 kansliskrivare	A 11
2 kanslibiträden	A 7
2 kontorsbiträden	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

	Lönegrad
1 byrådirektör.....	Eo 28
1 avdelningschef.....	Eo 27
1 förste byråsekreterare.....	Eo 26
1 förste avdelningsingenjör.....	Eo 24
1 byråingenjör.....	Eo 21
1 amanuens.....	Eo 18
1 amanuens.....	Eo 15
2 kanslibiträden.....	Eo 7
1 laboratoriebiträde.....	Eo 7
1 expeditiönsvakt.....	Eo 5
3 kontorsbiträden.....	Eo 4
2 skrivbiträden.....	Eo 2

Extra tjänstemän.

2 läkarassistenter.....	Ex 22
1 amanuens.....	Ex 20
1 amanuens.....	Ex 18
1 assistent.....	Ex 16
2 kontorsbiträden.....	Ex 4
7 laboratoriebiträden.....	Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

3 assistenter, 1 byråingenjör, 2 laboratorieassistenter, 19 laboratoriebiträden (extra), 6 läkarassistenter, 1 läkare för arbetarskyddsärenden, 1 militärassistent samt 1 mottagningssköterska (halvtidsanställd), samtliga arvodesavlönade.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för de i ovanstående förteckning angivna befattningshavarna uppgå, för år räknat, enligt ovannämnda beräkningsgrunder till i runt tal 613,700 kronor. Häri ingår till icke-ordinarie personal ett belopp av 340,800 kronor, varav kommer 88,700 kronor på extra ordinarie tjänstemän, 59,800 kronor på extra tjänstemän och 192,300 kronor på övrig icke-ordinarie personal.

Till ovannämnda befattningshavare utgå därjämte från särskilt anvisade anslag enligt gällande grunder kristillägg med 54,200 kronor och provisoriskt lönetillägg med 33,800 kronor eller tillhopa 88,000 kronor. Hur kostnaderna fördela sig på de olika anslagsposterna framgår av sammanställningen på sid. 206.

Föreslagen personalstat. Vid bifall till kommitténs förslag beträffande personalstat för det nya ämbetsverket skulle till detta höra följande befattningshavare i nedan angivna lönegrader.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

	Lönegrad
1 generaldirektör	C 12
1 professor, tillika byråchef	A 30
5 byråchefer	A 30
3 byrådirektörer	A 29
1 byrådirektör, tillika skogsyrkesinspektör	A 29
1 byrådirektör, tillika sprängämnesinspektör	A 29
1 byrådirektör, tillika trafikinspektör	A 29
1 byrådirektör, tillika överläkare	A 29
1 avdelningsläkare	A 28
2 byrådirektörer	A 28
1 trafikinspektör	A 28
1 avdelningschef	A 27
1 förste assistent	A 26
5 förste byråingenjörer	A 26
4 förste byråsekreterare	A 26
2 laboratorer	A 26
1 förste avdelningsingenjör	A 24
2 förste byråingenjörer	A 24
2 förste byråsekreterare	A 24
1 assistent	A 22
4 byråingenjörer	A 22
1 kamrerare	A 22
2 byråsekreterare	A 21
1 skogsunderinspektör	A 17
1 kansliskrivare och registrator	A 14
1 konsulent	A 14
1 förste laboratoriebiträde	A 11
5 kansliskrivare	A 11
1 förste expeditionsvakt	A 7
13 kanslibiträden	A 7
2 laboratoriebiträden	A 6
1 expeditionsvakt	A 5
6 kontorsbiträden	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.**Extra ordinarie tjänstemän.*

1 avdelningsläkare	Eo 28
1 förste avdelningsingenjör	Eo 24
5 byråingenjörer	Eo 22
1 aktuarie	Eo 21
1 assistent	Eo 20
2 ritare	Eo 18
1 amanuens	Eo 15
1 skogsunderinspektör	Eo 14
1 materialförvaltare	Eo 12
1 kansliskrivare	Eo 11
1 kanslibitråde	Eo 7

	Lönegrad
1 laborativaktmästare	Eo 7
4 laborativbiträden	Eo 6
2 expeditionsvakter	Eo 5
13 kontorsbiträden	Eo 4

Extra tjänstemän.

2 läkarassistenter	Ex 22
2 amanuenser	Ex 20
1 assistent	Ex 16
2 laborativbiträden	Ex 6
2 kontorsbiträden	Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

3 assistenter, 2 laborativassistenter, 19 laborativbiträden (extra), 6 läkarassistenter, 1 militärassistent, 1 mottagningsköterska (halvtidsanställd) samt 1 redaktör (pressombudsman), samtliga avlönade medelst arvode.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för de i sistnämnda personalförteckning angivna befattningshavarna uppgå, för år räknat, enligt ovanstående beräkningsgrunder till 1,199,200 kronor. Av avlöningsposten om 445,000 kronor till icke-ordinarie personal komma 176,000 kronor på extra ordinarie tjänstemän, 46,700 kronor på extra tjänstemän och 222,300 kronor på övrig icke-ordinarie personal. Härtill komma kristillägg om 131,700 kronor och provisoriskt lönetillägg om 79,800 kronor eller tillhoppa 211,500 kronor.

Totalkostnaderna för avlöningar till i ovanstående förteckningar angivna befattningshavare fördela sig på de olika anslagsposterna som följer:

	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	184,500	596,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	37,600	34,800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	340,800	445,000
4. Rörligt tillägg	50,800	123,400
Summa förslagsanslag kronor	613,700	1,199,200

I förhållande till gällande beräknade avlöningskostnader innebär förslaget en merkostnad av 585,500 kronor.

I det nuvarande arbetsrådets avlöningsstat upptages till arvoden och särskilda ersättningar åt ledamöter och experter ett belopp av 37,600 kronor. Detta belopp föreslås nedsatt till 30,000 kronor. Härvid förutsättes, att särskilda arvoden icke skola utgå till arbetsrådets ordförande och chef (4,000 kronor) samt till de två opartiska ledamöterna i rådet, vilka antagas bli ersatta med byråchefer i det föreslagna ämbetsverket (omkring 6,000 kronor). Till generaldirektörens ställföreträdare föreslås bära utgå ett årsarvode av 1,200 kronor och till chefen för arbets-

hygieniska byrån 3,600 kronor. Avlöningsstatens post *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, har sålunda beräknats till sammanlagt 34,800 kronor.

Under anslagsposten till *avlöningar till icke-ordinarie personal* ha upptagits dels ett belopp av 30,000 kronor till avlöningar åt tillfälliga biträden, vilka icke upptagits i personalförteckningen, dels ock ett belopp av 6,000 kronor till vikariatsersättningar. Arvodet åt pressombudsmannen har upptagits till 8,000 kronor.

Arbetsinspektionen.

Nuvarande personalstat. Den allmänna och den kvinnliga yrkesinspektionen samt skogs- och flottledsinspektionen omfatta för närvarande följande antal befattningshavare, placerade i nedan angivna lönegrader.

1. Ordinarie tjänstemän.

	Lönegrad
11 yrkesinspektörer	A 28
1 skogs- och flottledsinspektör	A 27
1 yrkesinspektris	A 26
11 förste distriktsingenjörer	A 24
13 distriktsingenjörer	A 21
1 assistent	A 20
1 yrkesinspektrisassistent	A 18
22 yrkesunderinspektörer	A 17
1 kanslibitråde	A 7
12 kontorsbiträden	A 4

2. Icke-ordinarie personal.

Extra ordinarie tjänstemän.

3 distriktsinspektriser	Eo 22
2 distriktsingenjörer	Eo 20
1 assistent, biträdande	Eo 16
8 yrkesunderinspektörer ¹	Eo 16
1 skogsunderinspektör	Eo 14
3 skogsunderinspektörer, biträdande	Eo 7
11 skrivbiträden	Eo 2

Extra tjänstemän.

4 distriktsingenjörer ²	Ex 21
1 distriktsingenjör	Ex 20
1 kontorsbiträde	Ex 4

Övrig icke-ordinarie personal.

1 assistent, 1 biträdande assistent och 2 konsulenter, samtliga arvodesavlönade.

¹ 2 vakanta yrkesunderinspektörstjänster ha ej här medtagits (jfr sid. 115).

² Härei ingå 3 tillfälligt inrättade distriktsingenjörstjänster.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för de i ovanstående förteckning angivna befattningshavarna uppgå, för år räknat, enligt förut nämnda beräkningsgrunder till i runt tal 812,000 kronor. Häri ingår en avlöningspost för icke-ordinarie personal på 181,300 kronor, varav på extra ordinarie tjänstemän 122,600 kronor, extra tjänstemän 36,500 kronor och övrig icke-ordinarie personal 22,200 kronor. Härtill komma för ovannämnda befattningshavare kristillägg om 114,300 kronor och provisoriskt lönetillägg om 71,800 kronor eller tillhoppa 186,100 kronor.

Föreslagen personalstat. Därest kommitténs förslag bifalles, skulle den allmänna arbetsinspektionen, gruvinspektionen samt skogs- och flottledsinspektionen omfatta följande antal befattningshavare i nedan angivna lönegrader.

1. *Ordinarie tjänstemän.*

	Lönegrad
11 yrkesinspektörer.....	A 29
11 yrkesläkare.....	A 29
4 gruvinspektörer.....	A 28
1 skogsyrkesinspektör.....	A 28
11 socialinspektörer.....	A 26
11 förste distriktsingenjörer.....	A 26
1 assistent.....	A 24
1 förste assistent.....	A 24
3 förste distriktsingenjörer.....	A 24
24 distriktsingenjörer.....	A 22
32 distriktsingenjörer.....	A 19
1 skogsunderinspektör.....	A 17
1 konsulent.....	A 14
11 kansliskrivare.....	A 11
12 kanslibiträden.....	A 7
14 kontorsbiträden.....	A 4

2. *Icke-ordinarie personal.*

Extra ordinarie tjänstemän.

8 distriktsingenjörer.....	Eo 22
3 assistenter (socialhygieniker).....	Eo 20
12 distriktsingenjörer.....	Eo 19
1 skogsunderinspektör.....	Eo 14
4 expeditivsvakter.....	Eo 5
15 kontorsbiträden.....	Eo 4

Extra tjänstemän.

2 distriktsingenjörer.....	Ex 20
6 skrivbiträden.....	Ex 2

De sammanlagda avlöningskostnaderna för de i förestående personalförteckning angivna befattningshavarna uppgå, för år räknat, enligt ovannämnda beräkningsgrunder till i runt tal 1,587,000 kronor. I posten *avlöningar till icke-ordinarie personal*, som uppgår till 256,400 kronor, ingå 218,900 kronor till extra ordinarie tjänste-

män och 37,500 kronor till extra tjänstemän. Härtill komma kristillägg om 226,100 kronor och provisoriskt lönetillägg om 135,100 kronor eller tillhopa 361,200 kronor.

	Nuvarande organisation	Föreslagen organisation
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	522,800	1,110,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t		6,600
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	181,300	256,400
4. Rörligt tillägg	107,200	212,000
5. Kallortstillägg	700	1,800
	Summa förslagsanslag kronor	1,587,000

I förhållande till gällande beräknade avlöningskostnader för yrkesinspektionen m. m. innebär förslaget en merkostnad av 775,000 kronor.

Det under posten *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, angivna beloppet om 6,600 kronor avser arvoden åt distriktschefer (se sid. 126). Under posten till *avlöningar till icke-ordinarie personal* har inräknats ett belopp av 10,000 kronor för tillfällig skrivhjälp och till vikariatsersättningar.

B. Omkostnader.

Arbetsrådet.

De nuvarande omkostnadsanslagen för de myndigheter och byråer eller avdelningar därav, som föreslås bära sammanföras med eller överflyttas till det nya ämbetsverket, kunna icke fullständigt angivas. Sålunda kunna särskilda uppgifter icke erhållas beträffande arbetarskyddsbyråns och yrkeshygieniska avdelningens omkostnadsstat. Det kan här blott nämnas, att omkostnadsanslaget för det nuvarande arbetsrådet utgör för innevarande budgetår 16,100 kronor och sprängämnesinspektionen 14,400 kronor.

Sjukvård m. m. Anslagsposten för sjukvård m. m. har med ledning av de belopp, som för detta ändamål i allmänhet utgå till civila ämbetsverk, för det nya ämbetsverket (arbetsrådet) uppskattats till 3,500 kronor.

Reseersättningar. Anslaget till reseersättningar för det nuvarande arbetsrådet får under innevarande budgetår icke överskrida 7,500 kronor. Detta belopp torde bära beräknas även för den mot rådet svarande arbetstidsbyrån.

Enligt vad kommittén inhämtat ha resekostnaderna för befattningshavare på riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå under de senaste åren uppgått till 2,500 à 3,000 kronor. Såsom tidigare anförts (sid. 35) ha byråchefen och ordinarie byrådirektören å byrån på grund av arbetsbelastningen ej kunnat företaga tjänsteresor i erforderlig utsträckning. Byrådirektören för 6 a §-ärenden (se sid. 59) har till följd av bristande tid ej heller hunnit verkställa resor i önskvärd omfattning.

Till reseersättningar torde sålunda böra upptagas ett avsevärt högre belopp, förslagsvis 7,000 kronor.

För byråchefen och förste byråingenjören å den nyinrättade gruvavdelningen inom specialinspektionsbyrån böra jämväl anslås medel för tjänsteresor till såväl gruvinspektörerna på de olika distrikten som arbetsställen inom gruv- och stenindustrien. Till bestridande av resekostnaderna för dessa befattningshavare bör förslagsvis räknas med ett belopp av minst 2,000 kronor.

Till skogs- och flottledsinspektionen utgå för närvarande reseersättningar med 14,000 kronor för år. Med hänsyn till det föreliggande behovet av ökad inspektion inom skogsbruket torde detta belopp i det närmaste behöva beräknas för den inspekterande personalen å skogsavdelningen inom specialinspektionsbyrån. Viss hänsyn torde emellertid böra tagas till de genom den föreslagna distriktsindelningen något minskade resekostnaderna. Kommittén föreslår, att avdelningens behov av resemedel uppskattas till 10,000 kronor.

För yrkesinspektionens specialinspektörer vid statens järnvägar finnas ej upptagna särskilda medel för resor, som företagas för yrkesinspektionens räkning. Vederbörande inspektörer ha för resor å järnväg fribiljetter. Till yrkesinspektionens specialinspektör för enskild järnvägsdrift finnes anslaget ett belopp av 2,000 kronor. Även denne innehar fribiljett för järnvägsresor, och det angivna beloppet avser därför huvudsakligen att täcka traktamentsersättningar samt kostnader för andra resor än tågresor. Enligt uppgift är detta belopp för knappt. Med hänsyn till den ändring av organisationen av arbetarskyddstillsynen inom trafikväsendet, som kommittén föreslår, torde behovet av resemedel för trafikinspektionen böra beräknas till förslagsvis 6,000 kronor. Det kan ifrågasättas, huruvida icke trafikinspektörerna, även om de tillhöra ett fristående ämbetsverk, böra vid anlåtande av förefintliga trafikmedel komma i åtnjutande av fribiljetter.

Till reseersättningar åt sprängämnesinspektionen finnes för innevarande budgetår anslaget 8,500 kronor. Kommittén föreslår, att detta belopp höjes till 9,000 kronor.

I omkostnadsstaten för folkhälsoinstitutet upptages för närvarande ett belopp av 10,000 kronor till reseersättningar. Då det för institutets verksamhet befunnits nödvändigt, att personalen beredes möjlighet att i större utsträckning än nu företaga resor för undersökning av förhållandena på arbetsplatser, provtagning m. m., har institutets styrelse i sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår upptagit posten reseersättningar till 30,000 kronor. Förutsättes, att av detta belopp 8,000 kronor komma på yrkeshygieniska avdelningen, motsvarande medicinska och kemisk-tekniska avdelningarna å den föreslagna arbetshygieniska byrån, och uppskattas den socialhygieniska avdelningens medelsbehov för resor till 3,000 kronor, böra reseersättningarna till byrån beräknas till 11,000 kronor.

Slutligen böra vissa resemedel även stå till förfogande för upplysnings- och utbildningsbyrån samt administrativa byrån. Behovet torde böra uppskattas till 2,500 kronor.

Arbetsrådets totala medelsbehov för tjänsteresor bör sålunda beräknas till 55,000

kronor. Beloppet torde eventuellt böra höjas, om föreslagna ändringar i trakta-
mentsersättning jämlikt allmänna resereglementet komma att godkännas av riks-
dagen (prop. nr 325/1946).

Expenser. Beträffande medelsbehovet till expenser har kommittén med ledning
av de till vissa ämbetsverk för närvarande utgående expensmedelsbeloppen före-
tagit en uppskattning av det för arbetsrådet erforderliga beloppet. Kommittén
har preliminärt beräknat detta behov till i runt tal 77,000 kronor. Vid beräkning
av det angivna expensmedelsbeloppet har kostnaden för tryckning av intygsböcker
för minderåriga även ansetts böra medtagas. Då det i arbetarskyddslagen före-
skrivs, att för envar minderårig skall vid anställning i arbete till arbetsgivaren
avlämnas intygsbok, synes det alltför omständligt, att chefsmyndigheten skall för
varje gång sådana böcker behöva tryckas göra framställning hos Kungl. Maj:t om
medel därtill, särskilt som tryckning oftast måste ske varje år. Det synes kom-
mittén lämpligt, att arbetsrådets expensmedel så beräknas, att ifrågavarande tryck-
ningskostnad kan bestridas med dessa medel. Kostnaden för tryckning av 50,000
exemplar av nämnda intygsbok rör sig om cirka 2,500 kronor.

Publikationstryck. I omkostnadsstaten för vissa ämbetsverk upptages en post,
som benämnes publikationstryck. För statens institut för folkhälsan utgör denna
post 3,000 kronor. Sprängämnesinspektören disponerar för nämnda ändamål 200
kronor. Enligt kommitténs mening är det för arbetarskyddets främjande av stor
betydelse, att redogörelser för vidtagna åtgärder i arbetarskyddshänseende, anvis-
ningar, föreskrifter m. m. på arbetarskyddets område givas erforderlig publicitet.
Det torde även vara av stort värde, att resultaten av de undersökningar, som be-
drivas på detta område, komma till intresserades kännedom. Kommittén anser
sig böra föreslå, att utgifterna för publikationstryck beräknas till förslagsvis 23,000
kronor. I detta belopp har kommittén ansett sig böra inräkna även kostnaderna
för tryckning av den av yrkesinspektionens chefsmyndighet årligen utgivna berättelsen
över yrkesinspektionens verksamhet, vilken berättelse för närvarande får
tryckas blott med begränsat omfång och efter medgivande av Kungl. Maj:t. Tryck-
ningskostnaden för densamma belöper sig på 3,000 à 4,000 kronor.

Övriga utgifter. Under denna anslagspost har kommittén ansett sig böra redo-
visa ett flertal delposter. Enligt kommitténs förslag till arbetarskyddslag (23, 45
och 46 §§) föreslås, att kostnaden för av arbetsrådet eller distriktschef föreskriven
undersökning av visst ämne eller material eller av viss anordning skall, om arbets-
rådet så förordnar, kunna bestridas av allmänna medel. Kommittén föreslår, att
arbetsrådet må för detta ändamål disponera 7,000 kronor.

För höjande av tillsynsarbetets effektivitet är det av stor betydelse, att arbets-
inspektionen har tillgång till vissa tekniska instrument och apparater, med vilkas
hjälp det gives möjlighet att objektivt bedöma förhållandena på arbetsstället ur
skyddsteknisk och yrkeshygienisk synpunkt. Som exempel härpå kan nämnas
anemometer (för mätning av lufthastigheter i röredningar), belysningsmätare,
konimeter (damm-mätare), tachometer (hastighetsmätare) och varvräknare. Det
kan nämnas, att enligt beslut av innevarande års riksdag ett belopp av 15,000 kro-

nor ställts till riksförsäkringsanstaltens förfogande för anskaffning av viss teknisk utrustning, såsom anemometrar, konimetrar, tachometrar och mikroskop. Enligt kommitténs mening torde behovet av instrument och apparater inom arbetsinspektionen bära tillgodoses successivt. Kommittén föreslår, att för nämnda ändamål upptages ett belopp av 12,000 kronor.

För inköp och underhåll av inventarier och instrument för laboratorieändamål har kommittén ansett sig bära upptaga ett belopp av 5,000 kronor. Till inköp och underhåll av djur upptages i folkhälsoinstitutets omkostnadsstat för innevarande budgetår ett belopp av 16,000 kronor. Medicinska och kemisk-tekniska avdelningarnas behov av djur uppskattas medföra en kostnad av 8,000 kronor. En stor delpost är förbrukningsartiklar å de nyssnämnda avdelningarnas laboratorier. Denna post torde bära beräknas till 40,000 kronor.

För bearbetning och offentliggörande av vissa vetenskapliga arbeten bära vissa medel stå till arbetsrådets förfogande. Kommittén föreslår ett belopp av 3,000 kronor. För vidmakthållande och förkovran hos befattningshavarna av de för tjänsten behövliga kunskaperna är det av betydelse, att erforderlig teknisk, medicinsk och socialhygienisk litteratur finnes tillgänglig såväl hos arbetsrådet som arbetsinspektionen. För inköp av sådan litteratur föreslås, att i arbetsrådets omkostnadsstat upptages ett belopp av 5,000 kronor.

Om tillsynspersonalen skall kunna utöva en effektiv tillsynsverksamhet, är det nödvändigt, att de även utbildas och fortbildas för sin uppgift. Kurser bära därför tid efter annan anordnas av arbetsrådet såväl för den allmänna arbetsinspektionen och specialinspektionerna som för den kommunala tillsynen. Kommittén har ansett sig bära uppskatta förevarande medelsbehov till 10,000 kronor.

Mellan de nordiska ländernas yrkesinspektion föreligger ofta behov av utbyte av erfarenheter och rön i arbetarskyddsfrågor. Ej sällan sker detta genom personliga besök i respektive länder. Då befattningshavare från vårt land besöker något annat nordiskt land visas honom ofta stor gästfrihet. En motsvarande gästfrihet kan ofta ej visas vid besök i vårt land på grund av att yrkesinspektionens chefsmyndighet icke disponerar några medel för representation. Kommittén finner skäl tala för att ett visst belopp ställes till arbetsrådets förfogande för nämnda ändamål, förslagsvis 3,000 kronor.

Arbetsrådets *omkostnadsstat* skulle alltså komma att få följande utseende:

1. Sjukvård m. m., förslagsvis	kr. 3,500
2. Reseersättningar, förslagsvis.	» 55,000
3. Expenser, förslagsvis.	» 77,000
4. Publikationstryck, förslagsvis	» 23,000
5. Övriga utgifter:	
a) Kostnader för undersökningar av vissa material eller ämnen, högst.	kr. 7,000
b) Kostnader för inköp av teknisk utrustning åt ar- betsinspektionen, förslagsvis	» 12,000

c) Inköp och underhåll av inventarier och instrument för laboratorieändamål, högst.....	kr.	5,000
d) Inköp och underhåll av djur, förslagsvis.....	»	8,000
e) Förbrukningsartiklar, förslagsvis.....	»	40,000
f) Kostnader för vetenskapliga arbeten, högst.....	»	3,000
g) Inköp av litteratur, förslagsvis.....	»	5,000
h) Utbildningskurser för tillsynsorgan, förslagsvis..	»	10,000
i) Vissa representationskostnader, högst.....	»	3,000
		kr. 93,000
	Summa kronor	251,500

Med hänsyn till de avgifter, som skola erläggas för vissa å arbetshygieniska byrån gjorda undersökningar, komma särskilda uppbördsmedel att tillföras byrån. Dessa torde med ledning av de uppgifter, som föreligga från folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning, kunna uppskattas till omkring 75,000 kronor. Vidare bör kunna räknas med viss inkomst av försålda publikationer, förslagsvis 500 kronor. Omkostnadsstaten slutar därigenom med en *nettoutgift om 176,000 kronor*.

För anskaffande av *inventarier och annan kontorsutrustning* till tjänstelokaler för de nyinrättade befattningarna inom arbetsrådet torde få förutsättas visst engångsanslag, enär de ovan föreslagna expenserna icke beräknats för dylika större behov. Storleken av detta anslag synes kommittén svårt att fastställa. Förslagsvis torde böra räknas med 30,000 kronor.

Utöver de i ovan angivna omkostnadsstat upptagna beloppen tillkomma vid bifall till kommitténs förslag jämväl utgifter för hyror till de lokaler, som fordras för det nya ämbetsverket. Med hänsyn till de förhållanden, som för närvarande råda på allmänna hyresmarknaden, torde *kostnaderna för lokalhyror* för arbetsrådet få uppskattas till i runt tal 80,000 kronor.

Arbetsinspektionen.

Sjukvård m. m. I yrkesinspektionens omkostnadsstat för innevarande budgetår upptages posten för sjukvård m. m. till 2,000 kronor. Detta belopp avser även den kvinnliga yrkesinspektionen samt skogs- och flottledsinspektionen. Med hänsyn till den betydligt ökade såväl tillsyns- som kontorspersonalen hos den allmänna arbetsinspektionen anser sig kommittén böra föreslå, att för sjukvård m. m. upptages ett belopp av 6,000 kronor. För den föreslagna gruvinspektionen torde utgifterna för sjukvård m. m. böra uppskattas till 300 kronor och för skogs- och flottledsinspektionen (norra distriktet) 400 kronor, eller inalles 6,700 kronor.

Reseersättningar. Till reseersättningar upptages i yrkesinspektionens omkostnadsstat ett belopp av 165,000 kronor. Då den allmänna arbetsinspektionens inspekterande personal avsevärt förstärkts, torde förevarande medelsbehov böra uppskattas till 250,000 kronor. Till reseersättningar föreslås böra upptagas åt gruvinspektionen ett belopp av 12,000 kronor och åt skogs- och flottledsinspektionen i norra distriktet 14,000 kronor.

Expenser. Posten till expenser upptages i omkostnadsstaten för yrkesinspektionen innevarande budgetår till 51,500 kronor. Kommittén föreslår, att den för allmänna arbetsinspektionen bestämmes till 70,000 kronor. För gruvinspektionen uppskattas expensmedelsbehovet till 6,000 kronor och för skogs- och flottledsinpektionen till 4,000 kronor eller sammanlagt 80,000 kronor.

För arbetsinspektionen skulle alltså erhållas följande *omkostnadsstat*:

1. Sjukvård m. m., förslagsvis.....	kr.	6,700
2. Resersättningar, förslagsvis.....	»	276,000
3. <i>Expenser</i> , förslagsvis.....	»	80,000
		<hr/>
	Summa kronor	362,700

I förhållande till yrkesinspektionens nuvarande omkostnadsstat, som uppgår till 218,500 kronor, medför förslaget en kostnadsökning på 144,200 kronor.

Posten *resersättningar* torde, sedan arbetsinspektionen blivit fullt utbyggd och den nyanställda tillsynspersonalen förvärvat nödiga insikter i tillsynstjänsten, böra ökas med i runt tal 60,000 kronor.

För anskaffande av *inventarier och annan kontorsutrustning* till tjänstelokaler för de nyinrättade befattningarna vid arbetsinspektionen torde erfordras visst engångsanslag, förslagsvis 30,000 kronor.

Utöver de i ovan angivna omkostnadsstat upptagna beloppen tillkomma vid bifall till kommitténs förslag hyreskostnader för nya eller större expeditiionslokaler. För distriktsexpeditionerna torde *kostnaderna för lokalhyror* böra beräknas till i runt tal 100,000 kronor.

För åstadkommande av en mera effektiv *kommunal tillsyn* å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad föreslår kommittén, att *bidrag av statsmedel* må kunna utgå till kommunala tillsynsmän inom flertalet kommuner och samhällen. För detta ändamål torde enligt kommitténs mening böra beräknas ett årligt belopp av i runt tal 130,000 kronor (jfr sid. 148).

Totalkostnaderna för arbetsrådet och arbetsinspektionen beräknas — med undantag av vissa engångskostnader (60,000 kronor) för inventarier — uppgå till följande belopp.

<i>Arbetsrådet:</i>	avlöningsstat.....	kr.	1,199,200	
	omkostnadsstat.....	»	176,000	
	lokalhyror.....	»	80,000	kr. 1,455,200
			<hr/>	
<i>Arbetsinspektionen:</i>	avlöningsstat.....	»	1,587,000	
	omkostnadsstat.....	»	362,700	
	lokalhyror.....	»	100,000	» 2,049,700
			<hr/>	
<i>Bidrag av statsmedel till kommunala tillsynsmän...</i>				» 130,000
				<hr/>
				Totalkostnad kronor 3,634,900

Kommittén vill som sin mening slutligen framhålla, att den föreslagna organisationen av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen bör genomföras så snart som möjligt. Den synes lämpligen böra träda i full verksamhet från och med den 1 januari 1948.

För att det nya ämbetsverket vid denna tidpunkt skall kunna övertaga sina arbetsuppgifter, är det emellertid nödvändigt, att det redan dessförinnan finnes viss personal, som kan utföra det förberedande organisatoriska arbetet. Vidare skola förslag uppgöras till instruktion och arbetsordning, vilka böra vara fastställda, när ämbetsverket börjar sin verksamhet. Flertalet av de nyinrättade befattningarna inom verket och arbetsinspektionen torde därjämte böra ledigförklaras och deras tillsättande förberedas. Ansvaret för dessa och övriga förberedelsearbeten bör bäras av det blivande ämbetsverkets chef. Medel för chefsbefattningen böra därför finnas tillgängliga redan från och med den 1 juli 1947, för att befattningen må kunna tillsättas från och med den tid, Kungl. Maj:t prövar lämplig. Chefen torde i viss utsträckning även behöva biträde av kvalificerad arbetskraft. Byråchefstjänsten och förste byråsekreterarbefattningen på administrativa byrån böra därför lämpligen tillsättas från och med den 1 oktober 1947. Skäl torde föreligga att från denna tidpunkt även räkna med biträde av den föreslagne materialförvaltaren.

I övrigt torde vederbörande befattningshavare i de ämbetsverk, som beröras av organisationsförslaget, lämpligen böra överflyttas till det nya ämbetsverket från och med den 1 januari 1948. Vid bifall till detta förslag erfordras anslag till avlöningar åt ämbetsverkets personal endast för senare hälften av budgetåret 1947/1948, dock att medel böra beräknas till avlöning åt verkets chef för tiden från och med den 1 juli 1947 samt åt byråchefen, förste byråsekreteraren och materialförvaltaren på administrativa byrån för tiden från och med den 1 oktober 1947. Från denna tidpunkt böra även medel beräknas för bestridande av förekommande utgifter. Anslagsbehovet för omkostnader för ämbetsverket torde under angivna förhållanden blott böra beräknas till något mer än hälften av det för hela budgetåret uppskattade beloppet.

Vad beträffar arbetsinspektionens personal torde det ej vara möjligt att omedelbart erhålla yrkesläkare med erforderlig utbildning på det yrkeshygieniska området. Det synes kommittén därför lämpligt, att yrkesläkarinstitutionen successivt utbygges och förslagsvis så, att tre av de föreslagna läkartjänsterna tillsättas under budgetåret 1947/1948, ytterligare tre under budgetåret 1948/1949 och de övriga fem läkartjänsterna under budgetåret 1949/1950. Då erforderligt antal tillräckligt kvalificerade sökande till socialinspektörsbefattningarna för närvarande icke torde finnas, anser kommittén, att även dessa befattningar böra successivt tillsättas. Med hänsyn till nu nämnda omständigheter bör anslagsbehovet för arbetsinspektionens avlöningar och omkostnader kunna beräknas med lägre belopp under de två förstnämnda budgetåren.

Slutligen vill kommittén framhålla, att genomförande inom en nära tid av kommitténs förslag till ny arbetarskyddsorganisation givetvis kommer att möta vissa

svårigheter på grund av såväl ämbetsverkets som de lokala tillsynsorganens stora lokalbehov. För arbetseffektiviteten och samarbetet mellan byråerna är det synnerligen önskvärt, att hela ämbetsverket är förlagt till samma byggnad. Detta önskemål lär emellertid under nuvarande förhållanden knappast kunna tillgodoses med mindre särskild ämbetsbyggnad uppföres, vilket torde kräva avsevärd tid. Enligt kommitténs mening bör lokalfrågan ej få utgöra ett så allvarligt hinder, att genomförandet av kommitténs organisationsförslag på grund härav uppskjutes en längre tid, enär detta skulle vara till stor nackdel för arbetarskyddet.

Överflyttning av folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning till det nya ämbetsverket förutsätter även tillgång till laboratorielokaler. Kommittén anser, att denna lokalfråga lämpligen bör lösas på det sätt, att avdelningen beredes möjlighet att åtminstone tills vidare disponera de lokaler, över vilka den för närvarande förfogar.

VII. Särskilda yttranden.

Av fröken *Fischer*.

Kommittén föreslår, och detta med all rätt, att de tekniska, medicinska och sociala inspektörerna på distrikten skola vara sidoordnade varandra och att var och en av dessa tre inspektörer skall kunna utses som distriktschef. Detta anser jag emellertid nödvändigtvis medföra, att de även likställas i lönehänseende. De kompetensfordringar, som krävas för respektive inspektörer, motivera även denna likställighet. Visserligen är den medicinska inspektörens utbildningstid i allmänhet avsevärt längre än de båda andras, men för socialinspektören och den tekniska inspektören torde utbildningstiden i stort sett vara lika. Socialinspektören skall äga liknande utbildning som för närvarande fordras för yrkesinspektris, d. v. s. hava »avlagt examen inom lämpligt ämnesområde vid universitet eller högskola eller förvärvat däremot i huvudsak svarande utbildning samt idkat sådana studier och utövat sådan verksamhet, som kunna anses ägnade att giva goda såväl teoretiska som praktiska insikter rörande industriell och allmän hygien, arbetsförhållanden inom industrien samt lagstiftning, välfärdsinrättningar och andra företeelser på det sociala arbetsområdet». Detta innebär minst fyra års teoretiska studier vid såväl universitet eller högskola som socialinstitut och institutet för folkhälsan, var- till kommer flerårig praktik inom yrkesarbete och socialt arbete samt inom arbetsinspektionen. Denna utbildning kan icke på något sätt anses lägre än den utbildning, som kräves av den tekniska inspektören.

Dessutom är, särskilt när det gäller de socialhygieniska befattningarna, de personliga egenskaperna av mycket stor betydelse, och med hänsyn till den stora efterfrågan på god social arbetskraft, som för närvarande råder, torde det bli svårt att till detta arbete erhålla de mest meriterade, när man genom en avsevärd lönegradskillnad klart utvisar, att socialinspektörens arbete värderas mindre än de andra inspektörernas.

Beaktas bör, att byrådirektören vid den socialhygieniska avdelningen av den hygieniska byrån, som skulle bliva socialinspektörernas närmaste chef, icke vid den slutliga lönegradsplaceringen kommer i lägre lönegrad än dessa inspektörer.

Då man även av assistenterna vid den socialhygieniska inspektionen fordrar samma teoretiska utbildning och flera års praktisk erfarenhet, böra dessa sättas i lönegrad, som motsvarar distriktsingenjörernas med högre utbildning. Extra ordinarie assistentbefattningen i chefsmyndigheten må anses vara provtjänstgöring vid inträdet i arbetsinspektionen och med lönegrad Eo 22. Den som visat sig lämplig för arbetet bör sedan kunna söka ordinarie assistentbefattning på distriktet. Flera års dylik assistenttjänst bör kvalificera för erhållande av befattning som socialinspektör. Denna senare assistenttjänst bör alltså göras ordinarie i A 22.

Av herr *Yllner*.

Föreståndaren för yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan har redan nu en stor arbetsbörda genom att leda de vetenskapliga undersökningarna på området. Hans uppgifter komma med visshet att i en nära framtid ytterligare utökas, bl. a. även genom en ökad undervisningsskyldighet.

Det är under dylika förhållanden enligt min uppfattning icke möjligt, att han jämväl skall kunna fungera som chef på den arbetshygieniska byrån. I så fall skulle han nödgas i avsevärd grad eftersätta antingen sina plikter å institutet eller sina administrativa uppgifter på byrån.

Visserligen har kommittén föreslagit en byrådirektör för dessa administrativa uppgifter, men det torde vara klart, att en fullt självständig byråchef bättre är ägnad att ansvara för dessa uppgifter än en byrådirektör, som skall vara underordnad byråchefen-professorn, vilken säkerligen i alltför ringa grad får tid att sätta sig in i och deltaga i byråns arbete.

För min del kan jag icke biträda kommitténs uppfattning, att yrkeshygieniska avdelningen vid institutet skall vara en del av arbetshygieniska byrån. Det torde för arbetsrådet vara tillfyllest, om detta ämbetsverk har fri tillgång till den sakkunskap, som yrkeshygieniska avdelningen rymmer, och om denna avdelning har skyldighet att företaga de utredningar och avgiva de yttranden, som av arbetsrådet begäres, och om dess chef och övriga tjänstemän hava skyldighet att efter kallelse deltaga i detta ämbetsverks överläggningar och föredragningar.

Förhållandet mellan arbetsrådet och yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan torde i tillämpliga delar närmast böra likna det som råder mellan medicinalstyrelsen och statens bakteriologiska laboratorium.

Trots den i förhållande till arbetsrådet mera fria ställning, som chefen för yrkeshygieniska avdelningen vid institutet sålunda komme att intaga, anser jag dock, att han för det mycket betydelsefulla arbete, som han utför i arbetsrådet, bör åtnjuta det föreslagna arvudet av 3,600 kronor. — Byråchefen på arbetshygieniska byrån bör avlönas på samma sätt som en medicinsk byråchef i medicinalstyrelsen.

Såsom ett ytterligare skäl, varför en del av institutet för folkhälsan icke bör inordnas under arbetsrådet, får anses det förhållandet, att institutet delvis tillkommit genom donationsmedel, vid vilka äro fästade det villkoret, att institutets uppgift skall vara vetenskaplig forskning och undervisning.

Genom tillkomsten av yrkesläkarne blir arbetsinspektionen kompletterad på ett sätt, som länge varit av behovet påkallat. Dessa läkare kunna emellertid, som kommittén anför, icke förutsättas medhinna att besöka varje arbetsställe. De få inskränka sig till de större arbetsställena, och sannolikt kommer det även att visa sig, att den tid som förflyter mellan tvenne besök på varje enskilt sådant arbetsställe, blir alltför lång. Jag anser det därför nödvändigt, att den föreslagna organisationen kompletteras med läkare, som verkställa en fortlöpande relativt ofta återkommande medicinsk-hygienisk tillsyn på arbetsplatserna och som äro underställda yrkesläkarne.

Olika sätt att lösa denna fråga äro tänkbara. Liksom yrkesinspektörerna hava ett flertal distriktsingenjörer till sin hjälp, skulle såsom yrkesläkarnes biträden kunna anställas ett nödigt antal heltidsanställda assistenter, knutna till arbetsinspektionen och bosatta å distriktens stationsorter.

Ett annat förslag att tillgodose behovet av perifer läkartillsyn vore att tillskapa en särskild kår av fabriksläkare med uppgift att under yrkesläkarnes överinseende ägna sig åt den sanitära tillsynen av arbetsställena. Fabriksläkarne skulle därvid icke hava något att göra med sjukvården för de inom industrien anställda. De skulle vara perifert bosatta och borde som regel vara halvtidsanställda. Sin övriga tid skulle de kunna ägna åt andra grenar av läkarverksamhet, t. ex. enskild praktik. För de minsta arbetsställena borde tjänsteläkarne kunna ifrågakomma som tillsynsläkare. — Kostnaderna för denna förebyggande hälsovård skulle helt bestridas av staten.

Ett tredje förslag vore, att de nuvarande fabriksläkarne, som handhava sjukvården vid arbetsställena, jämväl skulle handhava den förebyggande vården. Här för talar, att läkaren vid en industri i regel väl känner de moment vid fabrikationen, som kunna medföra skador för arbetstagarna. Häremot kan anföras, att endast de större arbetsställena hava egna för sjukvården anställda läkare, och dessas antal kommer sannolikt att sjunka genom införandet av den obligatoriska sjukförsäkringen. Därtill kommer den, i regel ogrundade, misstro, som arbetstagarna ofta hysa mot all av arbetsgivaren anordnad och bekostad sjukvård, vilken inställning otvivelaktigt skulle verka hämmande på varje strävan från läkarnes sida att förbättra den förebyggande vården. De nuvarande industriläkarnes obestridligen stora erfarenhet på dessa områden bör dock på ett lämpligt sätt tillvaratagas. — Kostnaderna för denna kombinerade hälso- och sjukvård skulle fördelas mellan staten och arbetsgivarna.

Jag anser, att frågan om den förebyggande hälsovården för de anställda och den perifera, fortlöpande medicinsk-hygieniska tillsynen av arbetsställena genom särskilda, yrkesläkarne underställda läkare jämväl bort av kommittén utredas.

Av herrar *Hultman, Löfvander* och *Odholm*.

1. Beträffande arbetsrådet.

Vi ansluta oss till den av ledamoten Yllner uttalade meningen, att den yrkeshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan icke bör ingå såsom en del av det nya arbetsrådet.

Enligt gällande instruktion för yrkesinspektionen skola inom densamma finnas särskilda befattningshavare för tillsyn företrädesvis av arbete vartill kvinnor användas (den kvinnliga yrkesinspektionen). Den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionen skulle enligt förslaget ersättas dels av en socialhygienisk avdelning inom byrån för arbetshygieniska ärenden, dels av socialinspektörer i distrikten. Socialin-

spektörerna skulle utöva en inspektion i socialhygieniskt hänseende utan någon begränsning till visst slag av arbetsställen. Socialinspektörsbefattningarna skulle kunna innehavas av både män och kvinnor.

Enligt förslaget skulle det således icke längre finnas en kår av kvinnliga befattningshavare med särskild uppgift att utöva tillsyn å arbetsställen, där kvinnor selsätts. Det har icke förebragts några bärande skäl för att en dylik kvinnlig yrkesinspektion, som under decennier fyllt en viktig uppgift, nu skulle kunna avvaras. Vi anse därför, att det även i fortsättningen bör finnas en motsvarighet till den nuvarande kvinnliga yrkesinspektionen med i stort sett de uppgifter, som nu tillkomma denna. Den kvinnliga yrkesinspektionen bör emellertid på ett bättre sätt än vad hittills varit fallet samordnas med de övriga tillsynsorganen. I arbetsrådet skall därför enligt vår mening ingå en avdelning för den kvinnliga arbetsinspektionen. Denna avdelning kan lämpligen vara uppbyggd på samma sätt som den av kommittén föreslagna socialhygieniska avdelningen och skall av de skäl, som nedan anföras, ersätta denna.

Kommittén har i första delen av sitt betänkande i olika sammanhang framhållit, hurusom behovet av åtgärder av olika slag till förekommande av ohälsa i arbetet alltmer trätt i förgrunden, och även fäst uppmärksamheten på vikten av att vissa sociala anordningar komma till stånd inom företagen. Härom har icke rått någon meningsskiljaktighet inom kommittén. Frågor av denna art — vilka av kommittén betecknats såsom socialhygieniska ärenden — handläggas för närvarande av chefsmyndigheten, av yrkesinspektörerna och dem underställd personal samt av den kvinnliga yrkesinspektionen. Ett genomförande av kommitténs förslag i denna del skulle leda till i och för sig onödiga dubbelinspektioner i stor utsträckning av olika inspektionsorgan eller till att de frågor, som icke tydligt avse förebyggande av olycksfall eller äro av mera teknisk förebyggande karaktär, skulle i första hand förbehållas den socialhygieniska avdelningen i arbetsrådet och socialinspektörerna i distrikten. En sådan utveckling av inspektionsorganens verksamhet anse vi olycklig ur samarbetets och effektivitetens synpunkter. Det synes oss i stället nu vara mera nödvändigt att fasthålla vid att alla befattningshavare, liksom hittills, vid sina inspektioner samt i sin rådgivande verksamhet göra självständiga insatser i detta arbete. Vi anse oss ha fullgoda skäl att utgå från att yrkesinspektörerna och dem underställd personal skola äga förutsättningar — hit räkna vi även tekniska insikter — för utförande av detta arbete med stegrad intresse. Att inrätta särskilda inspektionsorgan för socialhygieniska frågor synes oss sålunda leda till motsatt resultat mot det av kommittén förutsatta, och som en följd därav bör icke heller finnas någon särskild socialhygienisk avdelning inom arbetsrådet.

Det synes oss icke vara motiverat att såsom en särskild byrå upptaga den föreslagna upplysnings- och utbildningsbyrån. Personalbehovet för denna gren av verksamheten bör kunna beräknas mindre än vad kommittén gjort, med hänsyn bl. a. till det frivilliga propagandaarbete som utföres av arbetsmarknadens organisationer. Det må erinras om att Svenska Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen till-

satt ett gemensamt organ, Arbetarskyddsnämnden, med uppgift att särskilt propagera för ett förbättrat arbetarskydd.

Med hänsyn till vad ovan anförts och även till önskvärdheten av att handläggningen av de allmänna arbetarskyddsärendena samordnas på bästa möjliga sätt, synas byråerna för allmänna skyddstekniska ärenden, för arbetshygieniska ärenden samt för upplysnings- och utbildningsärenden lämpligen böra sammanslås till en byrå för allmänna arbetarskyddsärenden. I denna byrå skulle finnas följande avdelningar: avdelningen för skyddstekniska ärenden, medicinska avdelningen, avdelningen för den kvinnliga arbetsinspektionen samt avdelningen för upplysnings- och utbildningsärenden. De socialhygieniska ärendena synas vara av den beskaffenhet, att de böra handläggas av dessa avdelningar i samverkan.

2. Beträffande arbetsinspektionen.

Enligt det föreliggande förslaget skulle arbetsrådet få avsevärt större tillgång till läkarutbildad personal än som står den nuvarande chefsmyndigheten till buds. Detta anse vi vara en riktig utveckling, men vi hålla före, att man till en början bör låta nöja sig därmed och kunna därför icke ansluta oss till förslaget om inrättande av särskilda yrkesläkartjänster ute i distriktet.

De synpunkter, som vi ovan framhållit under 1., leda till att de föreslagna socialinspektörsbefattningarna icke böra inrättas. I stället bör i varje arbetsinspektionsdistrikt finnas en distriktsinspektör för tillsyn företrädesvis av arbete, vartill kvinnor användas.

Under sådana omständigheter blir yrkesinspektören självskriven såsom chef för arbetsinspektionens personal i distriktet. Det kan då ifrågasättas, om man bör införa titeln distriktschef. Den hävdvunna titeln yrkesinspektör synes oss vara att föredraga. Vi vilja emellertid framhålla, att även om, såsom majoriteten föreslår, socialinspektörs- och yrkesläkarbefattningar skulle införas, det likväl synes oss nödvändigt, att yrkesinspektören blir chef för arbetsinspektionens personal i distriktet. Detta är motiverat redan av att även enligt majoritetens förslag den ojämförligt största delen av befattningshavarna i distriktet skulle vara tekniker. Man måste vidare betänka, att de anvisningar och föreskrifter, som arbetsinspektionen lämnar, till största delen tar sikte på tekniska åtgärder. Detta gäller i även de fall, då det är fråga om åtgärder till förebyggande av ohälsa i arbetet. För att distriktschefen, på vilken ledningen och ansvaret för dessa åtgärder ytterst ankommer, skall kunna på ett effektivt sätt samarbeta med teknikerna inom industrin, fordras, att han själv har en grundlig teknisk utbildning.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

Furthermore, it is noted that the records should be kept in a secure and accessible location. Regular backups are recommended to prevent data loss in the event of a system failure or disaster. The document also mentions that the records should be reviewed periodically to identify any discrepancies or trends.

In addition, the document highlights the need for clear communication between all parties involved. Any changes to the recording process or the data itself should be communicated promptly to ensure everyone is on the same page.

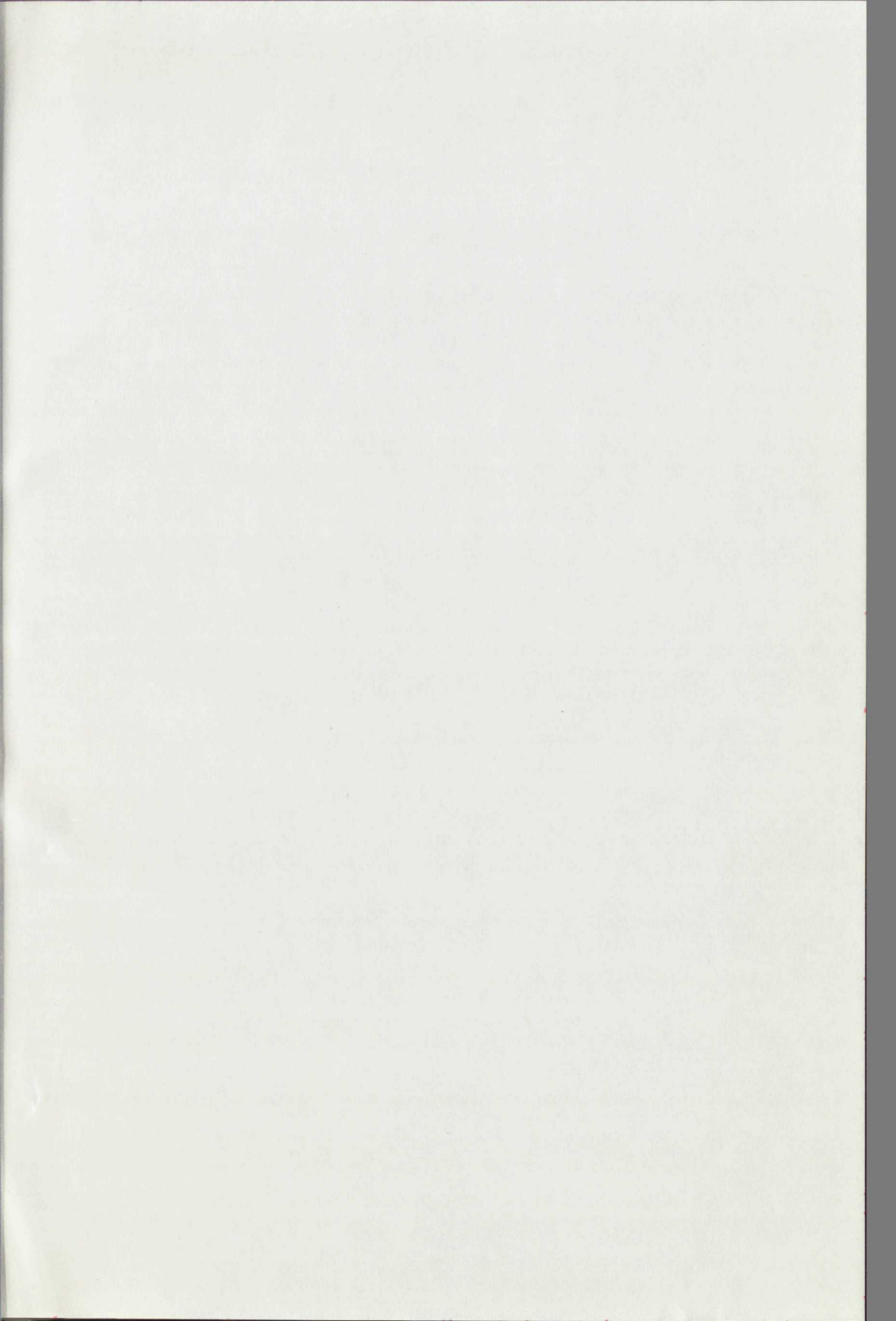
The second part of the document provides a detailed overview of the current financial status. It includes a summary of the total revenue generated over the period, as well as a breakdown of the various sources of income. This information is crucial for understanding the overall performance of the organization.

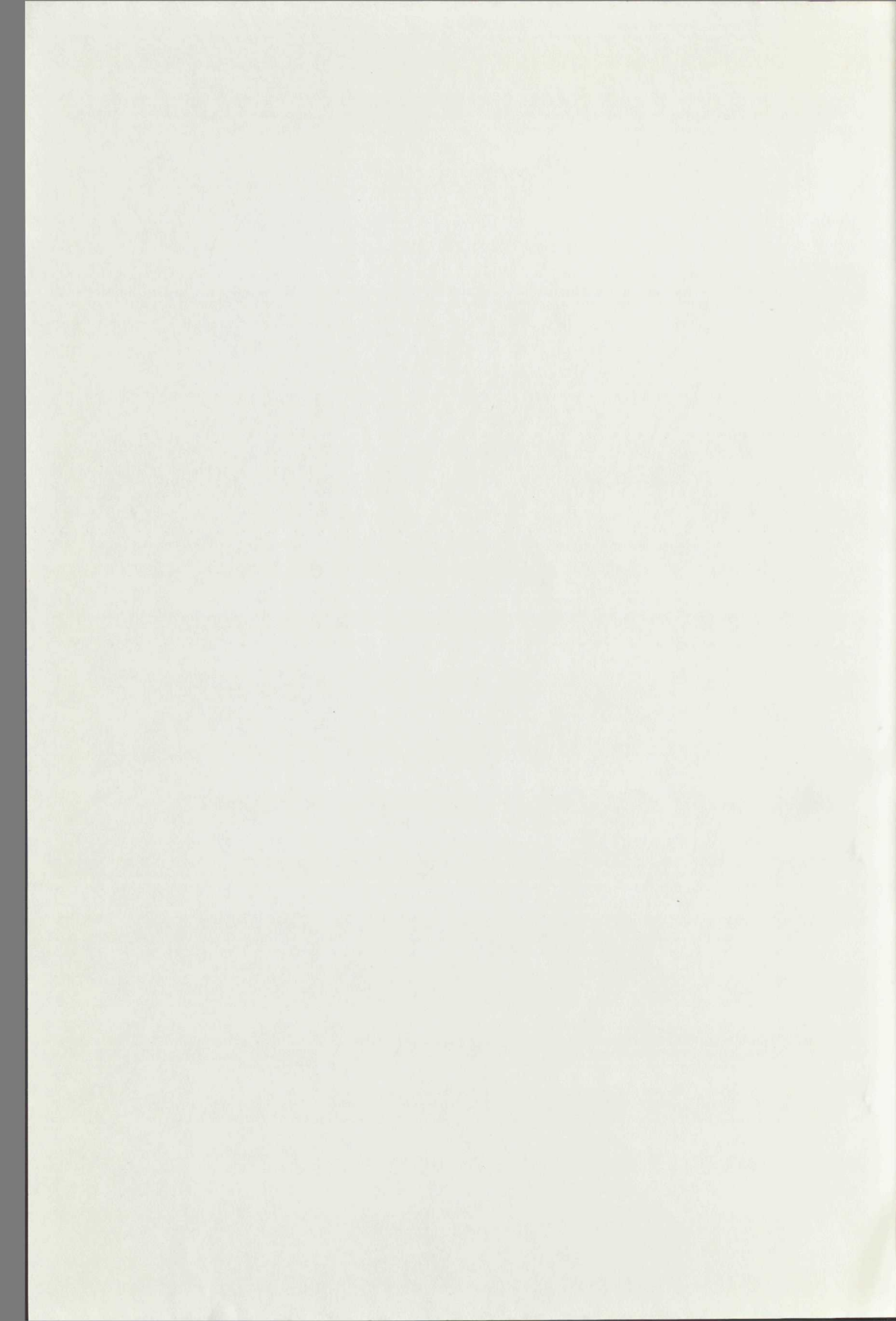
The document also details the expenses incurred, categorized by department or project. This allows for a clear understanding of where the money is being spent and helps in identifying areas where costs can be reduced. The net profit is calculated and compared against the budget to assess the organization's financial health.

Key findings from the analysis include a steady increase in revenue over the past quarter, which is attributed to the successful launch of a new product line. However, there is a concern regarding the rising costs of raw materials, which has impacted the profit margin.

Based on the findings, several recommendations are made to improve the financial performance. It is suggested that the organization should explore alternative suppliers for raw materials to reduce costs. Additionally, a review of the pricing strategy is recommended to ensure it remains competitive in the market.

The document concludes by expressing confidence in the organization's ability to overcome these challenges and achieve its financial goals. It encourages continued collaboration and communication among all team members to ensure the success of the organization.

59. Betänkande med förslag angående hemvärdet. Beckman. 157. s. 1 bil. **F6**.
60. Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 867 s. **S**.
61. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 3. Bilagor. Idun. 149 s. **Jo**.
62. Betänkande med förslag till lag om tryggnad av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. Norstedt. iv, 229 s. **Ju**.
63. Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. Marcus. iv, 128 s. **Jo**.
64. Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. Beckman. 160 s. **Jo**.
65. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkan. Bilaga 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. Statens Reproduktionsanstalt. 54 s. **S**.
66. Betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. Marcus. 188 s. **Fl**.
67. Betänkande med utredning och förslag angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. V. Petterson. 223 s. **Fl**.
68. Betänkande och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del 1. Beckman. 254 s. **E**.
69. Förvaltningsförarbetet. Förberedande utredning angående reglering av förarbetet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor. Av N Herlitz. Marcus. 221 s. **Ju**.
70. Utredningen om föreningsjordbruk. Betänkande med förslag till lag om sambruksföreningar. V. Petterson. 198 s. **Jo**.
71. Betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. Marcus. 199 s. **Fl**.
72. 1940 års skolutrednings betänkan och utredningar. 7. Radio och film i skolundervisningen. Idun. 64 s. **E**.
73. Utåtande rörande metoder och materiel vid skogsbrandsläckning. Marcus. 142 s. **K**.
74. Betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. Hægström. 180 s. **E**.
75. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten m. m. Beckman. 301 s. **F6**.
76. De medicinska högskolornas organisationskommitté. 1. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning. Idun. (2) 235 s. **E**.
77. Naturvetenskapliga forskningskommittén. 2. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. Den marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebiträden. Idun. 114 s. **E**.
78. Jordbruksbefolkningens möjligheter till sysselsättning utom jordbruket. Av S. Grundström. Idun. 192 s. **Jo**.
79. 1945 års statsskatteberedning. Betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt angående kvarlätenskapsskatt m. m. Beckman. 456 s. **Fl**.
80. Utredning angående vissa lägenhetsupplåtelser å kronomark i Norrlands fjälltrakter. Marcus. 87 s. **Jo**.
81. 1945 års universitetsberedning. 2. Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m. m. Beckman. 202 s. **E**.
82. Betänkande med förslag angående kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna. Idun. 95 s. **S**.
83. Betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten. Norstedt. 268 s. **Ju**.
84. Betänkande angående vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland. V. Petterson. 200 s. **K**.
85. Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. Idun. 71 s. 1 karta. **Jo**.
86. Den tyska propagandan i Sverige under krigsåren 1939-1945. Norstedt. 270 s. **S**.
87. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 2. Hjälpkrafterna. Beckman. 94 s. **E**.
88. Betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m. 2. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 221 s. **S**.

Ann. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen angivits, t. ex. **E**. = ecklesiastikdepartementet, **Jo**. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

Statens offentliga utredningar 1946

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvärd.

Ärvidabalsakkunnigas förslag till föräldrabalk. [49]
Betänkande ang. vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. [57]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. [10]
1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. [48]
Betänkande ang. reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. [66]
Betänkande med utredning och förslag ang. löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. [67]
Förvaltningsförarbetet. Förberedande utredning ang. reglering av förarbetet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor. [69]
Betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. [71]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

1948 års jordbrukstaxeringssakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. [29]

1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande ang. idrotts-sammanslutningars beskattning för inkomst. [56]
1945 års statsskatteberedning. Betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt ang. kvarlätenskapsskatt m. m. [79]

Politi.

Parlamentariska undersökningskommissionen ang. flykting-ärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande ang. flyktingars behandling. [86]
Den tyska propagandan i Sverige under krigsåren 1939-1945. [86]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Dödfödheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativtetsminskningen och dess förhållande vid olika former av förlösningssvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. [2]
Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag till allmänna barnbidrag m. m. [5] Bilagor. [6]
Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt utredningens tidigare framlagt förslag. [13]
Den familjevårdande socialpolitiken. [17]
Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. [19]
Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag ang. moderskapsbidrag. [23] 13. Förslag ang. folk-

(Forts. å omslagets 4:e sida)

pensioneringens administrativa handhavande m. m. [37]
 14. Utredning och förslag ang. ålderdomshem m. m. [52]
 Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserade kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. [24] Bilaga 2. Arbets-terapi, ett led i sjukvården [65]
 Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av stadliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. [27] Bilagor. [28]
 Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. [35]
 Sakkunniga ang. arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. [44] Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. [51]
 Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. [53]
 Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. 1. [60]
 Betänkande med förslag ang. kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna. [82]
 Betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m. 2. [88]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande ang. den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. [20]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag ang. rätten till arbetstagares uppfinningar. [21]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. [16]
 P M ang. utvecklingsplanering på jordbrukets område. [18]
 Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. [39]
 Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. [42] Del 2. [46] Del 3. Bilagor. [61]
 Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av ridskåp m. m. [45]
 Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. [47]
 Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. [64]
 Utredningen om föreningsjordbruk. Betänkande med förslag till lag om samsbrüksföreningar. [70]
 Jordbrukets befolkningens möjligheter till sysselsättning utom jordbruket. [78]
 Utredning ang. vissa lägenhetsupplåtelse- och kronomark i Norrlands fjälltrakter. [80]
 Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. [85]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottning-lagstiftningen m. m. [8]
 Betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. [41]
 Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. [63]
 Utåtande rörande metoder och materiel vid skogsbrand-släckning. [73]

Industri.

Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. [22]
 Betänkande ang. hantverkets och småindustriens befrämjande. [40]
 Betänkande med förslag till lag om tryggnad av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. [62]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande ang. rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. [1]
 Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. [43]
 Betänkande rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. [58]
 Betänkande ang. vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland. [84]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande ang. tjänstepensionsförsäkringens organisation. [26]
 Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. [83] 2. Motiv. [84]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. [8]
 1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. [9] 2. Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m. m. [81]
 1940 års skolutredningens betänkanden och utredningar. IV. Skolpliktidens skolformer. 2. Folkskolan. A. Allmän del. [11] B. Förslag till undervisningsplaner. [15] 4. Realskolan. Praktiska linjer. [14]
 VI. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. [81]
 VII. Radio och film i skolundervisningen. [72]
 Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. [12] Del 2. Hjälpkrafterna. [87]
 Socialutbildningssakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. [30]
 Betänkande med förslag till förordning ang. allmänt kyrkomöte m. m. [32]
 Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. [50]
 Utredning ang. reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. [54]
 Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. [55]
 Betänkande och förslag ang. det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del 1. [68]
 Betänkande ang. socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. [74]
 De medicinska högskolornas organisationskommitté. 1. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning. [76]
 Naturvetenskapliga forskningskommittén. 2. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. Den marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebiträden. [77]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag ang. uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. [4]
 Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. [7]
 Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. [25]
 Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. [38]
 Betänkande med förslag angående hemvärnet. [59]
 Betänkande och förslag ang. förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten m. m. [75]
 Betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten. [83]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.